דבר

דבר
מברך את קוראיו ואת כל בית ישראל
בברכת חג שמח

חדשות חוץ	4
כלכלה	6–5
ספורט	8–9
משא	15–17
שידורים לחג	18–19

דבר יום שני כ"א בתשרי תשנ"ה 26.9.94 גליון 21361

20 עמודים, המחיר 2.90 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 2.40 ש"ח

ערפאת הבטיח לרבין: האמנה הפלסטינית תתוקן בקרוב

שיחות על הבחירות והיערכות צה"ל מחוץ למרכזי הערים בגדה ייפתחו בשבוע הבא בקהיר; ערפאת הסתייג במפורש מהטרור; הפגישה אתמול בארז בין רה"מ ליו"ר אש"ף התנהלה באווירה ידידותית; סיכמו על פגישה קבועה פעם חודש; הרמטכ"ל אהוד ברק אינו מרוצה מדרך פעולתה של המשטרה הפלסטינית

מאת מוטי בסוק

"אנחנו עובדים על כינוס המועצה הפלסטינית, לביטול הסעיפים האנטי־ישראליים באמנה הפלסטינית, ומתכוננים לכך". כך אמר אתמול ראש הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת, לראש הממשלה יצחק רבין, בפגישה במחסום ארז. אולם ערפאת לא נקב בתאריך יעד לכך.

בפגישה סוכם, כי ישראל והפלסטינים יפתחו ביום שני הבא בקהיר את השיחות לישומו של הקטע הבא ב"הסכם העקרונות" ו"הסכם קהיר" – קיומן של בחירות כלליות ודמוקרטיות בגדה וברצועה, וההיערכות החדשה של צה"ל בגדה, מחוץ למרכזי הערים.

בניגוד לפגישות קודמות בין שני האישים, המפגש אתמול התנהל באווירה תמה וידידותית. בחלקו הראשון של המפגש, שנמשך כ־40 דקות, שוחחו ראש הממשלה וראש הרשות הפלסטינית בארבע עיניים. בחלק השני הצטרפו אליהם עוזריהם ויועציהם.

ערפאת הפתיע את המשלחת הישראלית, כשהעניק לה מתנה – ספר תורה שמקורו בתימן, הכתוב על עור פרה. במשלחת הישראלית הבטיחו להפתיע את הפלסטינים במפגש הבא.

אל ראש הממשלה התלוו השר יוסי שריד, האלופים עוזי דיין, דני רוטשילד ודני יתום, מנכ"ל משרד ראש הממשלה שמעון שבס ויועץ התקשורת עודד בן־עמי.

במפגש עלו לדיון כל הנושאים שעל סדר היום בין ישראל והפלסטינים, אולם רבין וערפאת הקפידו שלא להיכנס לפרטים.

סוכם, כי בשיחות שייפתחו בקהיר בשבוע הבא ידונו שני הצדדים בסוגיית הבחירות בשטחים ובשאלת ההיערכות החדשה של צה"ל מחוץ למרכזי הערים, וכן בכל הנושאים שלא נפתרו עד כה, כולל בעיית המעבר הבטוח והאסירים הפלסטיניים. בראש המשלחת הפלסטינית לשיחות יעמוד, כנראה, ד"ר נביל שעת, ובראש המשלחת הישראלית יעמדו האלופים רוטשילד ודיין.

עוד סוכם, כי אחת לחודש ייפגשו רבין וערפאת במחסום ארז, לשיחות עבודה קבועות, ובשיחות אלו ייעשה נסיון לפתור בעיות שלא ייפתרו בקהיר.

רבין העלה בפגישה את נושא הטרור הפלסטיני נגד יהודים, ואת אוזלת ידם של כוחות הביטחון הפלסטיניים בסיכול מעשי טרור ובתפיסת מבצעיהם.

ערפאת הסתייג לחלוטין מפעולות הטרור וממי שעומד מאחוריהן. הוא הבטיח, כי הרשות הפלסטינית תלחם בכל כוחותיה בטרור. לדבריו, המחבלים ומי שעומד מאחוריהם, מנסים לפגוע בתהליך השלום וגם באנשי אש"ף. לדברי ערפאת, "אנחנו לא רק שותפים, אנחנו גם שכנים ובני דודים".

רבין הדגיש, כי ישראל תשפוט את הפלסטינים על פי התוצאות בשטח, ולא לפי ההבטחות והדיבורים.

נראה, כי עד סוף השבוע יעבירו המדינות התורמות את הכספים שהבטיחו לרשות הפלסטינית, ואז תעביר ישראל לפלסטינים את הניהול בכל הגדה, בתחומי הבריאות, תיירות, רווחה, וגביית מיסים. כזכור, העבירה ישראל לפלסטינים את ניהול החינוך בגדה בתחילת ספטמבר, עם פתיחת שנת הלימודים.

השר שריד הגדיר את הפגישה כמוצלחת במיוחד. לדבריו, היא התנהלה באווירה חמימה ואפילו ידידותית, ושני הצדדים מסתגלים למציאות. "הם מבינים כי הם נמצאים בסירה אחת. בין רבין וערפאת היתה גם כימיה וגם פיסיקה". לדברי שריד, ערפאת דיבר בצורה נחרצת, חסרת תקדים, נגד הטרור.

ברק: הפגישה תקדם הטיפול בפיגועים

(עט). – הרמטכ"ל, רב אלוף אהוד ברק, אמר אמש בעת ביקור בתערוכת השריון בכיכר מלכי ישראל בתל אביב, כי צה"ל לא קיבל שום הנחיות לנסיגה בגולן. לדבריו, אם ייווצר שלב מהותי בנושא זה, יקיים דיון על כך.

ברק הביע חוסר שביעות רצון מרמת הטיפול של המשטרה הפלסטינית בנושאים שבתחום אחריותה, בעיקר לאחר פיגועים. הוא הדגיש, כי צה"ל לא יפקיר שום ישראלי ולא ייצא משום שטח בלי שיחליף אותו גורם אחראי.

הרמטכ"ל אמר, כי הוא משוכנע שפגישת רבין־ערפאת תתרום לקידום העיסוק התכליתי של המשטרה הפלסטינית בנושא הפיגועים.

הוא שיבח את הכוח הצבאי שהיה במקום הפיגוע אתמול, ואמר כי הוא פעל במהירות ובצורה נכונה.

ראש הממשלה רבין בפגישתו עם ראש אש"ף יאסר ערפאת אתמול במחסום ארז

בתגובה לטענות הימין

האלוף בירן: אין פוליטיזציה בצה"ל

מאת מיכל סלע

אלוף פיקוד המרכז, אילן בירן, דחה אתמול את הטענות שהעלו באחרונה גורמים בימין, לפיהן הפך הצבא להיות צבא פוליטי.

האלוף בירן, ששוחח עם עיתונאים, אמר: "חד וחלק – אין פוליטיזציה בצה"ל. החייל המלווה מתיישבת בנסיעה הוא אותו חייל שמכריז על שטח צבאי סגור".

האלוף בירן מתח ביקורת קשה נגד תופעה שאותה הגדיר "קבוצה שולית וקטנה בקרב המתנחלים, המפעילה אלימות פיזית ומילולית כלפי חיילי צה"ל".

במהלך השיחה, דחה האלוף בירן טענות נוספות שהשמיעו המתנחלים נגד צה"ל בנוגע לאירועים שהיו ביום חמישי האחרון בחברון. הוא דחה את הטענות שלפיהן רצתה מערכת הביטחון להשתמש בהתראה בטחונית על חשד לביצוע פיגוע, בכדי למנוע את קיום העצרת שתוכננה ליד מערת המכפלה.

באשר לסידורי הביטחון, לקראת פתיחת המערה, אמר האלוף: "הן כמעט הושלמו, ובזמן הקרוב יחל כוח האבטחה שאומן לכך להגיע לאיזור ולהיערך לקראת פתיחת המערה".

ערפאת נתן לרבין ספר תורה במחסום ארז

הרב לאו: אם ספר התורה יימצא כשר – נעבירו לעולים מתימן

(עט). – "אם ספר התורה שקיבל ראש הממשלה מערפאת במחסום ארז, יימצא כשר וראוי לקריאה, נשקול העברתו לעולים מתימן". כך אמר אמש הרב הראשי לישראל, ישראל מאיר לאו.

עם זאת, הדגיש הרב הראשי בשיחה עם כתב עתי"ם, קודם יהיה צורך לבדוק הספר על ידי מומחה, סופר סת"ם, של משרד הדתות.

הרב הראשי הסביר, כי מבחינה הלכתית ניתן להכשיר את הספר על ידי הגהה ותיקונים בלבד, כדי שיהיה ראוי לקריאה. אולם, אם הספר כבר אינו ראוי לקריאה, יש לגנוז אותו.

באשר למחאתו של ח"כ דב שילנסקי (ליכוד), על כך שספר תורה קודש הגיע כשי מ"ידיים טמאות" המגואלות בדם יהודי, אמר הרב לאו, כי גם הוא קיבל הדבר ברגשות מעורבים.

"עלינו לזכור, שגם בספר תורה יש מצוות פדיון שבויים, וגם אם המוסר הוא יו"ר אש"ף, אין הספר צריך לסבול בשביל כך. מי יודע איזה דרך של קידוש השם הספר עבר", אמר הרב הראשי.

נער בן 16 נדקר על ידי תושב חאן יונס ביישוב נווה־דקלים בגוש קטיף

"הצעיר הערבי רץ לעברי ודקר אותי בסכין; לא יכולתי להתנגד"

המחבל חדר ליישוב דרך פרצה בגדר; השומרים בשער היישוב ראו את הדקירה והרגו את המחבל; על גופו נמצאו כרוז של החמאס ושני סכינים; הארגון הכחיש כל קשר לפיגוע; הנער פצוע בינוני

מאת אמיר רוזנבליט ועתי"ם

"הייתי בדרך לקנות משקפיים בבאר שבע. ראיתי את הערבי. אמא שלי, שעמדה לנסוע אתי, אמרה שהצעיר הערבי נראה חשוד. היא פשוט צדקה. הערבי רץ לעברי והתחיל לדקור אותי בגב. לא יכולתי להתנגד למחבל. היתה לו סכין גדולה והוא דקר".

כך סיפר יעקב פישר, נער בן 16 מהיישוב נווה דקלים בגוש קטיף, שנדקר אתמול בבוקר באורח בינוני על ידי מחבל שחדר ליישוב. התקיפה אירעה סמוך לשעה שבע בבוקר, בעת שבני משפחת פישר, האם כוכבה ושני ילדיה, יעקב וגלית, עשו את דרכם מנווה דקלים לבאר שבע.

מחקירת צה"ל עולה כי בטרם תקף את הנער, חדר המחבל ליישוב דרך פרצה בגדר ושהה בתוכו במשך כשעה. ברשותו היו אופניים, שנגנבו מאחד מבתי המגורים ביישוב. הוא רכב עליהם כשהוא מחפש קורבן, וכ־50 משער היישוב ראה את פישר.

"לפתע, המחבל ירד מהאופניים והחל לדקור את אחי, יעקב", שחזרה אתמול בכאב האחות גלית. "ראיתי שהוא דוקר אותו כמה פעמים בגב".

חיילים שניצבו בנקודת המשמר בכניסה ליישוב, שהבחינו במעשה, פעלו במהירות. הם חשו למקום, ירו במחבל מטווח קרוב והרגוהו. הוא זוהה כמוסטפה מחמד מוסר חילה, תושב חאן יונס. על גופו נמצאו שני סכינים וכרוז של תנועת החמאס.

פישר טופל על ידי צוות רפואי שהגיע למקום. לאחר מכן הוזעק מסוק של חיל האוויר, שפינה את הנער להמשך טיפול לבית החולים "סורוקה" בבאר שבע. מבית החולים נמסר כי מצבו בינוני. הוא נדקר בגבו ובצווארו באמצעות שני סכיניו של המחבל.

פישר, יחד עם הוריו, אריה וכוכבה וששת אחיו ואחיותיו, עזבו לפני כחודש את מצפה רמון ועברו להתגורר בנווה דקלים.

תושבים בנווה דקלים סיפרו, כי זו לא הפעם הראשונה שמחבלים מצליחים להכנס ליישוב דרך פרצות והביעו תקווה, כי האחראים על הביטחון ביישוב יתקנו את הגדרות.

מקורות פלסטיניים מסרו, כי החמאס פרסם אתמול כרוז ובו הוא דוחה את הטענה, כי יש לו קשר לדקירה.

ראשי מרצ שוב דחו הצעת רבין לצרף את סיעת ש"ס לקואליציה

מאת אמיר נוימן

פגישת ראש הממשלה ושרי מרצ אתמול אחר הצהריים הסתיימה במבוי סתום, לאחר שראשי מרצ דחו את הצעת רבין להסכים לצירוף ש"ס לקואליציה על בסיס ההסכם הקואליציוני שנחתם ביולי בין העבודה למרצ.

לאחר הפגישה אמר השר יוסי שריד, כי הסכמה מצד מרצ להסכם הקואליציוני עם ש"ס כמוה כביטול ההסכם הקואליציוני, שהתנה חקיקה דתית בהסכמת כל מרכיבי הקואליציה.

לדבריו, מדובר בדילמה קשה ביותר, שאינו יודע כיצד ניתן לפתור אותה. הוא ציין שצירופה של ש"ס לקואליציה אינו רק שאלה של תוספת קולות לקואליציה בטווח הקצר, אלא חיוני לטווח ארוך על רקע משאל העם הצפוי בשאלת רמת הגולן, ועל רקע הצורך להכין את התמיכה לקראת הבחירות הבאות.

בפגישה, שהתקיימה בלשכת ראש הממשלה במשרד הביטחון בתל־אביב ונמשכה כשעה וחצי, השתתפו יו"ר מרצ, השרה שולמית אלוני, השרים שריד ואמנון רובינשטיין, יו"ר סיעת מרצ ח"כ רן כהן וח"כ חיים אורון; כן השתתפו שר המשפטים דוד ליבאי, יו"ר סיעת העבודה ח"כ אלי דיין, מנכ"ל משרד ראש הממשלה שמעון שבס ומנהל לשכת ראש הממשלה איתן הבר.

אלוני הציעה בישיבה להגיע להסכם עם ש"ס, שלפיו תתוקן כל חריגה מן הסטטוס קוו הדתי, אך לא באמצעות עקיפת בג"ץ. ראש הממשלה השיב על כך, כי הצעה לא תתקבל על דעת ש"ס.

שר המשפטים הביע בישיבה התנגדות להסכם עם ש"ס, שגובש מלכתחילה בניגוד לדעתו. השר שריד הציע לראש הממשלה לפתור את הקושי שנוצר באמצעות אישור מחדש של ההסכם הקואליציוני עם מרצ, שלפיו שמורה למרצ הזכות להתנגד לחקיקה הדתית. שריד אמר עוד בפגישה, כי אין תקדים לצעד שנקט רבה, שמשמעותו ביטול ההסכם הקואליציוני. ראש הממשלה השיב, כי הנסיבות שהשתנו בעקבות פרשנות בג"ץ לחוקי היסוד יצרו מצב חדש.

גננת בירושלים סירבה לקבל ילד עולה מאתיופיה

מאת מיכל גרייבסקי

המועצה הלאומית לשלום הילד הגישה תלונה במשטרה נגד הגננת חיה שקרון מגן "ילדי הזהב" בירושלים, שסירבה לקבל לגן את אלון מניגיסאטו, בן להורים עולי אתיופיה.

אביו של הילד מסר כי רשם את בנו לגן יחד עם ארבעה ילדים שאינם עולים מאתיופיה. בפתיחת שנת הלימודים פנה האב לגן, ונמסר לו כי בנו אינו רשום. הוא שוחח עם הגננת חיה שקרון, שאמרה לו כי לא תוכל לקבל את בנו לגן.

לשאלתו של האב אם בנו לא התקבל מכיוון שהוא אתיופי, ענתה הגננת בחיוב.

(המשך בעמוד 2)

היורה הגיע

ארבעה מטיילים נסחפו בשטפונות בערבה – וחולצו בשלום

מאת אמיר רוזנבליט ועתי"ם

ארבעה מטיילים שנסעו בטרקטורונים באזור באר אורה בערבה נתקעו ונסחפו בשטפונות שהיו אמש באזור. סמוך לשעה 20.45 הגיעו אליהם כוחות צבא מהאוגדה הסמוכה וחילצו אותם בשלום.

כביש הערבה נפתח אמש לתנועת כלי רכב משני הכיוונים, לאחר שנסגר לתנועה בעקבות השטפונות.

אתמול אחר הצהריים החלו לרדת באזור גשמים עזים שגרמו לשטפונות בכביש הערבה. גם באילת ירדו גשמים.

במשטרה נמסר, כי נחל נקרות, כ־35 קילומטרים מדרום לצומת ערבה, עלה על גדותיו, והציף את האזור.

המשטרה הזהירה את הנהגים משטפונות בנחלים לאורך כביש הערבה. במקרה של שטפון, יש להמתין עד שתיפסק זרימת המים בנחלים.

הבנקים מיהרו לייקר את ריבית החובה עקב החלטת בנק־ישראל להעלות הריבית ב־1.5%

ח"כ פרץ: העלאת הריבית היא גזירה שציבור השכירים איננו יכול לעמוד בה

מאת אמנון אמר

בנק ישראל שב והעלה אתמול את הריבית ב־1.5 אחוזים נוספים, בהמשך לעלייה בשיעור זהה שביצע כבר הבנק המרכזי לפני חודש. בארבעת החודשים האחרונים מסתכמת עליית הריבית המצטברת בחמישה אחוזים.

על העלייה הנוכחית בריבית החליט בנק ישראל למרות שהמדד האחרון דווקא הוריד במעט את קצב האינפלציה השנתי (מ־14.4 ל־14.3 אחוז).

כל הבנקים המסחריים הזדרזו להודיע אתמול כי גם הם מעלים את הריבית בשיעורים דומים.

לדברי בנק ישראל, מצביע שיעור האינפלציה בשמונת החודשים הראשונים של השנה על סטייה משמעותית מן היעד שנקבע. בהודעה רשמית שפירסם, קבע עוד הבנק כי הריסון המוניטרי עליו הוחלט נובע מהגידול המהיר בביקושים במשק, ובמיוחד מהוצאה בצריכה הפרטית. ביקושים אלה, קובעים ראשי בנק ישראל, מגבירים את הלחצים האינפלציוניים ומגדילים את הגירעון במאזן התשלומים.

את התגברות הביקושים מייחסים אנשי הבנק לירידה באבטלה, והסכמי השכר, המשך הגידול באשראי הבנקאי ועלייה בכמות הכסף. לדבריהם, עליית הריבית נועדה לסייע להשגת יעד האינפלציה ולהקטנת הביקושים והפער במאזן התשלומים. עוד מציינים בבנק ישראל כי הריבית הריאלית שגבה הבנק המרכזי מהבנקים המסחריים נמוכה בהשוואה בין־לאומית, במיוחד לאחר עליית הריבית האחרונות בחו"ל.

בהודעתו חוזר בנק ישראל על קביעתו כי המאבק באינפלציה מחייב שימוש במגוון רחב של כלים, שהמדיניות המוניטרית מהווה נדבך מרכזי בהם.

הנגיד יעקב פרנקל אמר אתמול לעיתונאים כי "הניסיון בארץ ובעולם מראה כי מאבק באינפלציה מחייב מדיניות נחושה, עקבית ומתמשכת. יציבות מחירים ותנאי ודאות חיוניים להשקעות, להרחבת התעסוקה במגזר העסקי ולשמירת כושר התחרותיות של המשק. השגת צמיחה לאורך זמן מחייבת יציבות מחירים".

העלאת הריבית תיכנס לתוקף ביום חמישי הקרוב, כאשר בנק ישראל יבטל 15 מכסות של הלוואות מוניטריות במדרגות הריבית הנמוכות ויוסיף מספר זהה של מכסות בריבית גבוהה יותר.

במקביל, יעלה בנק ישראל את ריבית הזכות שהוא משלם על הפקדונות שמחזיקים אצלו הבנקים במסגרת חובת הנזילות, מ־12.8 ל־14.3 אחוז. המכרזים המוניטריים השבועיים לא ישתנו וגם בחודש אוקטובר יתקיימו ארבעה מכרזים שבועיים בהיקף של שישה מיליארד ש"ח כל אחד.

בנק הפועלים הודיע אתמול כי בעקבות העלאת הריבית על־ידי בנק ישראל, תועלה החל ב־30 בספטמבר ריבית ה"פריים" בשיעור של 1.5 אחוזים לשנה מ־15.5 ל־17 אחוזים.

הבנק הבינלאומי הראשון הודיע שיעלה את ריבית ה"פריים" ללקוחות ב־1.7 אחוזים, מ־15.3 ל־17 אחוזים, החל ב־30 בספטמבר. במרכיבים האחרים של ריבית החובה העסקית בבנק הבינלאומי לא חל שינוי.

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, ח"כ עמיר פרץ, אמר אתמול כי ההחלטה להעלות את הריבית ב־1.5 אחוזים, תהווה פגיעה קשה באוכלוסיית השכירים, אשר לדברי ח"כ פרץ, "לא יעמדו בה".

"רוב השכירים במשק משתכרים משכורת ממוצעת והמושג 'לא לגמור את החודש' שגור בכל בית", אמר ח"כ פרץ.

לדבריו, תהיה להחלטת הנגיד השפעה גם על המשכנתאות, "אשר מהוות נתח נכבד בהוצאה המשפחתית של השכירים".

פירושו של דבר

העלאה מוגזמת

מאת לוי מורב

החלטת בנק ישראל להעלות שוב את הריבית ב־1.5%, מייצבת רשמית את התחזית לאינפלציה שנתית של 14 עד 15 אחוזים בשנה הנוכחית. בסך הכל עלתה הריבית מדצמבר '93 בשישה אחוזים.

ההחלטה, המפתיעה משהו בחריפותה, מעוררת שתי שאלות יסודיות המונחות לפיתחם של בנק ישראל ושל האוצר גם יחד.

הראשונה – האם אין הגזמה בהתייחסות ובתגובות של קברניטי המשק לעליית המחירים של החודשים האחרונים, בבחינת כי שנכווה ברותחין נזהר גם בצונן?

נבדוק בקצר רוח את הנתונים. בשנת '92 היתה האינפלציה רק 9.2%, ב־'93 11.4%, והשנה היא תסתיים סביב 14 אחוזים. בשלוש שנים אלה, ובנראה גם ב־'95, האינפלציה הממוצעת הרב־שנתית תהיה משהו כמו 12 אחוזים.

בטווח הארוך יש בכך ירידה ניכרת של האינפלציה, אם נזכור שבשנים '85 עד '91 היא נעה סביב 18 אחוזים. כלומר, אנו נמצאים כיום לאורך זמן במדרגה הנמוכה משמעותית מזו שהיתה במשק בעבר. לכן, כל ההתייחסות לאינפלציה היא מוגזמת ביותר, ובבחינת תגובה יתר ביותר.

השאלה השנייה העולה מהעלאת הריבית היא: האם אין באיתות ברור בגורם מסוכן, שהאינפלציה הרשמית היא ברמה של 15 אחוזים, בבחינת נבואה, או תחזית המגשימה את עצמה, ובכך מונעת למעשה את הורדתה לרמה של השנתיים האחרונות, ואולי גם פחות מכך?

ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל
האגף לארגון ומועצות פועלים

הוועידה המקומית של מועצת פועלי הוד השרון

תתקיים ביום שני, 3.10.94, בשעה 19:30
במועצת פועלי הוד השרון, דרך מגדיאל 35

במעמד נציג האגף לארגון ומועצות פועלים

על סדר היום של הוועידה:

★ התכנסות, רישום וכיבוד.
★ דו"ח תוצאות הבחירות.
★ אישור צירי הועידה.
★ בחירת ועדה מתמדת.
★ בחירת נשיאות הועידה.
★ בחירת מליאת מועצת הפועלים.

פיני שומר
יו"ר האגף לארגון ומועצות פועלים

ירידות שערים חדות בבורסה

מאת איתן יעקבסון

בבורסה לניירות ערך בתל אביב היו אתמול ירידות שערים חדות, בתגובה על הודעת בנק ישראל כי הוא מעלה את שיעור הריבית באחוז וחצי.

הירידות הוסברו גם בהתפתחות הצפויות לפריצת־דרך בשיחות עם סוריה בטווח הקרוב ובהתקרבות מועד הפקיעה של האופציות על מדד המעו"ף לספטמבר שיהיה בסוף השבוע. סיבה נוספת לירידות בשוק היא חשש מפני העלאת הריבית בארה"ב השבוע.

מדד הכיכתנים ירד אתמול בשיעור של 2.62 אחוזים ונקבע ביום המסחר על 191.80. מדד המעו"ף ירד אתמול בשיעור של 2.7 אחוזים ונקבע על 192.28. מבין המניות הכבדות בלטו בירידה כור, אלרון, אוסם, עלית־5, אי־די־בי פיתוח, דיסקונט השקעות, אגיס, החברה לישראל, כלל אלקטרוניקה וכלל תעשיות.

מניית טבע שירדה בניו־יורק לרמה של 28 דולר בסוף השבוע נסגרה אתמול במחיר של 28 דולר.

ירידה של 3 אחוזים נרשמה בתעודות ההשתתפות של אבנר בתגובה להודעתה לבורסה כי בקידוח עגור אחד נבדקו ביסודיות חמש חדרות של שכבות מעומק של 1,650 מטר ועד לעומק 3,800 מטר. לבדיקת שיעורי גז גבוהים שנדפו במספר רב של מבדקי ינוקא, לא הצליחה אבנר להביא את הבאר לכדי זרימה רצופה של גז יבש (בלי מים). השכבות התחתונות שבעומק לעומק של 3,800 מטרים תיבדקנה לאחר שמכונת הפרנקס תוחלף במכונה כבדה יותר המסוגלת להגיע לעומקים גדולים כנדרש. הודעה על תחילת המבדקים בשכבות העליונות תימסר בנפרד.

בשוק האופציות על מדד המעו"ף נרשמה עלייה במחירי אופציות ה"פוט" וירידה במחירי אופציות ה"קול" בתגובה לירידה החדה במדד המעו"ף.

مكان الأصل

סמי בר־לב התמוטט ואושפז בבית חולים; ח"כ יחזקאל מציע: משאל עם בתוך חודשיים

מאת שמעון וייס

34 אלף אורחים ביקרו אתמול במאהל השובתים בגמלא. לפי ודיעובי האנשים במקום, ביקרו עד כה במאהל כ־163 אלף אורחים מאז תחילת השביתה, שהיום תגיע ליומה ה־16.

השובתים ותומכיהם מצפים לקהל רבבות גם בשני ימי החג, היום ומחר.

בקרב השובתים ישנה נחישות רבה להמשיך בשביתת הרעב, חרף היחלשותם הפיסית שהגיעה לשיאה אתמול בהתמוטטותו של אחד השובתים, ראש המועצה המקומית קצרין, סמי בר־לב. הוא חש ברע ורופא שהיה במקום הורה להעבירו מיידית לבית־החולים פוריה. אמבולנס העבירו לבית־החולים, שם ניתנו לו חמש מנות אינפוזיה והוא התאושש מעט.

אתמול אחר־הצהריים שב בר־לב לביתו, אך הודיע כי הבוקר ישוב למאהל השובתים ויחדש את שביתת הרעב שלו. עוד ביקרו במאהל אתמול קבוצה גדולה של ח"כים מסיעות העבודה, הליכוד, ש"ס וצומת.

ח"כ אבי יחזקאל מסיעת העבודה אמר במהלך ביקורו כי לרבין אין מנדט לסגת מהגולן והבטיח כי יגיש מיד עם פתיחת המושב הבא של הכנסת הצעת חוק לעריכת משאל עם בתוך חודשיים. שכן, לדבריו, כוונתו של רבין לערוך משאל עם כאשר הכל סגור וצפוי עם הסורים, דומה להצמדת אקדח לרקה. הוא ציין כי נושא הנסיגה ופינוי יישובים בגולן הוא שאלה מצפונית ממדרגה ראשונה ולפיכך אין להטיל משמעת סיעתית, וגם אם יטילו כזו, הוא יפר אותה ויפעל לפי צו מצפונו.

שר המסחר והתעשייה, מיכה חריש, ביקר אף הוא אצל שובתי הרעב. בעקבות לקחי ביקור סיעת העבודה הסוער ביום חמישי שעבר, הוחלט לשמור על הביקור בפרופיל נמוך והשר חריש הוכנס מדרך צדדית לקרוואן ליד המאהל, שם נפגש עם קבוצה של מתיישבים ושובתים. הוא אמר להם כי המשא־ומתן עם סוריה רק בראשיתו וכי אין להסיק מסקנות נמהרות. אנשי הגולן הביעו אכזבה מדבריו של השר חריש ואמרו כי היו צפויים.

התרגשות אחזה בשובתים כאשר ביקר אצלם יעקב אשכולי, שהיה ראש המועצה האזורית גליל העליון ערב מלחמת ששת הימים. יעקב אשכולי, חבר קיבוץ כפר גלעדי, אמר לשובתים כי יש להתנגד לנסיגה ופינוי יישובים אפילו עד כדי חסימת כבישים ושיתוק החיים בארץ, אך קרא לשובתים לחדול משביתתם שכן הם מענ־שים את עצמם.

עוד ביקרו אתמול במאהל הח"כים דן מרידור, דוד מגע, סילבן שלום, הרב יוסף עזרן מש"ס וח"כי צומת בראשות רפול שהגיעו בשיירה גדולה של פעילים וחברי מפלגה.

סמי בר־לב, השובת רעב בגמלא מפונה אתמול לבית חולים (צילום: בני בירק, ט.ב.מ.א)

ידלין ומוקי צור – בנסיון למנוע פרישת קיבוצי הגולן מהתק"ם

מאת שמעון וייס

בתק"ם מנסים למנוע פרישת קיבוצים בגולן מהתנועה, לנוכח אכזבתם מעמדת התנועה.

בסוף השבוע ביקרו אצל השובתים בגמלא מזכירי התק"ם לשעבר, מוקי צור ואהרון ידלין, וחבר יואל מהרשק, מרכז חטיבת ההתיישבות בתק"ם. הוצע לכנס מייד את מרכז התק"ם לדיון מיוחד לנושא הגולן.

פעילים בתנועת העבודה לוחצים על ח"כ אלי גולדשמידט לחזור לעמדתו הקודמת, הגורסת שאין לסגת מהגולן. היום תתכנס ישיבת פעילים בנושא עם ח"כ גולדשמידט.

פועל בניין יהודי חשוד במעורבות ברצח נטשה איבנובה מאשדוד

המשטרה ממשיכה במאמציה לאתר את החשוד העיקרי בפרשה – פועל בניין מרפיח

מאת רוני ברזילי

פועל בניין יהודי, תושב אזור הדרום, נעצר אתמול בחשד כי היה מעורב בפרשת רצח נערת הליווי, נטשה איבנובה (30) מאשדוד.

על־פי החשד בילה החשוד בבית הנרצחת ביום הרצח. שכניה של המנוחה מסרו, כי ראו אותו יוצא מדירתה באותו יום כשהוא בגילופין. החשוד הודה בחקירתו כי שהה בדירתה של המנוחה, אך שתה עימה לשכבה, אולם הכחיש כי קיים עימה יחסי מין.

במשטרה הטילו איפול מלא על חקירת הרצח. חוקרי המשטרה אינם מוציאים מכלל אפשרות שלחשוד זה אין קשר ישיר לרצח, אולם העובדה שביקר בדירתה של הנרצחת זמן מה לפני הירצחה העלה את החשד למעורבותו.

במקביל ממשיכים חוקרי משטרת אשדוד, בפיקודו של רב־פקד פרץ עמיאל, במאמציהם לאתר את החשוד העיקרי ברצח, איימן אחמד עבדאללה, פועל בניין מרפיח שעבד באשדוד. על־פי החשד ביצע חשוד זה את הרצח כדי לטהר את שמו לאחר שנחשד כמשתף פעולה עם ישראל.

גופתה של איבנובה נמצאה ביום שישי שעבר בדירתה באשדוד לאחר ששוטרי משטרת אשדוד קיבלו שיחת טלפון מאדם שהודיע על הרצח. "לפני יומיים הייתי אצל הזונה בשטח מרחוב יהודה הלוי. חנקתי אותה כנקמה ביהודים בשם החזית העממית לשחרור פלסטין", אמר. מיד לאחר קבלת ההודעה מיהרו השוטרים לדירתה של איבנובה וגילו את גופתה עטופה בשמיכה. על־פי החשד קיים החשוד יחסי מין עם המנוחה, ומיד לאחר מכן חנק אותה למוות.

אתמול הובא החשוד היהודי להארכת מעצרו בבית־משפט השלום בקרית־גת. חוקרי המשטרה הציגו בפני שופטת השלום רויטל יפה־כץ חומר חקירה חסוי וביקשו לעצור את החשוד ל־15 יום. השופטת עיינה בחומר החסוי וקבעה, כי חומר הראיות שהוצג בפניה מצדיק את המשך מעצרו של החשוד. היא הורתה לעוצרו ל־15 יום ואסרה לפרסם כל פרט מזהה שלו.

שיחות בין התנועה המתקדמת לשלום לתנועה האיסלאמית על הקמת רשימה משותפת לכנסת

אנשי המתקדמת הציעו להעמיד בראש הרשימה את ד"ר אחמד טיבי

מאת מחמוד חליליה

גישושים בין התנועה המתקדמת לשלום והתנועה האיסלמית בישראל להקמת רשימה ערבית שתתמודד לבחירות לכנסת.

מזה מספר חודשים מתקיימות שיחות בין אנשי התנועה המתקדמת לשלום, שלא הצליחה בבחירות האחרונות לכנסת לעבור את אחוז החסימה, לבין אחדים מראשי התנועה האיסלמית, ובראשם מנהיג התנועה, השייח' עבדאללה נימר דרוויש. כן משתתפים בשיחות חברי תנועה עצמאית שהתמודדה בבחירות האחרונות במסגרת הרשימה הדמוקרטית הערבית.

הרשימה הערבית החדשה, אם תקום, עשויה להקיף עוד גופים ציבוריים וכן אנשי אקדמיה.

אנשי התנועה המתקדמת מציעים להעמיד בראש הרשימה את ד"ר אחמד טיבי, יועצו האישי של יו"ר הרשות הפלסטינית, יאסר ערפאת. מועמדות טיבי הוצעה על־ידי אנשי התנועה המתקדמת, ובמיוחד על־ידי מזכירות התנועה ומזכירה הכללי, הסופר אחמד דרוויש, אחייניו של המשורר הפלסטיני מחמוד דרוויש.

מעצבי הרשימה החדשה סבורים כי הם יקבלו תמיכה ועידוד ממנהיגי אש"ף, שיקראו לערביי ישראל לבחור ברשימה החדשה. ראשי הרשימה, שנפגשו בחודשים האחרונים עשרות פעמים, שוללים מכל וכל הקמת רשימה משותפת עם המפלגה הדמוקרטית ערבית. הם ניהלו באחרונה שיחות חשאיות עם ח"כ טאלב אל־סנעא כדי להצטרף לרשימה החדשה ולפרוש מסיעת מד"ע בכנסת.

אל־סנעא דחה הצעה זו, ואף דחה הצעה לעמוד בראש הרשימה. הוא קרא למקימי הרשימה החדשה להקים רשימה משותפת עם מד"ע כדי לשמור על הקול הערבי.

גם איברהים נימר חוסיין, יו"ר ועד ראשי הרשויות הערביות, דחה הצעה להצטרף לרשימה החדשה באומרו כי הוא בעד איחוד כל הכוחות במגזר הערבי.

ד"ר אחמד טיבי הכחיש כי יש לו קשר עם הקמת הרשימה. הוא אמר כי הוא תומך בהקמת רשימה מאוחדת שתקיף את כל המגזר הערבי כדי להביא כוח פרש וגדול של נציגים ערביים לכנסת בעלי השפעה בקבלת החלטות.

מטען חבלה התפוצץ ליד משרדי המינהל האזרחי בכפר יאטה

(עט) – מטען חבלה התפוצץ אתמול בבוקר סמוך לבניינת המינהל האזרחי בכפר יאטה, באזור חברון. לא היו נפגעים ולא נגרם נזק.

כוחות הביטחון פתחו בחקירת נסיבות הנחת המטען. הוטל עוצר על הכפר.

פרס ייפגש בוושינגטון עם קלינטון והנסיך חסן – יודיעו על פריצת דרך

מאת כתבנו בוושינגטון

שר החוץ שמעון פרס ייפגש בשבוע הבא בבית הלבן עם הנשיא ביל קלינטון ויורש העצר חסן. מקורות בוושינגטון צופים כי בתום הפגישה יכריזו שלושת האישים על פריצת דרך במו"מ בין ישראל לירדן לקראת הסכם שלום.

בנאומו בעצרת האו"ם יפנה פרס למנהיגי סוריה בקריאה לפתוח מיד במו"מ גלוי, ישיר ומקיף עם ישראל.

מנכ"ל משרד החוץ אורי סביר אמר אתמול בהרצאה בפני כנס של המכון הוושינגטוני למדיניות המזרח התיכון, כי "אנו קרובים מאי פעם לפריצת דרך באזור בלבנון בהמשך לליישום הסכם העקרונות בעזה עם יריחו וכן במגעים עם סוריה וכן בפיתוח הכלכלי באזור".

סביר העריך כי צפויה פריצת דרך בערוץ הסורי, שכן ישראל וסוריה קיבלו החלטה אסטרטגית להגיע לשלום. "שלום עם סוריה יהיה שלום אסטרטגי" – אמר סביר.

גננת בירושלים

(המשך מעמוד 1)

הגב' סבה לנו עצה הלאומית לשלום הילד, שהוליכה להגיש תלונה למשטרה, לאחר שבדיקה ברק את הנושא.

ממשרד החינוך נמסר כי הפיקוח על גני הילדים הפרטיים הוא פרגוני בלבד. כשהובא העניין לידיעת המשרד, הועבר הנושא לבירור אצל המפקחת הפרגונית, כדי לבסס מקרון אפו ללימוד הילד. אין בסמכות משרד החינוך לחייב רישום של כל הגנים הפרטיים.

הגננת מסרה בתגובה כי אין בלבה דבר כנגד העולה מאתיופיה, ומה שאמרה למבקרים היתה פליטת פה, עליה היא מצטערת.

מהמשטרה נמסר כי התלונה תיבדק, ואם יימצא כי הגננת עברה על החוק, היא תועמד לדין.

אמנש בטלוויזיה / אמנון אטד

ליל הפירסומות

פירסום שווה זהב, ערוץ 2.

כאילו לא מספיקה לנו כמות הפירסומות הרגילה שמאכיל אותנו הערוץ השני כל יום, קיבלנו אתמול שתי מנות נוספות ביום אחד. את המתאבן נתנה לנו התוכנית של דן שילון, בצורת ראיון עם במאית סירטי פירסום שבו שולבו קטעים מכמה סירטונים שביבימה. בניגוד לכללים המקובלים על אבירי הנורמה, רילץ הערוץ השני על הבמה הראשונה, וניגש ישר למנה העיקרית, שאותה קיבלנו בתוכנית "פירסום שווה זהב – תחרות סרטי פירסומת במסגרת פסטיבל חיפה".

התוכנית נפתחה בקטע לא מוצלח של אלי יצפן בנוסח הסרט "כבלים" של אריק איינשטיין, ומיד אחריו עברה, איך לא, לפירסומות. לאמיתיות, לא לאלה של התחרות. מכיוון שגם בערוץ 2 עצמו מבחר הפירסומות די מצומצם, קיבלנו אתמול בליל של כמה סירטונים שחוזר על עצמם בווריאציות שונות. כך למשל, הגניב לנו הערוץ המסחרי את ההולנדית הג'ינג'ית של תפוזינה לפחות עשר פעמים. התשדיר של מי עדן שודר ארבע פעמים ומספר פעמים דומה הושמע השיר קארוזו של לוצ'ו דאלה. והיו גם פרסים, בנוסח האוסקר, לתסריט, לעריכה, לצילום, לג'ינגל ועוד. את הפרס בקטגוריית האנימציה, למשל, לקח הסרט של במבה.

בסך הכל הוקרנו בתוכנית, לפי דיווח המנחה, קטעים מ־60 סירטוני פירסומת (לא ספרתי). הבשורה הטובה היא, שלתחרות הוגשו 250 סירטונים.

עולים מתלוננים על סדרי הקליטה בנתב"ג

מאת נתן רועי

טענות קשות על סדרי הקליטה באולם הנוסעים בנמל התעופה בן־גוריון הועלו על־ידי עולים שרואיינו על־ידי סוכנות מרטנס הופמן, יועצים לניהול שערכו סקר על תוכנית "עלייה 2000" עבור מחלקת העלייה של הסוכנות.

על־פי הסקר מתקבלים העולים בחוסר אדיבות ובזלזול על־ידי פקידי הקליטה באולם הנוסעים.

מהסקר עולה, כי כי העולים רואים את הוכנית "עלייה 2000", שמבטיחה מקורות תעסוקה לעולים, כתוכנית אידיאלית לעלייה ולקליטה.

מדברי העולים עולה, כי המניע העיקרי לעלייתם הוא המניע הכלכלי ועל כן תוכנית "עלייה 2000" עונה על צורכיהם בכך שהיא מעניקה מידה מסוימת של ביטחון כלכלי ומגבירה את הביטחון במציאת פתרון לבעיית התעסוקה.

העולים סבורים שההסברה של הסוכנות בחבר המדינות לוקה בחוסר בכך שאינה מוסרת פרטים מדויקים על המציאות בישראל. לדבריהם, הצגה ברורה יותר של המתרחש בישראל עשויה לסייע להצלחת הקליטה.

חלק מהעולים שרואיינו שיבחו את פעולת רכזי הסוכנות בחבר המדינות ואחרים טענו כי הם חסרים את הכישורים למגע עם עולים.

מאות נערים חגגו את הסוכות בבית הכנסת במוסקווה

מאת נתן רועי

רחבת בית־הכנסת הגדול ברחוב ארכיפובה במוסקבה, שהיתה בתקופת ברז'נייב מרכז להתכנסות היהודים בימי החגים, הפכה אתמול לזירת התכנסות ענקית לחניכי מחנות הקיץ של הסוכנות היהודית, שהגיעו כדי לחגוג את חג הסוכות.

מסביב לרחבת בית־הכנסת התכנסו מאות בני נוער מכל רחבי חבר העמים שפצחו בשירה ובריקודים וגרמו לפקקי תנועה בכל האיזור.

רב בית־הכנסת, פנחס גולדשמידט נשא דברים. ראש משלחת הסוכנות היהודית בחבר העמים, חיים צ'סלר, אמר אתמול כי הוא רואה בהתכנסות זו הצלחה גדולה לפעילות מחנות הקיץ של הסוכנות, בדירבון ובהנחיית החניכים לאהבת ישראל ולקידומם אל ישראל.

שניים נהרגו בתאונה בכביש נהריה־מעלות; בן 80 נדרס בשרון

(עט) – נהג מכונית פרטית ונהג משאית נהרגו אתמול בבוקר בהתנגשות בין כלי רכבם בכביש נהריה־מעלות, סמוך לצומת מעיליה.

מהמשטרה נמסר, כי מכונית פרטית שנסעה מנהריה למעלות סטתה בכביש דו־מסלולי למסלול נגדי מסיבה בלתי־ברורה והתנגשה חזיתית במשאית שבאה ממול. מעוצמת ההתנגשות נהרגו שני נהגי המכוניות ואדם נוסף נפצע קל. אמבולנסים וטנ"ן של מד"א הוחשו למקום ופינו את הנפגעים לבית החולים בנהריה.

בוחני התנועה של משטרת מרחב הגליל חוקרים את נסיבות התאונה.

ישיש בן 60 נדרס אתמול למוות על ידי טרקטור, שעסק בעבודות עפר במושב אליכין בשרון.

הטרקטור נסע לאחור, פגע בישיש ופצע אותו אנושות. צוות מד"א פינה אותו לבית חולים "הלל יפה", שם מת מפצעיו.

מת הכומר בנימין נונז מקוסטה ריקה, ידיד אמיץ של ישראל

מאת כתב "דבר"

בסוף השבוע נודע, כי נפטר הכומר בנימין נונז, מקוסטה ריקה. מדובר בכומר קתולי, סוציולוג, ידיד מכון הידידות קוסטה־ריקה־ישראל, מייסד קונפדרציית האיגודים המקצועיים, שר העבודה, נציג מדינתו באו"ם, מנהל המוסד לביטחון סוציאלי, מנהל המוסד לשיכון, שגריר בישראל (פעמיים), שגריר ברומניה ורקטור אוניברסיטה.

הכומר הגדיר את עצמו "חייל למען ישראל" והעמיד את שירותיו לטובת ישראל. הוא השפיע על תלמידו הרוחני, לואיס אלברטו מונחה, שכהיבחרו כנשיא קוסטה ריקה ב־1982, החזיר את שגרירות ארצו לירושלים, בצעדו הראשון כנשיא.

הכומר נסע כמה פעמים לאו"ם, כנציג ארצו, במיוחד כדי לסנגר על ישראל. זכורים נאומיו הלוהטים למען ישראל בבלחמת ששת הימים ובוויכוח של המשוואה ציונות־גזענות. כשפרצה מלחמת ששת הימים פנה לשגריר ישראל ד"ר ולטר אבלס ז"ל, וביקש לנסוע לארץ ללחום יחד עם הישראלים, כי "אינני יכול לראות פעמיים באותו דור נסיון להשמיד את היהודים ולזרוק אותם לים".

צ'אוס

עלה - K, לב - 7, יהלום - A, תלתן - K

מזג האוויר

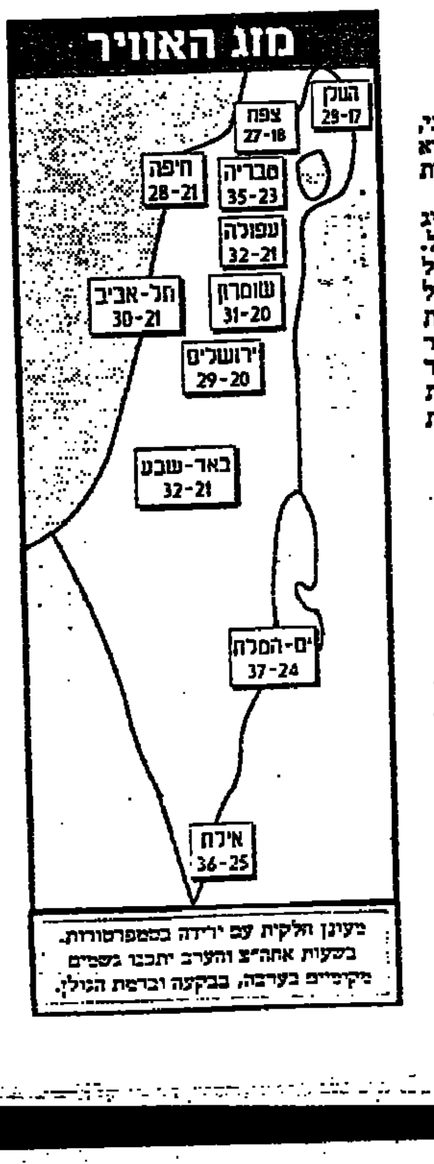

מעונן חלקית עם ירידה בטמפרטורות. בשעות אחה"צ והערב יתכנו גשמים מקומיים בערבה, בבקעה וברמת הגולן.

דבר DAVAR

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל
המו"ל: "דבר בע"מ"
נדפס ב"דפוס דבר בע"מ"
המערכת והמנהלה תל־אביב
רחוב שנקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 5286141-03 (6 קווים)
פקסימיליה: 294783-03
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים
5298032, 5281860, 5286156
פקסימיליה מודעות: 298032-03
טלפון לפניות הציבור 22.00-07.30, 5286141-03

מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
סניפים:
בית "דבר" רחוב שנקין 45 ת"א
טלפון: 5286141, מיקוד: 65233
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפון: 256873-02
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 620111-04
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפון: 451381-08, 453798-08
הפצה "נד" 377056-03

יצחק הדרי
אבינו וסבנו היקר
בהגיעך לגיל 85, חוכה לאריכות ימים
מאחלים:
אשתך שרה
ילדיך אריק ומרים
חתנך יעקב
נכדיך גיל ושרון
קרית חיים, שמחת תורה תשנ"ה

ס.י.ל מזון טל: 03-5592080
ברכות לבביות
ל"רשת הקו-אופ"
ולמנכ"ל מר יעקב גלברד
עם פתיחת סניף קרית מלאכי
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

מאפיית מרגלית
טל: 9611430
לרשת הקו-אופ (זיל וזול)
ולמנכ"ל מר יעקב גלברד
ברכות חמות וברוכות
לפתיחת סניף קרית מלאכי

נשר רבינוביץ
טל: 03-6824057
ברכות לבביות
ל"רשת הקו-אופ"
לרגל פתיחת סניף קרית מלאכי
אתכם לאורך כל הדרך

קרור בע"מ
מערכות קרור, מקררים ומקפיאים
באר שבע, טל. 07-280581
ברכות חמות
ל"רשת הקו-אופ"
(זיל וזול)
ולמנכ"ל מר יעקב גלברד
לרגל פתיחת סניף קרית מלאכי
המשך שיתוף פעולה פורה
הרבה שגשוג והצלחה!

יעקבי
מזל טוב לרשת הקו-אופ (זיל וזול)
ולמנכ"ל מר יעקב גלברד
עם פתיחת סניף קרית מלאכי
אתכם לאורך כל הדרך

דבש שלנו
ל"רשת הקו-אופ"
לרגל פתיחת סניף קרית מלאכי
ברכות ושיתוף פעולה פורה
דבש שלנו – דבש קרת

חובב לשיווק מזון בע"מ
טל. 5490498
ברכות חמות
ל"רשת הקו-אופ"
אתכם לאורך כל הדרך

Coho מוצרי מזון מוקפאים
לרגל פתיחת סניף קרית מלאכי
ברכות לבביות
ל"רשת הקו-אופ"
אתכם לאורך כל הדרך

חב' מייסטר סחר בע"מ המפעילה את
רשת אלקטרוליין למוצרי חשמל ביתיים
בחנויות הקו-אופ ויבואן של מוצרי
ARIETE, MAISTER, SWAN
MAISTER
לרגל פתיחת סניף קרית מלאכי
עלו והצליחו!!!

מאפיית נינה
טל: 04-416403
ברכות חמות
ל"רשת הקו-אופ" (זיל וזול)
לרגל פתיחת סניף קרית מלאכי
הצלחה והמשך עבודה משגשג

בעקבות עתירה שהגיש איש "כך" נועם פדרמן

כוח השיטור להאיטי יישאר בארץ עד שבג"ץ יסיים לדון בחוקיות שיגורו

כך התחייבה פרקליטות המדינה; השופט אור: "על פניו נראה כי שליחות כוח השיטור אינה בגדר סמכויות המשטרה"

מאת מיכל גרייבסקי ועתים

כוח השיטור הישראלי להאיטי לא יעזוב את הארץ, כל עוד בג"ץ לא יסיים את הדיון על חוקיות שיגור המשלחת. כך התחייבה היום פרקליטות המדינה בפני בית משפט הגבוה לצדק, לאחר שהשופטים העלו השגות והערות ביחס לחוקיות שיגור המשלחת.

בעתירה שהגיש נועם פדרמן, המזוהה עם תנועת "כך", הוא טען כי במישור העקרוני אין שום עניין שמשלחת מטעם ישראל תבוא ותייצג אותנו ואת המדינה בעסקה לא לה, במיוחד לאור הסיכון הכרוך במשימה. המתקיים שהדבר עלול ליצור. הוא טען כי משלוח שוטרים להאיטי חורג מסמכויות המשטרה על פי חוק המשטרה, המסמיך את המשטרה לפעילות בתוך גבולות הארץ, למעט במקרים מסוימים המפורטים בחוק.

השופט יצחק זמיר אמר כי שיגור שוטרים ישראלים במדי משטרה להאיטי הוא "הקרים" שמעורר שאלות בעלות משמעות חוקתית. כמובאה מדברים אלה של השופט זמיר, הפך הדיון, שנראה לכאורה קנוני, לדיון מהותי בסמכות המשטרה לשגר שוטרים מחוץ למדינת ישראל. בכך הגיע בג"ץ לידי התערבות נדירה בנושא שהוא בתחום מדיניות החוץ. השופטים נטו לדחות את טענת הפרקליטות, כי הנושא אינו שפיט, מאחר שהוא בתחום מדיניות החוץ של המדינה.

השופט דב לוין ציין בדיון: "יוצרים כאן מעין אנדרוגינוס – מתנדב שהוא גם שוטר". השופט אור אמר: "על פניו נראה כי שליחות כוח השיטור אינה בגדר סמכויות המשטרה". השופטים הצביעו גם על העובדה כי השוטרים הנשלחים להאיטי מכוסים על-ידי הביטוח המשטרתי, מאחר והם שלוחיה של ממשלת ישראל.

השופט דב לוין אמר כי אם הממשלה רוצה להצטרף לפעולה בינלאומית זו זכותה, אבל חובת בית המשפט לבדוק שהדבר נעשה במסגרת החוק. בשיתוף עם השופט תיאודור אור, הציעו השופטים שהממשלה תשקול לשלוח משלחת של אזרחים מתנדבים ולא שוטרים.

שר המשטרה משה שחל אמר בתגובה כי החלטת הממשלה על משלוח כוח המתנדבים התקבלה לאחר התייעצות עם היועצים המשפטיים במשטרה ובממשלה. השר הדגיש כי הכוח שייצא להאיטי הוא כוח מתנדבים, שאינו כוח משטרה היוצא לפעולות שיטור בהתאם לפקודת המשטרה.

הוא אמר שמדינת ישראל, כחברה בארגון האו"ם, מחויבת להחלטות שהתקבלו במוסד זה. השר השווה את משלוח כוח השיטור למשלוח כוח ההצלה לרואנדה, בטענה שברואנדה היה צורך ברופאים, ובהאיטי יש צורך בשוטרים. לכן פסל את האפשרות של משלוח אזרחים להאיטי. עוד אמר השר שחל, כי יום את הדיון בממשלה שייערך ביום רביעי, משום שלדעתו חשוב שהממשלה תאשר את משלוח הכוח לאחר שהובהר לה בדיוק מה תפקידו.

הדיון בבג"ץ יתחדש ביום חמישי, ובו ימסור היועץ המשפטי לממשלה את חוות דעתו בנושא.

חמאס: לא ניאבק במשטרה הפלסטינית

עזה (ערא.אמ.מ.) – ארגון החמאס הודיע אתמול כי בכוונתו להמשיך במאבקו "נגד היהודים הכובשים", אולם תוך הימנעות מעימות עם המשטרה הפלסטינית ברצועת עזה.

בהודעה שפירסם הארגון, המועתק ממנו הגיע לידי סוכנות הידיעות הצרפתית, נאמר כי ניתנו הוראות לפעילי החמאס להימנע מעימות עם המשטרה הפלסטינית ולא לירות ראשונים, גם אם קיימת סכנה לחייהם.

עם זאת ציין החמאס כי הוחלט "להמשיך ולבנות את נשקו לצבור היהודים אויבי האלוהים, הכובשים את האדמה הקדושה הפלסטינית", כלשון ההודעה.

עוד נאמר במסמך, כי היחסים בין הפלסטינים חייבים להתבסס על דרישת הכבוד.

ההודעה התפרסמה כשבוע לאחר תקרית בין שוטרים פלסטינים ופעילי החמאס, בה נורה שוטר למוות ברצועת עזה.

תושב רמלה טוען:

"ערבים היכו את בני עד זוב דם"

(עו) – "צעירים מהשכונות הערביות של רמלה היכו את בני בן ה-18, חזי, והוא אושפז עקב כך בבית חולים". כך טוען תושב רמלה, כדורי באבו.

לטענתו, אין זו הפעם הראשונה שהצעירים הערבים מכים את בנו, וללא סיבה.

האב סיפר אתמול: "בשבוע שעבר הגיעו הצעירים, כבני 16 עד 20, ליד ביתנו והיכו את בני עד זוב דם. הגשתי תלונה במשטרה. השוטרים אמרו 'יהיה בסדר', אך דבר לא נעשה.

"בשבת חזרתי מהתפילה בבית הכנסת, וליד ביתי הבחנתי בנידת טיפול נמרץ. נגשתי לראות מה קרה, ואמרו לי כי בני הוכה מכות נמרצות על ידי הערבים. הוא אושפז בבית החולים 'אסף הרופא' בצריפין. פניתי למשטרה והם, כהרגלם, לא עשו דבר".

באבו ציין, כי בנו עומד בפני גיוס לצה"ל, ואמר כי הוא אינו מבין מדוע השוטרים אינם מתערבים בפרשה.

ממשטרת רמלה נמסר בתגובה, כי בשבת אבן הגישה תלונה על תקיפה של חבורת צעירים ערבים. השוטרים ביקשו לגבות עדות מהנתקף, אך הוא כיון שאינו יודע את זהות התוקפים. הנתקף הועבר לבית החולים, וטופל. במקביל, ביצעה המשטרה סיורים ברחובות רמלה, אך לא העלתה דבר. הנתקף תיאר בפני השוטרים את הרכב שבו הגיעו הצעירים אל ביתו, אך הרכב לא נמצא.

אתמול עצרה המשטרה חשוד בתקיפה, והוא נחקר עתה.

נפתח משפטו של סגן אורן אדרי בבית הדין הצבאי ביפו

סגן אדרי כפר בכל האישומים נגדו

סעיפי האישום כוללים הוצאת נשק מרשות הצבא, גילוי ידיעות ועריכת אימונים צבאיים שלא למטרות צבא

סגן אורן אדרי בבית הדין הצבאי ביפו. (צילום: ניקי הזיהוב, ישראלפאן)

מאת אלי ברדנר ועתים

בבית הדין הצבאי של מחוז המרכז ביפו נפתח אתמול משפטו של סגן אורן אדרי. אדרי כפר בכל סעיפי האישום נגדו, הוצאת נשק מרשות הצבא, אימון האחרה אלישיב קלר שלא למטרות הצבא, מסירת מידע על מיקום מחסני נשק בבסיס צה"ל בדרום לאזרחים והתנהגות שאינה הולמת קצין.

סנגורו של אדרי, עו"ד ציון אמיר, קבל על הדרך שבה התביעה מנהלת את המשפט, המקשה עליו את מלאכת ההגנה על אדרי. הוא התייחס לסתירות בקבות החיסיון של התביעה, האמה להתחם של חוקרי השב"כ והשנייה כאשר להומר החקירה של סגן יעקב פינבו.

"קשה לנהל חקירה נגדית כאשר זהות עדי התביעה לא ידועה ואי אפשר לראות אותם. זה כמו לחקור רוחות רפאים. תפקיד החקירה הנגדית הוא לערער את אמינות עדי התביעה, ומבלי לדעת את זהותם ולראות את פניהם זה כמו לחקור רוח. היכולת לערער את אמינותם מצטמצמת לאפס", אמר הסנגור.

עו"ד אמיר ביקש מהתביעה לפרט את העובדות שבכתב האישום, כדי שיוכל להתגונן כיאות. עוד ביקש הסנגור של אדרי, שיוצג בפניו כל חומר הראיות שנאסף מתחילת החקירה, הן לגבי מרשו והן לגבי עצורים אחרים בפרשה. "אני חושב שהטענה היא מהותית ביותר, ואי אפשר להתחיל את המשפט כל עוד כל חומר הראיות אינו בידינו", טען הסנגור.

התובע, סא"ל עו"ד אבי לוי טען, כי השב"כ יתקשה לבקש שחזור של יומני החקירה, שמתעדים כל פרט בחקירה ושכלל לא כולאו על ידי השב"כ. "אני מניח שאני אקבל בזמן הקרוב מהחידה לחקירות פליליות יומן חקירה, אבל זה לא יעזור. כי רוב החקירה נעשתה על ידי השב"כ", אמר.

שופטי בית הדין של פיקוד מרכז, אלוף כשנה צבי גודפינקל, סגן אלוף יעקב בן שמהון ונשיא בית הדין, אלוף משנה מרדכי פלד, קבעו בהחלטתם, כי כל חומר החקירה של החשודים האחרים בפרשה יועמד לרשות הסנגור. בית הדין הודיע גם, כי יומני החקירה המשוחזרים יימסרו לידיו, כדי לאפשר לסנגור "להגיע לידי גיבוש סופי של קו ההגנה שהוא עתיד לנקוט".

יום הדיונים הראשון נתקל בקשיים, כי אולם בית הדין ביפו היה צר מלהכיל את קרובי המשפחה הרבים ואת נציגי התקשורת שבאו לסקר את המשפט. הצפיפות היתה רבה כל כך, שהרס"ר הממונה על הסדר באולם הזמין משטרה אזרחית למקום. רק לאחר שהשופט התערב בנעשה באולם, הושב הסדר המשפטי הנהל.

הדיון הבא, שלב ההוכחות, נקבע ליום שלישי, 11.10.94. בדיון זה תישמע עדותו של יעקב בן דוד.

א.ש. קידוחי קרקע
א.ת. באר טוביה טל. 08-502094/5/6
מזל טוב לחגיגות יובל שנים להיווסדה של
חברת רמט
ולמנכ"ליות גב' מרים דורון
וגב' עליזה יפו
ברכות חמות והמשך עבודה פוריה

טרפיטק בע"מ
טל. 5181589
לחברת רמט
ולצוות מנהליה ועובדיה
מזל טוב
לרגל חגיגות יובל שנים
להיווסדה
ברכות לבביות
המשך הצלחה ושיתוף עבודה פור'ה

לחברת רמט וצוות עובדיה
ברכות לבביות ומזל טוב
לרגל חגיגות יובל שנים
להיווסדה
מאחלים
עוזה בנין בע"מ
טל. 050-305061

איגנ' כץ גדעון
בודק מוסמך למתקני הרמה
טלפקס: 6479332
מאחל
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון
וגב' עליזה יפו
ברכות לבביות ומזל טוב
לרגל חגיגות יובל שנים
להיווסדה

אשד גומיות אריזה בע"מ
למרים ועליזה
וכל בית "רמט"
הרבה ברכות, שיהיה רק טוב
מאיציק ואבי
וכל בית אשד גומיות אריזה בע"מ
יבואני ברזים כדוריים, אביזרי פלין, חומרי אינסטלציה
שניצלר 15 ת"א, טל: 03-6816503/4

בנית
מסחר והשקעות בע"מ
רח' באומן 14 א.ת. תלפיות ירושלים,
טל. 02-790541, פקס. 02-786284
לחברת רמט
ולצוות מנהליה ועובדיה
מזל טוב
לרגל חגיגות יובל שנים
להיווסדה
ברכות לבביות
המשך הצלחה ושיתוף עבודה פור'ה

מצר
מרצפות פאר ואיכות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון
וגב' עליזה יפו
ברכות לבביות ומזל טוב
לרגל חגיגות יובל שנים
להיווסדה

נחלת אלומיניום בע"מ
תיכנון וביצוע עבודות אלומיניום לבנין
ברכות חמות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון וגב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים להיווסדם
הצלחה והמשך שיתוף פעולה פורה

שפע ברכות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון וגב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים
אלי לגלי
טל. 050-251360

לחברת רמט וצוות עובדיה
ברכות לבביות ומזל טוב
לרגל חגיגות יובל שנים
להיווסדה
א.ל.מ.ט
תיבים

י.מ.י. עבודות עפר בע"מ
כנרת 8 בני ברק טל. 03-5793827
שפע ברכות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון וגב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים
הצלחה והמשך שיתוף פעולה פורה

ברכות חמות ולבביות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון וגב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים
החופרים והמובילים בע"מ
טל. 09-574116

לחברת רמט וצוות עובדיה
ברכות לבביות ומזל טוב
לרגל חגיגות יובל שנים
להיווסדה
בית מסחר
צבי לפידות בע"מ

פיוניר
מחצבות פיוניר (ישראל) בע"מ
ברכות חמות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון וגב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים
איחוב לאורך כל הדרך

גוטמן מודדים בע"מ
מדידות ושרותי הנדסה
ברכות לבביות ויישר כוח
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון וגב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים
המשך הצלחה ועבודה פוריה

שובלית
פלדות בע"מ
עיבוד ושיווק ברזל לבניין
שפע ברכות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון וגב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים
מאחלים ההנהלה
וצוות העובדים

פזקר PAZKAR
מוצרי האיטום האמינים ביותר
ברכות חמות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון וגב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים
איחוב לאורך כל הדרך

טרום בטון בע"מ
מפעלי בטון וטיט מוכן
אזור התעשיה רעננה
אזור התעשיה אשקלון
אזור התעשיה יבנה
ברכות לבביות ויישר כוח
לחברת רמט
ולמנכ"ליות
גב' מרים דורון וגב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים
המשך הצלחה ושיתוף עבודה פוריה

לחברת רמט
ברכות ליובל
המשיכו בסלילת הארץ ובפיתוחה
יישר כוח
מאחלים כל צוות
לילך – אבנר
גינון פיתוח והשקיה בע"מ

צלש CLA ציוד לעבודות עפר בע"מ
ברכות ליובל היוסדה של
חברת רמט
עלו והצליחו
והמשך שיתוף פעולה פורה
סמי סואץ

מזל טוב ליובל
חברת רמט
עלו והצליחו
והמשך עבודה פוריה
מאחלים כל צוות
דרייה אינג'ינרינג
טל. 5403714

לחברת רמט
מנהליה ועובדיה בחג היובל
שאו ברכה המשך שגשוג והצלחה
מאחלים כל צוות
זיגמן ברגים בע"מ
ריבל 3 ת"א טל. 03-383088 פקס. 03-380549

לחברת רמט
שפע ברכות לרגל חגיגות יובל
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
ל.מ. תעשיות בע"ע
דליה ואמיר

מוסד הטכניון למחקר ופיתוח בע"מ
המבדקה לקרקע ודרכים
מזל טוב ליובל
חברת רמט
המשך הצלחה ועבודה פוריה

פלוס
רח' השרון 21 ת"א טל. 03-370258
מאחלים
לחברת רמט וצוות עובדיה
ברכות חמות והמשך שיתוף פעולה
לרגל חגיגות יובל שנים
להיווסדה

אקא אוסטרובקה
חשמל רכב בע"מ
לחברת רמט
ברכות ליובל
המשיכו בדרככם ויישר כוח

לחברת רמט וצוות עובדיה
ברכות לבביות ומזל טוב
לרגל חגיגות יובל שנים
להיווסדה
מכון התקנים הישראלי
אגף הבנין

לחברת רמט
ולצוות עובדיה
ברכות חמות לרגל היובל
והמשך שיתוף
פעולה פורה
מאחלים:
המעמים בע"מ

מזל טוב לחגיגות יובל שנים
להיווסדה של
חברת רמט
ולמיכליות מרים ועליזה
ישראבטון תעשיות בטון בע"ם

לחברת רמט
ולצוות עובדיה
ברכות חמות לרגל היובל
והמשך שיתוף פעולה פורה
מפיצי ציונמטל

هكذا عن الأصل

עשרה חיילים של צבא האיטי נהרגו בקרב עם נחתים אמריקאים

לאחר שמלח אמריקאי נפצע מאש שנפתחה ממטה המשטרה בעיר קייפ האיטי; המון חוגג בזז לאחר מכן את מטה המשטרה ומחנה הצבא בעיר

(רויטרס). – מאות תושבים חוגגים בזזו את מטה המשטרה ומחנה הצבא בעיר קייפ האיטי שבצפון האיטי, יום לאחר שעשרה שוטרים צבאיים של צבא המדינה נהרגו בהתנגשות מזוינת עם נחתים אמריקאים.

עיתונאים צפו באנשים המוציאים מיטות, מזרנים, שולחנות, כסאות ומאווררים מהבניינים ולאחר מכן עוצרים ומחייכים עבור הצלמים שהיו במקום. הם גם הציגו בגאווה תעודות זהות שנמצאו בתחנת המשטרה והמיליציה. הביזה התנהלה באווירת פסטיבל, ורבים מבין התושבים עצרו ובירכו את החיילים האמריקאים על בואם.

דובר צבאי אמריקאי זיהה את עשרת ההרוגים בתקרית שלשום בלילה כ"שוטרים צבאיים", אך לא הוסיף פרטים. שני האתרים בקייפ האיטי נבזזו לאחר שהשוטרים והחיילים עזבו אותם בעקבות הקרב עם המארינס, שבמהלכו גם נפצע ברגלו מלח אמריקאי.

התקרית שלשום בלילה בעיר השנייה בגודלה בהאיטי היא תקרית האש הראשונה בה היו מעורבים חיילים אמריקאים, שהחלו להגיע לאי הקריבי ביום שני שעבר על מנת לסלול את הדרך לחזרתו לשלטון של הנשיא המודח, האב ז'אן־ברטראן אריסטיד.

לאחר שהבניינים נבזזו הם נתפסו על־ידי חיילים אמריקאים ללא שימוש בכוח. מפקד צבא האיטי וראש הכת הצבאית השלטת, הגנרל ראול סדרס, הגיע לעיר במסוק יחד עם קצינים אמריקאים בכירים.

ההמון החל לבזוז את מטה המשטרה ומחנה הצבא לאחר שנודע כמה ידיעות באוויר. כמה כתבים דיווחו על אדם במדים שנתפס על־ידי אנשים בקהל ועל אדם נוסף שהופשט על־ידי נחתים אמריקאים והושם באזיקים. נראה כי שני האנשים קשורים לכוחות הביטחון של האיטי.

קצין אמריקאי דיווח ששלשום בלילה אירעו שתי תקריות ירי נוספות, בהן לא היו נפגעים. לפי דיווחי האמריקאים, בהאיטי ובוושינגטון, השוטרים הצבאיים של האיטי נהרגו לאחר שממטה המשטרה נפתחה אש לעבר הנחתים האמריקאים, שממנה נפצע המלח, ששימש כמתורגמן.

בתוך כך אמר אתמול שר ההגנה האמריקאי, כי חיילי ארה"ב יישארו בהאיטי לפחות עד תחילת השנה הבאה על מנת להבטיח קיום בחירות חופשיות, הוא הוסיף כי אינו מופתע מהתרחשות התקרית בה נהרגו עשרת החיילים של צבא האיטי. "בהולם הערכנו שיהיו קשיים, ואני סבור שהתקרית אתמול, היא טיפוסית לסוג הדברים להם ציפינו", אמר פרי.

פרי הוסיף, כי מטרת ההתערבות האמריקאית בהאיטי – שהתבצעה למרות התנגדות רחבה בקונגרס האמריקאי – היא ליצור "סביבה בטוחה" לצמיחת דמוקרטיה בהאיטי.

ואילו הנשיא קלינטון אמר שהוא מצטער על "כל אבדן חיים" בהאיטי, אך הוסיף: "צריך להיות ברור שחיילי ארה"ב מוכנים להגיב על כל פעולה עוינת נגדם והם יעשו זאת". בהצהרה שפרסם בניו יורק – בה הוא שוהה לקראת נאומו היום בעצרת הכללית של האו"ם – אמר קלינטון: "נמשיך לעבוד יחד עם הפיקוד של צבא האיטי להעברה בדרכי שלום של השלטון".

האיחוד הנוצרי־סוציאלי שמר על הרוב המוחלט בבוואריה

מינכן (רויטר). – מפלגת האחות של הנוצרים דמוקרטים בבוואריה, האיחוד הנוצרי־סוציאלי, שמרה על הרוב המוחלט שלה בבחירות במדינה שברום גרמניה, אבל המפלגה הדמוקרטית החופשית – שותפתו של הקנצלר קוהל בקואליציה בבון – לא עברה את אחוז החסימה.

תחזית מושב לאחר סגירת הקלפיות מגלה, כי האיחוד הנוצרי סוציאלי זכה ב־52.4 אחוז מהקולות בבחירות האחרונות במדינה גרמנית לפני הבחירות הארציות ב־16 באוקטובר, למרות שורת שערוריות שאיימה לשים קץ לשלטון בן 32 השנה של המפלגה במדינה הדרומית.

הדמוקרטים והחופשיים זכו בשלושה אחוזים בלבד, פחות מאחוז החסימה בן חמשת האחוזים, ולא יהיו מיוצגים בפרלמנט.

יו"ר האיחוד הנוצרי־סוציאלי, שר האוצר הגרמני תיאו ויגל, אמר כי הניצחון מוכיח שהאיחוד הנוצרי סוציאלי והנוצרים דמוקרטים יזכו ב"ניצחון אסטרטגי" בבון. "משמעות הדבר היא שלא תהיה ממשלה ללא האיחוד הנוצרים דמוקרטים", אמר.

אבל מפלגת האופוזיציה הסוציאל דמוקרטית אמרה שהעובדה שהיא הצליחה להגדיל את כוחה בארבעה אחוזים – ל־30.5 אחוז – מעידה על התגברות התמיכה בה שלושה שבועות לפני הבחירות הכללית.

ראש הממשלה ארמונד סטויבר בירך על כשלון המפלגה הרפובליקאית הימנית קיצונית, שלא עברה את אחוז החסימה, אפילו במעוזה בבוואריה. "הניצחון השני בחשיבותו, לאחר הרוב המוחלט שלי, הוא הנסיגה של הרפובליקאים, לאחר הצלחתם ב־90", אמר. הרפובליקאים זכו ב־3.8 אחוז, לעומת 4.9 אחוז בבחירות הקודמות.

הסרבים בבוסניה דורשים מהאו"ם להפסיק פעולותיו בשטח שבשליטתם

נמל התעופה של סרייבו נסגר לאחר שקצין סרבי איים שמטוסים שיתקרבו אליו יורטו

סרייבו (רויטר). – הסרבים בבוסניה הודיעו אתמול את מסע המפוזרה נגד כוח האו"ם. בתגובה לתקיפה, האווירית של מטוסי נאט"ו המנקלצית שהטילו עליהם על־ידי מועצת הביטחון.

מפקד הצבא של הסרבים בבוסניה, הגנרל רטקו מלאדיץ', אמר למפקד כוח האו"ם, כי "לא יוכל "לקבל אחריות" לבטחון פעולות האו"ם בשטחים שבשליטתו. ואילו סוכנות הסיוע העיקרית של האו"ם מסרה, כי מלאי המזון בסרייבו – שהסרבים ניתקו את נתיבי הגישה היבשתיות הקשר האווירי אליה – מספיק לשבועיים.

דבריו של מלאדיץ', במכתב למפקד כוח האו"ם ביוגוסלאוויה לשעבר, הגנרל הצרפתי ברטראן דה לפרסל, הוו האחרונים בשורת איומים בעקבות תקיפת טנק סרבי על־ידי מטוסי נאט"ו ביום חמישי.

במסגרת הקשחת מדיניותם אילצו הסרבים את האו"ם לסגור לתנועה את נמל התעופה של סרייבו כאשר הפסיקו את הערבויות לבטחון מטוסי האו"ם. חיילי האו"ם בנמל התעופה אמש במגננות, לאחר שמפקד סרבי איים שכל מטוס שיתקרב לשדה יירט. מפקדי כוח האו"ם אינם בטוחים שהאיום – שהושמע על־ידי קצין קישור סרבי – משקף את עמדת מפקדת הצבא הסרבי.

הצבא הסרבי בבוסניה גם הפסיק את תנועתן של שיירות הסיוע של האו"ם, ביטל את האישור למסוקי האו"ם לטוס מעל השטח שבשליטת הסרבים ומנע מחיילי האו"ם מלבדוק האם הסרבים הוציאו נשק כבד מהאיזור המפורז סביב סרייבו.

במכתבו טען מלאדיץ', כי בתקיפת מטוסי נאט"ו הושמד בטנק של אורחים ונפגע בית ספר. לדברי האו"ם, בתקיפה האווירית – שבוצעה בתגובה להתקפה סרבית בה נפצעו שני חיילי או"ם – הושמד טנק סרבי לא מאויש.

מלאדיץ' הודיע במכתבו, כי האו"ם לא יוכל לבצע כל פעילות בשטח שבשליטת הסרבים, עד שלא יובהר שטרובו בכוח ביודעים, "עקב הפשע האחרון, לו אחראים אתה וכוחותיך, לא נוכל לקבל אחריות לפעולותיך ברפובליקה הסרבית בבוסניה, ולכן אנו מבקשים ממך שלא לתכנן פעולות אלה עד שלא תשבע אתנו בנייטראליות המוחלטת של הכוח שבפיקודך", כתב מלאדיץ'.

הכוחות הסרבים הידקו את המצור על סרייבו בשבועות שלאחר דחיית תוכנית השלום של המעצמות. אולם אתמול מסר דובר האו"ם, כי לאחר מו"מ בחסות הארגון הם חידשו את אספקת הגז לעיר.

האו"ם: בני שבט הוטו רוצחים בבני הטוטסי ברואנדה

ז'נבה (עיר). – נציבות הפליטים של האו"ם אמרה אתמול כי יש בידיה ראיות המצביעות על הרג בני שבט טוטסי בידי בני שבט הוטו באזורים שונים ברואנדה, בנקמה על טבח כמיליון אנשי טוטסי.

הנציבות דיווחה, כי ביום שישי נתגלו גופות חדשות בקירבת הבירה קיגאלי. דוברת נציבות הפליטים מסרה, כי הנציבות הפסיקה לפי שעה את החזרתם של פליטי הוטו ממדינות שכנות לרואנדה.

נציבות הפליטים מילאה תפקיד מפתח בהשטת סיוע הגנה לבני שני השבטים ברואנדה ומסביב לה, מאז טבחו אנשי שבט הוטו כמיליון מבני שבט טוטסי במלחמת האזרחים שפרצה במדינה המרכז אפריקאית ב־6 באפריל.

מסוקי צבא הפיליפינים חילצו מגגות ועצים עשרות תושבים

לאחר שזרמי בוץ רותח מהר הגעש פינאטובו השמידו 15 כפרים

פוראק (עיר). – מסוקים של צבא הפיליפינים חילצו אתמול עשרות אנשים מגגות בתים ומעצים, לאחר שזרמי בוץ מהר הגעש פינאטובו קברו מתחתם יותר מאלף בתים וגרמו למותם של לפחות 23 בני אדם.

הנשיא פידל ראמוס טס מעל לאזורי ההרס בנפת פאמפאנגה והורה להגביר את פעולות הסיוע לאחר שראה נהרות של בוץ רותח גולשים מהר הגעש 100 ק"מ מצפון לבירה מאנילה.

השלטונות איימו לפנות בכוח אלפי תושבים שסירבו לנטוש את בתיהם באזורים הנמצאים במסלול מפולת הבוץ, שהציפה 1,370 בתים והשמידה 15 כפרים בעיירות פוראק ובאקולור בשלושת הימים האחרונים.

זרמי הבוץ, המגיעים במקומות מסויימים לגובה של ארבעה מטרים, פרצו דרך סוללות מגן בגובה של עשרה מטרים, שהקימו כפריים מסביב ליישוביהם. ראש עיריית פוראק, רגי דוידה, העריך ל־5,000 תושבים של שני כפרים ארכה עד מחר לעזוב את בתיהם או להתפנות בכוח.

מסוקים הצילו לפחות 70 כפריים שנמלטו אל צמרות עצים וגגות בתיהם כדי להימלט מנהרות הבוץ, מסר מפקד משטרה.

ממשלת הודו: נבלמה התפרצות דבר־הריאות בעיר סוראט

(סוכנויות הידיעות). – ממשלת הודו הודיעה אתמול כי נבלמה התפרצות מחלת דבר־הריאות בעיר סוראט שבמערב המדינה, וכי אין סכנה למגיפה ברחבי המדינה.

"הממשלה נקטה את כל הצעדים הדרושים ולא תהיה התפרצות בקנה מידה נרחב", הכריז שר הבריאות, מ.ס. דאיאל, במסיבת עיתונאים בניו־דלהי הבירה. דאיאל הגיע שלשום לסוראט עם משלחת שבדקה את המצב בעיר. על־פי סיכום רשמי מתו בסוראט 44 בני אדם מדבר־הריאות בתוך פחות משבוע. אבל רופאים אמרו כי מספר המתים באזורים העניים של העיר לא דווח ואינו נכלל בסיכום הרשמי.

"בסוראט עצמה נבלמה המחלה", אמר דאיאל. "מספר החולים בדבר־הריאות המגיעים לבית החולים אינו גדל. זוהי הוכחה שהמגיפה איננה מתפשטת".

דאיאל הוסיף כי העובדה שכ־100 מקרים החשודים כדבר־הריאות מופיעים מדי יום בסוראט, "אינה מדאיגה". הוא ציין, "לו היתה המחלה מתפשטת, היו מגיעים עתה לבתי החולים אלפי חולים". השר קרא ל־300 אלף תושבי סוראט שנמלטו מהעיר, לשוב אליה.

אתמול מתו בסוראט – השוכנת 270 ק"מ מצפון לבומביי – שמונה אנשים מהמחלה. 1,200 אנשי "כוח המשימה" הרפואי בעיר חילקו 1.2 מיליון טבליות של אנטיביוטיקה לריפוי המחלה.

"סודאן הניחה לצרפת לבחור בין קארלוס לאבו נידאל"

כותב ה"סאנדיי טיימס"; בתמורה להסגרה העבירה פאריס לחרטום צילומי לוויין של מחנות המורדים בדרום סודאן

לונדון (עיא.אף.פ.). – סודאן הניחה לצרפת לבחור בין הסגרת הטרוריסט הבינלאומי קארלוס או רב־המחבלים הפלסטיני אבו נידאל, ולאחר "מיקוח חשאי ומו"מ אינטנסיבי בין שירותי הביון של שתי המדינות", העדיפו הצרפתים לקבל את קארלוס, כך מסר אתמול ה"סאנדיי טיימס" הלונדוני.

השבועון כתב, כי הגיעו לידיו מסמכים שהועברו לידי הביון הבריטי שחשפו את התוכנית ללכידת קארלוס, שנידונה בין המומחה לעניינים ערביים בריגול־הנגדי הצרפתי, פיליפ רונדו, לבין שר הפנים הסודאני, הבריגדיר אל־טאייב איברהים חייר.

הוא הוסיף, כי השירותים הצרפתים העדיפו את קארלוס, משום שהיה מעורב ברציחתם של שני סוכני הריגול־הנגדי הצרפתי בפאריס ב־75, רצח כפול שבעקבותיו נידון קארלוס שלא בפניו למאסר עולם ב־92.

אבו נידאל, שהיה מעורב במספר רב פיגועי טרור בעולם, היה "אורחו של קארלוס בחארטום באותה שנה". נראה כי ביקש את עזרתו כדי להשיג זכות ישיבה בסודאן, לאחר שמנהיג לוב, מועמר קדאפי, החליט אשתקד לא להעניק לו מקלט בארצו.

עוד מסר השבועון, כי העיסקה בין הצרפתים והסודאנים "כללה את מסירתם לחארטום של צילומי־לוויין, שאיפשרו להצביע על מחנות מורדים־דרום־סודאניים". כן כללה העיסקה מתן אפשרות לאימון סוכנים חשאיים סודאניים במחנות סודיים בדרום צרפת, והנחות ברכישת מטוסי נוסעים מדגם "איירבוס" באמצעות בנק צרפתי.

אזרחי שווייץ אישרו במשאל עם חוק האוסר אפליה גזעית והכחשת השואה

ציריך (עיר). – אזרחי שווייץ אישרו אתמול במשאל עם חקיקה ממשלתית לאיסור אפליה גזעית, תעמולה גזענית והכחשת השואה, כך מסרה הטלוויזיה הממלכתית.

התוצאות מכל 26 הקאנטונים וחצי־הקאנטונים העלו כי 1,132,326 מצביעים תמכו בחוק, ואילו 939,739 התנגדו לו, מסר שירות הטלוויזיה "טלטקסט". החוק מושתת על אמנת או"ם משנת 65', נגד אפליה גזעית התקבל ביוני 93' בפרלמנט השוויצי.

קיצונים ימנים יצאו נגד החלטת הפרלמנט. הם אספו במהירות 50 אלף חתימות כדי לכפות עריכת משאל־עם על בנושא.

התוצאות היום הביאו הקלה רבה לממשלה, לאחר שבארבעה משאלי עם אחרים שנערכו באחרונה הצביעו הבוחרים נגד עמדתה. הממשלה חששה שתבוסה נוספת תפגע קשות במעמדה.

רובע שונברג בברלין הופך לאתר זיכרון לרדיפת יהודי גרמניה

ברחובות הרובע ניתלו עשרות שלטים המנציחים את הוצאת היהודים ממסגרת חיי היום־יום בשנותיו הראשונות של המשטר הנאצי

ברלין (עיא.אף.פ.). – באחד מרובעי ברלין נתלו כ־80 שלטים המזכירים באופן חד־משמעי וברור את הוצאת היהודים ממסגרת חיי היום־יום בתקופת השלטון הנאצי.

שלטים כגון "יהודים יכולים לבצע קניות רק בין השעות 16:00־15:00" או "ליהודים אסור להחזיק בבתיהם חיות מחמד" ורבים אחרים תלויים כיום ברובע. בחזית משרד הדואר נתלתה מודעה המכריזה כי "כל עובדי משרד הדואר הנשואים ליהודיות מפוטרים". ליד בניין העירייה של רובע שונברג מופיעה מודעה דומה: "כל העובדים היהודים פוטרו".

"תערוכה" זו אורגנה ביוזמת תושבי העיר, המבקשים להזכיר את הוצאתם השיטתית של היהודים מהמערכות החברתיות, המקצועיות והתרבותיות מאז עלייתו לשלטון של אדולף היטלר בינואר 33' ועד לתחילת ההשמדה ב־42'.

שלטי האמייל מציינים את התאריך והאיסור, ללא כל הסבר. השלטים פזורים ברחובות הרובע הבווארי, הנושאים את שמות ערי בוואריה. "רצינו להעמיד את הוצאת היהודים מהמסגרת באור היום־יום, במקום בו בכל בית היתה משפחה יהודית", אמרה האחראית לתערוכה במשרד האמנויות של רובע שונברג, קתרינה קייזר.

כ־8,000 יהודים חיים כיום ברובע האלגנטי המשמש באופן מושלם את המיזוג הקהילתי והתרבותי בגרמניה ב־33'. היו בברלין 160 אלף יהודים, כ־90 אלף מהם היגרו וכ־55 אלף ניספו בתקופת השלטון הנאצי.

"לתאר את המוות במחנה השמדה, או ביד זיכרון לשואה, זה קשה. אולם, כאשר רואים את השלטים אפשר להבין כיצד התרחשו הדברים", אמרה קייזר. השלטים הקטנים, תלויים ללא סדר מיוחד ברחובות צדדיים, ואינם נראים תוקפניים. אולם, בהליכה ובמעבר מרחוב לרחוב, קשה להתעלם מהם ולברוח מהזכרון.

אחרים מתושבי הרובע טענו נגד "הטרור הפסיכולוגי" האחרים חששו בתחילה כי הדבר ימשוך סקינים או ניאו־נאצים. "באופן מפתיע למדי, לא היתה כל פרובוקציה, ולא התגלו כתובות קיר", הוסיפה קייזר.

בן הרובע חשש שהמסר לא יובן כראוי על־ידי הצעירים, למרות שבתי הספר ברובע לקחו על עצמם להסביר את התעמולה הרקע ההיסטורי לתלמידים. "אין זיכרון מושלם. זו מתקבלת על הדעת, ולדעתי חשוב להפעיל את הזכרון", אמר נשיא קהילת יהודי ברלין, יז'י קאנאל.

ברובע הבווארי אספו חוקרים עדויות של תושבים שחיו במקום בתקופת המלחמה. היה זה מבצע רגיש במיוחד, כיוון שעבור רבים הזכרון עדיין חי וכואב. "רוב התושבים מספרים, שבין שכניהם ומכריהם היו כאלה שנעלמו", אולם המילה 'גירוש', לא הוזכרה, אמרה את התוקרת. "היה צורך בשעות רבות של הסברים כדי שהתושבים יסכימו לספר על סכנות הגירוש אותן ראו", הוסיפה.

הילדים פתוחים יותר. "הם אינם אומרים 'מסכנים היהודים', אלא שואלים את עצמם מה תהיה תגובתם אם יאסרו עליהם לשחק עם חבריהם התורכים", סיכמה האוצרת.

חברת החשמל לישראל בע"מ

חי"ג חשמל – שירות טלפוני להודעות על תקלות 24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666
תל־אביב	03-5633777
חיפה	04-647777
אילת	07-372191
אשדוד	08-511688
אשקלון	07-770088
אריאל	03-9366345
	03-9366346
	03-9366347
באר־שבע	057-462666
בית שמש	02-911669
טבריה	06-792275
חדרה	06-223133
כרמיאל	04-881731
נהריה	04-933555
נתניה	09-602988
עפולה	06-423333
פתח־תקוה	03-9394488
צפת	06-970211
ראשון־לציון	03-9632488
רחובות	08-371388
רמלה	08-221313
רעננה	09-906188

לחברנו דוד רחמים

איתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
ההנהלה הראשית
מחלקת הייצור

לחברתנו אילה זרוג

אתך באבלך הכבד על מות

אמך ז"ל

עפרה פרידמן
ובית נעמת

פקודת החברות [נוסח חדש]
הודעה על קבלת החלטה מיוחדת
(לפי סעיפים 25 ו־26 לפקודת החברות
[נוסח חדש] התשמ"ג־1983
של
החברה קלע בינוי (1994) בע"מ

חברת קלע בינוי (1994) בע"מ מתכבדת בזה למסור הודעה כי ביום 18.9.1994, באסיפה כללית שלא מן המניין, נתקבלה ההחלטה הבאה על שינוי תזכיר החברה כהחלטה מיוחדת:

לסעיף 2.1 לתזכיר החברה יוספו המילים: "לרבות עיסוד וניהול שכמים וחקלאיים".

יוסי רוזן, עו"ד המוסמה

ביום רביעי, כ"ג תשרי תשנ"ה, 28.9.94, בשעה 16.30

נעלה לקברו של בננו

איל עברי ז"ל

שנפל במלחמת יום כפור

המשפחה
וקיבוץ בארי

הבנק הבינלאומי הראשון

הודעה ללקוחותינו

הננו להודיע על שינויים בשיעורי הריבית על אשראי החל מ־30/09/94 כדלהלן:

חשבונות חוזרים דביטוריים	השינוי באחוזים	העלות החדשה המירבית: תעריפית	העלות החדשה המירבית: מתואמת
ריבית בסיסית	1.70%	17.00%	
תוספת סיכון מירבית		2.50%	
שעור הריבית המירבי על אשראי מאושר	1.70%	19.50%	20.98%
תוספת ריבית חריגה		2.50%	
שער הריבית המירבי על אשראי חריג	1.70%	22.00%	23.89%
עמלת הקצאת אשראי (לשנה)		1.50%	
דמי ניהול קבועים (לרבעון) בגין אשראי מאושר מעל 1,000 ש"ח		95 ש"ח	

מסלולי אשראי פרטיים	ריבית במסגרת מאושרת: שינוי ב־%	העלות החדשה המירבית: תעריפית	העלות החדשה המירבית: מתואמת	תוספת ריבית חריגה: שינוי ב־%	העלות החדשה: תעריפית	שער הריבית המירבית: שינוי ב־%	העלות החדשה המירבית: תעריפית	העלות החדשה המירבית: מתואמת
עו"ש משכיר "זהב" עד 25,000 ש"ח	1.70%	18.65%	20.20%	—	2.50%	1.70%	21.15%	22.90%
עו"ש מאושר עד 10,000 ש"ח	1.70%	20.40%	[illegible]	—	2.50%	1.70%	22.90%	24.95%
עו"ש חייל עד 4,000 ש"ח	1.70%	25.00%	[illegible]	—	2.50%	1.70%	27.40%	30.63%
עו"ש "אזור ועשר" עד 50,000 ש"ח	1.70%	17.00%	18.12%	—	2.50%	1.70%	19.50%	20.98%
עו"ש חייל עד 1,000 ש"ח	1.70%	20.40%	22.20%	—	2.50%	1.70%	22.90%	24.95%

הודעה זו מתפרסמת במקום משלוח הודעה ללקוחות

הודעה ללקוחות

החל מיום ו' 30.9.94 יחולו שינויים בשיעורי הריבית השנתיים על אשראי בחשבונות חוזרים דביטוריים (חח"ד) בבנק לאומי, כדלקמן:
שיעור הריבית הבסיסית (פריים) בכל חשבונות החח"ד ללקוחות יעלה ב־1.5% ויעמוד על 17.0%.
כתוצאה מכך, הריבית בכל חשבונות ההלוואות הקיימות, המבוססות על הפריים, של כל לקוחות הבנק (מסחריים ופרטיים) תעלה ב־1.5% להלן שיעורי הריבית החדשים:

פירוט מרכיבי הריבית	שעור השינוי	תעריפית	מתואמת
1. ריבית בסיסית	+1.5%	17.0%	18.11%
2. תוספת סיכון מירבית		2.5%	
3. שעור הריבית על אשראי מאושר		19.5%	20.97%
4. ריבית חריגה מירבית		2.5%	
5. שעור הריבית על אשראי בגין חריגה		22.0%	23.88%
6. שעור עמלת הקצאת האשראי יהיה		1.5%	

דמי ניהול קבועים 96 ש"ח לרבעון מראש (ללא שינוי).
בחשבונות החש"ק והחח"ק ובמסגרות אשראי מאושרות בחשבונות: עו"ש, יומי, לאומי צעיר, לאומי עולה, לאומי סטודנט, 1 גדול, זהב ובחשבונות חברות ותאגידים מסחריים בחש"ק תחול עליה של 1.5% כתוצאה משינוי בשיעור הריבית הבסיסית.
בחריגה ממסגרות אשראי תגבה תוספת של ריבית חריגה מירבית בשיעור של 2.5% תעריפית שנתית (2.52% מתואמת שנתית) בהתאם לסוג החשבון.
הודעה זו במקום משלוח הודעה ללקוחות. לפרטים נוספים ניתן לפנות לסניפים

בנק לאומי

יחד עם המשפחה

אנו אבלים על מותו של חברנו

ז'אן גרסון ז"ל

עובד הבנק בגמלאות

בנק הפועלים בע"מ
סניף חיים עוזר

לחברנו אפרים ליפוביץ

איתך באבלך במות

אמך ז"ל

משכן בנק הפועלים למשכנתאות בע"מ
ההנהלה והעובדים

הבנקים מעלים את ריבית החובה ל־17 אחוז לשנה

מאת דן הלוי

בעקבות הודעת נגיד בנק ישראל אתמול על העלאת הריבית של הון לטווח קצר שהוא מעמיד לרשות הבנקים ב־1.5%, ל־15.3% לשנה, הודיעו הבנקים על העלאת ריבית החובה ללווים בשיעור של 1.7% מעל שיעור זה החל מיום שישי הקרוב.

בנק הפועלים, [illegible] "בשורת הריבית" [illegible] שלהם ל־1.3%, [illegible] אתמול בהודעה על תוספת של 1.5% בשיעור הריבית שנגבו להלן. הבינלאומי, דיסקונט והמזרחי יישארו עד רק אמש, בהודעה על תוספת של 1.2%. בעקבות כך יגבו כל הבנקים ריבית של 17% לשנה.

אולם בנק הפועלים יקדים את שאר הבנקים בהעלאת שיעור הריבית ביום אחד – החל מיום חמישי הקרוב, ה־29 לספטמבר.

בך תישאר תוספת הסיכון המירבית שגובה הבנק הבינלאומי ודיסקונט על 2.5% עמלת הקצבה תישאר בשיעור 1.5%. התוספת על הריבית ממסגרת האשראי תישאר בבינלאומי 2.5% ובדיסקונט – 2.6%.

גילרמן: העלאת הריבית – תוצאת מחדלי הממשלה במאבק באינפלציה

מאת הדס נייפמן

"העלאת הריבית היא ביטוי [illegible]"

לממשלה הממשלה ולאולת ידה במאבק באינפלציה. כך אמר דני גילרמן, יו"ר איגוד לשכות המסחר, בתגובה להחלטתו של נגיד בנק ישראל להעלות שוב את הריבית במכרזים המוניטריים.

הוא ציין, כי בנק ישראל הוא הגוף היחיד המסה להתמודד עם האינפלציה מאז תחילת השנה. "במקום לנקוט צעדים משלבים לצד צעדי בנק ישראל, מקיימת הממשלה דיונים חוזרים, אינה מגיעה להחלטות, וגם כשהיא מגבשת החלטות, הן לא מבוצעות".

גילרמן הצביע על כי בשבועות האחרונים, הממשלה עצמה מהווה את הגורם העיקרי מכל להגברת האינפלציה. "שירותי הטלפון התייקרו בשמונה אחוזים, התחבורה הציבורית בשמונה אחוזים, וגני הילדים ב־14%. העלאות מחירים אלה בלבד, יתרמו לעלייה של 0.4% במדד ספטמבר", אמר.

גילרמן הוסיף, כי "העלאות מחירים אלה מצטרפות אל חוסר המעש בתחום הדיור ואל העלאות השכר שניתנו לעובדי המגזר הציבורי, אשר כבר החלו להשפיע על הריבית ועלולות להשפיע גם על מחירי המוצרים והשירותים הפרטיים".

הוא קרא לממשלה לנקוט בצעדים שיביאו לבלימת עליית המחירים לפני שיווצר מרוצה אינפלציה נוספת.

ההסתדרות: העלאת הריבית פוגעת במשלמי המשכנתאות

מאת אפרים [illegible]

ביקורת קשה מתחה אתמול ההסתדרות על ההחלטה להעלות את הריבית שהתקבלה בבנק ישראל. [illegible]

משרד הדתות: איננו חייבים לפקח על עבודת המוהלים

מציינים במשרד הדתות, כי אין חובה עליו לפקח על מוהלים. "למשרד הדתות אין חובת פיקוח על המוהלים ואין לו אפשרות פיקוח על מבצעי ברית מילה חסרי רשיון. המשרד אינו אחראי למעשי המוהלים, לא באופן ישיר ולא באופן עקיף, וגם אם היתה למשרד חובת פיקוח, לא ניתן לפקח במעגל של כל ברית מילה".

כך טוען משרד הדתות בכתב הגנה שהגיש לבית המשפט המחוזי בתל אביב, בתגובה לתביעת פיצויים בסך 2.380 מיליון ש"ח שהגישו נגדו ונגד המוהל, שלמה יוסף סריקי, מחולון.

התובעים, בני זוג מחולון בשם בנם דוד בן השנתיים, מאשימים את סריקי בביצוע ברית מילה רשלנית בבנם על ידי כך שפגע בעטרת איבר המין של בנם או קטע את העטרה וחתך נזק חמור לאיבר המין. בכך הוא גרם לו לפגיעות קשות ביותר באיבר מינו, כך נטען.

בתביעה נאמר, כי עקב עבודתו של המוהל [illegible] וכיום הוא חסר עטרה לחלוטין. עוד טוענים התובעים, כי משרד הדתות אחראי לפקח ולבקר את עבודת המוהלים.

משרד הדתות טען להגנתו, כי בעת ביצוע הברית לא היה לסריקי רשיון מוהל, כיוון שלא חידש את רשיונו מאז שנת 79 וכי אין למשרד חובה לפקח על מוהלים.

המוהל, שלמה סריקי, טען להגנתו, כי ביצע את הברית לשם מצווה, ללא קבלת כל תמורה כספית, והדגיש כי עשה זאת במקצועיות ובמיומנות.

חוות דגי הדן של קיבוץ דן תשווק מעתה דגי סלמון טריים. ביצי הסלמון מיובאות מחו"ל ומודגרות בבקבוקים מיוחדים במדגרה שבחווה. הסלמון מכונה "מלך הדגים" בשל המרקם העדין של בשרו. המחיר לצרכן של סלמון טרי 45 ש"ח לקילו. החווה מתכוונת לספק לשוק השנה כ־50 טון סלמון טרי, ובשנה הבאה תכפיל את הכמות.

הוועדות לתכנון ובנייה יכונסו פעמיים בשבוע

מאת אמנון אמיר

במטרה לזרז את תהליך אישורי הבנייה, הורה אתמול ראש הממשלה, יצחק רבין, למנכ"ל משרד הפנים, עמרם קלעג'י, לכנס את הוועדות לתכנון ובנייה לישיבות תכופות, בתדירות של לפחות פעמיים בשבוע.

דגש מיוחד יושם על הגדלת מספר הישיבות של הוועדות המיוחדות לזירוז הליכי הבנייה (ול"ל) במהלך החודש הבא.

הכוונה היא לנצל ולקיים בתקופה זו לפחות דיון ראשוני בתוכניות שיוגשו, לפני שתוקפו הול"ל יפוג.

הגברת קצב ישיבות ועדות התכנון יימשך עד סוף השנה הנוכחית. מנכ"ל משרד הפנים התבקש למסור לראש הממשלה דיווח מיוחד על ישיבות הוועדה שנקבעו לחודש ספטמבר.

פנייתו של ראש הממשלה למנכ"ל משרד הפנים באה בעקבות ועדת השרים המיוחדת להאצת הבנייה, שהוא עומד בראשה.

"לבטל את ייקור מחירי המים לתעשייה בכ־34%"

מאת הדס נייפמן

דן פרופר, נשיא התאחדות התעשיינים, פנה אל אברהם (בייגה) שוחט, שר האוצר, ואל מיכה חריש, שר המסחר והתעשייה, בדרישה לבטל את ההחלטה להעלות את תעריפי המים לתעשייה ב־33.7% בשני שלבים עד יוני 96', מ־70 אגורות למ"ק ל־93.6 אגורות למ"ק.

פרופר טוען, כי משמעות העלאה הסרת תקרים זו במחירי המים לתעשייה, הינה גידול של 146% לעומת מחירי מאי 92'. הדבר יגרום נזק לעשרות מפעלים הצורכים מים כמשאב חיוני בתהליכי התעשייה, ואשר מתמודדים בתחרות קשה על שווקים בארץ ובחו"ל. מאידך, טוען פרופר, לא תביא עליית מחירים זו כל תועלת למשק הלאומי.

הוא מדגיש, כי העלאת מחירי המים לתעשייה תפגע בסקטור היצרני ותביא להגדלת עלות גורמי הייצור בתעשייה בכ־25 מיליון ש"ח לשנה: מ־70 מיליון ש"ח ל־95 מיליון ש"ח.

לדבריו, מחירי המים לתעשייה נמצאים בשליטת הממשלה, ועלייה במחירים אלה תפגע ישירות במשק בכך שתגרום ישירות להאצת האינפלציה.

נפתחה עונת החורף של אל־על באילת

(עתים) בנחיתת מטוס ג'מבו עם 423 נוסעים משווייץ ביום ראשון בצהריים בשדה התעופה עובדה, פתחה אל על את עונת החורף לאילת, בה רשומים כבר עתה 18 טיסות בשבוע מ־12 יעדים שונים באירופה.

בתכנית החורף בטיסות הישירות לאילת מציעה אל על 3,500 מושבים, והיא תפעיל שלוש טיסות של מטוסי ג'מבו, שתיים מהן מלונדון.

העונה צפויה עלייה של כ־10 אחוז במספר הנופשים באילת, אשר יגיעו לשם בטיסות ישירות מאירופה בטיסות אל על.

פרופר: העלאת הריבית מאותתת על ציפיות בנק ישראל לעליית האינפלציה

מאת הדס נייפמן

"העלאת הריבית הנוספת היום על ידי בנק ישראל, מעלה את ריבית הפריים לכ־17% ומאותתת על ציפיות בנק ישראל לאינפלציה גבוהה במשק. העלאת הריבית כשלעצמה מהווה גורם אינפלציוני הן מבחינה פסיכולוגית והן מבחינת העלויות". כך אומר דן פרופר, נשיא התאחדות התעשיינים, בתגובה להעלאת הריבית.

לדבריו, עליית מרכיב "מחירי התעשייה" במדד, במונחים שנתיים, אינה עולה על שמונה עד 8.5 אחוזים, ולכן אין כל היגיון שהתעשייה תשלם ריבית של כ־17%. "ריבית כזו", אמר פרופר, "תחייב עליית מחירי מוצרים, ולכן גם את ליבוי האינפלציה".

הוא הוסיף, כי העלאת הריבית יכולה לשמש כלי לטיפול באינפלציה, אך בהיותה הכלי היחיד בו משתמש בנק ישראל, אין היא אפקטיבית והתוצאה היחידה לטווח הארוך תהיה הכנסת המשק להאטה ולמיתון, שכן ביחס לאינפלציה משולה הריבית כתרופה להורדת חום שאין בה כדי לטפל בשורש הבעיה.

"שורש הבעיה", אמר, "היה ונשאר עלות הדיור והתייקרות המוצרים הנשלטים על ידי הממשלה. בכל אלה הטיפול אינו מספיק וחייב להיות נמרץ הרבה יותר".

פרופר הדגיש, כי הבעיה העיקרית של המשק היום אינה האינפלציה אלא מאזן התשלומים, הגידול החד בצריכה הפרטית, בעיקר מיבוא, והפער ההולך וגדל במאזן המסחרי. על רקע ירידת רווחיות היצוא, יש חשש שכתנאים הנוכחיים לא יהיה בכוח היצוא להתגבר על בעיית הפער במאזן התשלומים.

כל הצמרת הכלכלית יוצאת לחו"ל

מאת אמנון אמיר

מיד לאחר שמחת תורה תצא כל הצמרת הכלכלית לחו"ל. ביום חמישי ייצא נגיד בנק ישראל, פרופ' יעקב פרנקל, לכינוס השנתי של קרן המטבע הבינלאומית והבנק העולמי שיתקיים במדריד. אל נגיד הבנק יתלוו הממונה על התחום המוניטרי בבנק ישראל, ד"ר דוד קליין, מנהלת מחלקת מטבע חוץ, סילביה פיטרמן, ויועצו של הנגיד, גדעון שור.

גם שר האוצר, אברהם שוחט, יצא בלילה שבין חמישי ושישי לכינוס במדריד. אל שוחט יתלוו מנכ"ל משרדו, אהרון פוגל, מנהל היחידה הבינלאומית באוצר, ד"ר אהוד קופמן, ואחד מיועצי השר. מבירת ספרד ימשיך שר האוצר לארצות הברית, שבה יקיים סדרת הרצאות עבור מפעל הבונדס.

גרעין השליטה של "המזרחי" יימכר בראשית אוקטובר

מאת דן הלוי

נכסים מ.י הודיעה לשתי הקבוצות המתמודדות על רכישת גרעין השליטה של בנק המזרחי להגיש את הצעות המחיר שלהן עד ה־6 לאוקטובר. שתי קבוצות אלה הן, האחת, כמה חברות מקבוצת עופר עם קבוצה של משפחת ורטהיים, והשנייה – חברת לה נסיונל עם חברה של אל רוב.

שני מעריכים מטעם "נכסים מ.י" עוסקים כעת בעידכון שווי הבנק על פי המאזן שפורסם לרביע השני של 1994. עיתון "מעריב" מסר, כי לפי הערכת רו"ח חיים ברקאי, נע שווי בין 450 ל־500 מיליון דולר, בעוד רו"ח יצחק סוארי אומד את שוויו בלא יותר מ־480 מיליון דולר.

לעומת זאת, נאמר שם, גורמים בנקאיים המכירים את פעילות הבנק גורסים, כי שוויו האמיתי, לרבות חברת ההשקעות של הבנק, יהודית המחשב, סניפיו בלונדון ובציריך ושאר נכסיו, מגיע עד 700 מיליון דולר.

כזכור, בעבר נפסלה מועמדות איש העסקים, גד זאבי, לרכישת גרעין השליטה בבנק המזרחי בידי בנק ישראל. מאז שונו גם תנאי הרכישה. התנאי שאסר על הרוכש למכור את בנק טפחות, חברה בת למשכנתאות המהווה את הנכס העיקרי של המזרחי (ששוויה מוערך ב־350 עד 400 מיליון דולר), לפני עבור שלוש שנים מקניית גרעין השליטה במזרחי – הגבלה זו אינה כלולה עוד בתנאי הרכישה כיום.

הקבוצה שתרכוש את גרעין השליטה במזרחי תוכל למכור את "טפחות" תוך זמן קצר מהשלמת העיסקה. שינוי זה נובע ממדיניות בנק ישראל, החותרת ליצירת פיצול במערכת הבנקאית ולפזר את הריכוזיות המאפיינת אותה כיום.

משלחת מהודו תבקר בתערוכת סקיוריטי '94

(עתים) משלחת של אנשי עסקים ומנהלי ביטחון מהודו תבקר בתערוכת "סקיוריטי היי־טק 94", התערוכה הבינלאומית השמינית לאמצעי מיגון וביטחון, שתיפתח ב־3 באוקטובר במרכז הקונגרסים בכפר המכביה ברמת־גן.

זאב עומר, מנכ"ל חברת פיגמארטים המארגנת את התערוכה, מסר כי המשלחת תכלול קניינים, אנשי עסקים, מנהלי ביטחון מוסדיים ומהנדסי ביטחון. לדבריו, מאז כינון הקשרים הדיפלומטיים עם הודו, יש עניין גדל והולך בקהילת העסקים במדינה זו ברכישת אמצעי מיגון וביטחון המבוססים על טכנולוגיה מתקדמת, פרי פיתוח ישראלי.

ההודים מתעניינים במיוחד במערכות לזיהוי נכנסים, בטלוויזיה במעגל סגור, ובמערכות תקשורת, התראה וגילוי, מסר עומר.

בתערוכה יוצגו חידושים ופיתוחים מתחום הביטחון והמיגון, המהווים את המלה האחרונה בתחום זה בעולם. בתערוכה יוצג מגוון רחב של מערכות איתור וגילוי, מתקני מילוט, כספות, שערים ומחסומים, גדרות ביטחון אלקטרוניים, מערכות גילוי נפח תנועה, מערכות ביקורת וזיהוי עובדים, טלוויזיה במעגל סגור, מכשירי ציתות האזנה, השמדת מסמכים ועוד.

שרי התיירות מישראל, ירדן ומצרים ייפגשו על גשר אלנבי

מאת זאב פרי

מפגש ראשון וקצר של שרי התיירות מישראל, ירדן ומצרים ייערך ביום רביעי על גשר אלנבי, בעת קבלת הפנים שיערוך שר התיירות, עוזי ברעם, לעמיתו המצרי, ממדוח אלבלתג'י, המגיע מירדן לביקור ראשון בישראל.

שר התיירות המצרי ישהה בארץ כשלושה ימים, ובמהלכם יידונו שיתוף הפעולה התיירותי בין שתי המדינות והגברת התיירות ממצרים. גורמים במשרד התיירות המצרי מסרו ל"דבר", כי במשרד התיירות המצרי הוחלט על פתיחת לשכת תיירות מצרית רשמית בישראל, וכי לא מן הנמנע כי הודעה על כך תימסר במהלך ביקור שר התיירות. פתיחת הלשכה מתוכננת לתחילת שנת 1995.

מצרים שסבלה בשנים האחרונות מירידה חדה בהכנסות מתיירות, מחפשת עתה דרכים לשיתוף פעולה שיווקי אשר יחזיר אליה את התיירים. ישראל חותרת אף היא לשיתוף פעולה ושיווק משותף של האיזור עם המדינות השכנות.

גורמי תיירות מצריים מדווחים בעת האחרונה על התעניינות גוברת בתיירות לישראל, הנובעת בעיקר מהחלטת השלטונות במצרים לבטל את המגבלות הבטחוניות שהוטלו על אזרחים מצרים שביקשו לבקר בישראל.

במצרים טורחים להסביר, כי הגורם העיקרי להתקרבות המסתמנת ביחסי התיירות בין ישראל למצרים, הוא ההסכם המדיני שנחתם עם אש"ף ובעקבותיו ההסכמים המו"מ עם הירדנים.

השר המצרי ומשלחתו יסיירו בירושלים, בת"א ובנצרת, בה ייערך כינוס גדול של תיירנים בהשתתפות השרים. ברעם ואל בלתג'י ומחזיק תיק התיירות באוטונומיה, אליאס פרייג'.

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

25.09.94		בנק ישראל: שער יציג	בנק הפועלים: העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים: העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים: מזומנים מכירה	בנק לאומי: העברות והמחאות קניה	בנק לאומי: העברות והמחאות מכירה	בנק לאומי: מזומנים מכירה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט: מזומנים מכירה
ארצות הברית	1 דולר	3.0200	3.0009	3.0433	3.09				2.9972	3.0388	3.08
בריטניה	1 ליש"ט	4.7641	4.7325	4.7993	4.89				4.7334	4.7992	4.92
גרמניה	1 מרק	1.9542	1.9415	1.9689	2.00				1.9406	1.9676	2.02
צרפת	1 פרנק	0.5715	0.5683	0.5764	0.59				0.5675	0.5754	0.58
הולנד	1 גילדן	1.7432	1.7331	1.7576	1.78				1.7321	1.7562	1.80
שווייץ	1 פרנק	2.3520	2.3381	2.3711	2.41				2.3298	2.3623	2.42
שבדיה	1 כתר	0.4051	0.4025	0.4083	0.42				0.4025	0.4081	0.42
נורבגיה	1 כתר	0.4455	0.4425	0.4488	0.46				0.4413	0.4475	0.46
דנמרק	1 כתר	0.4968	0.4939	0.5009	0.51				0.4935	0.5004	0.51
פינלנד	1 מרק	0.6148	0.6105	0.6192	0.63				0.6108	0.6193	0.63
קנדה	1 דולר	2.2475	2.2338	2.2654	2.30				2.2275	2.2585	2.29
אוסטרליה	1 דולר	2.2319	2.2161	2.2475	2.30				2.2191	2.2499	2.28
דרום אפריקה	1 רנד	0.8564	0.8520	0.8641	0.87				0.8522	0.8641	0.87
בלגיה	10 פרנק	0.9496	0.9428	0.9561	0.98				0.9406	0.9537	0.98
אוסטריה	10 שילינג	2.7757	2.7575	2.7965	2.84				2.7580	2.7963	2.87
איטליה	1000 לירטה	1.9321	1.9237	1.9509	2.00				1.9206	1.9474	2.00
יפן	100 ין	3.0600	3.0678	3.1111	3.16				3.0652	3.1078	3.16
ספרד	100 פזטה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]				2.3430	2.3755	2.44
ירדן	1 דינר	[illegible]	-	-	4.40				-	-	-
מצרים	1 לירה	[illegible]	-	-	0.92				-	-	-
אי"סי	ECU 1	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-				[illegible]	3.7563	-

חברת "אפריקה־ישראל" תונפק גם בבורסות בחו"ל

מאת דן הלוי

חברת הנדל"ן אפריקה־ישראל מנהלת מגעים על כוונתה לגייס מאה עד 150 מיליון דולר בבורסות לני"ע בחו"ל.

מנכ"ל החברה, שלמה גרופמן, חזר בסוף השבוע שעבר מלונדון, שם דן עם נציגי בנקים להשקעות באנגליה ובארה"ב כ מורגן סטנלי, בית הרוטשילד, ליימן בראדרס (חברה בת של בנק ברקליס) ועוד על ההנפקה. גליון "מעריב" מאתמול מסר, כי השבוע צפוי ביקורם של נציגי בנקים להשקעות בארץ, כדי להמשיך במגעים וללמוד את החברה הישראלית.

אפריקה־ישראל כבר התקשרה עם משרד רואי חשבון אמריקאי שיטפל בהנפקה בחו"ל. במקביל מתכוונת החברה לגייס עד סוף נובמבר עוד 50 עד 70 מיליון דולר בבורסה בת"א, "בהתאם לתנאים שישררו בשוק ההון" בארץ.

עם גיבוש המו"מ יצטרכו הצדדים להנפקה לקבל הכרעה, האם לבצע את ההנפקה במקביל בארץ ובחו"ל, והאם יירשמו מניות אפריקה־ישראל הן בוול סטריט, ניו יורק והן בלונדון. בעיה נוספת שתצטרך החברה לטפל בה היא, כיצד לשמור על היקף הבעלות של המשקיעים הדרום אפריקנים בחברה, העומד כיום על 12%, מפני דילול עם הרחבת היקף ההון באמצעות ההנפקות.

בחברה רואים במשקיעים אלה "משקיעים ואבנים הבלווים את החברה מאז הקמתה". בעניין זה נבקלת, בין דרכים אחרות, הנפקת זכויות.

חברת באג מולטימדיה מכינה את [illegible] המשחק [illegible] לנהל אותו [illegible] שיושקו [illegible] המחיר לצרכן 129 ש"ח ובגירסת cd רום 179 ש"ח.

هكذا عن الأصل

בעקבות שביתת עובדי העירייה

חשש להתפרצות דיזינטריה בבני ברק

משרד הבריאות מזהיר כי הצטברות אלפי הטונות של אשפה גורמת לריבוי חולדות ועכברים בעיר; תושבים מציתים ערימות אשפה

מאת **אלי ברנר ועיתים**

זה שלושה שבועות שהאשפה לא מפונה מרחובות בני ברק, בגלל שביתת 1,500 עובדי העירייה. ערימות ענק של שקיות אשפה נערמות ברחובות, האשפה תוססת בחום ובערימות ובקרבתן מתקבצים זבובים, גמלים, יתושים, עכברים ורמשים שונים.

העירייה ניסתה להפעיל קבלנים פרטיים לפינוי האשפה, אך עובדי העירייה מנעו זאת מהם. המשרד לאיכות הסביבה הקצה תקציב מיוחד ושלח צוותים לפינוי האשפה, אך הצליח לפנות מעט מאוד. במשרד לאיכות הסביבה מעריכים, כי ברחובות בני ברק נערמו כ־7,000 טונות אשפה.

תושבים בבני ברק חוששים מהתפרצות מגיפת דיזינטריה בעיר. רבים פנו לקבלת טיפול בבתי חולים לאחר שחשו ברע בגלל הסירחון ועשן שריפת הזבל, אותו הם מציתים כפתרון זמני.

כבאי בני ברק הוזעקו אתמול בין 3 אחה"צ עד 7 בערב ל־150 מוקדי אש ברחובי העיר, אחרי שדווח כי תושבים מעלים באש ערימות ושקיות אשפה סמוך לבתיהם. בכמה מקומות התפשטה האש וגרמה נזק לעמודי תאורה ולעמודי טלפון, אך רשתות החשמל והטלפון לא נפגעו.

מפקד כבאי בני ברק פנה אתמול בערב לתושבים בדרישה להפסיק להצית אשפה בעיר. משירות הכיבוי בבני ברק נמסר, כי דיירי בתים רבים מצאו להם מנהג חדש: הם אינם זורקים את האשפה לפחי האשפה אלא משליכים אותה מהמרפסות הבתים לרחוב ובכך מגבירים את הזוהמה גם על הכביש ועל המדרכות.

הפגנת מחאה של תושבי שכונת פרדס כץ בבני־ברק נגד השביתה, התלהטה סמוך לשעה 10 בערב תוך הפרות סדר גדולות במקום. ההפגנה החלה על ידי כ־60 מתושבי המקום בקרן הרחובות ז'בוטינסקי ורב גרונר, אך בהמשך הצטרפו תושבים רבים ומספרם הגיע לכ־500 מפגינים זועמים. הם ירדו לכביש וחסמו אותו לתנועה.

באיזור נוצרו עומסי תנועה כבדים. כוחות משטרה שהוזעקו למקום הדפו את המפגינים למדרכה ועצרו 4 מפירי סדר.

היום יתקיים בבית הדין המחוזי לעבודה בתל־אביב דיון בבקשה למתן צו מניעה שביקשה עיריית בני ברק נגד עובדי אגף התברואה וועד עובדי העירייה, אשר יורה להם לא להפריע לעבודות פינוי הזבל על ידי קבלנים פרטיים.

השביתה פרצה לאחר שעובדי העירייה לא קיבלו את משכורות חודש ספטמבר. שלשום נודע להם, כי מאז מרץ לא העבירה העירייה את כספי ההפרשות לקרן השתלמות לעובדים. בשלב זה נערכה ישיבה סוערת במועצת הפועלים, בה השתתפו אנשי ועד עובדי העירייה, שאיימו להחריף את המאבק עד כדי השבתת העיר ושיבוש החיים בה. מזכיר מועצת הפועלים, דוד זכות, הביע פליאה על התעלמות ראש העירייה, משה אירנשטיין, מהסיבה העיקרית לשביתה. ראשי ועד עובדי העירייה, מורי קוקה ופאול ברגר, ביקרו את ראש העירייה על כך שבמקום לדאוג לעובדים ולמשפחותיהם, הוא מפנה משאבים כספיים לשבירת שביתה חוקית באמצעות הפעלת קבלנים פרטיים.

המשנה למנכ"ל משרד הבריאות, ד"ר בועז לב, פנה אתמול בצהריים למנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, ד"ר פלג, בבקשה שיפעיל מיידית את סמכותו על פי פקודת בריאות העם, ויפעל לסילוק ערימות האשפה שהצטברו בבני ברק.

במשרד הבריאות מתריעים, כי הצטברות האשפה ברחובות בני ברק מהווה סכנה לבריאות הציבור. במשרד הוסיפו, כי ערימות האשפה הביאו לגידול ניכר במספר החולדות, העכברים והמקקים בעיר, ויש צורך דחוף לטפל בבעיה כדי להבטיח שלא יפרצו מחלות.

מומחה לטיפול במגיפות, פרופ' אלקן, אמר אתמול כי ערימות זבל לא מהוות סכנה לציבור כל עוד הזיהום לא נכנס למי השתייה ולא מתרבים המכרסמים למיניהם. עם זאת, מחלת הדיזינטריה מועברת גם על ידי זבובים המדלגים ממזון צואתי למזון בני אדם, כך שיש אפשרות להעברת המחלה.

עיריית בני־ברק נמצאת כיום בגרעון של 100 מיליון ש"ח. יש לציין, כי הגרעון הוא תופעה קבועה בעירייה, ולראש העירייה אירנשטיין יש הסבר קבוע לכך: לדבריו, יש בעיר אוכלוסיה גדולה של תלמידי ישיבות בעלי משפחות מרובות ילדים. מבעלי משפחות אלה אי אפשר לגבות מיסים, אך העירייה מספקת להם שירותי חינוך ואחרים. לבני ברק אין איזור תעשייה מפותח ממנו ניתן לגבות מיסים רבים. אירנשטיין תובע מהממשלה לעזור לבני ברק.

מדי כשנה חוזרת על עצמה התופעה של אי־תשלום משכורות על ידי העירייה, פורצת שביתת עובדים, ערימות הזבל מצטברות, הציבור סובל, העיתונות מצלמת וכותבת, והממשלה מעבירה כמה מיליונים [illegible] לשנה הבאה. מנכ"ל משרד הפנים הבטיח לראש העירייה להעביר 12 מיליון ש"ח. [illegible]

סרבן גיוס מהעתודה האקדמית שובת רעב במחאה על גיוסו

מאת **כתב "דבר"**

חייל השייך לעתודה האקדמית, סרגיי סנדלר, שובת רעב מתחילת השבוע בכלא 4 שבצריפין. החייל חבר בתנועה בינלאומית של סרבני מלחמה. חבריו לתנועה מסרו כי סנדלר מגדיר את עצמו פציפיסט ומתנגד לשרת בצבא, בצה"ל או בכל צבא אחר.

סנדלר, בן ה־20, המתגורר בבאר־שבע, נולד באוקראינה ובגיל שש עלה ארצה עם אמו. לפני חצי שנה החל לשלוח מכתבים לראש הממשלה ושר הבטחון ובהם ביקש לשחררו משירות צבאי בגלל השקפת עולמו השוללת אלימות.

הוא נעצר במוצאי שבת על ידי חוליה של לוכדי עריקים וביום ראשון נשלח לכלא הצבאי. מאז יום ראשון הוא שובת רעב במחאה על מעצרו, ועל כך שועד הביטחון לא פטר אותו מחובת השירות הצבאי.

סנדלר היה רשום כחייל ב"עתודה האקדמית" ולמד פיסיקה באוניברסיטת בן־גוריון. לקראת שנת הלימודים הנוכחית עזב את לימודי הפיסיקה ועבר לפילוסופיה. עקב כך, הוא הורחק מהעתודה האקדמית והצטווה להתייצב לבקו"ם לשם חיולו. הוא סירב להופיע ושלח בדואר לבקו"ם את כל הציוד הצבאי שהיה ברשותו. יצויין שסנדלר פעיל במסגרת מפעל פר"ח באוניברסיטה ונותן שיעורי עזר לתלמידים. בין היתר הוא מסייע לתלמידים בדואים במסגרת האגודה לסיוע והגנה על זכויות הבדואים.

חבריו בתנועת סרבני המלחמה מחו על מעצרו ודורשים את שיחרורו המיידי. הם פנו גם אל מרכז התנועה בלונדון, אל האגודה לזכויות האזרח בישראל ואל הארגון הבינלאומי לזכויות האדם "אמנסטי".

חיילת בת 19 התלוננה כי נאנסה ע"י תושב ג'לג'וליה במשאיתו

הצעירה עלתה, לדבריה, לטרמפ בבאר־שבע ונאנסה על ידי הנהג בתא האחורי של הרכב; נעצר חשוד שבמשאיתו נמצא מעט חשיש

מאת **אמיר רוזנבלום**

חיילת בשירות סדיר התלוננה אתמול, כי נאנסה על ידי נהג משאית ערבי מהכפר ג'לג'וליה שבצפון, לאחר שעלתה לטרמפ מבאר־שבע לדימונה. הנהג נעצר לחקירה והכחיש את החשדות המיוחסים לו. בחיפוש ברכבו נמצאו 5 גרם חשיש, אך לטענתו אין לו שום קשר לסם.

החיילת, בת 19, תושבת אילת, המשרתת באחד מבסיסי צה"ל בדרום, יצאה לחופשה של יומיים ושלשום בלילה היתה ב"קניון הנגב" בבאר שבע. סמוך ל־24.00 היא נפרדה מחבריה, שליוו אותה עד לטרמפיאדה בדרום העיר, ושם המתינה לטרמפ לכיוון דרום.

זמן קצר לאחר חצות עצרה לידה משאית והנהג הציע לה טרמפ ואמר כי הוא נוסע לאילת. החיילת עלתה למשאית ונסעה עמו עד דימונה. במהלך הנסיעה, לדבריה, לא התנהלה ביניהם שיחה.

באיזור התעשייה של דימונה עצר הנהג, ירד מהרכב, פתח את הדלת בצד של החיילת, ולטענתה דחף אותה אל המיטה שנמצאת מאחורי תא הנהג – ושם אנס אותה. אחר כך, סיפרה החיילת במשטרה, המשיך הנהג לנסוע לעבר הצומת של תחנת הדלק "פז" בכניסה לדימונה, אך שם ביצע עבירת תנועה שנצפתה על ידי ניידת לשכת התנועה של המשטרה, שחנתה בסמוך. השוטרים סימנו לו לעצור, והחיילת ניצלה את ההזדמנות ונמלטה מהמשאית.

החיילת המבוהלת סיפרה לשוטרים את גרסתה. למקום הוזעק ראש לשכת החקירות של תחנת דימונה, מפקח אריה כליפא, שהרגיע את החיילת ולקח אותה למרפאת הרי"פ שליד באר־שבע, שם היא אושפזה ונבדקה.

הנהג החשוד, תושב ג'לג'וליה, נחקר במשטרת דימונה והכחיש את טענות החיילת. בחיפוש שנערך בתאו נמצאה כאמור כמות קטנה של חשיש. לטענתו, אין לו כל קשר לסם. החשוד יובא היום להארכת מעצר בבית משפט השלום בדימונה.

מפקח כליפא מתח אתמול ביקורת על צה"ל, שלטענתו, למרות פניות חוזרות ונשנות מצידו, לא טרח לשלוח למקום את הגורמים המוסמכים לטיפול במקרים כגון אלה.

בת ה־15 מטבעון שהתלוננה על אונס העידה בדלתיים סגורות

על פי כתב האישום נגד 7 הנערים, אחד מהם היה חבר שלה ואילץ אותה לשכב גם עם חבריו

מאת **אודי שורן**

הנערה בת ה־15 מקריית טבעון, שבעקבות תלונתה במשטרה עומדים שבעה נערים לדין באשמה שאנסו אותה לפני שנה, העידה אתמול בבית המשפט המחוזי בחיפה. מדובר בפתיחת שלב ההוכחות, לאחר שהנאשמים כפרו באשמה וטענו שקיימו עימה מגעים מיניים בהסכמתה ולעתים גם ביוזמתה. עדותה של הנערה נמסרה בדלתיים סגורות ונאסרה לפרסום.

על פי כתב האישום, התאהבה הנערה בנער, כיום בן 16. הנער החליט לשכב עימה ולגרום לה לשכב גם עם חבריו, בני 15 עד 19. יום אחד, לאחר שאונן עליה, הביא אותה הנער אל סמוך לפיסלו של השומר אלכסנדר זייד, על גבעות שייח אבריק, שם בעל אותה ודרש שתקיים מגע מיני גם עם חברו בן ה־18, ולא – הוא יעזוב אותה.

בתחילת שנת הלימודים הקודמת קיימו המתלוננת והנער מגע מיני בביתו, ולאחר מכן הוא תבע ממנה לקיים מגע אוראלי עם חבר נוסף, בן גילו. כאשר הגיעו לבית שני נערים נוספים, הציע "בעל הבית" לערוך אורגיה. הוא התיישב על הנערה העירומה, נגע במקומות אינטימיים בגופה, נאנח אנחות הנאה ושיבח את גופה, בהציגו עצמו כמשחק בסרט פורנוגרפי.

בשלב מסוים נכנס לתמונה נאשם נוסף. הלה איים על הנערה, שאם תסרב לקיים עימו מין אוראלי, הוא יספר לתלמידי בית הספר שהיא "מוצצת זונה". עוד מגוללת התובעת, עו"ד כרמלה רוטפלד־האפט, בכתב האישום את שמייחסת התביעה לשאר הנאשמים.

שני נאשמים הודיעו שחלק מעדויותיהם במשטרה הוצאו מהם תוך הפעלת לחץ מצד החוקרים. כאשר נכנסה הנערה לאולם המשפטים, נעצו חלק מהנאשמים את מבטיהם ברצפה. ביום ראשון הבא תמשיך הנערה במסירת עדותה.

השופטים במשפט זה הם מלכיאל סלוצקי, נתן קלינברגר וחנוך אריאל.

בג"ץ: רצח בדרך לעבודה אינו תאונת עבודה

(ע).- בג"ץ החליט השבוע לדחות את עתירתה של שרה זילברשטיין נגד בית הדין הארצי לעבודה והמוסד לביטוח לאומי – להכיר ברצח בעלה כתאונת עבודה.

הבעל, פייבל זילברשטיין, נרצח על ידי עובד שלו לשעבר בדרכו לעבודה. אשתו, שרה זילברשטיין, ביקשה מהביטוח הלאומי להכיר ברצח כתאונת עבודה ולקבל קצבת תלויים. בית הדין האזורי בחיפה, אליו הוגשה תביעה בנושא, פסק לטובתה, וקבע שאפשר לראות ברצח תאונת עבודה.

אולם הביטוח הלאומי עירער על ההחלטה לבית הדין הארצי לעבודה, שפסק כי רצח אינו יכול להיחשב תאונת עבודה. שופטי בג"ץ שלמה לוין וגבריאל בך קבעו, כי אין הוכחה שהמנוח נרצח עקב עבודתו. הם קיבלו את טענת הביטוח הלאומי ובית הדין הארצי לעבודה, כי עצם ההיכרות של הרוצח עם המנוח בעבודה, אינה עילה לראות ברצח תאונת עבודה.

פייבל זילברשטיין היה מבעלי חנות "סרקלין חשמל" בחיפה. ב־24 לפברואר '91 הוא נחטף על־ידי עובד לשעבר שלו, דוד רהן, שנקלע לחובות כספיים. רהן תיכנן לדרוש כופר תמורת חיי זילברשטיין, אולם הוא רצח את החטוף מיד לאחר החטיפה – ונתפס על־ידי המשטרה יומיים מאוחר יותר.

אלמנתו של זילברשטיין טענה, כי הסיבה לרצח היא היכרות הרוצח את בעלה במסגרת העבודה, וכי הרצח התבצע כאשר בעלה היה בדרך לעבודה. לכן, לדעתה, היא זכאית לקבל קצבת תלויים מהביטוח הלאומי.

רק השופט מישאל חשין הסכים עימה וקבע, בדעת מיעוט, שהרצח התבצע בעקבות היכרות של הרוצח עם הנרצח במקום העבודה. מהיכרות זו למד הרוצח על מצבו הכספי של זילברשטיין ועל הרגליו, לכן בחר בו כקורבן החטיפה.

אולם כאמור שני השופטים האחרים לא קיבלו את טענות העותרת.

ילדים בבני ברק ליד ערימות זבל בוערות, אתמול (צילום: אלון רון/ישראל־סאן)

נפתח משפטו של ראש עיריית פ"ת על הפרת אמונים, זיוף ובידוי ראיות

(ע).- בבית משפט השלום בתל אביב נפתח אתמול משפטו של גיורא לב (55), ראש עיריית פתח־תקוה המואשם בהפרת אמונים, זיוף מסמך, בידוי ראיות, שיבוש הליכי משפט, קשירת קשר לזיוף מסמכים ומסירת ידיעה כוזבת.

עם פתיחת הדיון ביקשה התביעה למחוק מכתב האישום את הסעיף של הפרת אמונים בטענה שמימן מכספי העירייה שכר טרחה של 14,924 ש"ח לעו"ד איתן הברמן. זאת עבור ייצוגו בעתירה שהגיש שלמה בן דוד נגד לב. בן דוד האשים את לב בהפרת התחייבות למנותו לסגנו ולממונה על פיתוח השכונות בפתח תקוה.

בסעיף נוסף של הפרת אמונים נטען כי לב ואשתו קיבלו כרטיסי טיסה חינם ללונדון מחברת א.ב.מ. טורס, שבבעלות אשתו של יעקב גולדהוזר, מהנדס עצמאי. זאת בפיצוי על כך שהחברה, באמצעותה נסע לב לחו"ל מספר פעמים, לא הזמינה עבורו מקום לינה במלון באחת מנסיעותיו.

לטענת התביעה, דאג לב לצרף את גולדהוזר לתכנון פרויקט בנה־ביתך, וגרם לכך שיקבל שכר תכנון בסך 300,000 דולר. בשל צירופו של גולדהוזר לפרויקט, טוענת התביעה, עלה שכר התכנון של הפרויקט בעשרה אחוזים.

בסעיף האישום השלישי, בו מיוחסות ללב עבירות של זיוף, בידוי ראיות ושיבוש הליכי משפט, נטען כי לב קשר קשר עם זמירה שאשא מחולון, ראש לשכתו, לבדות ראיות ולטפל אשמות שווא על עו"ד מרחבי, ששימש ראש המינהל הכללי בעירייה, לפיהן הוא קיבל כספים במרמה מעיריית פתח תקוה.

התביעה טוענת, כי לב זייף מזכרים המכילים הוראות שמעולם לא ניתנו למרחבי, וזאת בכוונה להכפיש את שמו ולהרתיעו מהמשך שיתוף הפעולה עם המשטרה, לפגוע במהימנותו כעד תביעה פוטנציאלי נגדו, ולהסיט את חקירת המשטרה ממנו. עוד נטען בכתב האישום, כי לב מסר הודעה לדפ"ק דוד אוסמו מהמשטרה, לפיה גנב מרחבי כספים וקיבל במרמה 800־900 דולר מקופת העירייה.

לב זוכה לפני מספר חודשים בבית המשפט המחוזי בתל אביב מהאשמות של מרמה והפרת אמונים בפרשת פרויקט כיכר המייסדים בפתח תקוה.

ליבאי: המלצות לשיפור שכר השופטים יוגשו לוועדת הכספים

(ע).- שר המשפטים דוד ליבאי הודיע אתמול, במהלך ביקור בבית המשפט בתל אביב, כי בימים הקרובים יוגשו לוועדת הכספים המלצות לשיפור תנאי שכרם של השופטים.

ליבאי ציין, כי אין מחלוקת על כך ששכרם של השופטים אינו עומד ביחס הולם לשכר במגזרים אחרים במשק, זאת בהתייחס למגבלות המוטלות על השופטים, לשחיקה בשכרם, ולמאמציהם. שר המשפטים הדגיש, כי מערכת המשפט ראויה להערכה ותגמול נאות, ולאחר שתגובש ההצעה לשיפור בתנאי שכרם היא תוגש לאישורה של ועדת הכספים בכנסת.

ליבאי נפגש עם השופטים בבית המשפט בתל אביב, לאחר שהשתתף בחנוכת המשכן החדש של בית משפט השלום בבת ים. עוד אמר השר, כי השופטים ביקשו ממנו לפטור אותם מחובת הדיווח על הוצאותיהם השוטפות. הוא ציין שמדובר בנושא רגיש ושנוי במחלוקת, והתריע כי יש להיזהר ש"לא להביא מכשול בפני פיקח".

השר הודיע, כי בכוונתו לפעול להרחבת הסמכויות של בתי משפט השלום על ידי הגדלת תקרת סכומי התביעות עד למיליון ש"ח ודיון בדיני אישות. הדבר יאפשר הפחתת העומס המוטל על בית המשפט המחוזי בתל אביב.

כמו כן אמר ליבאי, שקיימת כוונה להנהיג משמרת שנייה בהדרגה במערכת המשפט.

פסולת כימית מסוכנת דלפה מחבית בירושלים; 2 נפגעו

(ע).- חבית שהכילה פסולת כימית מסוכנת התבקעה ונדלקה אתמול בצהריים בירושלים, בנסיבות שטרם הוברר.

נהג המשאית שהוביל את החבית חש ברע לאחר ששאף את האדים הרעילים, ונלקח לבית חולים. מפרטים ראשונים עולה, כי משאית שהיתה עמוסה במספר חביות המכילות את החומר, היתה בדרכה לאיזור אתר סילוק פסולת רעילה ברמת חובב. סמוך לאיזור התעשייה גבעת שאול בירושלים, התבקעה אחת החביות והחומר שהיה בה נדלק.

למקום הגיעו כוחות גדולים של משטרה ומכבי אש, שהשתלטו על הדליקה. הגיע גם נציג של המשרד לאיכות הסביבה, ומהמשטרה נמסר כי עתה נבדקת דרך לאטום את החבית.

עוד צוינו במשטרה, כי מהותו של החומר שהיה בחבית עדיין לא הוברר. כן ציינו, כי רק כמות קטנה של החומר דלפה, וכי ככל הנראה התבקעה החבית לאחר שנתבטשה בחביות אחרות על המשאית כתוצאה מטלטולי הדרך.

במשטרה שיבחו את התנהגות הנהג, שהפנה את המשאית לשביל צדדי כשהבחין בדליפה.

בנוסף לנהג המשאית נפגע גם כבאי משאיפת האדים הרעילים ופונה אף הוא לבית חולים.

מניה צברי כפרה בהאשמת שיבוש הליכי חקירה בפתיחת משפטה

מאת **אלי ברנר**

אתמול נפתח משפטה של מניה צברי, אשתו של אילן צברי סמנכ"ל לשעבר ב"גמולות", חברת השקעות של בנק הפועלים, שהורשע בשבוע שעבר בעבירות הדחה והטרדת עד, שיבוש הליכי משפט והפרת הוראה חוקית, ונידון לעשרה חודשי מאסר בפועל.

מניה צברי מואשמת בכך שסייעה לבעלה בביצוע חלק מהעבירות בהן הורשע – הדחה בחקירה ושיבוש הליכי משפט – וכפרה בהאשמות.

מדובר בתקופה בה ישב צברי בעלה במעצר בית מוגבל ללא אפשרות שימוש בטלפון, לאחר שישב במעצר יותר מחודשיים במהלך חקירת הרשות לניירות ערך את החשדות שצברי מעורב בהרצת מניות בבורסה.

על פי החשד סייעה מניה צברי לבעלה להדיח בחקירה את יגאל מאירוב, בעליה של חברת סחר ביהלומים, ואת מנהל החברה, ניראל בריזוסקי, כאשר ניסה צברי לשכנע את השניים למסור עדויות שקר לחוקרי הרשות.

מניה מואשמת שסייעה ביצירת קשר טלפוני עם השניים.

עתירה לבג"ץ: מילוא מעביר כספים לעמותת האופרה ללא אישור המועצה

(ע).- אריה צוקר, חבר מועצת עיריית תל־אביב ויו"ר הוועדה לביקורת העירייה, עתר אתמול לבג"ץ בבקשה להוציא צו על תנאי שיורה לעירייה ולעומד בראשה לנמק מדוע לא יימנעו מלהעביר כספים אל עמותת האופרה הישראלית, כל עוד לא קיבלה מועצת העיר החלטה בנושא.

צוקר גם מבקש צו ביניים שיאסור על עיריית תל־אביב להעביר כספים לאופרה, כל עוד לא החליטה מועצת העיר להעביר כספים אלה. צוקר טוען, כי על פי תקציב העירייה לשנת 94', תעביר העירייה מיליון ש"ח כל חודש לאופרה הישראלית.

מועצת העירייה החליטה באוגוסט השנה להקפיא את העברת הכספים לאופרה עד שיבוצע הליך של הפיכת האופרה לחברה בשליטת העירייה. למרות ובניגוד להחלטה זו, הורה ראש העירייה רוני מילוא להמשיך ולהעביר כספים לעמותת האופרה הישראלית. צוקר מציין כי ב־4 באוקטובר השנה הועבר סכום של מיליון ש"ח לאופרה. לדבריו, העירייה מתכוננת להעביר גם בנובמבר סכום דומה.

בעתירה נטען עוד, כי העברת הכספים לעמותת האופרה הישראלית נוגדת את פקודת העיריות, אשר קובעת כי עירייה אינה רשאית להוציא כספים בלי לקבל אישור של מועצת העיר.

התחזה לבמאי כדי להטריד מינית קטינים

מאת **אלי ברנר**

משטרת מרחב איילון עצרה אתמול בן 23 בחשד, כי הטריד מינית קטינים באמצעות טלפון.

הצעיר נהג לטלפן לקטינים ולהציג עצמו כבמאי ומפיק סרטי פרסומת. במהלך השיחה הוא ביקש מהילדים לבצע מעשים מגונים.

משטרת חולון, שחקרה את העניין הצליחה לאתר את הטלפון ממנו נעשו השיחות, ועצרה את האיש לפני כשנה. מאז הפסיק החשוד את ההטרדות הטלפוניות ועבר להתגורר בכתובת אחרת.

אולם בימים האחרונים חזרו עשרות מקרים של הטרדות, והשוטרים זימנו את הצעיר לחקירה, בה הודה בביצוע ההטרדות. הוא אמר כי הוא מצטער על מעשיו, ואף חיכה למעצרו כדי שיוכל לקבל טיפול פסיכולוגי. בתום חקירתו האיש שוחרר בערבות עצמית.

עובדי הוועד הפועל ומועצות הפועלים יפגינו יחד בת"א

מאת **אפרים דוידי**

עובדי הוועד הפועל של ההסתדרות ומועצות הפועלים יפגינו יחד ביום שני הקרוב מול בניין הנהגת ההסתדרות בתל אביב, במחאה על תוכנית הפיטורים.

יו"ר הוועד הארצי של עובדי מועצות הפועלים, המאגד כ־1,700 עובדים ברחבי הארץ, חיים חליוה, מסר אמש כי בפגישה עם ראשי ועד עובדי הוועד הפועל סוכם על שיתוף פעולה בין שני הגופים, כדי לסכל את תוכנית הפיטורים ולדרוש מראשי ההסתדרות תוכנית הבראה כוללת, ממנה אפשר יהיה ללמוד מה יעדיה של ההסתדרות וכמה עובדים יועסקו במסגרת המבנה החדש.

חליוה מתח ביקורת על כך שבעת היותם ראשי ההסתדרות המטפלים בנושא פיטורים שוהים בחו"ל: "עמיר פרץ נסע ליפן לעשרה ימים, גם פיני שומר נמצא בחו"ל, אין עם מי לדבר למרות שיש על מה לדבר".

שר החוץ שמעון פרס נפגש אתמול עם שחקנית הקולנוע הצרפתיה אנוק איימה (צילום: חנניה הרמן)

هكذا من الأصل

בורסה

מניה	שער	מחזור	שינוי	שינוי ב"פ	הצעו/ביקוש
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

משתנים נכון ליום 25.09.94

שם מניה	שער נק.	שינוי נק.	ש.אחוז	ע.צ.	ת.ב.
קרן השק 5	554	-17	-3.30	-0.00	-0.00
אגן	4470	-91	-2.20	-0.00	-0.00
מגן נפט 5	7950	-394	-4.47	-0.00	-0.00
מכונת שמיר	1331	-112	-7.77	-1320.00	-17581.20
מלל	567	-9	-1.15	-300.00	-1707.00
מליבו 5	926	-19	-2.20	-0.00	-0.00
עירא	5129	233	4.67	1975.00	99379.25
מישור	543	-30	-5.52	-500.00	-2812.50
נחושת	7215	-400	-5.52	-200.00	-14430.00
פריקלאס	1341	-30	-1.12	-720.00	-14627.60
כלכלית ים	1403	-62	-4.42	-0.00	-0.00
בולים שיש	253	-7	-2.25	-6950.00	-13948.00
פוסידון	1625	-2	-1.12	-12800.00	-20608.00
קווי אשראי	184	-65	-4.45	-2400.00	-4420.00
כלל ביטוח	1570	-32	-2.20	-2700.00	-42382.80
מבני תעשיה	423	-12	-2.25	-4800.00	-20304.00
בזק	548	-14	-2.25	-15300.00	-83650.00
ישרוקו יהש	17	-1	-5.55	-931000.00	-159635.00
אקרשטין תעש	651	-18	-2.27	-2400.00	-15162.00
מטן	812	-21	-2.25	-0.00	-0.00
	365	0	0.00	0.00	0.00
חגל יהש	205	-13	-5.57	-15200.00	-31126.00
אבנק יהש	47	-17	-3.35	-18000.00	-8520.00
רב בריח	1724	-64	-2.25	-810.00	-14115.60
יער	850	-52	-5.57	-800.00	-6936.00
פורצולה	1657	-38	-2.22	-200.00	-3326.00
אורמת	772	-26	-3.32	-10200.00	-78568.00
אבנר יהש	117	-04	-3.30	-12300.00	-1404.00
ברנית	525	-22	-3.37	-12000.00	-63000.00
כיל	248	-6	-2.37	-27300.00	-67557.00
כיתן	1142	-35	-3.32	-5850.00	-67162.43
אסם	1954	-71	-3.35	-650.00	-12374.10
מכתשים	1631	-55	-2.22	-3500.00	-57104.00
אגיש	2349	-66	-2.27	-720.00	-16927.20
טמבור	746	-37	-4.47	-200.00	-1489.00
אורטקיהשק	2632	49	1.17	1050.00	29559.00
נסיול	1557	-23	-1.12	-1250.00	-23405.60
שקם	232	-6	-2.27	-6000.00	-13757.50
תבורהלישר 1	25953	-976	-3.35	-96.20	-24838.96
תבורהלישר 5	25635	-793	-3.30	-6.50	-1661.99
רטנין	4031	-223	-5.52	-40.00	-1612.40
מישור התוף	757	-35	-4.42	-720.00	-5702.40
יואל	235	-12	-5.50	-6600.00	-15510.00
ארית	698	-33	-4.45	-0.00	-0.00
אירטוג	919	-14	-1.15	-7000.00	-64160.00
ליפשיר 1	237	-21	-8.80	-1800.00	-4266.00
בילאומי 1	33756	-955	-2.27	-10.00	-3375.60
בילאומי 5	30708	-787	-2.25	-60.50	-18578.34
לאפור	332	-10	-3.30	-12500.00	-41500.00
פת תעש מבנ	33576	-3119	-8.85	-35.00	-11824.85
כלל תעשיות	1923	-65	-3.32	-9680.00	-186518.40
אפריקה 01	463748	-19323	-4.40	-29.60	-137641.42
אפריקה 1	443316	-16079	-3.35	-18.40	-81809.08
הכשרת ישוב	1455	-69	-4.45	-1080.00	-15709.40
קרור 5	1524	-212	-7.77	-300.00	-7608.40
טבע	84625	-1507	-1.17	-230.00	-195050.12
ים המלח	1254	-26	-2.20	-3750.00	-47002.50
נייר חדרה	14508	-467	-3.32	-204.00	-29605.20
דלק	8212	-320	-3.37	-560.00	-46102.40
דסקונט השק	22569	-768	-3.32	-1456.00	-332828.09
נפטא	732	-11	-1.15	-400.00	-2904.00
טיבון ויל	801	-27	-3.32	-0.00	-0.00
סור	25103	-710	-2.27	-712.50	-178903.28
פועלים	417	-9	-2.20	-20500.00	-85440.00
טפחות רג	201505	-4695	-2.22	-11.20	-22486.58
מהדרין	18967	-567	-3.30	-100.00	-19065.50
פריין	15511	-990	-6.60	-60.00	-9257.04
כבלים	1714	-4	-2.02	-500.00	-8420.00
אלקו	9728	-199	-2.20	-432.00	-41902.72
פועלים השק	10963	-339	-3.30	-570.00	-62361.75
נכסים בנין	24422	-886	-3.35	-245.00	-60259.15
אוסיף	10364	-903	-8.80	-144.00	-14635.96
יצוא	1845	-47	-2.25	-80.00	-1464.80
כלל סחר	1064	-28	-2.25	-450.00	-4887.00
אורים	4717	-146	-3.30	-660.00	-32036.00
כללישראל 1	9185	-187	-2.20	-4446.00	-403506.90
אידיבי אחז	1124	-35	-3.30	-23950.00	-266245.00
עלית ג	1524	-47	-3.30	-2300.00	-35164.00
אלרון	10799	-350	-4.40	-75.00	-8124.45
ואם	1116	-59	-5.50	-0.00	-0.00
פלנות ב	465	-13	-2.27	-3300.00	-15345.00
בספורט	255	-12	-4.45	-500.00	-1305.00
פטרוכימיים	1058	-69	-6.60	-360.00	-3916.50
פיבי	46649	-1693	-3.35	-252.00	-118190.31
אלביט	26167	-809	-3.30	-697.00	-180056.68
אורדן	406	-16	-3.37	-800.00	-3256.00
ספנות בנק	2525	-141	-4.47	-120.00	-3438.00
שופרסל	5701	-87	-1.15	-2425.00	-137996.00
אידיבי פתוח	63462	-2653	-4.40	-572.50	-367169.20
פקר	13629	-494	-3.35	-12.00	-1643.56
תאות 5	476	-25	-5.50	-3600.00	-17133.00
טופר	1788	-55	-3.30	-360.00	-6430.80
כללאלקטרוני	32902	-1018	-3.30	-99.00	-32653.53
כהן פיתוח	954	-66	-6.65	-450.00	-4315.50
דבאר 5	2575	-26	-1.12	-70.00	-1795.50
צרית אג2	122	-2	-1.10	-0.00	-0.00
שטם גרקו 4	135	-4	-3.30	-0.00	-0.00
יואל אג 2	95	0	0.02	0.00	0.00
טבע אג5	463	-21	-4.42	-0.00	-0.00

אזהרה לקוראים

מערכת "דבר" עושה במיטב יכולתה לרכז ולעבור תוך זמן קצר את נתוני הבורסה המובאים לידיעת הקורא. כל [illegible] בנתונים המתפרסמים [illegible], כל החלטה על ידי הקוראים [illegible] נעשית על אחריותם. אין המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים. אין בפרסום הנתונים משום המלצה או חוות דעת לרכישה [illegible] לאנשים עם יועץ השקעות.

מבט
נמסר ע"י
לכלכלה ולחברה

هكذا عن الاصل

גם המיליונרים של חולון בצרות

הפועל חולון — ראשל"צ 93:88

מאת אמיר גנין וחיים יעקובוביץ

עוד קבוצת מיליונרים בצרות. כמו הפועל חיפה בכדורגל גם הפועל חולון בכדורסל שקיבצה במהלך הפגרה לשורותיה את מיטב כוכבי הכדורסל הישראלי אינה מצליחה לנצח. אמש בביתה, כשלה חולון בפעם השניה העונה מול קבוצתה הסרת היומרות של מכבי ראשון לציון שזכתה קל – 88:93 (47:50).

אמש בחולון נראו שתי קבוצות שונות. אחת מהן, ראשון לציון ששיחקה כקבוצה ורצתה לנצח ואילו המקומיים נראו כאוסף כוכבים שכל אחד מהם מנסה לנצח את המשחק בכוחות עצמו וזה ההבדל שהעניק בסופו של דבר את הנצחון לשחקני עיר היין חרף נחיתותם המקצועית.

חוץ מהמשחק הקבוצתי הטוב היה לראשון לציון גם את תומר קרני, הרכז הצעיר, שגילה יכולת מעולה, כאשר הוא מנהל ללא דופי את משחק חבריו וביחוד עם ג'יימס הציגה הקבוצה מעיר היין את כוכבי חולון במלוא מערומיהם.

ראשון לציון הוליכה בהפרשים קלים כמעט לכל אורך המשחק, כאשר חולון מצליחה לשמור על פער סביר בזכות הבדקות מקריות של גורדון, ת'רדקיל וג'ונס.

אומנם בדקה ה־37 הצליחו החולונים להשוות ל־83:83 מסל של ת'רדקיל, אבל הסיום היה שייך לראשון לציון.

שפטו קמינר וביטון לעיני 1,200 צופים בחולון.

נקודות לראשל"צ: גאלי 26, קרני 24, פאריז 17, גוס 10, בוגין 5, רוברטס 4, בצר 4, ברנר 3.

נקודות לחולון: גורדון 18, ג'ונס 14, ת'רדקיל 13, קרבה 12, שטיינהאור 9, פיני לוי 9, שפע 7, קרטר 6.

בדקה ה־86 נמשך הגל הירוק

האלופה אמנם ירדה למקום השישי בטבלה, אך חזרה הביתה מבאר שבע במצב רוח מרומם ● בדקה ה־86 הישווה החלוץ המחליף סילבס והציל את מכבי חיפה מהפסד ראשון, מאז ההפסד לפני כשנה וחצי ב... באר שבע ● ובכך צועדים הירוקים עם מאזן של 46 משחקי ליגה רצופים בלא הפסד ● מכבי ת"א מטפסת לאט אבל בטוח לאיזור הצמרת, והפעם בזכות נצחון גדול 0:4 על הפועל פ"ת ● שתי הפתעות העונה בפיסגה: בני יהודה עדיין ראשונה ללא הפסד, אם כי איבדה נקודות ראשונות (0:0 נגד בית שאן) ועירוני ראשל"צ שניה, אחרי נצחון החוץ המדהים 0:4 על המיליונרים של רובי שפירא ● ושתי ההפתעות השליליות של פתיחת העונה: בית"ר ירושלים במקום האחרון אחרי ה־0:0 בדרבי הבית"ריות ולפני האחרונה, הפועל חיפה ● שתיהן ייפגשו בשבת בטדי

רונן הרזי. מקום אחרון

ראובן עטר: אכזבה

אחרי המחזור

מאת משה קשמן

ושוב הוליכה הפועל באר שבע במגרשה הביתי מול מכבי חיפה עד לדקות הסיום, ושוב הצליחו הירוקים להשוות ממש על סף הפסד. וזה היה בשבת החולפת, במסגרת המחזור הרביעי בליגה הלאומית ובמפגש היוכל בין שתי הקבוצות.

בכך, נותרה מכבי חיפה בלתי מנוצחת במשך 46 משחקי ליגה רצופים. כובש שער השוויון בדקה ה־86 היה המחליף הצעיר, חיים סילבס. אכן, יש חיים בחיפה גם ללא חיים רביבו, שנעדר מהמשחק בגלל פציעה, כמו גם אלון חזן שלא שיחק בגלל עונש השעייה.

אגב, שתי הקבוצות מזייפות לאחרונה. האלופה סיימה שלושה משחקים רצופים בתיקו. משמע, איבדה 6 נקודות רצופות, ששוות לשני הפסדים. למרות שלא נוצחה, איבדה מכבי חיפה נקודות יקרות. לכן, התיקו שווה יותר מבחינה מוראלית.

הפועל באר שבע צברה רק 2 נקודות בשלוש המחזורים האחרונים. חיפה מדורגת עתה שישית ובאר שבע שמינית.

מאידך גיסא ממשיכה מכבי תל־אביב לטפס לאט אבל בטוח לאיזור הצמרת. הפעם מחצה מכבי את הפועל פ"ת 0:4. זה היה הפסד ראשון העונה לפתח־תקואים והפסד ראשון מול מאמנם לשעבר, אברהם גרנט, החזיר אותם לגודל טבעי, אחרי שבוע של כתבות וכותרות.

מכבי ת"א כבשה במשחק זה את שער ה־2000 שלה מאז קום המדינה. כובש השער העגול היה הקפטן ניר קלינגר. מכבי מדורגת עתה שלישית.

בית"ר ירושלים היא היחידה ללא נצחון בליגה. במחזור הראשון שמטה נצחון מול הפועל ת"א, שהשוותה ממש בדקה ה־90 (2:2) ובשבת נפרדו הירושלמים בתיקו אפס מאותם התל־אביבים בדרבי הבית"ריות. בשני המשחקים הנוספים העונה נוצחה בית"ר על ידי בני יהודה ובידי הראשון לציון מתקבצת הלבנה. מאידך, הוטיא בשבת גרשנייב פנדל מול בית"ר ת"א.

בית"ר ירושלים שוקלת כבר בשלב כה מוקדם של העונה לפטר את מאמנה אמציה לבקוביץ', לאחר שבשבת נחתה אל המקום האחרון בטבלה, בפעם הראשונה מאז המחזור ה־15 בעונת 89/90.

מוליכת הטבלה, בני יהודה, נעצרה בטבריה, שם נפרדה בתיקו אפס מהעולה החדשה, הפועל בית־שאן. בכך, נכשלו הזהבים בניסיונם לשבור את השיא העצמי שלה – 4 נצחונות רצופים בפתיחת עונה.

אם בני יהודה היא הפתעה נעימה אך די צפויה, הרי שההפתעה הגדולה ביותר בינתיים היא הפועל עירוני ראשון לציון. קשה עדיין לעכל את ההישג שרשמה העולה הטרישה בשבת באיצטדיון קרית־אליעזר: נצחון מדהים 0:4 על המיליונרים של רובי שפירא מהפועל חיפה. בעוד שהראשונים, המדורגים כעת במקום השני, השיגו שלושה נצחונות רצופים (והפסידו רק במחזור הראשון לבני יהודה), הרי שטל בנין, ראובן עטר וחבריהם נחלו שלושה הפסדים רצופים (ניצחו רק במחזור הראשון את הפועל צפריירים חולון).

מאמן ראשל"צ אלי כהן פתח נפלא את העונה הלאומית, ולקבוצתו גם הפרש השערים הטוב ביותר בליגה. אכן, בעוד קבוצות אחרות, כמו הפועל חיפה, עשו רעש בפגרת הקיץ, רכשה ראשל"צ את אחד מכוכבי נבחרת בריה"מ לשעבר, איזאן ירמצוק, את מגן הפועל ת"א פליקס חלפון ולרשותה גם ניר שיקה, שהצטיין אשתקד בליגה הארצית.

ולקבוצתו הקודמת של חלפון, הפועל ת"א, חזרה בידיים ריקות מהרצליה. מכבי הרצליה רשמה נצחון בכורה העונה, על חשבון ה"אדומים", 0:2. זה היה הפסד ראשון בכל הזמנים לת"א בהרצליה.

ההרצליאנים השתחררו מהמקום האחרון ודילגו על למקום ה־12. עוד קבוצה קטנה שעושה חיל העונה, היא מכבי עירוני אשדוד, שמחצה את מכבי נתניה 0:3 ועלתה למקום הרביעי. עם בוני גינצבורג בשער ספגה אשדוד את מספר השערים הנמוך בליגה, ביחד עם מכבי ת"א – 2.

מגן מכבי פ"ת, עודד צחי, כבש את השער העצמי הראשון של העונה, בתיקו 2:2 עם חולון.

הליגה הארצית

מועדון 6 הנקודות

הכח רמת־גן חזרה להוליך את הטבלה הארצית, בתום המחזור השלישי של העונה. הכח חזרה מפיגור ביתי 2:1 לנצחון דרמטי 2:3 על הפועל קרית־שמונה.

להכח יש 6 נקודות והיא ניצבת בראש מועדון 6 הנקודות, בו חברות 5 קבוצות, ורק שער יחיד מפריד בין המקומות.

להפועל ירושלים לא הולך, שכן שלוש פעמים הוליכה העונה ויריבותיה הישוו, וכך צברו הירושלמים שלוש תוצאות תיקו של 2:2.

בליגה הארצית מורגשים המתח והעצבנות. מדי שבוע מורחקים חמישה שחקנים. הגדיל לעשות דוד גורדנה מהפועל בת־ים, שהורחק כבר פעמיים תוך זמן כה קצר.

גם חברו קונסטנטין הורחק בשבת, וכך הודחק האשדודיים סולבצקי וטל כהן. שלא לדבר על ההרחקה המהירה ביותר: כבר בדקה הראשונה בנורדה הורחק המקומי גיא מסיקה.

למעשה, נותרו בליגה הארצית רק שש קבוצות ללא מורחקים: כפר־סבא, קרית־גת, אשקלון, טייבה, לוד והכח.

סימס סגר עניין

מכבי ר"ג — אילת 78:74

מאת עמית פז

במשחק שקול ומעניין הצליחה אמש הפועל אילת לגבור במשחק חוץ על מכבי ר"ג בתוצאה 74:78 (42:39).

האורחים מאילת הצליחו להתאושש לאחר פתיחת עונה מאכזבת שהביאה לדיונים בדבר החלפת שחקני החיזוק הזרים.

אולם, לא היה חסר הרבה שהאילתים המנוסים יפסידו פעם נוספת. למזלם, התייצבה מול קבוצה צעירה וחסרת ניסיון שדווקא בדקות הסיום לא הצליחה לשחק בסקט הנפשי שכל־כך היה נחוץ לה.

כאמור, המשחק היה שקול ומרתק וכאשר נותרו שבע שניות לסיום עלה המתח לשיא חדש, לאחר שאילת הוליכה 74:76. במצב זה איבד הרכז הרמת־גני הצעיר, ירדן להט את הכדור וקנדי ניצל זאת כדי למסור לסימס שסגר עניין.

שפטו ברגמן ובכר לעיני 400 צופים באולם הספורט בר"ג.

נקודות לאילת: קנדי 18, רוזנברג 16, ראוסם 15, סימס 11, איציק כהן 8, מכלוף 4, קנטור וחי 3 כ"א.

נקודות לר"ג: יובנקס 38, סטרופרס 15, שלף 14, להט 3, ריכליס ובן בסט 2 כ"א.

סיכום המחזור / משה כהן

דחלילים מול מיליונרים

בתום יומיים של משחקים מרתקים ותוצאות מפתיעות ניתן לסכם את משחקי המחזור הרביעי בליגה הלאומית בכדורסל.

חבל שבאיגוד הכדורסל לא הצליחו למצוא את הפטנט שיאפשר לקיים לפחות את מרבית המשחקים בערב אחד, עובדה שללא ספק היתה מגבירה את העניין סביב משחקי הליגה, אבל כנראה שכל עוד יופיעו הנציגות שלנו בזירה האירופית, נמשיך לסבול ממחזורים בהמשכים.

במוקד המחזור עמד ללא ספק נצחונם של הדחלילים מהגליל על קבוצתה היומרנית של מכבי ת"א. לפני פתיחת העונה דיבר רלף קליין בזלזול על צורת השמירה של הקבוצה מהגליל ובין היתר הוא הכניס ללקסיקון את המילה המפורסמת "דחלילים" ובעת מתברר שאותם דחלילים הפכו לציפורי טרף, כאשר הם הכחיצו בצהובים של מכבי.

חרף נצחונה המרשים של הקבוצה מהגליל עדיין מוקדם להסיק מסקנות וגם כיום אני סבור שמכבי היא הקבוצה הטובה ביותר בארץ.

למחמאות ראויה גם הפועל עמק יזרעאל שזכתה בנצחון מרשים על הפועל ירושלים. מזל טוב להפועל חיפה שזכתה בנצחון הבכורה שלה על הפועל גבעתיים ומילה טובה מגיעה גם להפועל אילת שלאחר פתיחה צולעת זכתה בנצחון חוץ על חשבונם של צעירי מכבי ר"ג.

המיליונרים של הפועל חולון איכזבו מול מכבי ראשון לציון ומתברר שכמו בכדורגל גם בכדורסל יש צורך בנשמה ולא רק בדולרים ירוקים.

ולסיום: הבדיחה העצובה של הליגה והכוונה היא כמובן לבית"ר ר"ג שהובסה ע"י הפועל ת"א בהפרש של 111 נקודות. מעניין מתי יצליחו באיגוד הכדורסל למצוא את הפרצה המשפטית שתאפשר לשים קץ לבושה הגדולה.

מזל טוב להפועל חיפה

הפועל חיפה — גבעתיים 83:93

מאת יורם רייס

הפועל חיפה זכתה אמש בנצחונה הראשון בליגה הלאומית, לאחר שגברה בביתה על הפועל גבעתיים בתוצאה 83:93 (48:42).

דני אלוש שעלה לשחק במחצית השניה היווה אמש את הגורם המכריע לנצחונה הראשון של קבוצתו מעיר הכרמל, כאשר הוא קלע 25 נקודות, כולן במחצית השניה ואף שחקן של גבעתיים לא הצליח לעצור את שחקן הספסל לשעבר של הפועל ת"א.

ביחד עם אלוש בלט אמש גם מייקל קנדי, בעיקר במחצית הראשונה כאשר חדר פעם אחר פעם מבעד להגנתה החדירה של גבעתיים וגבר על כל שומריו האישיים.

חניכיו של אילן קובלסקי מגבעתיים הצליחו להוות יריב שקול במרבית שלבי המשחק ומידי פעם אף להוביל, אבל כאשר עברה הפועל חיפה לשמירה אישית לא הצליחו הצעירים של גבעתיים לקלוע בדקות המכריעות.

המחצית הראשונה התנהלה בשוויון כמעט עם יתרון קל לגבעתיים. במחצית השניה היתה זו גבעתיים ששלטה בעשר הדקות הראשונות, אבל אז נכנס לפעולה דני אלוש, שקלע שלשה והביא לשוויון 73:73 ובכך הוא סלל את הדרך בפני חבריו לנצחון החשוב.

שפטו שטריקס ואבו־ערב לעיני 1,000 צופים ברוממה.

נקודות לחיפה: אלוש 25, קנדי 21, ויליאמס 11, סטילר 11, גורדון 8, אמסלם 8, גולד 6, לבנה 3.

נקודות לגבעתיים: בסיסט 19, בנס 16, קלמר 15, פרישמן 11, אולד 11, אשכנזי 11.

הניסיון של הרצליה ניצח את מכבי י־ם

מכבי י־ם — הרצליה 92:8

שחקני בני הרצליה שבו אמש מנצחון חוץ חשוב על קבוצתה העיקשת של מכבי ירושלים – 85:92.

אומנם האורחים מעיר הבירה ניסו בעזרת נשק הלחימה להוות יריב שקול ולהפתיע, אבל בסופו של דבר התברר שהיתרון האיכותי של הרצליה היה על הגובה.

המשחק היה שקול במרבית שלביו, כאשר האורחים מהשרון אינם מצליחים לברוח ליריבתם, שכל העת ניסתה להשתלט על קצב המשחק.

בדקות הסיום עלה במעט המתח באולם במלחה, אבל האורחים המנוסים הצליחו בהתקפות מבוקרות לשמור על יתרונם ולנצח.

מילאן: עד לאן?

הליגה האיטלקית

מילאן חורקת. אתמול ספגה האלופה האיטלקית את הפסדה הראשון העונה והפעם 1:0 נגד קבוצת התחתית של קרמונזה. לזכותה של מילאן יאמר כי הופיעה, כמו בכל משחקיה האחרונים בהרכב חסר. הפעם נעדר בין היתר אחד מכוכבי הקבוצה דז'אן סאביצ'ביץ', אך לעומת זאת חזר להרכב הצרפתי מרסל דסאי שלא שיחק במשחקים האחרונים.

לואיג'י גואלקו היה האיש של קרמונזה אתמול. בדקה ה־60 הוא הכניע את הגנת מילאן והבקיע את השער היחיד במשחק. מילאן סיימה המשחק עם 10 שחקנים לאחר הרחקתו של המגן כריסטיאן פאנוצ'י.

שער של המגן אנג'לו די ליביו בדקה ה־35 העניק ליובנטוס נצחון 0:1 על סמפדוריה בקרב בין שתי קבוצות צמרת שהתעלה לרמה טובה. יובה היתה עדיפה על יריבתה א לא הצליחה לתרגם יתרונה לשערים.

את הנצחון הגבוה של המחזור רשמה רומא שגברה בביתה על רג'יאנה בשיעור 1:4. הצמד הדרום אמריקאי, הארגנטיני אבל באלבו (שני שערים ב־22 דקות הפתיחה) והאורגוואי דניאל פונסקה (שער בדקה ה־63) היו הגורמים לנצחון.

אורגוואי אחר, רובן סוסה סחף את אינטר לנצחון מרשים על פיורנטינה 1:3 ב"סן סירו". סוסה הבקיע צמד שערים והמוקדוני פאנצ'ב השלים המלאכה. הארגנטיני באטיסטוטה הבקיע לזכות פיורנטינה והוא ניצב בראש טבלת מלך השערים עם חמישה שערים בארבעה משחקים.

טורינו שפיטרה את מאמנה ניצחה במשחק חוץ את פוג'ה 0:2 ובאותה תוצאה ניצחה בארי בחוץ את סוגרת הטבלה פארובה. גם במשחק בקאליארי ניצחה הקבוצה המקומית 0:2 את ברשיה.

שישה שערים הובקעו במשחק בו נפרדו גנואה ונאפולי בתיקו 3:3.

תיקו בין פארמה ולאציו

במשחק מרתק ועשיר באירועים נפרדו אמש פארמה ולאציו רומא בתיקו 2:2.

שני שחקנים היו האהראים הבלעדיים על תוצאת התיקו: שחקנה המחליף של פארמה, ברנקה שהבקיע צמד שערים בדקות 66 ו־70 וכוכבה של לאציו, סניורי שאף הוא הבקיע צמד שערים, בדקות 26 ו־74.

אליצור חולון הדהימה כאשר הצליחה להתחתים את סינדי בראון בת ה־29, בעבר כוכבת נבחרת ארה"ב באולימפיאדת סיאול האשר נחשבת לאחת מהשחקניות הטובות בעולם ושבחמש השנים האחרונות שיחקה ביפאן.

אוהדי חולון התפרעו

אוהדי הפועל חולון התקשו לקבל את ההפסד הצורב של אליליהם ובתום המשחק הם צרו על חדרי ההלבשה והחלו להתפרע.

במהלך ההתפרעות הושלכו בקבוקים לעבר חדרי ההלבשה והאוהדים גידפו במילים גסות את האוהדים וההנהלה.

אלוף העולם החדש במשקל כבד: "שק האימונים" לשעבר של טייסון

אינדוף

המתאגרף האמריקאי אוליבר מקול, מי שהיה בזמנו יריב האימונים של מייק טייסון, זכה אתמול בלונדון בתואר אלוף העולם במשקל כבד מטעם התאחדות האיגרוף העולמית כאשר ניצח בנוק אאוט בסיבוב השני את הבריטי לנוקס לואיס.

מקול שלח את יריבו לקרשים בתחילת הסיבוב השני כאשר בחבטה שמאלית פתח את הגנתו ומיד המשיך בימנית אדירה ששלחה אותו לקרשים. לואיס התרומם בספירת שש של השופט, אולם השופט המקסיקאי לופה גארסיה הבחין שהבריטי אינו מסוגל להמשיך והורה על הפסקת הקרב ... את הנצחון בנוק אאוט לאמרי... ...

מפיל את האלוף עוד הרבה פעמים לפרקס.

האלוף החדש הוא בן 29. הוא ניהל עד כה יותר מ־300 סיבובים נגד האלוף לשעבר מייק טייסון.

ללנוקס זה היה הפסד ראשון אחרי 25 נצחונות רצופים מהם שלושה במסגרת ההגנה על התואר, אך כבר בתחילת הקרב הוא נראה נחות מיריבו וביצע שגיאות שבסופו של דבר גולו ע"י מקול כדי להכריעו.

החלטת השופט להפסיק את הקרב התקבלה בזעם במחנה של לואיס שאמר שהתואר נגזל ממנו. "איני יכול להאמין. הרגשתי בסדר. הספירה בוצעה מהר מדי. התייצבתי על רגלי והייתי מוכן להמשיך".

מנהלו האמריקאי של לואיס, דן דובה הודיע כי הוא מתכוון לערער על החלטת השופט שהיתה לדעתו שגויה.

לבקוביץ' פוטר

מאמן בית"ר י־ם שילם את מחיר המקום האחרון ● דריש: אני עושה זאת בלב כבד

מאמן בית"ר ירושלים, אמציה לבקוביץ', פוטר אתמול מתפקידו יממה אחרי שקבוצתו ירדה למקום האחרון בטבלת הליגה הלאומית.

ייתכן שאותה החמצת פנדל אומללה של גרשנייב במשחק התיקו אפס מול בית"ר ת"א היתה "הקש ששבר את גב הגמל".

לבקוביץ' דיבר בקול עצוב אחרי הודעת הפיטורין ואמר, כי כל המערכת אשמה במצב הקבוצה, אך צריך לזכור, שבעונת הירידה צעדה בית"ר בתחילת העונה במקום הראשון, ולעומת זאת, בעונת האליפות, החלה בית"ר את העונה בתחתית.

היו"ר משה דריש אמר: "אני עושה זאת בלב כבד".

השופט שאשו הושעה

שופט הכדורגל רחמים שאשו הושעה לזמן בלתי מוגבל על ידי איגוד השופטים.

ההחלטה התקבלה בעקבות תלונתו של המבקר מטעם איגוד השופטים, שנכח במשחק בין מכבי פ"ת להפועל צפריירים חולון (2:2), בו שפט שאשו.

לדעת המבקר התעלם שאשו מאירועים בלתי ספורטיביים חמורים במהלך המשחק והסתפק בכרטיסים צהובים, במקום להרחיק מהמגרש שחקנים, על פי התקנון הקפדני החדש.

בזמנו, במשחק בין מכבי חיפה למכבי ת"א (0:0) בקרית אליעזר לא לקח השופט יצחק ברנצוק ... צ'אנס ושלף ארבעה כרטיסים אדומים לקווינצוב וחזן מחיפה ... מת"א. אילו עשה זאת ... בפני ...

הודעה ללקוחות

העלאה בשיעורי ריבית החובה

החל מיום 30.9.94 תחול העלאה בשיעורי ריבית החובה כלהלן:

פירוט מרכיבי הריבית	שיעור השינוי	הריבית	מתואמת
א. חח"ד			
ריבית חובה בסיסית (פריים)	+1.5%	17.00%	
תוספת סיכון מירבית	---	2.50%	
הריבית על אשראי מאושר	+1.5%	19.50%	20.97%
תוספת ריבית על חריגה	---	2.10%	
הריבית על אשראי חריג	+1.5%	21.60%	23.41%
ב. חח"ד פרטי			
ריבית חובה בסיסית (פריים)	+1.5%	17.00%	
תוספת סיכון מירבית	---	6.92%	
הריבית על אשראי מאושר	+1.5%	23.92%	26.15%
תוספת ריבית על חריגה	---	2.10%	
הריבית על אשראי חריג	+1.5%	26.02%	28.67%
ג. מסגרת "פועלים זהב"			
ריבית חובה בסיסית (פריים)	+1.5%	17.00%	
תוספת סיכון מירבית	---	2.40%	
הריבית על אשראי מאושר	+1.5%	19.40%	20.86%
תוספת ריבית על חריגה	---	2.10%	
הריבית על אשראי חריג	+1.5%	21.50%	23.30%
ד. מסגרת "פועלים עדיף"			
ריבית חובה בסיסית (פריים)	+1.5%	17.00%	
תוספת סיכון מירבית	---	4.50%	
הריבית על אשראי מאושר	+1.5%	21.50%	23.30%
תוספת ריבית על חריגה	---	2.10%	
הריבית על אשראי חריג	+1.5%	23.60%	25.77%
ה. עו"ש מקבלי משכורת וגימלאים			
עד 1,000 ש"ח	+1.5%	18.20%	19.48%
1000.01 ש"ח עד סכום המסגרת	+1.5%	19.70%	21.20%
חריגה מהמסגרת	+1.5%	26.20%	28.89%
ו. עו"ש רגיל			
כל סכום שהוא	+1.5%	27.20%	30.10%
ז. חשבון סטודנט			
עד 1000 ש"ח	+1.5%	18.20%	19.48%
מעל 1000 ש"ח	+1.5%	25.20%	27.68%
ח. חשבון חייל			
עד 500 ש"ח	+1.5%	18.20%	19.48%
מעל 500 ש"ח	+1.5%	25.20%	27.68%
ט. מסגרת "בני נעורים"			
ריבית חובה בסיסית (פריים)	+1.5%	17.00%	
תוספת סיכון מירבית	---	1.20%	
הריבית על אשראי מאושר	+1.5%	18.20%	19.48%
הריבית על אשראי חריג	+1.5%	25.20%	27.68%
י. מסגרת "פועלים בקבע"			
ריבית חובה בסיסית (פריים)	+1.5%	17.00%	
תוספת סיכון (מדורגת) מירבית	---	6.92%	
הריבית על אשראי מאושר	+1.5%	23.92%	26.15%
תוספת ריבית על חריגה	---	2.10%	
הריבית על אשראי חריג	+1.5%	26.02%	28.67%

א: • שיעור עמלת הקצאת אשראי היא 0.325% לרבעון מראש (ללא שינוי). • דמי ניהול קבועים 95 ש"ח לרבעון מראש (ללא שינוי).

ב–ד: • עמלת הקצאת אשראי 1.5 ש"ח לחודש (ללא שינוי). • דמי ניהול קבועים 6 ש"ח לחודש (ללא שינוי).

יא. בכל ההלוואות השיקליות בהן הריבית משתנה לפי שיעור ריבית החובה הבסיסית בחח"ד (פריים), לרבות אשראי באמצעות כרטיס ישראכרט (ישראקרדיט משופר) המנוהל בריבית משתנה לפי הפריים - שיעור הריבית יעלה ב־1.5% לשנה.

הודעה זו מתפרסמת כסיכום משלוח הודעות ללקוחות. פרטים נוספים אפשר לקבל בסניפי הבנק

בנק הפועלים

עמוס לא הצליח לסחוב על גבו את הנבחרת

פציעה בגבו אילצה את מנסדורף לפרוש במערכה החמישית נגד דהוולף ● הבלגים עלו ליתרון בלתי הפיך, 1:3, ונצחונו של בלום במשחק האחרון היה בבחינת "ולעג לרש" ● ישראל ירדה לבית האיזורי. בלגיה בבית העליון ● נצחונות גם לאוסטרליה, דרום-אפריקה, שווייץ ואיטליה

עמוס בקול שבור: אני פורש מהנבחרת

עמוס מנסדורף נראה כשבר כלי, כשנכנס למסיבת העיתונאים אחרי ההפסד העצוב מול בלגיה. יחף, עייף וקולו שבור:

"זה הסוף. אני פורש מנבחרת ישראל לגביע דייויס. אני כבר לא ילד בן עשרים. הגיע הזמן לפרוש. אני אשם בכל. המערכת אשמה בהפסד. היינו חייבים לנצח את בלגיה".

מוזר, שעמוס נפצע ופרש בעיצומו של המשחק הגורלי כל כך, כמו שקרה אתמול גם למספר 1 בעולם, פיט סמפראס, שנפצע ברגלו הפצועה ופרש בעיצומו של המשחק נגד שטפאן אדברג.

שני הפצועים גרמו לנבחרותיהם להפסיד.

עמוס כבר הודיע בעבר ברגע של רוגזה, על פרישה מהנבחרת או מהמקצוענות, אך הפעם נראה, שזו החלטה סופית.

למען האמת, הנבחרת זקוקה לרענון דחוף. באופק הישראלי לא נראה מחליף לעמוס, ויש להצמיח מחליפים מוכשרים כמו עמוס ושלמה גליקשטיין.

גביע דייויס

ישראל — בלגיה 3:2

חלום טניסאי ישראל לשמור על מקום בבית העליון נגוז אתמול על גבו של עמוס מנסדורף. המוכבט מספר אחד של ישראל, הסובל פציעה בגבו מזה זמן רב, נכנע לכאביו ונאלץ לפרוש במערכה החמישית המכרעת של משחקו נגד הבלגי, פיליפ דהוולף. בעקבות הנצחון הבלגי עלו האורחים ליתרון 1:3 ואח"כ 2:3 בסיכום הכללי (בלום ניצח במשחק האחרון, שלא שינה דבר) ובכך הבטיחו מקומם בעונה הבאה בבית העליון. ישראל תאלץ לשחק במסגרת המשחקים האזוריים ולקוות לטוב.

אחרי ההפסד בשבת במשחק הזוגות היה ברור שנציגי ישראל חייבים להתעלות על עצמם, כדי להפוך את הקערה על פיה, ולסיים בנצחון. החשש היה דווקא מהמשחק השני, בו עמד גלעד בלום שאיבד ביום שישי, לשחק נגד המוכבט מספר 2 של הבלגים. על עמוס סמכו כולם שהוא יתגבר על המוכבט הראשון של הבלגים המדורג במקום ה־126 בעולם.

אולם התברר, כי הפציעה בגב קשה הרבה יותר ממה שנראה על פני השטח. עמוס פתח היטב וניצח בקלות במערכה הראשונה 1:6. אולם, הבלגי במשחק משום ניצל את תנועתו האיטית של מנסדורף וניצח במערכה השניה 4:6. במערכה השלישית שב וחזר עמוס לעצמו וניצח 2:6, אך ברביעית הוא כבר נימנם על המגרש ודה וולף ניצל זאת כדי לנצח 5:7, לא לפני שעמוס מפסיד נקודת משחק.

את המערכה החמישית פתח דה וולף בנצחון במשחקון. כאן לא עמד לא כוחו של הישראלי והוא נראה עושה דרכו לעבר הספסל ומשם לעבר חדר ההלבשה. בכך נסתם הגולל על החלום הישראלי.

בתום המשחק אמר הבלגי המאושר: "היה לי מזל. נאבקתי מול יריב עדיף ממני, גם כשהמצב היה לרעתי. בסופו של דבר הכריע מצב בריאותו של מנסדורף את הכף לזכותי".

המשחק האחרון היה פורמאלי בלבד. הישראלי גלעד בלום ניצח את כריסטוף ואן־גארסה 1:6, 1:6, 2:6. עכשיו, תארו לעצמכם מה היה קורה אילו עמוס לא היה פורש...

יחד עם הבלגים הבטיחו את מקומם בבית העליון בשנה הבאה גם נבחרות אוסטרליה, דרום אפריקה ושווייץ. אוסטריה מובילה 1:2 נגד אורוגוואי במפגש ביניהן, לאחר שפיליפיני ופרז ניצחו אתמול בזוגות את סקוף ואנטוניץ' 5:7, 5:7, 6:3, 3:6.

● במשחק בין אוסטרליה וגינרוולנד (1:4) ניצח פטריק ראפטר את ברט סטיבן במשחק המכריע בשלוש מערכות, 5:7, 4:6, 1:6. במשחק האחרון חסר המשמעות גבר מרק וטספורד על הצעיר ג'יימס גרינהלף 3:6, 1:6, 2:6.

● ההודי ליאנדר פייס המדורג במקום ה־150 בעולם הפתיע את וויין פררה הדרום אפריקאי, המדורג 14 בעולם בנצחון 6:3, 6:4, 5:7 והישווה ל־2:2 במאזן המשחקים, אך במשחק האחרון המכריע לא התקשה מרקוס אונדרסקה להתגבר על אסיף איסמעיל 6:4, 6:3, 6:3 ולקבוע בנצחון 2:3 לדרום אפריקה.

● שווייץ שכבר קבעה נצחונה על אינדונזיה בתום משחק הזוגות השלימה אותו אתמול, כאשר יעקב הלאסק גבר על סאוונדי 2:6, 6:3, 3:6. בני ויאייה העניק את הנצחון היחידי לנבחרתו כשגבר על פטריק מוהר 1:6, 3:6 ובסיכום הכללי 1:4 לשווייץ.

● איטליה השלימה נצחון 1:4 על הונגריה, כאשר במשחקי היחידים אתמול ניצח גאודנזי את שאנדור נואלי 1:6, 3:6 בעוד יוזף קרוסקו גבר על רנצו פורלאן 1:6, 5:7, 6:2.

● בגמר טורניר הנשים בטוקיו נזקקה ארנצ'ה סאנצ'ז ל־57 דקות בלבד כדי לנצח בגמר את איימי פרייזר בשתי מערכות 1:6, 2:6.

סאנצ'ז זכתה גם בזוגות כאשר יחד עם ג'ולי האלארד גברו על איימי פרייזר והיפאנית ריקה היראקי 1:6, 0:6, 1:6.

ההגנה של מכבי ת"א תעבוד קשה בברמן. בתווך השוער אובארוב, מימינו הבלם ברומר ומשמאלו המגן הלל (צילום: א. קנפו)

פינטו ניצח במרתון ברלין

אנטוניו פינטו מפורטוגל ניצח אתמול במרתון של ברלין, שנערך זו הפעם ה־21, כאשר עבר את המרחק בזמן של 2:08.31 שעות. הקדים את הקנייתי סמי בוטניבצה והספרדי אנטוניו סראנו אמבנדז.

בין הנשים ניצחה הגרמניה קטרין דורי שאקר, שזוהי בגרמניה לשעבר מליפציג, עם תוצאה של 2:25.14 ש' ושיפרה את שיאה האישי בתשע שניות.

● דיימון היל הבריטי, במכונית ויליאמס, ניצח אתמול ב"גראנד פרי" של פורטוגל. בהקדימו את בן ארצו דייויד קולטהארד אף הוא בויליאמס ואת הפיני מיקה האקינן במכונית המקלארן.

היל ניצל את העובדה שהגרמני מיכאל שומאכר נעדר בגלל השעייה משני המירוצים האחרונים והתקרב אליו כדי נקודה בדירוג הכללי. לשומאכר המוביל 76 נקודות לעומת 75 להיל.

● עוד אתלט בריטי נכשל בבדיקת סמים. מדובר במטיל הכידון קולין מקנזי (31) המדורג שלישי בארצו אחרי סטיב באקלי ומיק היל. בדיקתו של מקנזי בוצעה אחרי תחרות באיטליה בחודש יולי.

● פורטוגל: אוסטרלה אמדורה — סאלגוויראש 0:0, פארנסה — בראגה 2:0, שאבס — אוניו מאדירה 2:3, פורטו — אוניז לייריאה 2:0, ג'יל ויסנטה — ספורטינג 3:1.

● אנגליה: "דרבי" הלונדוני נערך אתמול ארסנל על ווסטהאם בתוצאה 0:2. היום ישלם המחזור כאשר שפילד וונסדיי תארח את לידס.

● הולנד: פיינורד רוטרדם חזרה למגרשה הביתי וספגה את ההפסד הראשון שם כאשר נכנעה 2:0 לוילם טילבורג. במשחקים נוספים: וולנדאם — גרונינגן 1:1; וולויק — ניימכן 2:1.

סיום מפתיע בגביע דייויס

שוודיה הדיחה את ארה"ב ותתמודד בגמר נגד רוסיה

סאמפראס נפצע ופרש מול אדברג והשוודים הפכו פיגור 2:1 לנצחון דרמטי 2:3

נבחרות הטניס של רוסיה ושוודיה יפגשו בגמר גביע דייויס בחודש דצמבר לאחר שאתמול הצליחו השוודים להפוך פיגור ולהפכו לנצחון 2:3 על נבחרת אמריקאית פגועה ופצועה. משחק המפתח אתמול נועד להיות המפגש בין המדורג ראשון בעולם פיט סאמפראס לבין שטפן אדברג.

אדברג, שהפסיד ביום שישי לטוד מרטין, היה זקוק לנצחון כדי להחזיר לעצמו את כבודו, אולם הוא לא ידע באיזו קלות יושג הנצחון.

אדברג ניצח במערכה הראשונה את סאמפרס 3:6 בנצלו את פציעתו של האמריקאי, שנראה כבר ביום שישי במשחק הנצחון על לארסון שלא בקו הבריאות. בשלב זה הודיע האמריקאי, כי אינו יכול להמשיך וכמו עמוס מנסדורף שלנו פרש והעניק נקודת חינם לשוודים.

במשחק המכריע לא הצליח טוד מרטין לשחזר את היכולת שהעניקה לו ביום שישי נצחון על אדברג ואחרי מערכה ראשונה בה ניצח את לארסון 5:7 נוצח בשלוש הבאות 2:6, 2:6, 4:6 וראה את השוודים צוהלים ושמחים.

רוסיה שהבטיחה נצחונה כבר בשבת אחרי משחק הזוגות סיימה את המשחק כולו בנצחון 1:4. יבגני קאפלניקוב הנחיל הפסד שני במפגש למיכאל שטיך 5:7, 3:6 ואילו ברנד קארבכר העניק את הנקודה היחידה למארחים כשגבר על אלכסנדר וולקוב 4:6, 1:6.

המכבים ממריאים היום לגרמניה

ביום חמישי תארח ורדר ברמן את מכבי ת"א במשחק הגומלין בגביע אירופה למחזיקות גביע ● המכבים בדרך לגרמניה עם נדוניה של 0:0 מהמשחק הראשון בר"ג ● בשבת הביסו המכבים את "מילאן" (כפי שכינו עצמם שחקני הפועל פ"ת לפני המשחק) ● הסיכויים לעלות שלב קטנים, אך צריך להאמין ולנסות לחולל הפתעה עולמית ● המנהל המסור שמעון קורק: "להם יש כח, מהירות ואופי חזק ולנו יש מח יהודי. נשחק יותר זהיר ומבוקר בתקוה לגנוב שער ולגמור אפילו 1:1"

גביע אירופה למחזיקות

מאת אורי פרידמן

מחזיקת גביע המדינה בכדורגל, מכבי תל-אביב, אמורה להמריא היום לגרמניה, לקראת משחק הגומלין נגד ורדר ברמן, שיהיה ביום חמישי.

המשחק במסגרת גביע אירופה למחזיקות גביע. במשחק הראשון באיצטדיון רמת־גן נפרדו שתי הקבוצות בתיקו אפס, ולמכבים תחושה של החמצה גדולה.

אתמול עסק מנהל הקבוצה, שמעון קורק, בהכנות אחרונות לנסיעה ודיבר על אכזבת המשחק הראשון:

"האמת שאם היו אומרים לנו לפני המשחק שנסיים בתיקו, היינו חותמים בעיניים עצומות, אבל לאור ההתפתחויות במגרש, היינו צריכים לנצח. היינו טובים יותר, יצרנו מצבי הבקעה ולמזלנו הביש לא הצלחנו להבקיע".

● אולי זה חוסר הניסיון על הבמה האירופית, שיבוא עם השנים.

"זה יותר חוסר אמונה. השחקנים שלנו לא האמינו שאפשר לנצח את הגרמנים. אבל הוכחנו שיש לנו קבוצה טובה".

● העובדה הזאת באה לידי ביטוי במשחק הליגה נגד הפועל פ"ת. ניצחתם בקלות 0:4 והקו־רקורד הראשון שיש לכם התקפה מסוכנת, עליה דיברו מאז רכשתם את אלון מזרחי.

"נכון. זה היה משחק טוב מאוד שלנו. אמנם אלון מזרחי לא כבש, אבל בשבילי האסיסט שהוא נתן לניר סביליה שווה שער. ראית איזה בישול זה. בסך הכל הקבוצה תיפקדה טוב. השחקנים היו בכוננות גבוהה לקראת המשחק, אחרי שכל השבוע שיבחו את הפועל פ"ת. בפ"ת אמרו שהם כמו מילאן..."

● אז הרגשתם שניצחתם את מילאן האיטלקית.

"טוב, כך כינו את עצמם הפתח־תקואים. אבל זה היה משחק הכנה מצויין לקראת ברמן. הפועל פ"ת זו לא ברמן, אבל הקבוצה שלנו מתגבשת ומציגה כדורגל טוב. יש פירגון על המגרש".

● אתם מביאים לברמן נדוניה של תיקו אפס. יש סיכוי שזה יספיק לכם?

"תמיד יש סיכוי בכדורגל. לא נוסעים כדי להפסיד. ברור שאם היינו מגיעים עם 0:1 קטן לטובתנו היה נח יותר, אבל למען האמת גם הגרמנים בלחץ. הם לא יכולים לזלזל בנו בשום אופן. תשים לב, בתיקו 1:1 אנחנו עולים והם עפים מגביע אירופה. מדובר בסכומי כסף אדירים וקבוצה ברמה שלהם לא יכולה להרשות לעצמה ליפול בשלב כה מוקדם".

● אם להתייחס לעובדות שהכלת, תהיה להם מוטיבציה עצומה לנצח. הספורטאים הגרמנים יודעים ביכולת להתעלות ברגעים באלה. קשה לשבור אותם.

"זה נכון. הקבוצות הגרמניות חזקות מאוד מבחינה פסיכולוגית ובאמת קשה להתמודד איתן, אבל משחקים 11 נגד 11, ומתחילים מאפס. אנחנו צריכים לחשוב על עצמנו".

● אברהם גרנט מכין מערך מיוחד לקראת המשחק?

"ברור שנשחק יותר זהיר ומבוקר, עם ניסיון לגנוב שער. נסמוך יותר חזק בהגנה, ונקווה שההתקפה תמשיך להוכיח את עצמה. אם נספוג שער, ברור שנצטרך לפתוח יותר ולצאת להתקפות כדי להשוות ואז כל המערך משתנה.

אבל אם דיברנו על היתרונות הפסיכולוגיים של הגרמנים, צריך לקחת בחשבון גם את המינוסים שלהם. הגרמנים עובדים כמו מכונות, ומתקשים להסתגל לשינויים בשטח. הם לא טובים באילתורים, ולכן אם נכנס להם את המערך זה יכול לבלבל אותם. להם יש כח, מהירות ואופי חזק, ולנו יש מח יהודי".

● אני מקווה שלא שכחת שרק לפני שנה הביסה איינדהובן 0:3 בגביע אירופה לאלופות, ובמחצית השניה הפכה ורדר ברמן את הקערה וניצחה 3:5.

"כולם מכירים את האופי הגרמני, אבל שוב אני חוזר האומר שאנחנו הולכים עם הרגשה שאפשר לחולל את ההפתעה. ברור שהם הפייבוריטים. המשחק אצלם בבית, במזג אויר אירופי. צריך לזכור שכאן ברמת־גן היה המסך והיה קשה להם לשחק, אבל לנו יש שחקנים טובים ומנוסים. אני מאוד מקווה שנצליח לעשות את זה ולהנחיל כבוד לכדורגל הישראלי. כנציגים האחרונים של ישראל באירופה, מוטלת עלינו אחריות ונעשה שירות גדול אם נצליח לעבור את ברמן".

אבי נמני (מימין) עובר מגן איטלקי בגביע הקודם באירופה

תיקו לזלצבורג

אוסטריה

האלופה, קאזינו זלצבורג ומחזיקת הגביע, אוסטריה וינה סיימו בתיקו את משחקיהן.

זלצבורג סיימה בתיקו ללא שערים את משחקה מול איננבורג ואוסטריה נפרדה בתיקו 1:1 עם פורברגס סטייר.

EGGED TOURS
אגד תיור
ברכות לבביות למדינת ישראל
למשרד התיירות
ולשר מר עוזי ברעם
לרגל הכרזת שנת תשנ"ה
כשנת תיירות ושלום
אתכם לאורך כל הדרך...

מלון נוף גנוסר
ברכות חמות למדינת ישראל
ולשר התיירות מר עוזי ברעם
לרגל הכרזת שנת תשה"ה
כשנת תיירות ושלום
המשך שגשוג ופריחה.

לרגל הכרזת שנת תשנ"ה
כשנת תיירות ושלום
מלון קרלטון נהריה
מאחל
למדינת ישראל
ולשר התיירות מר עוזי ברעם
שנה טובה, הצלחה ושיגשוג

ברכות חמות
לשר התיירות של מדינת ישראל
מר עוזי ברעם
לרגל הכרזת שנת תשנ"ה
כשנת תיירות ושלום
Sheraton Tel Aviv
HOTEL & TOWERS
ITT Sheraton

מודעות
בהטבות הגדולות ביותר!!
177-022-29 29

هكذا من الاصل

ועדת החקירה לבדיקת נסיבות הדליקה בבנק לאומי בת"א החלה בעבודתה

מאת אלי ברנר

ועדת החקירה לבדיקת הגורמים לדליקה בבניין משרדי בנק לאומי בתל־אביב, שבה נספתה אשה אחת ועשרה אחרים נפצעו, החלה אתמול בעבודתה וערכה ביקור במקום.

בראש הוועדה שמונתה על־ידי נציב כבאות והצלה ראשי, רב־טפסר שלמה כהן, עומד קצין חימוש ראשי לשעבר, תא"ל (במיל.) צבי אורן.

בביקורם אתמול בבניין הבנק בקרן הרחובות יהודה הלוי ונחלת בנימין בתל־אביב שמעו חברי הוועדה מנציגי הנהלת הבנק והאחראים לבטיחות בו על נוהלי העבודה וסדרי הבטיחות במקום. הם סרקו את המבנה השרוף ואת מוקד האש שהיה בקומה השלישית של הבניין וקיבלו דיווח על האירועים ביום הדליקה.

הבניין חדש יחסית, בן כ־15 שנה. למרות זאת לא פעלה אזעקת האש ביום שישי.

הוועדה תבדוק את תפקוד הכבאים ומצב הציוד לאחר שעדים לדליקה מתחו ביקורת על הציוד המיושן ועל הזמן הממושך שעבר עד שהכבאים הגיעו למקום וחילצו את העובדים הלכודים בקומה השלישית.

חברי הוועדה יחקרו גם הקבלן והפועל שביצעו עבודות תשתית והפעילו מבער, אשר ניצוץ ממנו פגע ככל הנראה בחומר דליק במטבח שבקומה השלישית וגרם להתלקחות הגדולה. כן יגבו עדויות מהפצועים שחולצו מהבניין ופונו לבית־חולים.

הוועדה אמורה לסיים את עבודתה בתחילת השבוע הבא ולהגיש את ממצאיה לנציב כבאות והצלה ראשי.

גם עיריית תל־אביב, האחראית הישירה לשירותי הכיבוי וההצלה בעיר, תבדוק את מצב הציוד בתחנות הכיבוי בעיר ותפקודן, בעקבות הביקורת על עבודות הכבאים והציוד המיושן שהפעילו כבאי תל־אביב ונוכח העובדה שמנופי הגבהים שפעלו באתר השריפה היו מתחנות חולון, בת־ים וגבעתיים.

אירמה צרפתי שנספתה בדליקה הובאה אתמול למנוחות בבית העלמין בקריית שאול. צרפתי, שהיתה חולת אסטמה, מתה ככל הנראה משאיפת עשן. המנוחה עבדה בבל"ל 15 שנה ובתפקידה האחרון עבדה באגף הביקורת. היא היתה אלמנה והשאירה אחריה ארבעה ילדים. בתה אורנה עובדת אף היא בבנק לאומי ומשמשת ראש מדור בענף ייצור.

עוד תוספות שכר למורים בחטיבות הביניים

(עו). – יותר מ־4,000 מחנכים בחטיבות הביניים יקבלו תוספת שכר נוספת של כ־5 אחוזים.

כך סוכם אתמול בפגישה בין הממונה על השכר יוסי קוצ'יק, לבין שושנה אורן יו"ר ארגון המורים העל־יסודיים.

בבר"מ בין האוצר לבין המורים בלילה שלפני פתיחת שנת הלימודים, הוחלט להשאיר את סעיף התוספת למורים בחטיבות הביניים פתוח. זאת, כדי לאפשר את פתיחת שנת הלימודים. כאמור, אתמול סוכם סעיף זה בין ארגון המורים לבין משרד האוצר.

ויכוח בין שני ארגוני המורים: מי השיג תוספות שכר גבוהות יותר עבור חבריו

מאת יעל פישביין

ויכוח חריף מתנהל בין ארגוני המורים סביב השאלה מי השיג תוספות שכר גדולות יותר למורים. ארגון המורים העל־יסודיים הודיע אתמול כי השיג גמול של 5 אחוזים עבור 4,000 מחנכי חטיבות ביניים. לדברי הארגון, תוספת זו למחנכי חטיבות הביניים משקפת את תמיכת הארגון במדיניות האינטגרציה הנערכת בחטיבות.

הארגון הבהיר כי יש לזקוף תוספת זו לזכותו ולא לזכות הסתדרות המורים, היות שהסתדרות המורים המאגדת סקטורים שונים של מורים, לא הצליחה במשא־ומתן לגבש החלטה על חלוקת התוספות בין חבריה השונים.

"על אף פרסומים מטעים וראוותניים מטעמה של הסתדרות המורים, היא לא השיגה יותר מהארגון. ההיפך הוא הנכון. הסתדרות המורים, בשל הרכבה, נאבקה על תוספת סקטוריאליות למורים בבתי־הספר היסודיים והשיגה שם הישגים מסויימים, בעוד שהארגון השיג תוספת גבוהות יותר למורים העל־יסודיים ולמורי חטיבות הביניים", נמסר מטעם ארגון המורים.

בתגובה, נמסר מהסתדרות המורים: "הזעם של ארגון המורים טבעי ומובן, כיוון שברור שאנחנו, הסתדרות המורים, קצרנו בסופו של דבר את ההצלחה של ההסכם משום שלא מיהרנו לחתום בפזיזות על ההסכם.

"עלינו להזכיר כי הארגון היה מוכן להתפשר על תוספת של 19.2 אחוז מול המהנדסים, ואילולא הסתדרות המורים ששיכנעה את ראשי הארגון לא לחתום, הם היו רצים לחתום", נאמר.

עוד נמסר מהסתדרות המורים, כי ההצעה להכיר ב־4,000 בעלי תפקידים בבתי־ספר יסודיים ובחטיבות הביניים, הוצגה לאוצר על־ידי הסתדרות המורים ואף התקבלה. "ארגון המורים מנסה לקטוף פירות לא לו ולצאת בראש מורם מהעובדה שהם התקפלו לפני הזמן. הארגון גם לא היה מוכן להיאבק נגד חוזים אישיים, ואילו הסתדרות המורים נאבקה גם על נושאים לא פופולאריים ועל כל אחוז בשכר", נאמר.

תערוכת "הגטו האחרון – החיים בגטו לודז' 1940־1944", נפתחה ביד ושם

מאת מיכל גרייבסקי

במוזיאון יד ושם בירושלים נפתחה אתמול תערוכה "הגטו האחרון – החיים בגטו לודז' 1940־1944", לציון 50 שנה לחיסול הגטו על־ידי הנאצים. גטו לודז' היה הגטו השני בגודלו אחרי גטו ורשה ובארבע שנות פעילותו נכלאו בו יותר מ־200 אלף יהודים.

בראשונה מוצגים בפני המבקרים בתערוכה צילומים מהגטו שצולמו בידי הצלמים מנדל גרוסמן והיינק רוס ובן צילומים שצולמו בידי פקיד מינהלה גרמני שעבד בגטו.

כמו כן מציג יד ושם סרט מיוחד על צלם הגטו מנדל גרוסמן ושמונה סרטונים המתארים את החיים בגטו. בהקרנה מוקדמת של הסרטונים התרגשו חלק מהניצולים כאשר זיהו את עצמם מצולמים בסרט.

בשיתוף עם ארגון יוצאי לודז' ולאחר פנייה אל הניצולים הצליחו אוצרי התערוכה להשאיל אלפי פריטים ששימשו את תושבי הגטו, וביניהם תעודות, מזכרות, יומנים, תכשיטים, תשמישי קדושה וכלי אוכל.

כחלק מהתערוכה, מוצג שיחזור חלקי של בית המלאכה לחייטות שפעל בגטו, ובו מוצגים כלי עבודה, מכונות תפירה וצילומים מקוריים של בית המלאכה.

אוצרי התערוכה, מיכל אונגר ויצחק מייס, אומרים כי התערוכה מציגה את סיפורם של היהודים בגטו לודז', אנשים שלמרות המצוקה, הסבל והאימה, הצליחו לשמור על צלם אנוש.

יו"ר הנהלת יד ושם, אבנר שלו, אמר אתמול כי יד ושם הציב לעצמו כיעד מרכזי בשנים הקרובות להביא את זכרון השואה למודעות הציבור דרך הפעלת תרבות חינוכית שתתבסס על פתיחת בית־הספר ללימודי השואה שיפתח את שעריו בשבוע הבא. בבית הספר ילמדו השנה כ־550 מורים בתוכנית שנתית וכ־70 אלף תלמידים יעברו סמינריונים.

נציגים מסעודיה וממלאזיה ישתתפו בטקס זכרון ב"יד ושם"

(עו). – 4,000 נוצרים מכל רחבי העולם יקיימו היום ב"יד ושם" בירושלים עצרת זכרון לקורבנות השואה.

בטקס ישתתפו גם נציגים מארצות ערביות: ובהן מרוקו, מצרים ותוניסיה, ולראשונה אף ממלאזיה, וגם עולי רגל מערב הסעודית.

הנוצרים, המשתתפים במבצע "עצרת סוכות" של השגרירות הנוצרית הבינלאומית בירושלים, הגיעו לישראל מ־90 מדינות שונות, במבצע מיוחד.

מהשגרירות נמסר, כי הבקשה לקיום הטקס באה ממשתתפים שהגיעו מארצות אירופה, שסבלו מהכיבוש הנאצי ובמיוחד מן הסניף הגרמני של השגרירות.

גרשון סולומון וחבריו ניסו להתפלל בהר הבית – ופונו בכוח

(עו). – המשטרה פינתה אתמול בכוח את "נאמני הר הבית", שפתחו בשביתת שבת בשל התנגדות המשטרה לאפשר להם לעלות בצוותא להתפלל בהר הבית.

"זוהי כניעה לתכתיב של הווקף הערבי ושל המופתי. זוהי בושה וחרפה. הר הבית איננו יותר בידי עם ישראל ומדינת ישראל", אמר ראש תנועת "נאמני הר הבית" גרשון סולומון, בתגובה לפינויו ופינוי אנשיו מאזור שער המוגרבים שבכניסה להר הבית.

סולומון הגיע לשער המוגרבים בבוקר, כדי לעלות להר. כזכור, קבע בג"ץ בהחלטתו מערב סוכות, כי סולומון יוכל לעלות להר הבית אם המשטרה תחליט, כי אין בכך סיכון בטחוני.

סגן מפקד משטרת העיר העתיקה, סנ"צ רענן סל, אמר לסולומון כי המשטרה החליטה לא לאפשר לו לעלות להר מסיבות בטחוניות, וכי אם ברצונם של חברי תנועתו לעלות, הם יוכלו לעשות זאת רק בזוגות, ולסירוגין.

בתגובה, הורה סולומון לאנשיו להתיישב בשביל המוביל לשער המוגרבים, ולא לאפשר לאיש לעלות.

המשטרה הגיבה בפינויים בכוח של היושבים, ובפינוי שער הגישה להר למבקרים.

סולומון אמר עוד, כי יחזור לבית המשפט הגבוה לצדק, וכי הוא לא מקבל את מה שכינה "הבושה הזאת והביזוי הזה של היהודים במקום הקדוש להם ביותר".

אלפים נכחו בהלווית מוחמד ותד בכפר ג'ת

מאת מוחמד חליליה

אלפים השתתפו אתמול בהלווייתו של חבר־הכנסת לשעבר מוחמד ותד בכפר מולדתו ג'ת שבמשולש.

ארונו של המנוח נישא על כתפיהם של צעירי המשפחה וחבריו לשעבר בשומר הצעיר ובמפ"ם. לפני ארונו צעדו תלמידי בתי־ספר, עונדים תגים שחורים. הם נשאו זרי פרחים של מוסדות ממשלתיים וציבוריים, ביניהם זרי הכנסת, הממשלה, מפלגת מפ"ם, המרכז לשלום ישראלי־פלסטיני ועוד.

ארונו של ותד הונח במסגד הישן של הכפר. לאחר תפילת האשכבה, צעדה ההלוויה ברחובות הכפר. חברי־הכנסת הערבים מכל המפלגות השתתפו בהלוויה וכן חברי־הכנסת דדי צוקר, חיים אורון ועוד מאור מרצ ומנהיגי מפ"ם. כן השתתפו עשרות משלחות של קיבוצי השומר הצעיר וחבריו בתנועת השלום.

בבית הקברות קרא האימאם של הכפר פסוקים מן הקוראן ולאחר מכן הודה בשם המשפחה והכפר לאורחים. הוא הודיע כי לפי בקשתו של המנוח, לא יהיו הספדים בבית־הקברות, אך תוקם ועדה ציבורית מיוחדת לציין את זכרו במלאת ארבעים למותו.

ראש המועצה המקומית, אחמד אבו עסבי, יחד עם צעירי הכפר, קיבלו משעות הבוקר המוקדמות בכניסה לכפר את האלפים שהגיעו מכל רחבי הארץ, לרבות מהשטחים, כדי להשתתף בהלוויה.

יו"ר הכנסת שבח וייס שיגר מברק תנחומים למשפחה ולכפר. כן שיגר מברק תנחומים השר לאיכות הסביבה, יוסי שריד, שהודיע שנבצר ממנו להשתתף בהלוויה עקב השתתפותו בפגישת רבין־ערפאת במחסום ארז. גם ערפאת שיגר מברק תנחומים למשפחה ולכפר והסמיך את יועצו האישי, ד"ר אחמד טיבי, לייצג אותו בהלוויה.

המשפחה הודיעה כי היא פותחת בית אבל בדירתו של המנוח, שם יקבלו בניו ואחיו ובני המשפחה את המנחמים במשך תקופה של חמישה ימים.

קידה לאיש חלוץ
(שבעה למותו של זאב ויינר)

בשנת 1989 הופיע בהוצאת המרכז לתרבות ולחינוך של ההסתדרות הספר "ערכים זה בזה" (סיפורו של "משען"). בספר זה פורסמה מסה של ישעיהו אברך ז"ל על ידידו הקרוב זאב ויינר, שבה הוא נתן ביטוי לנפתולי הדרך, שמתוכו נולד "משען". להלן קטעים ממסה זו של חתן פרס ישראל:

זאב ויינר נולד בשנת 1910 בעיר לודמיר בפלך וולין ברוסיה. הוא הצטרף ל"השומר הצעיר", שדגל בשלילת הגלות ובהגשמה חלוצית בא"י. היה מדריך, ראש קן, חבר בהנהגה של התנועה. נשא לאשה את טובה קובלסקי, אף היא חברה ומדריכה ב"השומר הצעיר", ויחד עמה עלה לארץ ב־1935. לאחר שהות קצרה בקיבוץ שריד שבעמק יזרעאל ובקיבוץ גאולת יהודה עקרו טובה וזאב לתל־אביב ומכאן ואילך התבלט כאחת הדמויות הציבוריות הפעילות ביותר בשלושה תחומים: בהסתדרות, במפלגת פועלי א"י ובעיריית תל־אביב. ב־1936 משנתברר מחוסרי העבודה בארץ התחיל ויינר לשקוד על הדאגה לנצרכים. הוא נמנה עם פעילי "משען" ועמד בראשו 50 שנה. אכן, תמצית כל פעלו הציבורי וגולת תפארתו הוא "משען", שויינר היה אחד ממכוניו יסודותיו וחמישים שנה פיתחו למדרגת הגדול והחשוב שבמוסדות העזרה לאדם במצוקה.

על כל המעשים האלה חופפת הסגולה הנדירה של ראייה־למרחוק אל הבאות, בנושא שאיש זולתו לא ניסה להביט בו אל מעבר לכתפו של היום. הטיפול בקשיש נראה היום הגיוני מאוד, טבעי מאוד, בדור ההולך ונעשה קשיש יותר ויותר, ובימים של עלייה שאף היא מביאה עימה לא מעט אנשים בגיל הזיקנה. אבל להעמיד את הדאגה לזקן במרום העדיפויות החברתיות כבר לפני יותר משלושים וחמש שנים, בישראל תוססת נעורים וחלוצים צעירים – זאת עשה רק ויינר.

היום אנו קדים לו כולנו – החברה הישראלית כולה – קידה של הוקרה עמוקה והכרת תודה.

בד בבד בית הדירים בישראל כשותפם הנדיבות האנושית טבוע בו, וברוחה של נדיבות זאת צמחו דליה זכה לברכה ויוזה אחותה, תיבל"א. ברוח זו ובהשראתה של האם ש"מוכבות נסים" בנתה ביתה והשראתה בכל הליכותיה אווירה של ענווה אנושית אצילית.

אהבת האדם והתפיסה כי החברה איננה רק כלל של יחידים אלא של יחיד ויחיד הוא עולם ומלואו ואין חוסנה של חברה נמדד אלא בחוסנם המוסרי, הרוחני והקיומי של יחידיה – היא־היא הוויתם הייחודית של השבט הקטן והנאצל לבית ויינר שואב עיצבו ברוח טובי חלוציה של תנועת התקומה היהודית.

א. א.

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ

הודעה ללקוחותינו

שינויים בעלות האשראי בחשבונות עובר ושב ופרוט מרכיבי העלות

החל מיום שישי, כ"ה בתשרי תשנ"ה, 30.9.94 יועלו שיעורי הריבית השנתית בגין אשראי בחשבונות עו"ש כמפורט להלן:

	השינוי (בנקודות האחוז)	העלות החדשה המירבית: התעריפית	מתואמת
א. ריבית			
1. ריבית בסיסית	+1.7%	17.0%	
2. תוספת סיכון מירבית	–	4.7%	
3. שיעור הריבית המירבי על אשראי במסגרת המאושרת	+1.7%	21.7%	23.53%
4. תוספת מירבית בשל אשראי החורג מהמסגרת המאושרת	–	3.4%	
5. שער מירבי של ריבית כוללת על אשראי חורג	+1.7%	25.1%	27.56%
ב. עמלת הקצאת אשראי (לרבעון)	–	0.45%	
ג. דמי ניהול קבועים (לרבעון)	81 ש"ח עד	94 ש"ח	
ד. ריבית בחשבונות עו"ש ללא קו אשראי מאושר	+1.7%	30.0%	33.55%
ה. מרכנתיל אקסטרא - אשראי גמיש	+1.7%	מ־ 18.0%	19.56%
	+1.7%	עד־ 20.5%	22.54%
ו. עמלת הקצאת אשראי מרכנתיל אקסטרא (לרבעון)	–	0.325%	

הודעה זו מתפרסמת במקום משלוח הודעות ללקוחות. לקבלת פרטים נוספים ניתן לפנות לסניף הבנק בו מתנהל החשבון.

בנק כללי לישראל:
ISRAEL GENERAL BANK

הודעה ללקוחותינו

החל מיום ו' ה־30.9.94 יועלו שיעורי הריבית השנתית על אשראי בחשבון עובר ושב בשקלים כמפורט להלן:

	שיעור השינוי	שעור הריבית השנתית החדשה: תעריפית	מתואמת
א. ריבית			
1) ריבית בסיסית	1.5%	17.25%	
2) תוספת סיכון מירבית	–	6.00%	
3) שיעור הריבית המירבי על אשראי במסגרת מאושרת	1.5%	23.25%	25.36%
4) תוספת מירבית בגין אשראי החורג מהמסגרת המאושרת	–	4.00%	
5) שיעור מירבי של ריבית כוללת על אשראי חריג	1.5%	27.25%	30.16%
ב. עמלת הקצאת אשראי 0.75% לרבעון		3.00%	3.03%
ג. דמי ניהול קבועים (לרבעון)		85.00 ש"ח	

הודעה זו מתפרסמת במקום משלוח הודעות ללקוחות

מרכזי שליטה בע"מ
ברכות לבביות
ל"מרינה אשקלון"
עם הפיכתה לנמל ים בינלאומי לספנות ולתיירות.

Typhoon טייפון
עבודות הנדסה ימיות, צלילה, פיצוצים, ביקורת ושרותים
רח' המנהרה 16, הרצליה, טל: 03-558942
ברכות חמות ולבביות
למרינה אשקלון ולמר ארמן פורטוגלי
מירון זהבי – המנכ"ל

עוז מאבטחים
אבטחת מוסדות, ליווי אישי,
אבטחת טיולים, העברת כספים
ברכות לבביות
ל"מרינה אשקלון"
אתכם לאורך כל הדרך

בוני המרינה - קישון שובר גלים
רח' פבזנר 17 חיפה, 33134 ת.ד. 5369, חיפה 31053, טל. 04-670707 פקס. 04-676064
למרינה אשקלון ולמנהלה מר ארמן פורטוגלי
שאו ברכה, שגשוג והצלחה
המשך שיתוף פעולה פורה

למנכ"ל החברה הכלכלית מר חיים שורמן
למנהל מרינה אשקלון מר ארמן פורטוגלי
ולכל צוות החברה הכלכלית
ברכות חמות לרגל הפיכת המרינה
לנמל ים בינלאומי לספנות ולתיירות
חג שמח והמשך עבודה פוריה
מאחלים
קייטרינג "טעם וריח"
בהנהלת השף ויקטור
טעם וריח

י.ה. דמרי
י.ה. דמרי בניה ופיתוח בע"מ נתיבות, ת.ד. 71 טל. 07-944440 פקס. 07-944437
לראש עיריית אשקלון, למנכ"ל החברה הכלכלית
ולהנהלת המרינה
מזל טוב והמשך שיגשוג
ל"מרינה אשקלון"
עם הפיכתה לנמל ים בינלאומי
לספנות ולתיירות.

צוללי הדרום בע"מ
מרכז צלילה ודייג
טל. 07-711375
שאו ברכה
ל"מרינה אשקלון"
עם הפיכתה לנמל ים בינלאומי
לספנות ולתיירות.

רשת סטקיית נרשי בע"מ
טל: 07-750360
ברכות לבביות
למרינה אשקלון ולמר ארמן פורטוגלי
עלו והצליחו!

ל"מרינה אשקלון"
שאו ברכה, שגשוג והצלחה
עם הפיכתה לנמל ים בינלאומי
לספנות ולתיירות.
מנורה
חברה לביטוח בע"מ

ברכות חמות ומזל טוב
להכרזת
מרינה אשקלון
המשך עבודה פוריה
לאונרדו שטדלר
הנדסת חופים ונמלים
טל. 5252198

ברכות חמות ולבביות
למרינה אשקלון ולמנהלה מר ארמן פורטוגלי
ליום הפיכתה לנמל ים בינלאומי לספנות ולתיירות
המשך עבודה פוריה
מבוני קירות הים, רציפים ומזחים
מר-טר
חב' קבלנית לעבודות ימיות
ולפיתוח בע"מ
טל. 560057, 08-564570 פקס. 08-563897
ת.ד. 6530 אשדוד מיקוד 77164

לראש עיריית אשקלון
למנכ"ל החברה הכלכלית
ולהנהלת המרינה
ברכות חמות
להכרזת מרינה אשקלון
לנמל ים בינלאומי
מאחלים
היזם והמתכנן:
הנדסה ימית אזרחית בע"מ
א. ורנר וצוות העובדים

מותק, המדינה משתנה

מה הקשר בין יציאת המשקיפים הישראלים להאיטי, החלטת "הצופים" לא לחייב את החניכים להגשמה עצמית, הוויכוח על הירידה מרמת הגולן וההפרטה של חברות ממשלתיות? מתחוללים עתה שינויים עמוקים בכל תחומי החיים במדינה, המכניסים אותנו לעידן חדש. וזה עוד בלי לדבר על השלום

יורם פרי

"אחת לכמה מאות שנים מתחולל שינוי בהיסטוריה של המערב", כתב האמריקאי פיטר אף. דרוקר בספר המדובר מאוד שלו, "החברה הפוסט-קפיטליסטית". "בתוך כמה עשורות שנים מארגנת החברה מחדש את עצמה, את ערכיה, את השקפת עולמה, את המבנה החברתי והפוליטי שלה ואת מוסדותיה".

מה שקורה במערב באיטיות מתרחש בישראל במהירות. היום אנו נמצאים בעיצומה של מהפכה כזו. רק כשנביט אחורה, נניח משנת 2001, נדע בוודאות לאן הוביל שינוי זה.

אבל כבר היום ניתן להבחין בו בבהירות. קציני משטרת ישראל שיוצאים להאיטי מסמלים, באופן ציורי משהו, מימד אחד של השינוי: יחסיה של ישראל עם העולם. מאז קום המדינה, ועוד קודם לכן, היינו רגילים לראות כאן משקיפים של מדינות אחרות. עכשיו אנחנו שולחים משקיפים למקומות אחרים. הצגה תגובת השמרנים, המתקשים להתרגל למצב החדש: בשביל מה אנחנו צריכים להתעסק בצרות של אחרים? אין לנו מספיק משלנו?

שינוי עמוק יותר מעסיק אותנו כבר כמה שנים, אבל נדמה לי שעד אתמול לא הוצג בצורה כה בוטה. אני מתכוון לדבריו של יו"ר ועדת הכספים של הכנסת וממפלגת העבודה, נא לזכור) גדליה גל, שאמר, כי ל-50 קיבוצים אין זכות קיום. עליהם להיהפך ליישובים קהילתיים". אכן, התנועה הקיבוצית נמצאת היום בעיצומו של שינוי עמוק מאוד. בעוד עשר שנים תהיה זו דבר אחר לגמרי ממה שהיתה בשנים המעצבות שלה, ואפילו בשנות המדינה הראשונות.

השינוי אינו רק באופיה הערכי והמבני של תנועה זו, אלא גם בעצם תפיסת ההתיישבות החלוצית, שהיתה אחד מעקרונות היסוד של התנועה הציונית. תנועת הצופים,

קציני משטרת ישראל שיוצאים להאיטי מסמלים, באופן ציורי משהו, מימד אחד של השינוי: יחסיה של ישראל עם העולם. מאז קום המדינה, ועוד קודם לכן, היינו רגילים לראות כאן משקיפים של מדינות אחרות. עכשיו אנחנו שולחים משקיפים למקומות אחרים

למשל, מבטלת עתה את חובת ההגשמה החלוצית של בוגריה. הוויכוח על הנסיגה מרמת הגולן מבטא אף הוא את הבעיה ואלה שמבטאים את החברה החדשה אומרים, כי בעידן החדש לא ההתיישבות צריכה לקבוע את גבולות המדינה. יש אף המגדימים עד כדי ביקורת על ההתיישבות, שהיא מפריעה לחישובים הלאומיים הכוללים.

התנועה הקיבוצית נמצאת היום בעיצומו של שינוי עמוק. השינוי אינו רק באופיה הערכי והמבני של תנועה זו, אלא גם בעצם תפיסת ההתיישבות החלוצית, שהיתה אחד מעקרונות היסוד של התנועה הציונית

תוקף השליחות פג

יוסי שריד, איזה כשרון אינטלקטואלי, הציג את העניין מצד החיובי. "נראה", כך פנה אל מתיישבי רמת הגולן, "שתוקף השליחות הלאומית שלכם עומד לפוג". ניסוח יפהפה. לא שעשיתם דבר רע. ההיפך, המדינה שלחה אתכם וכל הכבוד לכם שנעניתם לקריאה. לא שנכשלתם. ההיפך, בזכות ישיבתכם שם הבאתם את סוריה להשלים עם קיומנו ולהסכים לשלום עימנו. אבל מכיוון שאתם מעמידים עצמכם לרשות הכלל, וראויים לכל הכבוד על כך, אנא המשיכו לסייע למדינה להגשים את השלום, גם אם על-ידי התקפלות מהרמה.

צה"ל, עוד מוסד כבד משקל בחברה הישראלית, נכנס אף הוא לתקופת שינוי דרמטי. עכשיו מתחילים להבחין רק בסימנים הראשונים, למשל ההצעה לקצר את משך השירות של הג'ובניקים, או התארגנות קציני המילואים למען חלוקה צודקת יותר של עול המילואים. אבל בשנה-שנתיים הקרובות יתלקח במלוא עוזו ויכוח ציבורי על אופיו של הצבא: האם הוא צריך להמשיך ולהיות צבא העם או שעליו להיעשות צבא מקצועני. הראשון בנוי על גיוס חובה מלא וכולל, ויש לו גם מטלות חברתיות: השני בנוי על גיוס סלקטיבי והוא מתמחה רק במיומנות הצבאית.

בגיליון יום ו' של "דבר" דיווח שמואל שגב על השינוי שמתחולל ביחסי יהדות ארצות-הברית כלפי ישראל. זה אינו רק שינוי מעל פני השטח, של הסכמה או אי-הסכמה עם מדיניות השלום של ממשלת רבין. זהו שינוי עמוק הרבה יותר ביחסים הבסיסיים בין בבל וירושלים. מעבר לים הוויכוח כבר בעיצומו, אצלנו הוא רק מתחיל. ביטוי אחד שלו הוא המחלוקת בין יו"ר הנהלת הסוכנות, יחיאל לקט, המבין אמנם שאנו בפתח עידן חדש, אך מציע תיקון של הכלים הקיימים ובהם הסוכנות, לבין סגן שר החוץ, יוסי ביילין, המציג תפיסה רדיקלית וקורא לשינוי ערכי, ובעיקר מוסדי, בהקמת "בית ישראל". נושא זה יקבל גם הוא תנופה בשנים הקרובות.

כלכלה פוסט-ציונית

אין צורך להזכיר את השינוי הבולט והמדובר ביותר, השינוי בתחום הכלכלה. כאן מקובלת עלי ההגדרה של אפרים ריינר, שאנו נכנסים לעידן הפוסט-ציוני בכלכלה. הסוציאליזם הישראלי, הוא טוען, היה ביטוי של תוצאה של האופי הקולוניזטורי של התנועה הציונית, שהזקקה לכלכלה לאומית מתוכננת ומאורגנת. עתה, משנעשינו מדינה ככל המדינות, אין עוד מקום למודל כלכלי כזה, ולכן אך טבעי הוא שהכוחות הכלכליים היעילים יותר, כוחות השוק, מתחזקים. ישראל נעשית קפיטליסטית, הוא טוען. מכיוון שאנו מסיימים את השלב הראשון של הציונות.

בין אם נכון הסבר זה, או שהסבר אחר טוב יותר, אין ספק שהכלכלה הישראלית, ובעיקר הכלכלה המדינית שלנו, משתנה. היא נעה מהקוטב הסוציאל-דמוקרטי לעבר הקוטב הליברל-דמוקרטי. מבחינה זו מעניינת העובדה שהוויכוח העיקרי אינו מתנהל בין השמאל הקלאסי – תנועת העבודה, לבין הימין – הליכוד, אלא בתוך לב לבו, קודש הקודשים, של השמאל: ההסתדרות.

וישנו גם שינוי מבני עמוק אחר, זה השינוי בפוליטיקה. במהירות רבה יותר מכפי שצפינו מתערערים יסודות המערכת הפוליטית שנבנתה בשנות ה-20 וה-30, זו הבנויה על מפלגות-ארגון, ומתבססת פוליטיקה אחרת, פוליטיקת-המון בסגנון האמריקאי. זו בנויה על שחקנים בודדים, היוצרים ביניהם קואליציות מזדמנות ומתקשרים עם הציבור על-ידי אמצעי התקשורת ההמוניים (בארצות-הברית יש כבר צינורות קשר חדשים, המחשבים, ויש כבר מונח חדש (cyberpolitics.

כל השינויים האלה, ויש גם אחרים, למשל בתחום הדת והמדינה – סימנים ראשונים של שבירת המונופול האורתודוקסי – מתרחשים בו בזמן, בעת ובעונה אחת ובקצב מהיר. לא בהכרח אלה המבטאים את החדש בנושא אחד תומכים בשינוי גם בנושא אחר. אבל טבעי שיש זיקה מסוימת בין עמדות היוניות או שמרניות לבין הגורם הגילי, הדורי.

אין ספק שהכלכלה הישראלית, ובעיקר הכלכלה המדינית, משתנה. היא נעה מהקוטב הסוציאל-דמוקרטי לעבר הקוטב הליברל-דמוקרטי. מבחינה זו מעניינת העובדה שהוויכוח העיקרי אינו מתנהל בין השמאל הקלאסי – תנועת העבודה, לבין הימין – הליכוד, אלא בתוך לב לבו, קודש הקודשים, של השמאל: ההסתדרות

על אף העובדה, שישראל עומדת לאבד מאפיינים כל-כך יחודיים לה, שעשו אותה בעבר חברה יפה כל-כך, כדאי להיות קשובים לשינויים המתמשמשים ובאים. ככל שנהיה יותר מודעים ופתוחים להם, כך נוכל יותר לכוון אותם, לא לתת להם להתפתח בצורה סטיכית. ואולי אף נצליח לשלב את המרכיבים היפים של האתמול בבניין החדש של המחר.

רק רבין יודע הכל

ראש הממשלה רבין משתף רק שלושה אנשים בפרטי המו"מ עם הסורים, ושמעון פרס אינו אחד מהם. הצד הסורי הרמזי להלופין חשוב שגם ישראל תשמור על "אפס הדלפות". במו"מ הקודם עוד הגיעו בימים אלה. כשרבין הוא בעל הבית, זה לא קשה במיוחד

מוטי בסוק

דיפלומט בכיר, הרמטכ"ל וקצין בכיר, הם האנשים היחידים שיצחק רבין משתף אותם בפרטי המו"מ עם סוריה. גם פרס נמצא בתמונה, אולם מעט מאחור. יש מסלולי הידברות חשאיים בין סוריה וישראל, נוסף לפגישות הקבועות בין שגרירי שתי המדינות, ואליד מועלם ופרופסור איתמר רבינוביץ, בוושינגטון, ויש התקדמות במו"מ בין שתי המדינות מעבר למה שפורסם עד כה. כצפוי, נשיא סוריה, חאפז אל-אסד, מבין ששעון החול האיטי של ממשלת רבין הוא גם שעון החול האיטי שלו. לאחרונה הוא נשמע יותר לחוץ בנושא לוחות הזמנים.

כדרכו, שומר אסד על סודיות מוחלטת ואפס הדלפות מהמו"מ. לעיתונאים המבקשים להגיע לפיסות מידע חדשות מהשיחות החשאיות, מהמגעים הסודיים הנערכים אי שם, ברור כי בדמשק לא יגלו דבר. אחרי הסכם אוסלו וההסכם הישראלי-ירדני ברור, כי גם ישראל יודעת לשמור על סודיות מוחלטת ואפס הדלפות בתהליכים מדיניים.

ראש הממשלה, יצחק רבין, הוא בעל הבית היחיד בתהליך הישראלי-סורי. כדרכו הכל ממודר, מספר יודעי הסוד קטן ביותר, והכל עובר דרכו. אך פלא שהציבור בארץ מתהלך כסומא באפלה. מצד אחר הוא יודע כי דברים מתרחשים, כי משהו קורה, כי תושבי הרמה בפאניקה, ומאידך הוא אינו יודע מה באמת זז במו"מ, באיזה פרטים שני הצדדים הגיעו להבנה, במה סוריה וישראל דנות כעת, מה הן נקודות המחלוקת, מה חידש דניס רוס בביקורו האחרון ולמה העריך רבינוביץ כי בחודש אוקטובר, כשמזכיר המדינה וורן כריסטופר יבקר באזור, תיתכן פריצת דרך.

האיש היחיד בארץ היודע כל פרט על המגעים עם סוריה בעשרים השנים הוא ראש הממשלה, יצחק רבין. והוא אינו שש לחלוק את המידע שברשותו עם אחרים, גם לא עם יועציו הקרובים. מי שיודע יותר מכל העוזרים והיועצים הוא שגריר ישראל בארה"ב, פרופסור איתמר רבינוביץ, העומד גם בראש המשלחת הישראלית לשיחות הדו-צדדיות עם סוריה בוושינגטון, אשר הופסקו בפברואר האחרון בעקבות הרצח במערת המכפלה. בינתיים, כפי שהתברר לאחרונה, מצאו ישראל וסוריה דרך לחדש את השיחות באמצעות הפגישות התכופות בין השגרירים שלהן בבירה האמריקאית, בנוכחות ובתיווך אמריקאי. רבינוביץ גם משתתף בכל השיחות שמקיים ראש הממשלה עם האמריקאים בנושא הסורי, כולל הפגישות האינטימיות עם מזכיר המדינה כריסטופר וראש צוות השלום האמריקאי רוס. רבינוביץ גם משתתף בכל השיחות שמקיים פרס עם כריסטופר ורוס.

שני קצינים בכירים נמצאים עמוק בעובי הקורה הסורית:

יודע יותר. רבינוביץ

הרמטכ"ל אהוד ברק, ולא רק בתוקף תפקידו, וראש אמ"ן, אלוף אורי שגיא, שהוא מאמין גדול בתהליך השלום הסורי-ישראלי. השניים משתתפים ברוב השיחות עם האמריקאים וגם ברוב המכריע של השיחות וההתייעצויות הפנימיות שרבין מקיים בנושא הסורי מפעם לפעם. לפי אחת ההערכות מתכוון רבין להפקיד את הטיפול בפרויקט הסורי, כשדמשק תסכים סוף סוף להיכנס למו"מ עם ישראל, בידיו של ברק, לאחר שיפרוש מצה"ל. רבינוביץ יהיה אחראי על הקטע המדיני בשיחות ובמו"מ, וברק, היו"ר השני של משלחת ישראל, יהיה אחראי על הקטע הביטחוני-צבאי. לאורי שגיא, בתוקף תפקידו, מקורות מידע עצמאיים בכל מה שקשור לסוריה.

מבין כל שרי הממשלה השר היחיד היודע מה באמת קורה במו"מ עם סוריה, מעבר למה שנכתב בעיתונים (ואמנם לא תמיד בזמן אמת), הוא שר החוץ פרס. אולם גם הוא לא יודע את כל הפרטים. רבין מקפיד שלא לשתף את שר החוץ בשיחותיו עם כריסטופר וגם לא בשיחותיו עם רוס. בדיוק כפי שיצחק שמיר, בממשלה הקודמת, דאג למדר את דוד לוי, בכל מה שהיה קשור ליחסי ישראל-ארה"ב. גם ג'יימס בייקר נפגש, כל אימת שהגיע לארץ, בנפרד עם שמיר ואנשיו ובנפרד עם לוי ויועציו.

אסד שומר על סודיות מוחלטת. לעיתונאים המבקשים להגיע לפיסות מידע חדשות מהמגעים הסודיים הנערכים אי שם ברור כי בדמשק לא יגלו דבר. אחרי הסכם אוסלו וההסכם הישראלי-ירדני ברור, כי גם ישראל יודעת לשמור על סודיות מוחלטת

קולק התחבר למאפיה

לפי הוראת דוד בן-גוריון נשלח טדי קולק באוקטובר 1947, חודש לפני ההצבעה ההיסטורית באו"ם על חלוקת ארץ-ישראל, לניו-יורק, כדי לעמוד בראש המשלחת הישראלית בעיר. המשלחת התמקמה במלון פורטין, מעל למועדון הלילה המפורסם קופקבנה. קולק עסק בפעילויות רבות ומגוונות, חוקיות ולא חוקיות. בין השאר היו לו קשרים הדוקים למדי עם ראשי המאפיה האיטלקית והיהודית. הוא גם ידע כי האף-בי-אי יושב על זנבו.

באחד הימים, אנחנו כבר בתקופת מלחמת השחרור, היתה בחדרו של קולק במלון מזוודה מלאה בדולרים שצריך היה להעביר לרב החובל של אונייה עמוסה בנשק ובתחמושת אשר עגנה בנמל ניו-יורק. אלא שקולק ידע כי ברגע שייצא מהמלון יעקבו אחריו. הכסף, הנשק והתחמושת המיועדים לחיילי צה"ל בארץ-ישראל עלולים לרדת לטמיון.

באחד הערבים ירד קולק לקופקבנה ושיכנע את פרנק סינטרה, על [illegible] להירתם למאבק הציוני. סינטרה הופיע במקום בזמנו. למחרת יצא קולק מהדלת הראשית של המלון. סוכני האף-בי-אי הלכו, כמובן, בעקבותיו. סינטרה יצא עם המזוודה מדלת צדדית, הגיע לרב החובל בנמל והאוניה הפליגה לישראל. מדי התוודה כי האף-בי-אי עומד לעצור אותו. הוא חזר לארץ באפריל 1949. עשרה יהודים אמריקאים שהיו ברשת שלו נעצרו והועמדו לדין. חלקם נשלח לכלא.

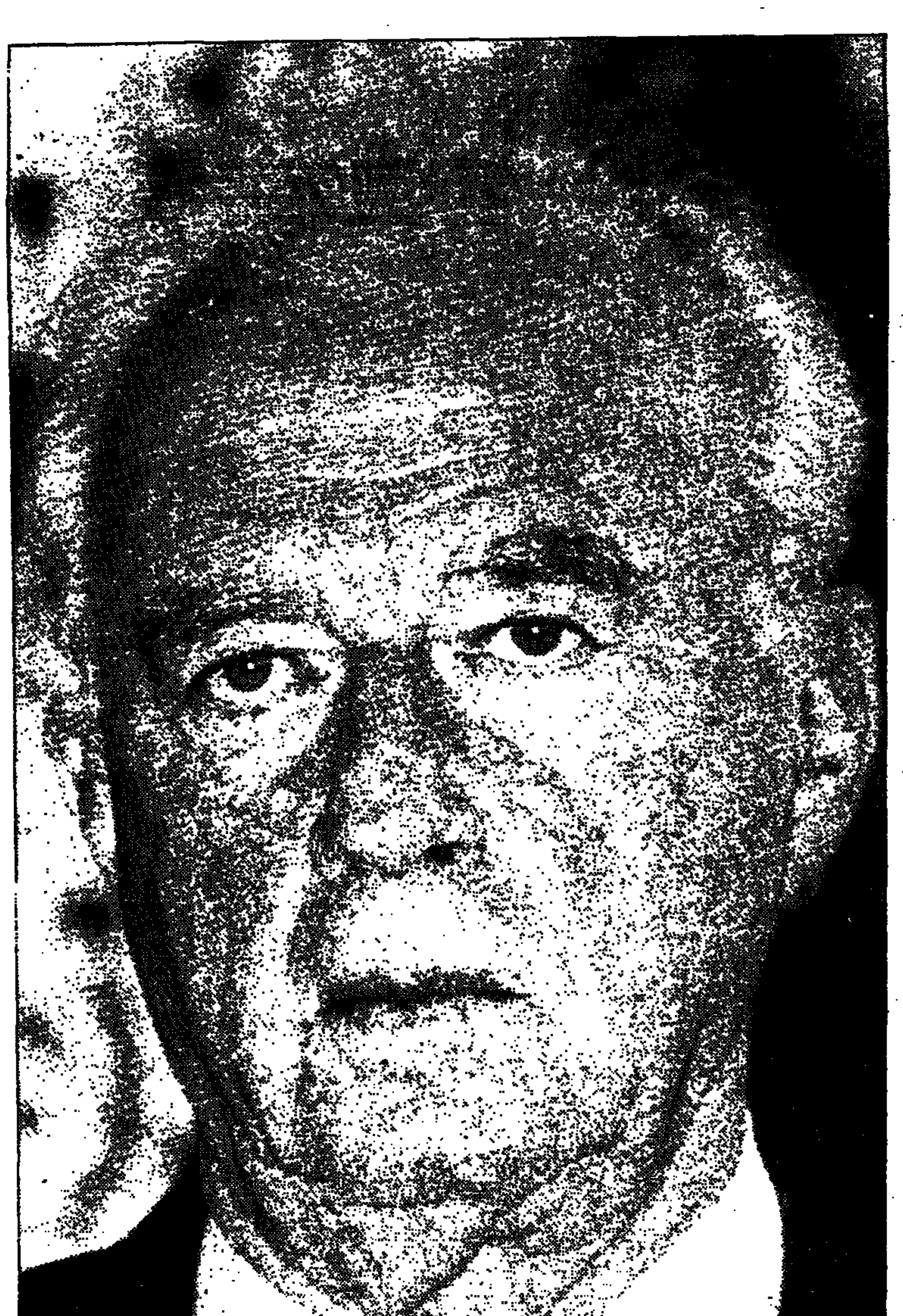

עומד לבד. רבין

מאמין גדול. ברק

הסיפור היפהפה והמדהים הזה מופיע בספרם של העיתונאי הישראלי יוסי מלמן (בעבר הכתב המדיני של "דבר") והעיתונאי האמריקאי דן רביב, "שותפים לדבר מעשה" ("בתוככי הברית הישראלית-אמריקאית"), שהופיע לפני כמה חודשים בארה"ב ובישראל (בהוצאת "ספריית מעריב"). הספר סוקר את ההתפתחות ביחסי המעצמה הגדולה בעולם ומדינת היהודים מאז הימים הקשים של הארי טרומן ודווייט אייזנהאואר ועד לימים היפים של רונלד רייגן וביל קלינטון. חלק מהכתוב ידוע ומוכר וחלק מהפרטים פחות מוכר. בספר גם כמה סקופים, בעיקר בתחום הפיקנטריה.

לפי אחת ההערכות מתכוון רבין להפקיד את הטיפול בפרויקט הסורי, כשדמשק תסכים סוף סוף להיכנס למו"מ עם ישראל, בידיו של ברק, לאחר שיפרוש מצה"ל. רבינוביץ יהיה אחראי על הקטע המדיני בשיחות ובמו"מ, וברק, היו"ר השני של משלחת ישראל, יהיה אחראי על הקטע הביטחוני-צבאי

לצורך כתיבת הספר ראיינו מלמן ורביב שורה של אישים אמריקאים וישראלים שהשתתפו בעיצוב היחסים בין שתי המדינות.

הספרות המדינית-פוליטית בישראל דלה בספרים המתייחסים לנושאים עכשוויים. לפיכך יש לברך על כל ספר חדש הנכנס להאיר נושאים שהם ספק היסטוריים ספק חיי היום-יום שלנו. [illegible] הספר, בייחוד אלו המתייחסים ליחסים הישראליים-אמריקאיים [illegible] לבין, עם יותר [illegible]

هكذا من الاصل

יום הכיפורים העצוב באלרום

ערב יום הכיפורים התכנסו חברי קיבוץ אלרום שבגולן לאסיפה דחופה בעקבות שמועות על פינוי קרוב של הקיבוץ. האווירה היתה קשה מנשוא, דווקא מפני שאלרום ידוע כקיבוץ שמאלי התומך במהלכי השלום של רבין. ביום שישי נסגר הקיבוץ וכל חבריו נסעו לאוהל המחאה בגמלא

שמעון וייס

ערב יום הכיפורים החליט בקיבוץ אלרום שבצפון הגולן לכנס את החברים לאסיפה דחופה. לא שבקיבוץ אין מכבדים את היום הקדוש ביותר לעם היהודי, אלא שבעקבות גל השמועות ששטף את הקיבוץ משעת בוקר מוקדמת על אודות הכללתו בתוכנית הנסיגה המזערית, היה ברור למזכיר הקיבוץ, שמעון בראון, שיש צורך לכנס את החברים לאסיפת חירום.

העובדה שהידיעה על הכללת הקיבוץ בתוכנית הנסיגה הראשונית שגובשה, כביכול, בין ישראל לסוריה, פורסמה, לראשונה, בעיתון "הצופה", בטאונה הצנוע של המפד"ל, ושהיה בודד בביטום מהעיתון, לא הרגיעה את החברים. יום קודם לכן הגיעה לוועד יישובי הגולן שמועה בלתי מבוססת על התוכנית הזו וכעבור כמה שעות יש לה ביסוס באמצעי התקשורת. ברגישות השוררת כיום בגולן זה מספיק כדי לעורר יותר מסתם דאגה.

דמורליזציה

באלרום, מוותיקי הקיבוצים בגולן, לא זוכרים אווירה כה מדוכדכת כמו באותו בוקר של יום כיפור. "הידיעה הזו גרמה לדמורליזציה בקיבוץ", אומר שמעון בראון, מוותיקי הקיבוץ. הטלפון בחדר המזכיר לא חדל לצלצל כל אותו בוקר כשעל הקו חברים מודאגים שביקשו לדעת אם יש אמת במה שכתבו. עד לאסיפה בערבו של אותו יום ניסו החברים באלרום ליצור קשר עם משרד ראש הממשלה בתקווה לקבל הכחשה, אבל זו לא באה.

האווירה באסיפה שנערכה בחדר האוכל בערב יום כיפור היתה קשה ביותר. כמעט כל חברי הקיבוץ השתתפו באסיפה. היה ברור שעל אסיפה כזו אסור לוותר.

יהודה פארן: "ברור שזה רגע האמת. עכשיו מדובר בנו ישירות. זהו זה, נגמרו הסיפורים. אנחנו לא יודעים יותר ממה ששומעים בתקשורת וזה מוסיף לאי־הוודאות הקשה. למה אני לא שובת בגמלא? אני מזדהה איתם ועולה אליהם כמעט כל יום, אבל צריך גם ללכת לעבודה"

קיבוץ אלרום נחשב ברמת הגולן לשמאלני אף יותר מקיבוצי השומר הצעיר גשור ונטור. רבים מהחברים הצביעו בבחירות האחרונות למפלגת העבודה ולמרצ וגם היום יש חברים שאיתנים בדעתם שאסור להפיל את ממשלת רבין. יש להניח שהחברים האלה לא יבעירו צמיגים ולא יקפצו למדורות המסאיות, שלא לדבר על שביתת רעב, אם וכאשר תתקבל החלטת הפינוי. אבל כלפי חוץ משתדלים באלרום לשמור על אחדות דעות.

באסיפה נאמרו דברים קשים. חברים רבים אמרו שהם חשים עצמם נבגדים ושהופתעו לגלות בוקר אחד שהם בתוכנית הפינוי, אולי היישוב היהודי היחיד בגולן שיפונה.

בסיומה של האסיפה הוחלט להיצמד אל תוכנית הפעולה וקו ההסברה של ועד יישובי הגולן, לתמוך במבצע "עוז 94" ולעלות בעבור יומיים להזדהות עם שובתי הרעב בגמלא. ואמנם, ביום שישי לפני שבוע וחצי נסגר הקיבוץ בשעת בוקר מוקדמת וכל החברים והילדים נסעו לגמלא.

האלוף (מיל.) יאנוש בן־גל עם סמי בר לב, ראש מועצת קצרין, באוהל המחאה נגד הנסיגה בגמלא

רגע האמת

"ברור שזה רגע האמת", אומר יהודה פארן, שעלה לגולן לפני 23 שנה עם גרעין המתיישבים הראשון. "עכשיו מדובר בנו ישירות. זהו זה, נגמרו הסיפורים. אבל חוץ ממה ששומעים בתקשורת איננו יודעים דבר וזה מוסיף לאי־הוודאות הקשה. יש תחושה שעכשיו מדברים תכל'ס וזה עלינו ובנו. למה אני לא שובת בגמלא? תראה, זו כבר החלטה אישית שבין אדם לעצמו. כולם שם חברים שלי, אני מזדהה איתם ואני עולה אליהם כמעט כל יום. אבל צריך גם ללכת לעבודה, כי זה חיוני לא פחות".

פארן, מהבוגרים במקצוע שעבר כמעט את כל התפקידים בקיבוץ, מעיד על עצמו שהוא ריאליסט ולוקח את הכל בחשבון. "פה כולם ריאליסטים. לא תמצא כאן את המשיחיות שקיימת במקומות אחרים מחוץ לגולן. לוקחים בחשבון אפשרות של פינוי ונסיגה, אבל אנחנו נתנהג כמו כולם ונתאם לקו שייקבע בגולן". פארן מדגיש, כי הוא מדבר בשם עצמו ואינו מבטא בהכרח את הקו הרשמי באלרום ובגולן.

גם בקרב החברים המבוגרים הוכפלה הדרישה לייעוץ ולסיוע סוציאלי ופסיכולוגי. ממבט על חצר המשק קשה להאמין שמדובר בקיבוץ שחרב הפינוי מונחת על צווארו. הכל ירוק ומטופח וניכר שהעשייה בעיצומה

באלרום הוקם צוות מיוחד, הכולל בעלי תפקידים מרכזיים, שמטפל במצב החדש שנוצר ומגיב רשמית לתקשורת. זה לא אומר שלחברים אין זכות להביע את דעתם, אבל הם ממהרים להדגיש שזו דעתם הפרטית. איש אינו מבוהל או מוקצה, גם אם הוא מביע דעה שאינה תואמת את הקו הרשמי באלרום ובגולן.

"זה לא נעים להיות פיון שרק משתמשים בו ולא מתייחסים אליו", אומרת ציפקה פארן, אשתו של יהודה, גם היא מוותיקות אלרום וכיום עובדת במחלקת המחשב של המועצה האזורית, אחרי שמילאה שורה ארוכה של תפקידים בקיבוץ, בכלל זה גם מזכירת משק. "איך ייתכן", היא מוסיפה, "שאנחנו שהצבענו לרבין ותמכנו בו בכל לב, נקבל ממנו יחס כזה של זלזול. אומרים שהזהה מבישה ואין אפילו מועד. לומר את האמת, לקחנו בחשבון שיהיו ויתורים, אבל חשבנו שמבינים את חשיבות ההתיישבות כגב לכוחות הביטחון".

כאב לב לרבין

לדברי ציפקה פארן יש הבדל עצום בין אווירת הפינוי של מלחמת יום הכיפורים ומה שקרה לאחר מכן לבין האווירה השוררת כיום. קודם כל, אז לא האמינו בכלל שיכול להיות שלום עם הסורים. "גם אלה שמסכימים לשטחים לא מעלים על דעתם שהיישוב ייהרס רק כדי לעשות מחווה לאסד. נכון שכאן לא ישכבו מתחת למשאיות ולא ישתוללו, אבל נהיה מאוכזבים מאוד ואני חושבת שאנשים כמונו יעשו לרבין הרבה יותר כאב לב מאלה שיבעירו צמיגים, יתבצרו או יישבו על הכביש".

הילדים והנוער הם סיפור בפני עצמו באלרום. ניכר בהם שהם הרבה יותר מיליטנטים לשחות בהתבטאויותיהם. הם משמיעים הצהרות קיצוניות, אבל ברור לכל שהצהרות כאלו יכול להשמיע רק מי שאינו נושא באחריות. על רקע ההתרחשויות האחרונות גדלה עלייה משמעותית בצורך בייעוץ פסיכולוגי וסוציאלי. "ברור שיש הצעצים העיקריים", אומר מזכיר הקיבוץ. ילדי בית הספר היסודי לומדים באלרום, ואילו ילדי בית הספר התיכון לומדים יחד עם ילדים מקיבוצי הגליל העליון במוסד "הר וגיא" שליד קיבוץ דפנה, ושם יש אווירה אחרת לגמרי. המגע עם ילדי קיבוצי הגליל אינו מיטיב עם ילדי אלרום וילדי שאר הקיבוצים בגולן. ההקנטות ודברי הקיטרוג ששומעים הנערים מהגולן מחבריהם מהגליל מוסיפים לתחושה הקשה כלאו הכי. לנוכח הדיווחים מחצר בית ספר התיכון בדפנה הוחלט באלרום לקרוא לישיבה דחופה עם הנהלת בית הספר ואנשי מחלקת החינוך במועצה האזורית לאחר חג הסוכות.

מתברר, כי גם בקרב החברים המבוגרים הוכפלה הדרישה לייעוץ פסיכולוגי ולסיוע סוציאלי. "אנשים חיים בחרדות קיומיות", מרגישים באלרום.

ממבט על חצר המשק קשה להאמין שמדובר בקיבוץ שחרב הפינוי מונחת על צווארו. הכל ירוק ומטופח וניכר שהעשייה בעיצומה. גם המצב הכלכלי־חברתי הוא טוב בהרבה ביחס לקיבוצים אחרים בגולן. יודעי דבר אומרים שהקיבוצים כפר חרוב בדרום הגולן ואלרום בצפונו הם המובילים מבחינה חברתית וכלכלית בין קיבוצי הגולן.

מאוכזבים מהתק"ם

באלרום אפשר לשמוע מלים קשות על התק"ם. "אין עזרה תק"מית בכלל", קובע שמעון בראון ומציין, כי המועצה האזורית גליל עליון מנסה לסייע בתחום החינוך ואילו התק"ם לא קיים. אחד מחברי הקיבוץ, דוד ספילמן, החליט בשבוע שעבר לפתוח בשביתת שבת מול בית התק"ם בתל־אביב במחאה על היחס של התנועה לקיבוצי הגולן. ספילמן זכה למלוא התמיכה מחברי הקיבוץ. "יש פה אנשים חזקים שרוצים להמשיך להיות בחברה שאלרום היה ונשאר קיבוץ מתנועה הישן והטוב", אומר שמעון.

בשנתו ה־23 מונה אלרום 530 נפש, מתוכם 128 ילדים. 44 בני־קיבוץ משרתים בצה"ל. ארבעה בני השתחררו וחזרו לקיבוץ ובאלרום בטוחים שהאחרים יילכו בעקבותיהם. אילו היה הדבר תלוי בהם היו ממשיכים במלאכת הקליטה, אלא שהבנייה בקיבוץ מוקפאת זה שנתיים בהוראת שר הבינוי והשיכון, בנימין בן־אליעזר, ופשוט אין דיור לנקלטים חדשים. ביקוש, אגב, יש.

"אנחנו לא משלים את עצמנו שלא תהיה פשרה טריטוריאלית בגולן, אם רוצים שלום עם סוריה. אבל אנחנו רוצים להאמין שיהיה שינוי בעמדת הממשלה ולא תהיה דיבורים על 'החזרתה הפינוי'", אומרת ציפקה פארן. "אסור לשכוח את מה שנבנה כאן בעמל רב ובהשקעות. הכעס שלי על רבין נובע מהחשש שהוא הולך לוותר עלינו בקלות רבה מדי".

כששאלתי אותה מה היא מאחלת לה ולנו לשנה החדשה השיבה בלי היסוס: "שתבואו בשנה הבאה אלינו לגולן ותיסעו בחזרה לבקר בשווקים של המשק".

לא אני.

לא מתים מכינים

הגזזת, הכינים והזפק שמהם סבלו עולי אתיופיה נעלמו, אך העולים לקו בישראל במחלות שלא סבלו מהן באתיופיה, כמו אסתמה וסוכרת. בין העולים היו מעט חולים עם מומים מולדים בלב, אך לא היו חולי לב כלל

עזרא חן

רופאים ומומחים אחרים ערכו מחקרים רבים על מצב בריאותם של עולי אתיופיה אשר עברו בדיקה רפואית מקפת עם הגיעם לארץ.

לדברי ד"ר ארדון רובינשטיין מבית החולים איכילוב, נהוג בעולם לערוך מחקרים על מצבם הביולוגי והרפואי של מהגרים. "לכל אזור גיאוגרפי מאפיינים של תחלואה, ומגמת המחקרים לבדוק את השפעת שינויי האקלים, המזון, ההיגיינה וההיחשפות להרגלי חיים אחרים על אוכלוסייה העוברת מסביבה אחת לסביבה אחרת".

ד"ר רובינשטיין ערך מחקרים בקרב העולים שהגיעו ב"מבצע משה" באמצע שנות ה־80 ובקרב העולים שהגיעו ב"מבצע שלמה" במאי '93. לדבריו "קיים הבדל חשוב בין שתי העליות. העולים בשנות השמונים נדדו מאות קילומטרים מאתיופיה לדרום סודן, בדרכם לישראל, ואלפים מתו בדרך, במיוחד החולים והחלשים. לכן האוכלוסייה שעלתה אז לא נתנה פרופיל רפואי דומה לזה של עולי מבצע שלמה".

ד"ר יעקב נחמיאס, מומחה למחלות טרופיות וממונה על מדיניות הטיפול בעולים מאתיופיה בקופת־חולים הכללית, אומר, כי הלחות והחום ותנאי ההיגיינה באתיופיה היוו בסיס לדגירת פרזיטים ויתושים ולהתפתחות מחלות טרופיות שונות. למרבית העולים, צעירים ומבוגרים, היו כינים על הראש. הכינים גורמות לפצעונים בעור הקרקפת, במיוחד אצל הילדים. לדבריו, התייחסו העולים לכינים דווקא בחיוב, כסגולה לחיים, ונהגו לומר כי "הכינים הם סימן לכך שהאדם חי, כי למתים אין כינים".

ד"ר קוסטה מומצ'וגלו מהמחלקה לפרזיטולוגיה בבית הספר לרפואה באוניברסיטה העברית בדק כ־300 עולים במרכז קליטה בירושלים במהלך השבוע הראשון לעלייתם. 65 אחוז מהם היו נגועים בכיני ראש, 40 אחוז בכיני גוף, 10 אחוזים בקרציון הגורם לגרדת ו־4 אחוזים בפרעושים.

"את הכינים ואת הפרעושים הם הכירו, כי ניתן לראותם, אך הם לא ידעו מהו קרציון. הם התגרדו הרבה, אם כי הגירוד, בהיותו כרוני, נחלש במשך הזמן. העולים טופלו היטב ואני מניח שהיום, בחלוף שנתיים לעלייתם, אין אצלם מי שעדיין סובל מתחלואה זו".

לשלושה עד חמישה אחוזים מהילדים היתה גזזת, אך באחת הקבוצות סבלו 80 אחוז מהילדים היו חולים במחלה זו. הגזזת בקבוצה זו התפשטה דווקא במרכז הקליטה בישראל, עקב הצפיפות. הגזזת פעילה בדרך־כלל עד גיל ההתבגרות ומתבטאת בזיהום על עור הראש הנגרם מפטריות, שגם הורסות את שורשי השיער ויוצרות קרחות קטנות.

בשנות ה־50 טופלו ילדי העולים ממדינות המזרח בהקרנות על הראש. לילדים האתיופים ניתנה תרופה ביחידות שיובאה מחו"ל, במסגרת טיפולים ניסיוניים. התרופה ניתנה אחת לשבוע, במשך תשעה שבועות, והמחלה חלפה.

תופעה די רווחת אצל האתיופים היתה נפיחות בבלוטת המגן בצוואר, עקב הרמה הנמוכה של היוד במים באזורים גבוהים. לתופעה זו נהוג לקרוא זפק בגלל הנפיחות הנראית בצוואר. התזונה והמים בארץ הביאו לירידה בנפיחות הבלוטה, ולאתיופים ילידי הארץ אין זפק.

ילדה אתיופית שעלתה ארצה במבצע שלמה

השפעת הרגלי התזונה

הגזזת, הכינים והזפק נעלמו, אך העולים לקו בישראל במחלות שלא לקו באתיופיה, כמו אסתמה וסוכרת. רבים מהעולים נעשו אסתמטיים עונתיים או קבועים. ד"ר נחמיאס מעריך, כי צמחים מפרישי אבקה הגורמת לאסתמה, הגדלים בישראל ואינם גדלים באזורים הגבוהים כ־2,000 עד 2,500 מטר מעל פני הים, כמו באתיופיה, הם הסיבה העיקרית להתפתחות אסתמה אצל העולים. "נוסף לכך נוטים יותר אנשים במצוקה, ורבים מהעולים חשים מצוקה, לקבל התקפי אסתמה", אומר ד"ר נחמיאס.

ד"ר רובינשטיין גילה אצל האתיופים שכיחות נמוכה מאוד של סוכרת, פחות מחצי אחוז, סמוך לעלייתם. ד"ר שאול עטר מבית־החולים העמק בעפולה בדק בחלוף שנה לעלייה את שכיחות הסוכרת אצל עולים באזור הצפון ואת היווצרות הגלוקוז בתהליך חילוף החומרים והתברר, כי 9 אחוזים מהנבדקים לוקים בסוכרת, שיעור כפול מזה שבאוכלוסייה הכללית. אצל 9 אחוזים נוספים נתגלו הפרעות בתהליך חילוף החומרים של הגלוקוז, מצב המעיד על חשש להתפתחות סוכרת.

בבדיקה נוספת שערך ד"ר עטר נבדקה השפעת הרגלי התזונה של שתי קבוצות עולים על התפתחות הסוכרת. בקבוצה האחת נכללו יהודי אתר קווארה המכינים את מזונם בביתם, בדרך־כלל כמנהגם באתיופיה. הקבוצה האחרת כללה יהודי מרכז קליטה האוכלים בחדר־אוכל משותף מזון ישראלי שהוכן במטבח המרכז. התברר, כי אצל יהודי מרכז הקליטה היתה הפרעה גדולה פי שלושה בתהליך חילוף החומרים מאשר אצל יהודי הקווארה, שהמשיכו לאכול את המזון המסורתי.

לדברי ד"ר עטר, קיימת השערה כי מצוי בגופנו גן מסויים, השכיח יותר באוכלוסיות הסובלות ממחסור במזון. הגן מסייע לגוף להתמודד עם תנאי מחסור ממושכים, אך השפעתו שלילית ברגע שנחשפים לתזונה עשירה כסוכר הלבן, המעובד. השפעת הגן, אומר ד"ר עטר, הוכחה במחקרים על אוכלוסיות במזרח הרחוק הסובלות ממחסור תזונה, שנחשפו למזון אמריקאי כמו קוקה קולה והמבורגר, ורמת הסוכר אצלם עלתה בשיעור ניכר.

בין העולים היו מעט חולים עם מומים מולדים בלב, כמו מומים בשסתומים, והושתלו להם שסתומים מלאכותיים, אך לא היו כלל חולי לב. לדברי ד"ר נחמיאס, העולים נהגו לאכול באתיופיה מעט מאוד בשר, ולכן, בהעדר שומנים מן החי, לא התפתחו אצלם מחלות כלי דם וטרשת עורקים, הגורמות למחלות לב. ד"ר רובינשטיין בדק את רמת הכולסטרול אצל עולי אתיופיה והתברר, כי היא נמוכה במידה משמעותית מזו של האוכלוסייה בישראל. נוסף לכך התגלתה אצלם רמה גבוהה של כולסטרול "טוב", המגן מפני מחלות לב. הכולסטרול הטוב קשור לפעילות גופנית, וזו שכיחה אצל האתיופים, במיוחד עקב עיסוקם, כמו חקלאות ונפחות. אך רמה גבוהה של כולסטרול טוב נובעת בעיקר ברקע גנטי. כלומר, מחקרים בעולם הוכיחו כי רמה גבוהה של כולסטרול טוב משותפת לבני משפחות או לקבוצות אוכלוסייה שיש להן קשר גנטי. עד כה ידוע לד"ר רובינשטיין רק על מקרה אחד של אוטם שריר הלב, אצל תושב אשקלון שעלה לישראל בשנות ה־80.

"עולי אתיופיה אינם סובלים מלחץ דם גבוה, כי הם היו שקטים ושלווים, וגם מסיבה זו אין להם מחלות לב", אומר ד"ר רובינשטיין. "לחץ דם גבוה גם שכיח הרבה יותר אצל אנשים שמנים, והם אנשים רזים. נוסף לכך הם לא מעשנים, אך יש היום צעירים אתיופים שהתחילו לעשן".

חיפוש תרופות חדישות

ד"ר נחמיאס סיפר על מחלות אחרות שמהן סבלו העולים, כמו מלריה, הגורמת לחום גבוה ועלולה לגרום למוות. שכיחות המחלה תלויה בתקופת העלייה. ככל שגדולה כמות הגשמים כן גדלה יכולת הרבייה של יתוש האנופלס, המעביר את הטפיל הגורם למחלה. לכן שכיחות המחלה היתה גבוהה יותר בקרב העולים שהגיעו בתום עונת הגשמים, בחודשים נובמבר עד ינואר.

היו גם חולים בגרענת, מחלת עיניים המתבטאת בדלקת של העפעפיים ועלולה לגרום להתקפלותם לתוך העין ולשריטת הקרנית. ברבות הזמן נגרמת, מלבד כאבים, עכירות בקרנית ויש הפרעות ראייה, ועלול להיגרם עיוורון. החולים עברו ניתוח בעפעפיים ולמקצתם הושתלו קרניות.

כמחצית מהעולים סבלו משחפת לסוגיה השונים, כמו שחפת הריאה, עצמות, מפרקים, או שחפת של מערכת העצבים המרכזית הגורמת לדלקת קרום המוח. ניתן להם טיפול תרופתי, הנמשך שישה חודשים. כל החולים החלימו, מלבד שלושה גברים בני כ־40 שחלו בשחפת אשר פגעה בקרום המוח ומתו.

"תוחלת החיים באתיופיה היא כ־45 שנה ובישראל תתארך תוחלת החיים של העולים ותגיע בהדרגה ל־70־80 שנה" – אומר ד"ר יעקב נחמיאס, מומחה למחלות טרופיות וממונה על מדיניות הטיפול בעולים מאתיופיה בקופת־חולים הכללית

גם טפילי מעיים, החודרים לגוף במגע עם מקורות מים מזוהמים, היו תופעה שכיחה. כמעט כל העולים סבלו מאוסקריס, תולעת ארוכה ועבה המתקיימת על המזון שבמעיים. אם כמות התולעים רבה, עלולה להיגרם חסימה במעיים, מצב המצריך ניתוח. האוסקריס נבדקה ונעלמה במהלך החודשים הראשונים לעלייה, כי אורך חייה קצר.

ד"ר נחמיאס מספר, כי הטיפול במחלות השונות הצריך לימוד נמרץ של הספרות הרפואית המתאימה וחיפוש תרופות חדישות במפעלים לתרופות בעולם. "התרופות הוותיקות אינן יעילות מספיק, וחיפשנו תרופות חדישות, שנוסף ליעילותן יהיו נוחות לשימוש ואפשר יהיה ליטול אותן מחוץ לבית החולים, וללא תופעות לוואי, כי קשה להתמודד עם התפתחות תופעות לוואי באוכלוסייה גדולה.

"יצרנו קשרים עם מפעלים המפתחים תרופות למחלות העולם השלישי, לרבות מפעלים בשווייץ ובבריטניה. תוך הפעלת קשרים אישיים עם ישראלים המועסקים שם, או יהודים, לפעמים ניתנו לנו התרופות ללא תשלום, במסגרת ניסוי שערכו מפתחי התרופה, ולפעמים בתרומה ממפעל שבעליו יהודי".

"תוחלת החיים באתיופיה היא כ־45 שנה", מסכם ד"ר נחמיאס, "ובישראל תתארך תוחלת החיים של העולים ותגיע בהדרגה ל־70־80 שנה".

קחו לדוגמה את קטע 13

ניסיון העבר במדינות גדולות מלמד כי לא תמיד היו האוטוסטרדות הגדולות פתרון לבעיית התחבורה. ארבעה גורמים "ירוקים" – אנשי החברה להגנת הטבע, רשות הגנים הלאומיים, רשות שמורות הטבע והמשרד לאיכות הסביבה – טוענים, כי לחברת כביש חוצה ישראל אצה הדרך

חגי פורשנר

"ר מה להמציא מחדש את הגלגל, בפרט שידוע שהוא מסתובב?" – שואלים חסידי איכות הסביבה כשהם מדברים על כביש חוצה ישראל, כביש מספר 6, העומד להיסלל בקרוב. לא תמיד היה התקף ברור וגלוי לעין, וכוודאי שלא תמיד הסכימו הכל עם דיאגנוזת ה"מבצר", אבל כיום הדברים די ברורים: אוטוסטרדות על, ה"סופר היוויי", כבניין בארה"ב, לא היו פתרון לבעיות התעבורה בערים הגדולות ובסביבתן.

כביש מספר 6, שתכנונו החל בשנות ה־70, הוא בן תקופתו של ה"סופר היוויי". האיחור בסלילתו סיפק את האפשרות לבדוק את יעילותו של פתרון תעבורה זה וללמוד מנסיונם של אחרים.

"אבל 'חברת כביש־6', תאגיד ממשלתי שהוקם במיוחד לצורך הפרוייקט הזה, מבקשת לגרז את ההליכים ומנעת מבדיקה מקיפה ועמוקה של כל משמעויותיו של הכביש ושל כל החלופות. אצה לה הדרך להצריק את קיומה" – טוענים ארבעה גורמים "ירוקים": אנשי החברה להגנת הטבע, רשות הגנים הלאומיים, רשות שמורות הטבע וגם המשרד לאיכות הסביבה, המשתפים פעולה בהתנגדות למגמות המסתמנות כיום לכביש הזה.

הקטע הראשון שייסלל מתוך מאות הקילומטרים של כביש 6 – "קטע 13", לפי המיספור של מתכנני הפרוייקט – יכול היה לשמש הדמנות להוכיח שאין בכוונת האחראים על מימוש התוכנית לעשות מלאכה קלה ושהם באמת מתכוונים להימנע בכל האפשר מגרימת נזקים. במקום זה, הוא יהיה דוגמא בזעיר אנפין לכוונותיה ולשיטותיה של 'חברת כביש־6'. יותר מכך: אם המועצה הארצית לתיכנון ובנייה, אשר תתחיל ב־4 באוקטובר את הדיון בקטע כביש זה, לא תעצור את 'חברת כביש־6' – צפויים נזקים משמעותיים ביותר לסביבה ולאיכות החיים.

משחק החלופות

לפי התכנון המקורי של הכביש, בשנות ה־70, מרכז הארץ – בין מחלף ברקמן על כביש ת"א־ירושלים, ובעצם כארבעה ק"מ דרומית לו, לבין צומת קסם – היה אמור לסבול ממנו באיזור שבו עוברת מסילת הברזל ממזרח לשדה התעופה. כשהפרוייקט חזר לתחייה בשנים האחרונות, גילו האחראים, עליו שהתוואי הזה צפוף מכדי לקלוט גם כביש רחב. ואז החל המסע מזרחה, למצוא חלופות. המסע למעשה לא הסתיים: כיום יש ארבע חלופות, שביניהן תבחר המועצה הארצית לתיכנון ובנייה – אם לא תחליט לדחות את העניין עד לסיומה של בדיקה רצינית, המטילה גם ספק בכדאיותו הכוללת של המקטע הזה, או של הכביש כולו. וכבר נשמעים קולות הקוראים להזיז את הכביש מזרחה, ולסלול אותו לאורך הקו הירוק ממש – ואף מעט מזרחית לו. בהצעה שחלופת "קו ירוק" איננה עומדת על סדר־היום הציבורי, יש אם כן ארבע חלופות אחרות לקטע 13. איך נצברו חלופות כה רבות בזמן כה קצר? בשיטת "יש בעיה או עוקפים אותה":

כשגילו שה"חלופה המערבית (א')", על־גבי התוואי של כביש 444, נתקלת בצוואר בקבוק בנקודה שבין בית נחמיה למחנה הצבאי שממערב לו – יצרו את "חלופה מזרחית א'"; כשגילו התנגדות של התושבים (אנשי היישובים מזור, גבעת־כח, בריקה, גבעת־השלושה, עינת והפרסיירקי) – יצרו את חלופה "מזרחית ב'". כשגילו שחלופה זו פוגעת במיתחם המחצבות (כדי לעקוף את שטחי־החקלאות של נחשונים) – יצרו את חלופה "מזרחית ג'". לו יכלו, היו ממשיכים לעקוף בעיות – הפגיעה בעינת והריסת מיגדל־צדק – ומוצאים עוד תוואי דרך.

צוואר הבקבוק

אך המתכננים לא שמרו על נאמנות אפילו לשיטת העקיפה, ששירתה אותם בחלקו הדרומי של קטע 13. בנקודה שבין ראש־העין לבין גבעת־השלושה יש צוואר בקבוק לא פחות בעייתי מאשר זה שממערב לבית־נחמיה – אך הוא יתבצע. לבעיית בית־נחמיה יש פתרון "קל" (אבל שגוי, כפי שנראה להלן) ברמות חלופה. ולבעיית ראש־העין אין פתרון. בלי להקל ראש בבעייתיות של הקטע אשר ממערב לראש־העין, ובלי להקל ראש בכל הבעיות והנזקים אשר כביש־6 יגרום מצפון ומדרום לקטע־13, נתאר כאן חלק מן הנזקים שהכביש יגרום לרכס הגבעות של מרכז הארץ – אם חברי הוועדה הארצית לתכנון ובנייה לא יתעשתו ולא יעצרו את ההפסדים.

חלופה "מזרחית ב'", למשל, תחרוץ (בטווח־הזמן הבינוני) את גורלם של השטחים הירוקים הצנועים אשר ממזרח ליישוב שוהם: הם ייכלאו בין כביש־6 לבין כביש 444 שירוחב, גם בצוואר־הבקבוק של בית־נחמיה, ויישארו בעצם בתוך אי־תנועה בן שניים־שלושה קמ"ר; חניקתם, ואפילו היעלמותם – על־ידי ניצול השטח לצורכי מיסחר, תשתית תיירותית, או בינוי־מגורים, שיהיו "מתבקשים" עקב הנגישות התעבורתית הברורה – הן, במצב דברים זה, בגדר כמעט־וודאות. גם פיתוליו היפים של נחל שילה יעלמו, כי הכביש הענקי יחצה אותו חמש פעמים.

חלופה "מזרחית א'" תחתוך את היישוב בית־דוד ותפגע בשטחים הירוקים עד ליער קולה, אשר חלק משטחו יגולח וייקבר תחת מחלף דרכים גדול. אבל לחלופה זו יש סיכויים מועטים להתבצע, אם ה"שיטה" של 'חברת כביש־6' תמשיך להיות מיושמת: מול התנגדותם של יישובי הסביבה הזו – אשר תושביהם מצביעים על הפגיעה שתיגרם להם בהמשכה של חלופה זו, שתתאחד עם התוואי המערבי מצפון לשרידי יער קולה – מציעים המתכננים "פיתרון" קל – חלופה "מזרחית ב'".

התנגדותם של תושבי נחשונים תציל, אולי, את נחל שילה ואת יער קולה. גם להתנגדות הלגיטימית שהם יציבו – הדרישה להימנע מפגיעה בשטחי החקלאות שלהם – יש ל'חברת כביש־6' "פיתרון" קל: חלופה "מזרחית ג'", כפיתרון שהמאפיין העיקרי שלו הוא קלות עיסקית ומישפטית ולא אקולוגיה במבט כולל – אינה נטולת מיפגעים. העיקרי שבהם הוא הריסת מיגדל־צדק, ויש לזכור גם את הפגיעה בתושבי עינת.

אולי מנהרה?

והנה, אפילו פתרונות עיסקיים יכולים לספר את שלוש החלופות המזרחיות. אם בכביש־6 כה חשוב – כפי שטוענים מתכנניו, שהצליחו לשכנע אפילו חלק מן ה"ירוקים" – אולי יבצעו את אחת מהחלופות הללו באמצעות מנהרה ארוכה, שתותיר את הנוף ואת השטחים החקלאיים ואת תנאי־החיים של תושבי הסביבה במצב הנוכחי או כמעט. אבל המחיר של מנהרה כזו צפוי להרתיע; פתרון זה נחשב בלתי־אפשרי – ולראיה, אפילו אין תחשיבים בדבר עלותו. האם משמעות הדבר היא, ש"אין ברירה" – כפי שטוענים תומכי 'כביש חוצה־ישראל' – וצריך לבחור בין החלופות המזרחיות כמו שהן? האם נגזר גורלם של השטחים הירוקים, יער קולה, פיתולי נחל שילה?

לא. ואפילו אין הכוונה לוויתור על קטע־הכביש הזה. חלק מה"ירוקים" השתכנעו כי באיזור זה נדרש כביש כבעתי, ביחס לחלקו המיזרחי של גוש דן, אשר יקצר את הדרך צפונה לבאים מירושלים וימנע את נסיעתם דרך אזורים צפופים יותר במערב לשטח הזה: אם נאמץ את תפיסתם, אפשר להצביע על אפשרות להעברת הכביש הסבעתי הזה: התוואי, שבו עובר כעת כביש 444.

אם מישהו עדיין זוכר, זה היה התוואי ("חלופה מערבית") שתוכנן זה לא כבר – ואשר כמעט נשכח, נוכח מבול החלופות המזרחיות לו. סיבה נוספת לכך ששכחו אותו – וממקדים את הדיון בחלופות המזרחיות בלבד – היא צוואר הבקבוק המפורסם, בין בית־נחמיה לבין המחנה הצבאי שממערב לו והנזקים שייגרמו לתושבי היישוב ולשוהים במחנה. אפשר לתכנן מחדש את כביש־444 (ממילא עושים זאת, כדי להרחיבו) וליצור מצב שבו קטע־13 וכביש־444 יהיו חופפים לפחות באתר הזה.

במאמץ הנדסי מסויים, ועוד מאמץ כספי, אפשר לצמצם – ואפילו למנוע – את הנזקים הצפויים לאגף המערבי ביותר של בית־נחמיה ולחלקו המזרחי של המחנה הצבאי. לא מדובר רק בקירות־אקוסטיים: המשרד לאיכות־הסביבה ממליץ על שיקועו של כביש־6, עד לשני מטרים מתחת לפני־הקרקע, והעברתו של כביש־444 בנתיב עילי שיהיה חופף לקטע־13; רוחבו של הכביש יצומצם מ־120 מטר ל־70 מטרים (ואולי פחות, אם ייבנו קירות־תומכים "רזים" יותר מן המקובל) – ופגיעה של 20־30 מטר בבית־נחמיה (ו־40 או 30 מטר במחנה הצבאי) היא סבירה, נוכח העובדה שחלק מהשטחים שייסללו אינם בשימוש כעת, וחלקם האחר מכוסה מחסנים מבוערים. ראוי לראות את הנזק הזה כמחיר מינימאלי, אשר יש להעדיפו כחלופה לנזקים הסביבתיים שייגרמו בגלל החלופות המיזרחיות.

ארבעת הגורמים ה"ירוקים" ציטטו לאחרונה (ראו "דבר" מה־13 בספטמבר) תחשיב שערך ראש המכון הישראלי לחקר התחבורה, גדעון השמשוני: "אם מהוונים את העלויות שייגרמו למכוניות עקב הארכת המסלול בלבד (החלופות המיזרחיות ארוכות בכ־2.5 ק"מ בהשוואה לחלופה המערבית), שווה להשקיע אפילו 600 מיליון שקלים־חדשים נוספים בחלופה המערבית – ועדיין להרוויח".

שאלת העלויות

לדברי ארבעת הגורמים, אשר מתנגדים בתוקף לחלופות המזרחיות, כביש־444 ("החלופה המערבית") מורחב מוכפל הוא גם יותר נוח ומהיר מבחינת הביצוע. זהו תוואי הרבה יותר מישורי, שיצריך הרבה פחות עבודות שינוע אבן ועפר (והציבה של חמישה מיליון קוב בגבעות ומילוי שטחים נמוכים) ומספר הרבה יותר קטן של גשרים ומחלפים. עלותן של עבודות השינוע, לבדן, צפויה להגיע, לפי תחשיבי 'חברת כביש־6', ל־65 מיליון ש"ח, אבל יש גם הערכות כפולות.

העברת כביש־6 בתוואי הזה, של כביש־444 (הצפוי בכל־לא לגדול) גם מקצרת את אורכו של השטח הסלול. החלופות המזרחיות ("ב" ו־"ג") מאריכות את הכביש ב־2.4 ק"מ – עלות נוספת של 11 מיליון דולר – ומצריכות הארכתן של דרכי הרוחב החוצות, שגם היא מייצגת עלות כספית לא־מבוטלת. החלופה המערבית, לפי תחשיב (חלקי) זה בלבד, מייצגת חיסכון של לפחות 100 מיליון ש"ח.

לעומת זאת, חלופה זו כורכת יותר הוצאות בתחום פיצוי גורמים אינטרסנטיים, בתושבי חלקו המערבי של היישוב בית־נחמיה, ותובעת התמודדות עם צה"ל. הצבא אמנם הודיע כי הוא "מסכים לוותר לטובת הפרוייקט" – אבל הסכמתו שווה, בעצם, לתשובה שלילית: הצבא דורש להעביר את המחנה למקום אחר, מתוך ידיעה שהמימון הדרוש לכך יהווה גורם מרתיע. חברת כביש־6 הפתיעה והודיעה, כי תסכים לשאת בעלויות – אך הוסיפה וציינה כי היא חוששת שהעברת המחנה תגזול זמן ותביא לדחיית הפרוייקט, דבר שיכריל את עלותו. לא משנה איך מנתחים את ה"הסכמות" של הצבא ושל האחראים לפרוייקט הכביש, הן יביאו ומיועדות להביא לנטישתה של החלופה המערבית.

בלי לגלות שום סוד צבאי, שאפשר לראות מחלון אוטובוס העובר בכביש־444 ליד המחנה, ניתן לבסל מכל וכל את טיעוני הצבא: בחלקו המזרחי של המחנה, אשר 30 או 40 מטר ממנו ינוצלו לטובת הכביש, יש רק כמה צריפים ומיגרש חנייה. הוויתור על ה"תשתית" הזו, שכעת מכוסה בחורשה אינו מצריך העברת כל המחנה למרחקים: אפשר להקים את הצריפים במערב המחנה, או להתחיל לבנות שם לגובה וכך גם לפנות מקום למגרש החנייה שיוסט מערבה.

הריאה הירוקה

"אנשי חברת כביש־שש, אם ידחפו לכיוון העברת התוואי ברכס הגבעות (יישום אחת החלופות המזרחיות), ינהגו כמי שמעדיפים את ההימנעות מן הקשיים על פני גישה של תכנון כולל ושל ראייה עתידית וסביבתית מלאה" – אומרים ה"ירוקים".

עדיף לשלם את הפיצויים לשכניו של המקטע הזה (בית־נחמיה וצה"ל) – ולא לפגוע ברכס הגבעות המזרחי, ביער קולה, בנחל שילה ובשאר מרכיביו של הנוף באותו חבל־ארץ." כביש־444, גם אם יורחב ויוכפל לגובה, עדיין ישמור על התוואי שלה: הוא עובר בתפר שבין המישור הצפוף לבין רכס הגבעות, המעניק להושבי המישור אוויר לנשימה ומקום לנופש בחיק הטבע. קטע־13 של כביש חוצה־ישראל (אנשי 'החברה להגנת־הטבע' קוראים לו "כביש שובר ישראל") יהרוס את הנוף ואת איכות־החיים של תושבי מרכז הארץ.

המסקנה של ה"ירוקים" היא, שרכס־גבעות זה חייב להישמר כדי להשתלב בפארק המטרופוליטאני של גוש דן. הם מסבירים כי פארק זה יהיה בעצם הריאה הירוקה היחידה, ובוודאי העיקרית, של גוש הערים והיישובים – הזכאי להתואר "איזור המגורים הצפוף ביותר בעולם" (1,500 ואף 5,000 נפש לקמ"ר) – אשר תל־אביב מצויה במרכזו.

אבל מה שווים כל הנימוקים הללו – איכות־הסביבה, ואפילו תחשיבי החסכון – מול הדוחים, אשר פרוייקט כביש־שש מבטיח בהקדם לקבלני העפר ולשאר חבריה של המכשלה?

> **"קטע 13" יהיה דוגמה בזעיר אנפין לכוונותיה ולשיטותיה של חברת כביש חוצה ישראל. אם המועצה הארצית לתכנון ובנייה, אשר תתחיל ב־4 באוקטובר את הדיון בקטע כביש זה, לא תעצור את החברה, צפויים נזקים משמעותיים ביותר לסביבה ולאיכות החיים**

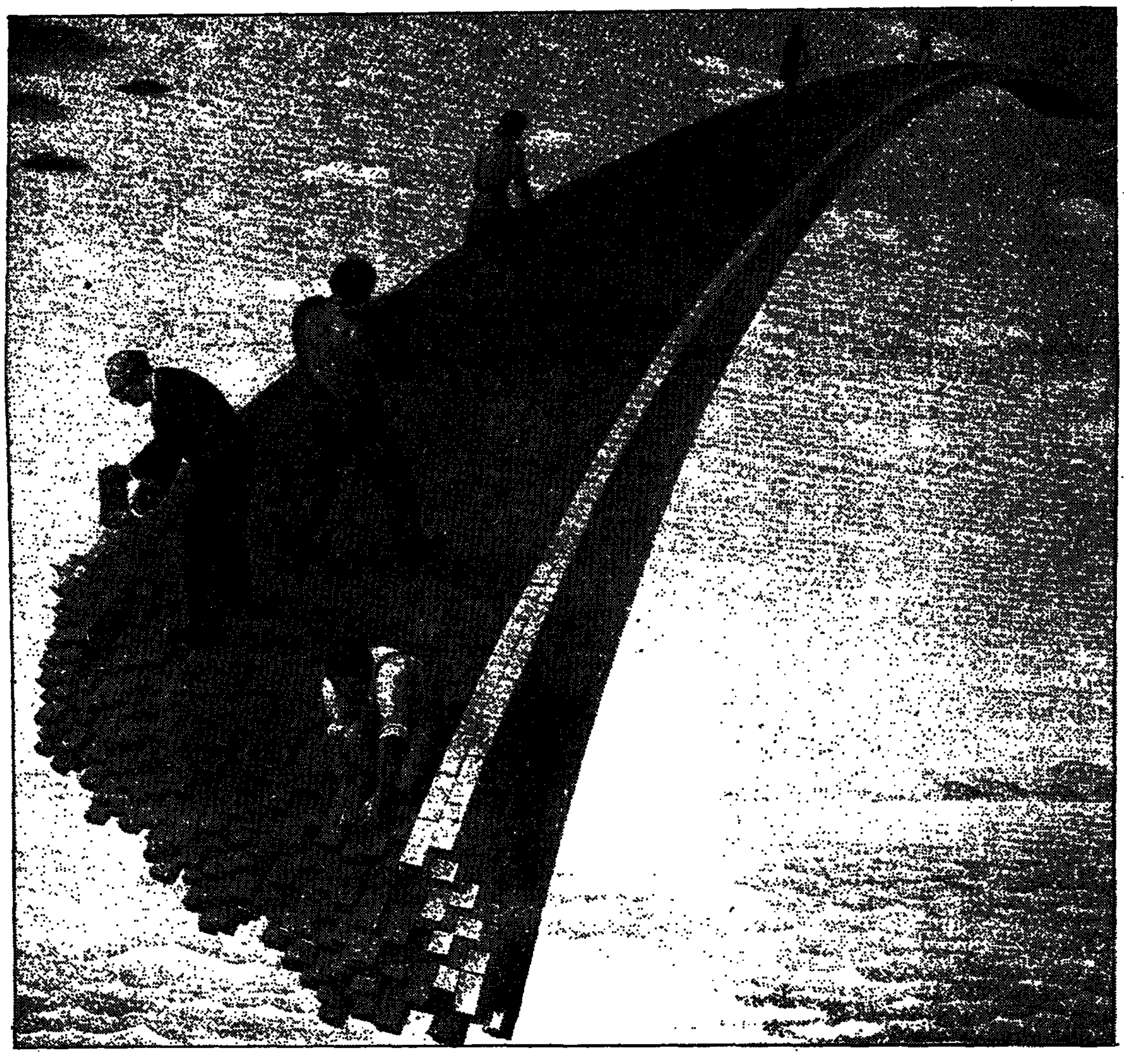

מגזר כלכלי שלישי

תנועה חדשה להקמתו ולביסוסו של דגם כלכלי־חברתי חדש מתפשטת באירופה המערבית. "הרשת האירופית למען משק אלטרנטיבי וסולידרי" הוקמה בסוף 1990 כדי לפתור את בעייתן של הקבוצות הנזקקות לשולי החברה, ובעיקר המובטלים, על בסיס של שוויון ושיתוף

אפרים דוידי

בשנתיים האחרונות מתפשטת באירופה המערבית "הרשת האירופית למען משק אלטרנטיבי וסולידרי" – תנועה של קבוצות ופרטים המנסים למצוא דגם כלכלי אלטרנטיבי וסולידרי לדגם הקפיטליסטי כדי לתת פתרון לאוכלוסיות הנזקקות לשולי החברה ובמיוחד למובטלים.

סקירה מקיפה על הרשת פורסמה בגיליון האחרון של הירחון הצרפתי "לה־מונד דיפלומטיק". מחבר הסקירה, העיתונאי פיליפ באקה, קובע, כי "תנועה זו, המקדמת ערכים שונים הרחוקים מאוד מהאנוכיות והרווח, עדיין קטנה ואינה יכולה להוות אלטרנטיבה לדגם הקיים".

"הרשת האירופית למען משק אלטרנטיבי וסולידרי" הוקמה בסוף 1990 על בסיס של כ־68 ארגונים העוסקים בתולדות התנועה הקואופרטיבית, מכונים כלכליים וחברות שהוקמו על בסיס שיתופי. נשיאה של הרשת, חבר הפרלמנט האירופי לשעבר אלין אר־שימבוד, אומר, כי "למרות חילוקי הדעות אנו פועלים על בסיס של קונסנזוס ובהתאם לאמנה שקיבלנו על עצמנו". הרשת מתבססת על רשתות מקומיות שהוקמו טרם הקמת הארגון האירופי.

בגרמניה, למשל, הוקמה ב־1989 רשת "נץ", שפעלה על בסיס אלטרנטיבות קיימות. הקבוצות שהקימו את "נץ" כללו אלפי עובדים ומובטלים שלא יכלו למצוא עבודה בשל החוק הקיים בגרמניה, האוסר על העסקת קומוניסטים ואנשי שמאל בשורה ארוכה של מקצועות. בסוף שנות ה־80 הוקמו מאות קבוצות שיתופיות של "אסורי עבודה" והיום חברות ב"נץ" כ־1,700 "יוזמות מקומיות", ביניהן קואופרטיבים, קבוצות נשים וקבוצות שיתופיות בכל ענפי המשק. הרשת ממומנת בחלקה על־ידי האוקובנק (הבנק האקולוגי) מיסודם של הירוקים.

קשר עם הפלסטינים

ניסיונות אחרים נעשו בחבל הבסקים בספרד ובמחוזות הבסקים של צרפת. אזור מונדראגון, שהוקם בספרד על בסיס קואופרטיבי על־ידי הכומר הבסקי חוזה מאריה אריזמנדי עוד בשנות ה־50, התפתח עד שהפך לאחד ממקורות התעסוקה המרכזיים באזור ופועל במספר רב של ענפים, מבנקאות ועד למחשבים ורובוטיקה. הפיתוח באזור התבסס על מציאות של משבר כלכלי, בשילוב שאיפות לעצמאות.

במחוזות הבסקים של צרפת קיבלה התנועה תנופה רק בסוף שנות ה־80, כאשר 3,300 משקיעים החליטו להקים חברת השקעות להון־סיכון בשם "הריקאה". חברה זו יצרה עד כה 1,200 מקומות עבודה אשר פועלים על בסיס של שוויון בשכר, פיתוח אזורי ושמירה על הסביבה.

בשוויץ הוקמה לפני שלוש שנים רשת "קוב" (ראשי תיבות של הוועד להגנה על המובטלים), שבה משתתפים מאות פעילים לשעבר של "סולידריות" המותחים ביקורת על הנהגת הארגון בכלל ועמדותיו הכלכליות הימניות. הרשת מאגדת כ־34 ארגונים (כולל קואופרטיבים) המנסים לקדם את הדגם האלטרנטיבי והסולידרי.

הנסיונות להקים משק אלטרנטיבי וסולידרי אינם נחלתן הבלעדית של הערים. בפורטוגל ובספרד הקימו איגודים של איכרים שכירים אגודות שיתופיות. באנדלוסיה שבדרום ספרד פעל "האיגוד המקצועי של עובדי השדה" במשך שנים להעברתן של קרקעות שבבעלות בעלי האדמות גדולים לידי האיכרים. בסופו של דבר לא חולקה בין האיכרים, אלא הוקמו משקים קואופרטיביים.

הרשת האירופית הקימה בשנים האחרונות סניפים גם בבלגיה, בריטניה, שוויץ, איטליה ואירלנד. עתה היא שוקדת על הקמת רשת בין־לאומית. בדצמבר אשתקד נפגשו אנשי הרשת האירופית עם נציגי ארגוני האיכרים בהודו, הנאבקים נגד מדיניות קרן המטבע הבין־לאומית. הרשת גם עומדת בקשר עם קואופרטיבים חקלאיים פלסטיניים בשטחים.

שילוב של כוחות

אחד מראשי הרשת בצרפת מסביר את החשיבות של שיתוף הפעולה במסגרתה: "הכוח של המשק האלטרנטיבי הוא בכך שאנו לא מנסים לפעול על בסיס של חברות או קבוצות בודדות, אלא בצורה מתואמת ככל שניתן, כדי לנסות להתגבר על המכשולים של כלכלת השוק. היעד הוא שילוב של כוחות".

> **בסוף שנות ה־80 הוקמו בגרמניה מאות קבוצות שיתופיות של "אסורי עבודה" בממסגרת רשת "נץ". היום חברות ברשת כ־1,700 "יוזמות מקומיות", ביניהן קואופרטיבים, קבוצות נשים וקבוצות שיתופיות בכל ענפי המשק. הרשת ממומנת בחלקה על־ידי האוקובנק (הבנק האקולוגי) מיסודם של הירוקים**

לדבריו "חלק מהיוזמות הן תגובה על כישלון הדגמים הקיימים, ביחוד אלה הרוגלים כביכול בהקטנת האבטלה. הדגם הקיים 'מייצר' יותר ויותר עניים, יותר ויותר מובטלים, ולכן חשוב לשמור על עיקרון הסולידריות. אך לא תיתכן סולידריות, אם איננו מפתחים לצדה את האוטונומיה, ואין אוטונומיה ללא שוויון. כך יוצא שהמשק הסולידרי הוא אלטרנטיבי ושוויוני".

ברוב העסקים או החברות שהוקמו על־ידי אנשי הרשת נשמר השוויון בשכר. לרוב משתכרים העובדים סביב שכר המינימום, שבצרפת הוא כ־3,000 שקל לחודש.

הרשת אינה דוגלת בהקמת עסקים קטנים או בהפיכת מובטלים לבעלי קיוסקים, אלא מאמינה בהקמת עסקים שיתופיים בעלי ערך כלכלי אשר שומרים על הסביבה ומעניקים לעובד הסכלה מקצועית רחבה וביטחון בתעסוקה.

אנשי הרשת אינם רואים את עצמם כמהפכנים. אחד מפעילי הרשת אומר, כי "יש לשנות את החברה במסגרת שהיא יכולה לעכל זאת. המעשה שלנו הוא רפורמיסטי. בסך הכל אנו מעוניינים בפלורליזם כשקי. אנו רוצים להקים מגזר כלכלי שלישי לצד המגזר הפרטי והממלכתי – המגזר הכלכלי־חברתי".

هكذا عن الاصل

עולה בשמחתו על החגים כולם

הסוכה המוקמת לשבעת הימים היא סמל לנדידת עם ישראל במדבר ולמלכות ישראל, שאליה היו מכוונים געגועי האומה. הרב אברהם יצחק הכהן קוק אומר, כי הסוכה היא גם סמל של שלום ומסתמך על הנאמר בתפילת "השכיבנו": "ופרוס עלינו סוכת שלומך"

נח זבולוני

חג הסוכות במקרא הוא חג האסיף, כמו שנאמר: "אך בחמישה עשר לחודש השביעי, באספכם את תבואת הארץ, תחוגו את חג אדוני שבעת ימים, ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון. בסוכות תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים אני אדוני אלוהיכם".

עוד נאמר שם: ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, כפות תמרים, ענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני אדוני אלוהיכם שבעת ימים ותחגותם אותו חג לאדוני שבעת ימים בשנה, חוקת עולם לדורותיכם" (ויקרא כ"ג). לפיכך מצווה כל איש בישראל לישב בסוכה ארעית שבעה ימים בחודש השביעי, הוא חודש תשרי.

למה מצווה זו ניתנה בחודש תשרי ולא בחודש ניסן שהוא זמן יציאת מצרים? התשובה: משום שבימות החמה אינו ניכר שהסוכה היא לשם מצווה, כי כך דרך בני־אדם לישב בסוכות מפני החום, מה שאין כן בתשרי, שכבר הגיעו ימות הגשמים, ואז כשיושבים בסוכה הרי זה ניכר, כי עושים את זה מפני ציווי אדוני לשם מצווה.

הסוכה המוקמת לשבעת הימים היא סמל לנדידת עם ישראל במדבר. כן היא משמשת סמל למלכות ישראל, שאליה היו מכוונים געגועי האומה, ומשום כך הנהיגו לומר בברכת המזון של חג הסוכות את הברכה: "הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת", כפי שנאמר בעמוס ט': "ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת".

הרב אברהם יצחק הכהן קוק (1865־1935), הרב הראשי האשכנזי הראשון לארץ־ישראל, אומר, כי הסוכה היא גם סמל של שלום והוא מסתמך על הנאמר בתפילת "השכיבנו" שאנו מתפללים מדי ערב: "ופרוס עלינו סוכת שלומך". על כך אומר הרב את הדברים הבאים: "מצינו בסוכה שנשנו בה הלכות מיוחדות שמכשירות אותה לא רק כשאיננה בשלמותה, אלא גם כשחסרים בה חלקים גדולים – 'שתיים (מחיצות) כהלכתן ושלישית אפילו טפח'".

והוא הדין, אומר הרב קוק, במידת השלום, שהוא כל־כך יקר וכל־כך חיוני, שגם אם לא ניתן להשיגו בשלמותו, ראוי להשתדל להשיגו גם בצורה חלקית, גם בצורה מקוטעת, ובלבד שיהיה שלום בין איש לרעהו ובין יחיד לציבור.

חג הסוכות תופס מקום מיוחד בין חגי ישראל והוא עולה בשמחתו על כולם כפי שנאמר במקרא: ושמחת בחגיך, והיית אך שמח, ושמחתם לפני אדוני אלוהיכם שבעת ימים. ואילו בחג הפסח לא מוזכרת במקרא המלה שמחה אפילו פעם אחת ובשבועות היא מוזכרת רק פעם אחת. הסיבה לכך היא שבפסח חוגגים את ראשית קציר התבואה ובשבועות את ביכורי פירות האילן, ואילו בחג הסוכות האסיף הוא במרכזו השולחן. חוגגים בו את גמר הבציר ואיסוף התבואה ועל כך השמחה.

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, כפות תמרים, ענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני אדוני אלוהיכם שבעת ימים

הסוכה המצילה

על מצוות סוכה ועל הישיבה בה מתהלכים סיפורים שונים ומשונים. אחד מהם הוא הסיפור על "הסוכה המצילה". זהו סיפור על יהודי חרדי שגר בורשה. יהודי אמיד, שנתן צדקה בעין יפה. הוא הקפיד שהסוכה שלו תהא מן המהודרות ביותר ולא חס על כספו ולא היה דבר יקר מדי בעיניו בשביל לקיים את מצוות הישיבה בסוכה. גם מהדר באתרוג ולולב היה, החזיק את האתרוג בקופסה של זהב ואת נרתיק הלולב קשר בחוטים של זהב.

כאשר כבשו הנאצים את ורשה והגרמנים התחילו לשדוד את בתי היהודים, הוא ידע כי הוא יהיה הראשון לנפגעים והחל לחשוב איך להסתיר את הרכוש שלו, בעיקר כלי הכסף והזהב שבביתו, מעיניהם.

על האתרוג אומרים שהוא מסמל את העם היהודי. כשם שהאתרוג הוא הפרי היחיד שגדל על העץ שנה תמימה, בקיץ ובחורף, ויש בכוחו לשאת את כל תנאי האקלים, כך גם היהודי, הנודד הנצחי, אנוס לסבול בדרך נדודיו שינויים וחילופים אקלימיים, והוא חי בכל מיני משטרים ומסתגל אל כל התנאים, אף הקשים ביותר

פעם ראה בחלומו את הסוכה שלו, עטורה ברוב פאר, שכאילו היתה מדברת אליו ואומרת: שים נא את חפציך יקרי הערך בתוכי ויינצלו, כי כך כתוב: "וסוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר" (ישעיהו ד' ו').

כאשר התעורר משנתו זכר היטב את החלום ומיד העביר את כל הכלים היקרים לתוך סוכתו ונעל את דלתה. אך בטרם הספיק להעביר את כל אשר לו הקישו אנשי הגסטפו בדלת ונכנסו לבית. הם בדקו בכל החדרים, בחורים ובסדקים ובכל המחבואים, ולקחו מכל הבא ליד. כאשר עברו ליד דלת הסוכה הנעולה שאלו אנשי הגסטפו מה נמצא שם. על כך ענה להם שזו סוכה שבה יושבים היהודים בראשית הסתיו, במצוות התורה היהודית. עבר הראשון מחבורת הגסטפו על יד הדלת ובעט בה בכעס, וכן עשו יתר הבריונים הגרמנים. האיש לא פחד ולא רעד, וחיכה לבאות, משום שהאמין בחלום והיה בטוח כי הוא יתגשם וסוכתו תהיה למחסה ולהצלה לרכושו היקר.

הגרמנים יצאו עם השלל שלקחו מביתו, אבל כל מה שהיה בתוך הסוכה ניצל, וכאשר הגיעה השמועה לשכניו הקרובים, הם הביאו את כל רכושם לסוכתו וגם רכושם ניצל. היהודי מכר את כל הרכוש שהיה בתוך הסוכה ועלה לארץ־ישראל.

האתרוג והדרו

על האתרוג אומרים כי הוא מסמל את העם היהודי. לכל פרי יש זמן ותנאים אקלימיים שבהם הוא יכול לפרוח ולגדול. ישנם פירות שגדלים אך ורק בזמן שהשמש מחממת חזרות, ושאר אין בכוחם לשאת, ויש פירות שגדלים רק בימות הקור, וכשמתגבר החום הם קמלים. האתרוג הוא הפרי היחיד שגדל על העץ שנה תמימה, בקיץ ובחורף, ויש בכוחו לשאת את כל תנאי האקלים, קור וחום, שלג וגשם. בדומה לפירות גם העמים. לכל עם יש מקום ותנאי גידול שלו. האתרוג הוא סמל היהודי הנודד הנצחי, האנוס לסבול בדרך נדודיו כל מיני שינויים וחילופים אקלימיים, והוא חי בכל מיני משטרים ומסתגל אל כל התנאים, אף הקשים ביותר.

בדרך הלצה מספרים על האתרוג שהוא מסמל גם את ההדר, אך רק כאשר משתמשים בו מתי מעט. כאשר משתמשים בו רבים הוא מאבד את ההדר שלו. מספרים על אחד מגדולי הרבנים שקהילה גדולה ומפורסמת רצתה למנות אותו לרב, אך הרב סירב בכל תוקף. כאשר נודע הדבר לאשתו היא התערבה בעניין וניסתה לשכנע אותו שיסכים לקבל משרה כבודה זו. הדבר היה לפני חג הסוכות והרב אמר לאשתו: את יודעת מה? אם תקני לי אתרוג מהודר אשקול בדבר ואולי אקבל את הכהונה.

האשה נסעה מיד לעיר הגדולה וקנתה לבעלה אתרוג מהודר כולו נוי ויופי. כשנודע בעיירה שיש לרב אתרוג מהודר, התחילו כולם לנהור אל ביתו כדי לברך על האתרוג. כבר ביום הראשון איבד האתרוג את הדרו ויופיו מרוב שימוש. הוא השחיר והתכסה בכתמים. פנה הרב אל רעייתו ואמר: את רואה, האתרוג הנאה והיפה הזה מאבד את כל הדרו כשידיה של קהילה שלמה ממשמשות בו.

חג המים

במוצאי יום טוב ראשון של סוכות מתחילים בשמחת בית השואבה, לציון שאיבת המים ממעיין השילוח שליד ירושלים לשם ניסוכם על גבי המזבח.

האגדה מתארת את התהלוכה היפה של שמחת בית השואבה בשלל צבעים מרהיבי עין. "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפני העם ואבוקות של אור בידיהם. והיו אומרים לפניהם דברי שירה ותשבחות, והלוויים בכינורות ובנבלים ובמצלתיים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר".

אמרו על רבן שמעון בן גמליאל שכשהיה שמח שמחת בית השואבה היה נוטל שמונה אבוקות של אור בידו האחת וזורק כלפי מעלה, וזורק אחת ומקבל אחת, ואין אחת מהן נוגעת בחברתה. ממש אקרובט, בימינו היה בוודאי זוכה באליפות בספורט זה.

"מצינו בסוכה שנשנו בה הלכות מיוחדות שמכשירות אותה לא רק כשאיננה בשלמותה, אלא גם כשחסרים בה חלקים גדולים. והוא הדין בשלום, שהוא כל־כך יקר וחיוני, שגם אם לא ניתן להשיגו בשלמותו, ראוי להשתדל להשיגו גם בצורה חלקית, ובלבד שיהיה שלום בין איש לרעהו ובין יחיד לציבור"

את תיאור השמחה מסיימת האגדה במשפט המפורסם: "מי שלא ראה את שמחת בית השואבה לא ראה שמחה בימיו".

בחג הסוכות היו אבותינו עולים לרגל לירושלים מכל קצווי הארץ והעולם. ללא דאגה השאירו את תבואתם באסמים בבטחם בהשגחת אדוני. ומספרת האגדה: מעשה בשני אחים עשירים שהיו באשקלון, והיו להם שכנים רעים מאומות העולם, והיו אומרים: אימתי יעלו היהודים הללו להתפלל בירושלים ואנו נכנסים לבתיהם ונוטלים את כל מה שיש בהם. הגיע הזמן והאחים עלו לירושלים והקדוש ברוך הוא זימן להם מלאכים בדמותם שהיו נכנסים ויוצאים בבתיהם. כשחזרו האחים מירושלים שלחו לשכניהם מתנות שהביאו עימם משם. אמרו להם השכנים: היכן הייתם? אמרו להם: בירושלים. אימתי עליתם? ביום פלוני ופלמוני, כלומר לפני חג הסוכות. ואת מי הנחתם בבית? לא הנחנו שום אדם. אמרו השכנים כאילו כפאם שד: ברוך אלוהי היהודים שלא עזבם ולא יעזבם לעולם.

מצוות הערבה

בהושענא רבה מקיימים את מצוות הערבה. וכך מתואר מנהג זה במשנה: "מקום היה למטה מירושלים ונקרא מוצא, לשם היו יורדים הכוהנים בכל יום ומלקטים ענפי ערבה ארוכים שגובהם היה אחת־עשרה אמה. ובאים וזוקפים אותם בצדי המזבח, וראשיהם כפופים על גבי המזבח. תקעו הריעו ותקעו. ערבה זו היתה צריכה להיות מהגדלות על נחל ולא מן הגדלות בין ההרים. כי רק ערבה הגדלה על המים עשויה היתה לסמל את הגשם שהתפללו עליו וביום השביעי, היום האחרון של חג הסוכות, בו נידונים על המים, הוא יום החיתום, כלומר נחתם גזר־דינם של גשמי ברכה של השנה. היו הכוהנים חובטים את ענפי הערבה בקרקע בצדי המזבח אחרי גמר ההקפות, משום כך נקרא אותו יום יום חיבוט הערבה. מנהג זה של חיבוט הערבה היה כה חשוב בעיני החכמים עד שקבעו כי הוא דוחה שבת. ואם חל היום השביעי של החג בשבת היו מלקטין את ענפי הערבה מערב שבת ומניחים אותם בגיגיות של זהב כדי שלא יכמושו" (סוכה פ"ד ה').

הצדוקים התנגדו למצוות הערבה והתאמצו להפריע לביצועה עד כמה שאפשר, כפי שמסופר בתלמוד (סוכה מ"ח). "פעם אחת חל שביעי של ערבה להיות בשבת הביאו מורביות (ענפים) של ערבה מערב שבת והניחום בעזרה. הכירו בהם הביתוסים ונטלום וכבשום תחת האבנים. למחר הכירו בהם עמי הארץ ושמטום מתחת האבנים, והביאום הכוהנים וזקפום בצדי המזבח, לפי שאין ביתוסים מודים שחיבוט ערבה דוחה שבת". בגלל התנגדותם של הצדוקים למצוות הערבה זכתה מצווה זו לפרסום גדול בקרב העם ולכן גם קבעו החכמים את המנהג של ההקפות.

בכל יום מששת ימי החג הראשונים היו מקיפים בלולביהם את המזבח וביום השביעי, הוא יום חיבוט הערבה, היו מקיפים אותו כשענפי הערבה מסביבו שבע פעמים. בשעת ההקפות היו אומרים "אנא אדוני הושיעה נא, אנא אדוני הצליחה נא" (תהילים קי"ח), ובשעת הקריאה ב"הלל" מנענעים בלולב. משמעות ההקפות היא לבקש מהשם יתברך שישלח את הגשם (המסומל על־ידי הערבה) בעיתו. משסיים העם את ההקפות חבטו הכוהנים את הערבה בקרקע בצדי המזבח. דבר זה שימש אות לילדים שנמצאו במקדש שהטקס הסתיים ואין עוד צורך בארבעת המינים, ומיד התינוקות שומטים את לולביהם ואוכלים אתרוגיהם.

מנהגי שמחת תורה

חג שמחת תורה זכה לכינוי של "שמיני עצרת" מפני שבאותו יום מסיימים את המחזור השנתי של קריאת התורה. לכבוד הסיום עורכים הקפות מסביב לבימות בית הכנסת, חובקים ספרי תורה, שרים ורוקדים ומשתפים את הילדים כדי לחנכם לאהבת התורה ולמצוותיה.

הרב משה סופר (1762־1839), המכונה על שם ספרו "חתם סופר" – מגדולי הפוסקים במאה ה־19 ומנהיג האורתודוקסיה ההונגרית – הדגיש בדרשותיו את החובה לעלות לארץ־ישראל וכן חיב את ידיעת השפה העברית. ואכן, בשנים 1830־1883 עלו בעידודו כמה קבוצות מתלמידיו לארץ.

האגדה מתארת את התהלוכה של שמחת בית השואבה בצבעים מרהיבי עין: "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפני העם ואבוקות של אור בידיהם. והיו אומרים לפניהם דברי שירה ותשבחות, והלוויים יוצאים בכינורות ובנבלים ובמצלתיים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר"

מספרים על הרב משה סופר, כי התפרסם בכשרונותיו הגדולים כבר בהיותו ילד בן שש. פעם אחת, כאשר לא היו די ספרי תורה לכבד את כל הנכבדים בהקפה הראשונה, קם הרב של העיירה ואמר: קחו את משה'לי והקיפו עימו את הבמה ויחשב לכם כמקיפים עם ספר תורה, בהסתמך על הנאמר בתלמוד (מכות כ"ב ע"ב) – אמר רבא, כמה טפשים רוב בני־אדם שקמים בפני ספר תורה ולא קמים בפני אדם גדול (תלמיד חכם).

במנהג נאה נוהגים בשמחת תורה, להתחיל מחזור חדש של קריאת התורה כ"בראשית" מיד לאחר סיום המלים האחרונות בתורה "לעיני כל ישראל" שבסוף פרשת דברים. העולה לתורה לקריאת הפסוקים האחרונים נקרא "חתן תורה" והעולה אחריו לקריאת הפסוקים הראשונים של המחזור החדש בספר בראשית נקרא "חתן בראשית".

למה מצוות הסוכה ניתנה בחודש תשרי ולא בחודש ניסן שהוא זמן יציאת מצרים? משום שבימות החמה אינו ניכר שהסוכה היא לשם מצווה, כי כך דרך בני־אדם לישב בסוכות מפני החום, מה שאין כן בתשרי, שכבר הגיעו ימות הגשמים, ואז כשיושבים בסוכה ניכר שעושים זאת לשם מצווה

גם ילדים שטרם הגיעו למצוות, כלומר לפני גיל 13, שלא מעלים אותם לתורה בכל ימות השנה, מעלים בשמחת תורה. מעלים אותם בצוותא, פורסים טלית מעל ראשיהם כמו אפריון של חופה ואיש מבוגר עולה לתורה ומברך את ברכת התורה יחד עם הקטנים. עלייה זו נקראת "עם כל הנערים". לאחר שמסיימים את ברכת התורה מברך כל הקהל את הילדים בברכת יעקב לבני יוסף (בראשית מ"ח): "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי, אברהם ויצחק, וישגו לרוב בקרב הארץ".

מבדיחות החג

מסופר שכנופיה של נוצרים ישועיים פנאטים פרצה בליל שמחת תורה לפני כמה מאות שנים לבית הכנסת הגדול בקרקוב, בשעה שעמדו בהקפה הרביעית, והרגה שם מאות יהודים. לזכר ההרוגים נהגו כל השנים בבית־כנסת זה לערוך רק שלוש הקפות ומחצה. במחצית ההקפה הרביעית היו חוזרים ומשיבים את ספרי התורה אל תוך ארון הקודש וכל המתפללים היו מתיישבים על הארץ כאבלים ואחד מן הקהל היה אומר את תפילת "יגדל אלוהים וישתבח" בניגון של [illegible] – כבוד ליהודים שנהרגו בבית הכנסת על קידוש השם.

ומספרים גם בדיחה: פעם פנה רב אל אחד מבעלי הבתים שלו ששימח את עצמו מאוד בשמחת תורה ושאל אותו: מפני מה אתה משמח את עצמך, מה זה קפצה עליך השמחה? אני לומד תורה ואתה שמח? על כך השיב לו בעל הבית, שלא היה גדול בתורה: רבי, בערב יום הכיפורים אני מתוודה על חטא שחטאנו לפניך בכפת שוחד. ומה שייכות יש לחטא הזה אלי, וכי כבר אני שאני לוקח שוחד? אלא שכל ישראל ערבים זה לזה, ואם אני שותף לחטאיך בשוחד, מותר לי להיות גם שותף ללימוד התורה שלך.

חג שמחת תורה זכה לכינוי של "שמיני עצרת" מפני שבאותו יום מסיימים את המחזור השנתי של קריאת התורה. לכבוד הסיום עורכים הקפות מסביב לבימות בית הכנסת, חובקים ספרי תורה, שרים ורוקדים ומשתפים את הילדים כדי לחנכם לאהבת התורה ולמצוותיה

על "החפץ חיים" (הרב ישראל מאיר הכהן, 1838־1933), מגדולי הדור ומגדולי הפוסקים שנודע על גדלותו בתורה ובצדיקותו היה גם עניו גדול, מספרים, כי בשמחת ימי חג הסוכות היתה שורה שמחה גדולה בבית מדרשו בראדין. רבי ישראל מאיר היה מקפיד לשמח השמחים ודורש מעניני היומא. פעם אחת, בעיצומה של השמחה, כאשר המתפללים משתתפים את הרב ישראל מאיר ומרקדים לפניו, אחז בו אחד מן החבורה והרים אותו למעלה, ורבי ישראל מאיר נשא קולו באותו התלמיד, אך מכיוון שהקפיד על שמירת כבודו של האדם הלך אליו כעבור שעה קלה לפייסו ואמר לו בבת שחוק: "לא מן התורה לרומם אדם למעלה משיעור קומתו". כידוע, "החפץ חיים" היה נמוך קומה.

על המנהג של "חתן התורה", שמכבדים בו על־פי רוב את הגבירים של העיירה, בגלל שאינם לומדים ונוטלים ספר לידיהם רק לעיתים רחוקות, אמר מי שאמר: "גביר שכזה הוא חתן חסידי – הוא אינו מתראה שנה שלמה עם הכלה (התורה)".

את האימרה הידועה "הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל" מייחסים גם לספרי תורה שמקיפים עימם בשמחת תורה. יש ספר תורה שקוראים בו בכל יום שני וחמישי, יש ספר תורה שקוראים בו רק בשבת ובחגים, אבל יש גם ספר תורה שבכל ימות השנה הוא עומד בתוך ארון הקודש, רחוק לעין רואה, ומוציאים אותו רק פעם אחת בשנה – בשמחת תורה, ועליו נאמר: הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל.

תוספת היוקר על הכוונת

אנשי האוצר ובנק ישראל, כל אחד משיקולים שונים, החליטו שמכיוון שאין להם ברגע שליטה בשכר עצמו, ניתן לפחות לנסות ולקצץ שני אחוזים מתשלום תוספת היוקר הקרובה. שוחט, המכיר את רמון היטב, הניח לפתחו הצעה שאי־אפשר לסרב לה

לוי מורב

ברגע שבאוצר, יחד עם בנק ישראל, הגיעו למסקנה שהם איבדו למעשה את השליטה על קצב עליית המחירים – ביטוי עדין למה שידוע כ"אינפלציה" – היה ברור שהשכר יהווה את המטרה הקרובה לגרזיניהם של מקבלי ההחלטות.

מכיוון שלא ניתן ברגע היסטורי זה, כאשר המורים, העובדים הסוציאלים ואחרים קיבלו תוספות שכר של עשרות אחוזים, להיטפל לשכר עצמו, נותרה רק כבשה אחת לסכינו של האוצר – תוספת היוקר.

הסכם תוספת היוקר במתכונתו הנוכחית בנוי בצורה מאוד מתוכנת. הוא מבטיח למעשה לממשלה ולמעסיקים שאם האינפלציה השנתית תהיה בגובה של שישה אחוזים, לא יזכו העובדים למעשה לשום פיצוי על ההתייקרויות.

ההנחה הסמויה של ראשי האגף לאיגוד מקצועי של ההסתדרות, כאשר חתמו על ההסכם הזה, היתה כפולה: לעובדים המאורגנים יש פרצים נוספים לתוספות שכר, כמו עירכון דרגות וותק, על־פי חישוביהם יש להם מספיק כושר תמרון למנוע שחיקה ריאלית בשכר גם אם לא יפוצו על שישה אחוזים־אלה.

ההנחה הסמויה האחרת היתה לתת לממשלה ולמעסיקים תמריץ כבני להוריד את האינפלציה לרמה של שישה אחוזים או קרוב לכך.

בשנת '92, שבה עלו המחירים רק ב־9.4 אחוזים, היתה הערכה שמטרה זו (שישה אחוזים) אכן ניתנת להשגה. העובדה היא שהאוצר ובנק ישראל קבעו לעצמם יעד של שמונה אחוזים בשנה הנוכחית. אולם גורמים שונים שלא נחזו על־ידי קברניטי המשק שמו לאל מטרה זו והאינפלציה השנה תהיה כ־14 אחוז.

הסכם תוספת היוקר לקח אפשרות זו בחשבון, והוא בנוי כאמור, כך שניתן פיצוי להתייקרויות מעבר לשישה אחוזים. אולם בגלל ההאטה בעליות המחירים נוצר פיגור בערכון הפיצוי, דבר העלול לגרום לשחיקה ריאלית בשכר. הסכמי השכר במקטור הציבורי נותנים פיצוי ממשי מעבר להסכם תוספת היוקר.

אנשי האוצר ובנק ישראל, כל אחד משיקולים שונים לחלוטין, החליטו שמכיוון שאין להם ברגע שליטה בשכר עצמו, ניתן לפחות לנסות ולקצץ שני אחוזים מתשלום תוספת היוקר הקרובה בפברואר '95.

אברהם שוחט מכיר את יו"ר ההסתדרות, חיים רמון, לא מאתמול ולא מכבר הוא כינה אותו "מושחת פוליטית". הוא יודע שלא ההמונים העמלים או השכירים ברמות השכר הנמוכות מעניינים את רמון, אלא דווקא השכירים והעובדים מקרב המעמד הבינוני, לכן הניח לפתחו חבילה מפתה מאוד מבחינתו.

הרעיון די פשוט ביסודו. אמנם יו"ר ההסתדרות, תוותר על חלק מתוספת היוקר ושני אחוזים שאמורים להיות משולמים בפברואר 95', בתמורה אנחנו (האוצר) נפחית את מס הבריאות מ־4.8 אחוזים ל־3.3 אחוזים, כלומר ב־1.5 אחוזים, ועוד חצי אחוז נוריד מן השכירים בתשלומי הביטוח הלאומי.

התוצאה ההסכמית תהיה ששכר הנטו של מקבלי ההכנסות הבינוניות במשק יגדל ב־1.3 אחוזים.

ליו"ר ההסתדרות קשה לסרב להצעה זו. חיים רמון הוא האיש המזוהה יותר מכל אחד אחר עם חוק ביטוח בריאות ממלכתי. המס במתכונתו הנוכחית פוגע קודם כל במעמד הבינוני, שהוא האלקטורט המוצק של רמון.

הפחתה במס הזה יכולה רק להועיל לרמון, המצביעים שלו יכולים לחיות גם בלי שני האחוזים של תוספת היוקר, במיוחד כאשר בקרוב יפוג תוקפו של ההסכם הישן. רמון יוכל לנפנף בעובדה שהנטו, אחרי קיזוז ההפחתות, יגדל בשיעור של 1.3 אחוזים.

גם לשוחט העסקה הזאת כדאית. אין לו שום דרך יעילה אחרת להיאבק באינפלציה ולהימנע מפיחות לפיתוי התעשיינים. בהפחתת שני אחוזים מעלות העבודה על־ידי אי־תשלום תוספת היוקר הוא מכה ארבע ציפורים במכה באבן אחת: אינפלציה נמוכה יותר, הקטנת עלות העבודה למעסיקים, הטלת האחריות הפוליטית לצעד הלא סימפטי (אי־תשלום תוספת היוקר) על ההסתדרות; ולא פחות חשוב, הסבה לאותו המקטור בחברה הישראלית [illegible], לא פחות מיו"ר ההסתדרות – מעמד הביניים.

ועל זה נאמר: גם אכלו את העוגה וגם השאירו אותה שלמה.

ארי

סיפור מאת משה בן אפרים

דרך הגישה המחברת את תל־אורז לכביש הראשי טרם נסללה, על אף היותו קיבוץ ותיק מאוד. זאב ידע שהקילומטר הבלתי־סלול לא ייטיב עם צמיגי מכוניתו שהגיע הזמן להחליפם, אך אין משכורתו הצבאית מספקת. רק אוזרי המות הצבא דואג כהלכה, גם למשפחות – כך התרשם ממצבה הכלכלי של נורה הנוהגת במכונית לבנה וחדישה. בוודאי שלא הקיבוץ רכש את המכונית ואף לא קנתה אותה מרווחיה המופלגים כמעצבת בגדים במפעל האזורי שאינו מצליח ביותר. זוכים בפרסים, אבל לא בכסף – אמרה.

ניסה להיזכר כמה ילדים יש לה – שניים? שלושה? איזה גילאים? ילדים או ילדות? – לא זכר. אמנם הירבו לדבר מאז פגש בה כשנתקע עם המכונית הדפוקה שלו ליד המפעל האזורי. נזדמן למקום בדרך מקרה כאשר נכנס למפעל לבקש ממנה רשות להשתמש בטלפון כדי להזמין גרר. בהתחלה נפגשו באחד משני בתי־הקפה של העיירה הדרומית, אחר כך בדירתו על יד הבסיס. סיפרה לו על חייה עם ארי שלה – הטייס שנפל – ארי המהולל, נערץ במשק ומתועב על ידה. עדיין היה זכרו מפחיד אותה. לעיתים, כשנרדמה אחרי שעות רבות במיטתו התעוררה מתוך סיוטים – חלמה שמטוסו של ארי לא נפגע מאש אויב, שעדיין הוא חי ובולה רוטטת מפחד.

סיימה את בית־הספר התיכון האזורי, בתם של עולים חדשים שעל אף שנותיהם המרובות בקיבוץ עדיין כורים הם. ארי חשק בה ונורה הוריה חשבו שמזמזמה גדולה היא בשבילם להשתלב עם אחת ממשפחות המייסדים של תל־אורז. אביה המנוח רצה בזה מאוד ונורה קשורה באביה ומתאווה לרצותו. ארי היה החבר הראשון שלה, צעיר נאה הוא ולא ראתה סיבה לסרב לנער החלומות של כל בנות גילה בקיבוץ.

זאב, היה הראשון ששמע את האמת המיוחדת שלה על ארי ואף שמע את שמעו גם מחוץ לשורות חיל האוויר. דורות צעירים התחנכו על מורשת זכרו האגדי. אביו פרש ממנהיגות התנועה כי לא השלים עם הסבל והעדיף להקדיש את ימיו האחרונים לנכדיו ולמקדש ארי שהקים בדירתם.

מיטק קנאי מוחלט לערכי התנועה. מסרב להשלים עם הזמנים המשתנים, ומתקשה לתפקד במערכת הציבורית שהפכה לרב־גונית ומורכבת. זה שנים רבות שצעירי הקיבוץ מסרבים לקבל מנהיגותו ואפילו בני העיר גבר משקלם בפוסקות. ראה בזמנים המשתנים בגידה בו ובערכיו.

נורה לא הישלתה את זאב – הוא ידע מה צפוי לו בשבת בקיבוץ. העיד את אומץ־הלב שנדרש ממנה כדי להזמין אותו, את הגבר הזר כבלם אל תוך ההיכל של ארי. אולי – קיוותה – יקל על מיטק אבי־ארי, כפי שבחר להיקרא בשנים האחרונות, לקבל את זאב בזכות היותו קצין. ביקשה שלא יספר כי הוא מורתו המשרת במודיעין קרבי – ביקשה – וכי הוא מנוע מלדבר על פרטי שירותו. הרגיש כפולש לעולם זר. לא ידע מה ציפתה ממנו נורה לאורך ימים ומה ציפיותיו הוא, ומלבד היא מנצלת אותו כדי לנתץ את האליל, אולי היא מתכוונת להשתמש באהבתו כעיר מקלט לברוח מאגדת ארי ומטיק וסוניה, מהלך המקדש.

הלילות שלהם טובים היו וגם הבקרים שלמחרת, אך הפצעים שהותיר ארי ספק אם יגלידו אי פעם. גם אין הוא בטוח ברצונו לשמש תחליף אב לילדי טייס מהולל. נורה פיקפקה אם יתירו סוניה ומיטק לנכדיהם לעזוב את הקיבוץ. קיוותה שהתועלת הכלכלית שהקיבוץ מפיק ממנה, תהיה היכן שתהיה, תעזור להבריע את הכף. ואולי הוא משלה אותה? הצניפה לו תשומת ליבו של אלוף במסיבת החנוכה, כאשר הופיע עם אלמנת הטייס המהולל, בנו של אחד המנהיגים, הבין גם שהקשר הזה יכול להועיל בקידום הנבסק.

אהב את תלותה המוחלטת בו, את ההסתפקות במועט. היא ראתה בחיבתו הטבעית אליה מעין מתת שאינה ראויה לו. אולי נכות היא זאת שתמנע ממנו תימוכין. נסיונו מצומצם, אך חושיו חדים להבין, כי לחיים נדרש שותף אמיד יותר.

שקע במחשבותיו עד שכמעט הדרס את נורה שעמדה מולו בקצה דרך העפר כפי שנדברו. שמח לראותה שוב בתספורתה הנערית ובגדיה שהם תצוגת אופנה ניסויית מהלכת של המפעל האזורי. כל בד, כל דגם, פרי דמיונה היוצר ליפף קודם כול את גווה המתארך, שנראה גברי במקצת. בגלל צרכיה המקצועיים, הסתירו בגדיה כל בליטות הנשיות שידע שמצויים בה.

בלם את המכונית ונשק ללחיה במבוכה. שניהם חשו באובך של האגדה לבית ארי באוויר. לקחה את ידו בידה והובילה אותו דרך שבילי הקיבוץ לכיוון ביתה. חלפו על פני כמה ממיודעיה שברכום לשלום ושמו עצמם כאילו אינם רואים ונורה וזאב אינם נראים. אמנם הזהירה אותו שכך יהיה – אבל הבוהנים היו מאוד צוננים. ההתרחקות מנורה היתה כאילו היא מדיפה מחלה מדבקת. התקשה להתאפק שלא להסתכל לאחור, הרגיש בבטחה כי מבטי המשק כולו מלווים אותם.

הגיעו לביתה של נורה. שני ילדים כבני שמונה או תשע נכרכו על צווארה. סירבו להתעניין בזאב ופטרו אותו בשלום חטוף תוך שהם ממהרים לחזרה לסדר הפסח. דירתה של נורה הצטמצמה למעשה לחדר אחד, שבו מיטה מיושנת, ספרים, צעצועי ילדים מפוזרים ומכשיר טלוויזיה.

החדר השני היה חלק מן הדירה שבה סירבה לישון. שם היתה המיטה הזוגית, הארונות, ועל השידה – צילומים אין ספור של ארי. כנער, בטכס קבלת כנפי צניחה, ליד מטוס מיג, ליד פנטום, בתחפושת במסיבת פורים של הטייסת, לוחץ ידו של הרמטכ"ל, מקבל עיטור משר הביטחון – אף לא תמונה אחת עם נורה, אפילו לא תמונת החתונה. הסרט נשרף – סיפרה. על הקירות תלויים כל האותות, העיטורים והתעודות בסדר למופת. החדר אינו מסודר ביותר, אך כאן הכול מבריק ומצוחצח.

ביקש להתרחץ ולהחליף בגדים, נורה פתחה את אחד מעיתוני השבת והמתינה לו. כשיצא ישבו כבר מיטק וסוניה ליד נורה על המיטה. הם הציעו לזאב כיסא מאוד לא נוח במרחק רב מהם. למיטק היתה רעמת שיער לבן וקול רועם אותו זכר מן הטלוויזיה, מתקופת פעילותו הציבורית. יש אומרים שהטיל מורא על רבים, גדולים וחשובים. סוניה – אשה קטנה, חרושת קמטים, שתקנית ונראית זקנה בהרבה מבעלה עסקה בסריגת סוודר.

מטיק שאל את נורה אם הראתה לאורח את חדרו של ארי. לא המתין לתשובה וביקש מזאב להילוות אליו. נכנסו לחדר, מיטק הפעיל קלטת שהשמיעה משירי חיל האוויר וסקר בפני זאב את הכרוך בכל אחד מן האותות והעיטורים. הוא קרא לנורה ולסוניה להצטרף, אך הן לא נענו. פרט בפני זאב פרטי קרב האוויר האחרון שבו התרסק מטוסו של ארי בשטח אויב. הבהיר כי קרתה טעות בתיכנון מהלכי הקרב ומן הדין שמפקד הטייסת יסולק מתפקידו. אך בצבא כמו בצבא – מפקד אותו טייסת ממשיך לעלות בדרגה.

סיפר איך מדי שנה ביום נפילתו הוא מרצה בפני צוערי החיל על ארי. מספר להם על מעלליו מאז ניצח בתחרות העפיפונים של בית־הספר האזוריים ועד היום שבו נפל בגלל תיכנון כושל חרף גבורתו ותושייתו. ניהל ויכוח מר עם חיל האוויר על מספר מטוסי האויב שארי הפיל. החיל הודה בשניים, מיטק טען שלפחות שישה. אולם שיא החוצפה היתה בעיניו שביום הזיכרון האחרון שכח החיל את מועד הטכס השנתי והצוערים נשלחו לחופשה. בטעות – כפי שהסביר המפקד הנבוך. אילו היה ארי המפקד – אמר מיטק – טעויות מעין אלה לא היו מתרחשות.

מיטק סיפר, כי ארי קורץ מחומר אחר – לא רצה להיות מפקד ולעסוק בניירות, שאף להיות טייס קרבי וזהו לא. לא זה מה שנורה סיפרה לו. אמרה שאכן נחשב לטייס טוב אך לא אהוד על חבריו ומפקדיו, ספק אם עמד לפני קידום. מפקדו אמר לה פעם את הדברים במסיבת הטייסת שממנה נעדר ארי תוך שהוא מנסה להכניסה למיטתו, תוך רמזים על הסיוע שיכול להיות בכך לקידום.

מיטק הציע לנורה לשכן את האורח בבית פנוי של שכנים שנסעו לחוץ לארץ, הם ליוו אותו אל הבית שהיה ערוך לקראתו. הרגיש לחץ כבד ברקותיו וידע שסימן הוא לתחילת כאב ראש אדיר שממנו תציל אותו רק השינה.

נורה ושני ילדיה העירו אותו לארוחת ליל שבת. הילדים לבשו חולצות לבנות ואילו נורה הדגימה מין בד בוהק ונוצץ שכאילו בא להתגרות בקיבוץ ולגרות אותו. הבגד התאים יותר למפגש אינטימי או חגיגי, אולי מקובל בעיר, אך ספק אם תאם את הלבוש החגיגי האחיד כמעט של החברים בארוחות שבת בתל־אורז. הקיבוץ היה מפורסם כצירוף של סוציאליזם קיצוני ופוריטניות שכבר כמעט אינה מצויה בשום מקום אחר. אולי משום כך רבים ממנהיגי התנועה – הם חברים או חברים לשעבר בקיבוץ הזה דווקא.

כשנכנסו לחדר האוכל הופנו אליהם מבטים רבים. רחש עבר בין השולחנות בטרם השתררה שתיקה מכבידה. זאב הרגיש כאילו ציפו ממנו שישא נאום ואילו הוא, משום מה תקף אותו חשק בלתי־ניתן לשליטה לצחוק. בקושי הצליח להתגבר על הבמיהה הזאת בעזרת שיעול מעושה. מרחוק הבחינו במיטק וסוניה שקראו להם להצטרף לשולחנם.

הם אכלו בשקט מוחלט, בעוד שבשולחנות האחרים חזר הרעש הרגיל של חדר אוכל גדול. בחדר האוכל התנהלה תנועה ערה בין השולחנות, אך איש לא ניגש אל שולחנם פרט למגישים. חברים מעטים שעברו לידם הסתפקו במנוד ראש.

הארוחה היתה תפלה וקצרה. הילדים עסקו בצחוקים ובבעיטות מתחת לשולחן. נורה מנסה להסות אותם, אך מיטק נוזף בה על שהיא מעיזה לפגוע בחירותם, דבר המנוגד לרוח החינוך השוויוני.

כשחזרו לביתה של נורה שאל מיטק את זאב על עיסוקו במודיעין, זאת התחמק מתשובה ישירה. מיטק הוציא ממגירה גזר עיתון מצהיב ואמר לה: "למה אתם שם במטה לא יכולים להשתיק את העורבים האלה שצווחים ויודעים על כל דבר. תשמע מה הם כתבו על קרב שיד־אדייד שבו נפל ארי. תשמע – לא תאמין". נורה ניסתה לבקש כי יפסיק, אך הוא אפילו לא זיכה אותה בתשובה, סוניה איימה שהיא הולכת, אך אפילו לא קמה ממקומה. הילדים שכבר שמעו זאת פעמים רבות בירכו את כולם בברכת לילה טוב וחזרו לבית הילדים.

מיטק המשיך וקרא: "הקרב היה טעות ברורה גם בדרג הטקטי וגם מבחינת הגורם האנושי. מקורות יודעי דבר ציינו שלא זו בלבד שהמטרה לא הוגדרה כראוי אלא השימוש בפנטום־24 היה מוקדם מדי ומיותר. המטוסים נקלטו בחיל רק לפני שבועות אחדים. לא כל הטייסים הספיקו להתאמן כראוי בטכנולוגיות החדישות. זאת הסיבה שאיבדו את השליטה ברגע שנוצר המגע הראשוני עם מטוסי האויב. לפחות במקרה אחד שבו היה הטייס אחד הטובים בחיל האוויר הופתע ולא הבחין באויב עד שהיה מאוחר מדי. גם אז לא ניסה כמעט להתנגד, צנח מיידית התרסק. בכל הנראה, טוענים מקורות בחיל האוויר, לא ידע הטייס אפילו את השימוש בטכנולוגיות החדישות, אפילו לא הכיר את דרך ההפעלה של הדגם היהודי של כסא המילוט".

זאב ידע מפי נורה שארי יצא לקרב שעות ספורות אחרי שאמרה לו כי אינה מוכנה להמשיך ולסבול את מעשיו וכי אם לא יסכים להיפרד ממנה בשקט תספר למפקדיו על מה שהוא מעולל לה ועל הכמות הגדולה של משקאות חריפים שהוא שותה, דבר שיחייב בדיקה רפואית ונפשית ואף קרקוע מיידי. באמצע חילופי הדברים הקשים שבמהלכם לגם ארי כוסיות ויסקי, נשמעו הסירנות שהזעיקו את הטייסים להמריא.

"אתה מבין מה עושים לזכרו של ארי?" – אמר מיטק – "העיתונאים האלה שלא ראו קרב מימיהם, יכולים לחלל זכרו של גיבור ולאיש לא איכפת. אבל אנחנו" – וכאן החל קולו לרעוד והדמעות לא הזלו – "לא ניתן לאיש לקחת את ארי מאיתנו. הוא נקבר פה. נורה שלו תהיה איתנו, נשואה לתמיד למזכרת הגבורה. היא תגדל את זיו ואייל שימשיכו בדרכי אביהם. כאן מקומם, איש לא יקח אותם מאיתנו".

נורה קמה לפתע וחשפה את פלג גופה העליון ואף חלק מישבנה שהיה כולו צלוב בצלקות ארוכות שגלידו מכבר. צלקות שזאב כה אהב ללטף ברגעי קרבה. היא ניגשה אל מיטק וצווחה למולו: "אתה רואה את מעשי הגבורה של ארי. אתה רואה" סוניה הליטה את פניה בידיה, אך פניו של מיטק נתרככו, הוא ניגש לנורה וליטף את ראשה: "קיבלת מכה, נורה? נפצעת ליד המכונות במפעל? אל תדאגי, נורה". מיטק ידאג לנורה של ארי". – הוא ליטף את הצלקות – "אנחנו לא ניתן לשום דבר לפגוע בגוף היפה הזה של ארי. הכול נרפא, הגוף של נשות גיבורים צריך להיות מושלם" – וכאן עבר לדבר כאילו חזר לימי נאומיו הציבוריים – "שום זרזיר עט לא יפגע בקדושת הזיכרון. ארי איננו, נורה תישאר שלמה אצלנו. תמיד את היית איתנו עד אשר יגיע יומה לחלוק עם ארי את הקבר השמור לה לצידו מתחת לארז שמסביבו צמח קיבוצנו".

אודי יוהר

בדידות חשבון ימים ואנטי־דקדנס

"העולם, על אתגריו ומפגעיו,
בוזה את עצמו..."
יובל נתן, עיתונאי צעיר

א. בדידות

כל יום בסיום העבודה אני משכיב
את עצמי על הדרגש בסלון לשנה
קצרה של חדוש כחות. אני שוכב
על הצד, גופי צורר כשק את אברי
הינעים ותודעתי המתוחה, מאזין
למוסיקה ששמתי במכשיר ומביט
בתמונת אבי שעל הקיר.
אבאל'ה, אני אומר לו, תראה
את הבן הבכור שלך, כבר איש לא צעיר
ושוב לבד. קטעי הזמן שנכבשו
זה עתה ומוחשיות הסוף הודאי משחררים
מפני יפחה קצרה ואני נרדם
לשעה קלה וקם כבד יותר.

ב. עשיתי משהו

משהו עשיתי. הקמתי משפחה, הולדתי
ילדים, צברתי ידיעה והפקתי
תובנות מקסמים כבנים, חבבתי
לאורים לכתב אחות מהתרים ואפורים.
קימתי את האמנה המחיבת לעשות
משהו למען קיום החיים בכה
[illegible]
את הכלי [illegible] אותה הלאה.

ג. חשבון ימים 1

את השליש האחרון של חיי אני פותח
בשאלה לאן אני מסיע את המערכת
הזאת של עצבים בשר ועצמות שבסופו
של דבר תכשיל אותי. רק אתמול
הייתי בן שבע־עשרה עם חיי רגש שנפלו
קרבן למה היפראקטיבי ממקד בעצמו.
היום אני מפריד את עצמי מהתנהגותי,
מתעלם מהזר התוהה עלי בראי ונהנה
מיכלתי הנרכשת לספל ברגיעה
במצבים ואנשים. למדתי לחיות
בשלום במלכותי המקפת, להתפרנס
בכבוד מאסונות מזדמנים, לבכות
בסרטים במקומות הנכונים, ולחסך
את עצמי לחיים מתקנים עם נפש
עדנית בגוף שאבריו מזדקנים
כל אחד בקצבו שלו.

ד. חשבון ימים 2

באחור של עשרים שנה למדתי
לעשות נכון את הדבר הנכון מבלי לחוש
שהחמצתי את חיי. מצד שני, אני גם לא עושה
ענין גדול מעצמי, מהצלחותי ומכאובי.
אני בודק בדקדקנות את מנגנוני הפנימיים
שמא מתקבצת בהם התקוממות נגד הסדר הראוי
ופעלתם התקינה, ויודע עם מי
יש לי עסק כשאני מנהל בעדינות
את משק הזמן שלי. כמעט מתאזן
בשוטף וצובר לאט את הגרעון.
עוד לא צנחתי את המרדף המפרך
של המושגים אחרי רגשות.
ההתאיינות הצפויה עדין מראיגה אותי.

ה. אנטי דקדנס

אני מודה לפות על נוכחות המתמרת בחיי.
במודה קפוץ הוא מריץ אותי לשמר
על חבילת הגוף והנפש שלא תתפרק. אני הלך
מהשאיר אותי לבד לשמר על הגבולות.
אני מנסה לצרף את ילדי אלי. בדרך זו
אני שומר לי על העולם מפני מצוקה.

אפריל 93 – יוני 94

בריאת אדם גלוי עיניים

מלכה נתנזון

יעקב שופט, "שמעון הלקין – פגישות", בהוצאת ירון גולן.

ספרו של יעקב שופט פותח צוהר מחודש אל עולמו השירי, ההגותי, החווייתי והריגשי של שמעון הלקין (משורר, סופר, מתרגם, מסאי, הוגה ומורה) – הן באמצעות ניתוח אחדות מיצירותיו והן באמצעות חליפת מכתבים בין השניים, הנפרשת על פני יותר מעשרים שנה – שיש בהם כדי לעורר עניין מחודש במשורר נפלא וכמעט נשכח זה – כמו גם אל הלקין האדם – הרגיש, המיוסר, המתחבט, הנרדף לא פעם בצל עצמו – האיש בגדולתו, וברגעיו הקטנים.

מתוך חליפת המכתבים עולה גם מערכת יחסים מיוחדת בין המורה (הלקין) לבין תלמידו (שופט – שהיה בראשית היכרותם, כבר בעשור השישי לחייו) – מערכת יחסים המקבלת איכות ועומק מיוחדים בעיקר נוכח קינתו של המשורר "איש לרעהו לא יאמר: חזק, שלום!"... "טרודים חוזים כולם הזורעים אל הקוצים" ("יפה רב חרי האף"), המקבילה לראייתו של ביאליק: "עדת נגועי אלוהים, אבולי משטמה ומזי קנאה" ("ראיתיכם שוב בקוצר ידכם") (שם).

פגישת שופט עם יצירתו של הלקין, הופכת לחוויה מלאת התפעמות והערצה, או כפי שהוא כותב: "הכניסה לספר זה ("על האי"), ידוע לכל מי "שעשה" זאת – היא הדירה אל תוך עולם עצום, חי וגועש: עולם רגשות, חיים של הגות: מוצג בו – אדם ניצב מול יוצרו מול תבל, מול עצמו". מתוך חליפת המכתבים עולה הערצה בלתי־מסוייגת כמעט אל האדם ויצירתו, ולא פעם מתעוררת התחושה, כי רגשותיו קרובים יותר אל רגשותיו של ברוך בן־נריה אל הנביא ירמיהו (באופן בו מפרש שופט מערכת יחסים זו מתוך הפואמה של הלקין "ברוך בן־נריה") "נרצע בעבד אל דברו של ירמיהו, אך גם נדבק ממנו בצימאון ליכולת־ביטוי, ליכולת להיות פה לחיי־הוא ולעצות כל היקום". או כפי שהלקין בוחר לבטא את היחס של בן־נריה אל הנביא ירמיהו: "היית לי כינור, קסמים עלי הילכת,/שותקה קרבי רינת תבל ולמוצא פיך איחל".

גולת הכותרת של הספר, היא ללא ספק הניתוח הנפלא של אחדים משיריו של הלקין, כמו "שירת ברוך – בן־נריה" (שהוזכרה כבר), וכן התייחסות למוטיבים נוספים ביצירתו, כגון: "המשורר והמולדת", "האהבה בשירתו" ו"העיקרים בפואטיקה של הלקין – והגשמתם ביצירותיו".

בשיר ארס־פואטי מיוסר כותב הלקין:

"...עוצר רינת העולם העולה אל נפשי, משתפכת/ כנחל שופע, מריק אל קרבי את שללו וגליו –...צפון בגנזיו עדי שירי/ מתלכם, נענה בכבליו.../ ויושב אל נפשי, קבורתו" ("שאיני הודך").

על שורות אלה כותב שופט: "ברי לו, למשורר, כי אילם הוא, אשר הדיבור לא לו נתנה, אך ההשתחררות, הגאולה מן המועקה הנוצרת, אינה באה. יסורו של המשורר כמעט ועוברת על גדותיה מעוצם נגינת־תבל, ברוב עושר היקום, אך מבעבע תוך פרעות־זהב, השבת השפע למאבילו – מלוא העולם: בשבעבע תוך היותו צנור לעוכבות הברכים למענקו ושפעתו – נסתם הנבע, נכלא השסף, ואין קול בוקע ואין שיר פורץ: אין הד־המשך".

סבלו מקבל ביטוי מועצם בשירו "בין סלעים": "מה ידעתם, סלעי האפורים, בסבל שיר לא יגאל מאופלי?"

הלקין, אשר נולד בסוף המאה החולפת ברוסיה, ידע טלטלות רבות בחייו ודרך חתחתים לא קלה – בגיל חמש עשרה היגר עם הוריו לארצות־הברית, עלה לישראל בשנת 1929, ידע כאן עשר שנים קשות, שב לארצות־הברית, וחזר ארצה בשנת 1949.

"המאבק הקשה של המשורר על מקומו וזמנו בתבל, בזרם הנצחי של האור האלוהי, מקבל צורה מיוחדת וגוון מיוחד בעברו דרך הפריסמה של המרת מולדת במולדת: של טלטלה מנוף שקוע־מוזג בדמו הריאליפיסי אל נוף חרוד־ספוג־שוזר בנימי־לב וצנורות־נפש של דורות אלף בימי־האבות בכנען", כותב שופט.

וחרף אהבתו הרבה למולדת, יוצא המשורר בהצהרה נוקבת, אשר יש בה משום ראיית עתיד מיוסרת ונטולת פשרות: "לא יוולד לי בן פה על אדמת הקודש... ולא יוגר לתוך לבו הפחד" ("אל הצמאה").

גם שירי האהבה זוכים אצל הלקין להתייחסות דומה: "זאת נפשי יתביא צל, כוכב צל./ מנפש גם אהבתי...!) "שתי נשמות/ תשקענה רגע עלי־פי תהום וחרדו, ...ונפרדו."

"דבקו נפשותינו/וקללה שם תלה באהבתנו" (מתוך "ימים ששה ולילות שבעה" – בת ל"ז הסתיכות).

ברוב יצירותיו של הלקין, שכונסו ב"על האי" מהלך הצער, מקנן אי־הסיפוק, שלטת ההתייאשות או ההסתפקות – תוך ויתור־שבעל־כורחו – במועט־מן־המועט, שניתן בעולם למשורר, לאדם, לכל יצור, שירו שר על בדידותו, לא שלו בלבד, הוא "בודד בין אדים בודדים" (שכר – ט"ז), כי נגזר, שלעולם לא תשק נפש לרעותה.

"...שירתו של הלקין – אסון בדידותו של האדם מתלווית לה. צל־המחיצה סביב נפש לנפש. קיים בה, על כן הובאה איתו גזירת־האל־הנצחית שהנחתה עליו גם הנה, והגזירה כה החלטית, בה בלתי־נקרעת, עד כי אין נסיון של מאבק התנגדות" (שם־שם).

"...ההנצה תמה.
אם עתה זה נדונה לשקוע
הכנפי צל המוות...
אם רוח אל עד...?"

שואל הלקין הצעיר, ולמרות הפסימיות המלווה אותו, נעודה להרף עין איזו ציפיה ותוחלת. אולם גם אלה מהולות בספק: "התבוא הגאולה ושירי על תבל יערה?" ("צפיה" י"ד) "והתעירה אל שירה? והספק אם הגאולה – גאולה – על־ידי שירה – תבוא: והשאלה אם יש בעולם אפשרות של ביטוי גואל לבורא ולמבטאו – האדם – כל אלה מתעצמים בשירת הלקין. בעמיקים ונעסים כלי־יוצר לשירה גדולה, מעמיקה הגות, מרבה שלהות, כעמידה את המשורר הזה, השואל לנתיבות עולם ומלואו", כותב שופט.

אינני מוצאת דרך טובה יותר לסיים רשימה קצרה זו, מאשר לצטט מדבריו של הלקין עצמו על השירה: "תפקיד השירה בימינו – בריאת אדם גלוי עיניים, שאינו נרתע לאחוריו מפני האכזריות שבהכרה הברורה: אדם האוהב את החיים העמוקים המלאים, שלא מתוך התפשרות עם הסקרים שבהם: אדם העומד לפני חידת ההוויה מתוך התפעלות שבאהבה ולא מתוך התרפסות שביראה".

לכי להכיר את יצירתו של הלקין מסודתני, כי זו דרך נהדרת לרענן היכרות זו, ולמי שלא הכירה, פותח שופט צוהר נפלא להתוודע אליה (כפי שכבר צויין בתחילה).

ראויים לציון גם ניתוחיו המעמיקים ובלא־היגעות והתוכן של שופט – ההוויה יצירה בפני עצמה – והודות להם, ייתכן שיצירתו של הלקין תזכה להיגאל מתהום הנשיה. הבל רק שאלה תופסים כה מעט מן הספר – טוב היה עושה המחבר לדעתי, אילו הירבה באלה, ומיעט מעט את חליפת המכתבים.

זמיר בן־דוד

עיקר

עכשו אני מכאן
כמו כל אוהבי
לכתב את ארץ־השקט
בבטחון כזה
שלא מחפש מלים גבוהות
כדי להיות עקר.

הלכתי בדרך אלקים

הלכתי בדרך אלקים
הלכתי בדרך כל הארץ
שתיקה היתה הארץ
אלקים עשה מעשים
נפלתי על פני ובקשתי חסד
השנה ערבה לי מאד
אבל מי ערב לי שיערב כך?
נשענתי על כתפו של אלקים ולא אמרתי.
הרגשתי שהלה נאבדה בבלי שאמרתי אותה.
היה קסם כהרף בעולם.
ואהרהר אני.

גד יעקבי

גשם אחר

גם הגשם אינו אותו גשם
ישן, מבשר פוריות בשלה.
נפילתו כאן אטית ומגעו עקר.
העצים אינם כורעים תחתיו
והרטיבות היא כזעה
או שמא כדמעות.

כל כך רציתי פתאם בגשם ההוא
מבשר בוציות ופריחת נרקיסים.
שעטות מיליוני רגלים בתעלות
של "פרפסו אר מובילה" אספלטית
זורקות את שרידיך כאן
אל זכרונות על גשם אחר.
וזה מה שנשאר אחרי המבול.

ראובן דותן

אתמול הלכתי לזונה

אתמול הלכתי לזונה
שעת שקיעה היתה יפה גם
אינטליגנטית היא אוהבת
מרקדים חזקים
הצעתי לה נשואין בגרוש
סרבה אמרה לא אכרה
אתמול הלכתי וחזרתי
היום אני שוב תוקע עם
עצמה בזכרונה כבר לא קים
אבל אני עצמי פין רוצה
מרכז העצבים הרע מביט
בבראה חושב שחור על
גבי זונה אתמול שעת שקיעה
הלכתי לא חזרתי חזרתי
לא הלך דפקתי חזק
בין הסתם לא אקבל תשובה.

هكذا عن الاصل

אלכסיס דה־טוקוויל: בין מודרניות לנאורות

דוד אוחנה

מפעלו האינטלקטואלי של אלכסיס דה־טוקוויל (1805 – 1859) הוא פרי התבוננות במשברי העולם המודרני. ציוני הדרך בביוגרפיה האישית והציבורית שלו הם מקרי־בוחן של הציביליזציה המערבית. יצירותיו הן השתקפויות של אירועי זמנו ובה בעת דין־וחשבון בפילוסופיה של ההיסטוריה: הדמוקרטיה באמריקה נכתב לאחר מהפכת 1830 בצרפת שדירבנה אותו למסע הגילוי המפורסם בארה"ב; הזכרונות שורטטו בצילם של מאורעות 1848; המשטר הישן והמהפכה נהגה על רקע עליית הקיסרות השניה של ברהאות, לואי נפוליאון. טוקוויל, שביקש ללמוד את לקחי העבר הקרוב, כתב היסטוריה פרגמטית.

טוקוויל ניצב בין הנאורות למודרניות. כצאצא מאוחר וביקורתי של הנאורות, חזה טוקוויל מגמות ותהליכים וסתירות של המודרניות. האם אחריותו של האדם לעיצוב גורלו – הגדרתנו את המודרניות – תוספת בזכרה את כינון החירות, פרי הנאורות, או שמא היא מעצבת גם מגמות הפוכות שלהמו בחירות, הן מודרניות בה במידה? בהקשר זה טוקוויל איבחן את השיעבוד המודרני כמסקנה פרדוקסלית אך הגיונית של חיפוש החירות הרדיקלית. התובנות שהאיר טוקוויל לפני כמאה ושישים שנה ביחס ליתרונות ולחסרונות הדמוקרטיה האמריקאית נראות היום תחזיות ונבואות לעתיד העולם המודרני.

בשורתו על צמיחת חברת ההמונים והמדינה הביורוקרטית, אבחנותיו ביחס לצבאות דמוקרטיים ועתידן של מלחמות טוטליות, קריאתו להפריד בין אילי־תעשייה לבין השלטון, שירטוט מגמות פטרנליסטיות של מדינת־רווחה או דת־מדינה, החידוש בניתוח מושג "האינדיבידואליזם" כמגמה מרכזית בתקופה המודרנית, והצבעה על הסתירות המובנות במחשבה המדינית שיתפתחו למשל בחברה האמריקאית למתח בין שוויון (פמיניזם) לחירות (פורנוגרפיה) – כל אלה ועוד מבטיחים את מקומו

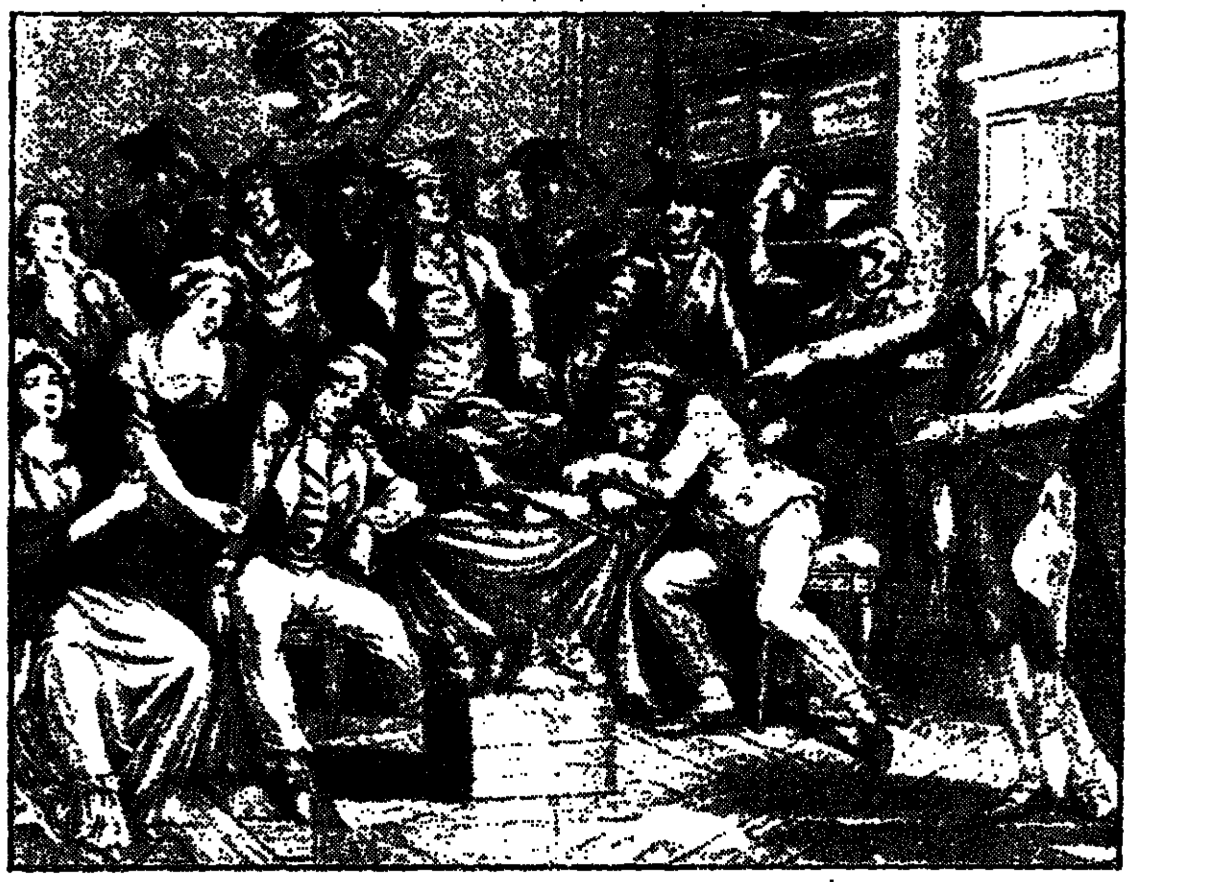
עד המהפכנים: מאסרם של חברים אחרים

הראוי של טוקוויל בפנתיאון של הפילוסופיה הפוליטית.

טוקוויל היה נביא מודרני במחשבה המדינית שבחר בחוויה הדמוקרטית באמריקה, לטוב ולרע, במקרה־בוחן ובדגם לעתיד העולם המודרני. התמוטטות האידיאולוגיה הטוטליטרית של הקומוניזם, עשור לפני סיומה של המאה העשרים, מאיר בפרספקטיבה היסטורית את מעמדו הייחודי של טוקוויל כהוגה־דעות. נבואתו קלעה למטרה יותר מאשר זו של מרכס. טוקוויל הזהיר מפני כלכלה ריכוזית, מדינה מונוליטית, בימשל של מפלגה אחת, אתאיזם הקם על חורבות אמונה. לשון אחר, סוציאליזם השם את יהבו על ריכוז מסובך של עוצמה בשם דרישה לשוויוניות מעמדית, במקום דמוקרטיה ליברלית הנסמכת על מיסוד ולגיטימי של החירות.

אפשר לצפות בגלגולי תחזיותיהם של טוקוויל ומרכס, אם עוקבים אחר הניתוח ההיסטורי שהציעו השניים ביחס לאירועי 1848 בצרפת. טוקוויל החשיב את הרעיונות הסוציאליסטים כריאקציונרים, מכיוון שהם חיזקו את המגמה הפתולוגית הן של המשטר הישן והן של צרפת המהפכנית, המגמה לביורוקרטיזציה וריכוז הכוח. הוא הביט בחשד באליטות החדשות של ביורוקרטים או פעילי המפלגות המודרניות, וכמו כן בדיקטטורות שצימצמו את החירות האנושית בשם דטרמיניזם כלכלי. אמריקה היתה עבורו דוגמא נגדית לכל אלה.

מחאת טוקוויל הופנתה נגד הפרטת הסולידריות החברתית, פרימת הקשרים הקהילתיים והזנחת ערך האחווה. הוא הבין שדמוקרטיה אפקטיבית חותרת לפצל את הכוח, ורכיבי העוצמה החדשים צריכים להיות גופים חברתיים הנושאים בעול המימשל העצמי. טוקוויל ידע שהסייג היחיד למגרעות החברה הדמוקרטית – מסחריותה, רדידותה, ההתמסרות למטבע – נמצא באתוס המוסרי של מימשל עצמי, בפיזור מקסימלי של ההשתתפות הפוליטית. באופן זה נתפסה האחריות הפוליטית בארה"ב כמחוייבות מוסרית.

אף הוגה לא הרחיק לכת כטוקוויל באזהרה מפני הקשר המתרקם בין תהליכי עוצמה לסכנות מוסריות. למרות שלא החל חקירותיו החברתיות וההיסטוריות מהנחות על הטבע האנושי, כפי שעשו הפילוסופים הקלסיים, ולמרות שלא התבסס על מתודולוגיה של מדעי החברה, כפי שעשו תיאורטיקנים של המאה ה־19 כמו מרכס, דורקהיים וובר, אפשר להחשיב את טוקוויל כהוגה, צופה־משתתף ונביא. הגותו, עדותו ונבואותיו הצביעו על אמריקה כדגם לפרשת הדרכים של המודרניות והנאורות: האם המודרניות (הדמוקרטית) מכוונת אל הנאורות או נגדה, "אל העבדות או אל החירות, אל ההשכלה או אל הברבריות, אל השפע או אל המצוקה".

נאורות ביקורתית ואמונה דתית אינם תרתי דסתרי באמריקה. הדת אמנם אינה מתערבת במימשל החברה האמריקאית, אך היא מקנה את טעם החירות. "רק העריצות יכולה לוותר על הדת, אבל לא החירות." הדת נחוצה על מנת לחזק את הקשרים המוסריים בדמוקרטיה שעה שהקשר המדיני מתרופף. "ומה עלול לעשות עם שהוא אדון לעצמו ואין מרות אלוהים עליו?" ועם זאת, טוקוויל מבקר נאורות אתאיסטית חד־ממדית הגורסת, כי הקנאות הדתית תימוג בהכרח שעה שיילכו ויגברו החירות וההשכלה.

בשעה שבצרפת, כמייצגת העולם הישן, בלט הניגוד בין הכנסיה לדמוקרטיה, בין הדת לחירות, החברה האמריקאית שילבה את כוח הדת ורוח החופש. המתיישבים באמריקה, שברחו מסמכות האפיפיור, הביאו לעולם החדש נצרות שטוקוויל מכנה אותה "דת דמוקרטית ורפובליקנית". היא הכשירה בדעת־הקהל את כינונה של הרפובליקה ושל הדמוקרטיה מכיוון שהשליכה מהשוויוניות באמונה הקתולית לשוויון התנאים בין בני־האדם. הקתולים האמריקאיים הם המאמינים הצייתנים ביותר והאזרחים העצמאיים ביותר. אנשי הדת בארה"ב, שחזו מראש שעוצמה פוליטית מחייבת ויתור על השפעה דתית, היו הראשונים שהפרידו בין כנסיה למדינה. אמריקה עשתה הבחנה בין קודש לחול, בין מטפיסיקה לפוליטיקה.

הליברליזם הטוקוויליאני ביחס למדינה ולדת התגבש עת צפה במגמה הסוציאליסטית של אירועי 1848 בצרפת: "מהפכת פברואר חייבת להיות נוצרית ודמוקרטית: אסור לה להיות סוציאלית. מלים אלה מסכמות את כל מחשבתי". מוסר נוצרי משמש איפוא תריס נגד הליברליזם של laissez faire: הדת מרסנת את הקפיטליזם. אך הדת, לדעת טוקוויל, איננה נייר הלקמוס היחיד המבחין בין הדוגמא מבית לדגם הרצוי מעבר לאוקיינוס: הדמוקרטיה הצרפתית קמה מלמעלה באמצעות פילוסופיה יודעת־כל, ביורוקרטיה כל־יכולה ופוליטיקה רדיקלית המכפיפה את האמצעים למטרה; ואילו הדמוקרטיה האמריקאית צמחה מלמטה, בלי הכוונה, באופן לא־פורמלי ובצורה אותנטית. מתשתית האגודות והחברות הקטנות, ה־townships, השתרגו המוסדות השלטוניים הריבוניים ויסודות השוויון המדיני. הגניאלוגיה שעשה טוקוויל במבנה הדמוקרטי, הצרפתי מזה והאמריקאי מזה, מעניקה לנו מפתח סוציולוגי לבירור האופי השונה של המשטרים.

במשטר הישן והמהפכה מנתח טוקוויל באופן ביקורתי את ההפשטה הרעיונית והרדיקליזם הפוליטי כמאפיינים של המהפכה הצרפתית. בחיבור הדמוקרטיה באמריקה, שקדם בזמן להופעת המשטר הישן והמהפכה, שואל טוקוויל מדוע האמריקאים לא היו להוטים כמו הצרפתים לרעיונות כלליים בעסקי פוליטיקה. ההסבר הטוקוויליאני שייך לסוציולוגיה של הדעת: ההבדל בין הגישה האמפירית של האמריקאים והגישה הצרפתית נובע מכך, שלצרפתים יש נטייה לאידיאולוגיה, משום שבמשך מאות בשנים הם לא יכולים היו להשתתף בענייני ציבור. הביורוקרטיה המלוכנית או המהפכנית חנקה את הרוח הציבורית. ככל שמשתתפים פחות בענייני ציבור כך גוברת הנטייה לפתח תיאוריות. ההפשטה והתיאוריה דחקו את השקלא וטריא, הרדיקליזם הצרפתי בא במקום הפרגמטיזם האמריקאי. אמריקה הצליחה במקום בו נכשלה צרפת בזכות המסורת האנגלוסקסית ותרבות פוליטית שהשכילה למסור וולונטריזם כמושכל ראשון. הדבר נעשה באמצעות איגודים חברתיים וכלכליים, קהילות עצמאיות וכנסיות מקומיות, מימשל אוטונומי, עקרונות של התנדבות ומיבנה פוליטי לא מידרגי. ביקור באמריקה הוא עימות עם המבנה הדמוקרטי עצמו, בדיקת מושג השוויון הלכה למעשה. טבע הדמוקרטיה נחשף, אם כן, באמריקה הג'קסונית.

חברה דמוקרטית היא חברה נאורה אם מטפחים את סגולותיה. אושיות המשטר הדמוקרטי בנויים מהכרה בזכויות פוליטיות, איכות החיים הציבוריים, שוויון כללי, הגבלת הפקידות וכיבוד החוק. הכבוד לחוק נובע מתפיסה אוניברסלית ואינדיבידואלית: כל אחד מתייחס אליו כאילו הוא יצרו. הדמוקרטיה איננה מצוות אנשים מלומדה, יצירה מופשטת, תלויה בחסדו של מלך, בצו דתי או בדטרמיניזם היסטורי, אלא היא מיסוד חברתי של הכשרת הלבבות ותהליך חינוכי־פוליטי.

אם מרכס ראה את סוגיית הניכור כבעיה המרכזית של החברה התעשייתית המודרנית, טוקוויל, לעומתו, הצביע על האינדיבידואליזם כרעה החולה של החברה הדמוקרטית המודרנית. האינדיבידואליזם, יציר כפיה של הדמוקרטיה, המתפשט והולך עם גידולם של תנאי השוויון, מנתק את המידרג והקשר בין הדרגים החברתיים שאפיינו את החברה הפיאודלית־אריסטוקרטית. שעה שהפרט מתבדל מהחברה הגדולה, עלול האינדיבידואליזם לגרום לכך שהפרטים יבקשו לתת את כל כוח השלטון בידי גורם ריכוזי. ככל שהתנאים החברתיים הולכים ומשתווים, כך מתבודדים היחידים, והמדינה הופכת לזריזה. כל אזרח, הדומה לאחרים, נבלע בהמון ואין רואים עוד אלא את תמונת הכלל. המהפכה הדמוקרטית שנערכה בארה"ב להשוואת התנאים, הביאה לכך שכל פרט יחפש את עצמו בעצמו. לשון אחר, אין הוא תלוי עוד בגורמים מחוצה לו ואיננו כובל עוד בנסיון חייהם של אבותיו, בפקודות אצילים ובהדרכה של כנסייה. הנוסחה האמריקאית לגבור על האינדיבידואליזם היא לשתף את האזרחים בענייני ציבור. פועל יוצא מכך, להציב גופי־ביניים, "אישים אריסטוקרטים" בין הפרט, הנוטה לאינדיבידואליזם ואנוכיות, ובין כלל הציבור. אם לעשות שימוש במושגים הגליאניים, עיקר מעייניו של טוקוויל נתונים לחיזוק "החברה האזרחית" בין המדינה מזה ולפרט ולמשפחה מזה.

הנאורות הטוקוויליאנית הולכת יד ביד עם המודרניות שלה: התאגדות הנובעת מרציונל חברתי והמבוססת על רווחה באה במקום הקשרים ההיסטוריים והשבטיים. "רוח האדם מתפתחת על־ידי מאמצים קטנים משותפים, לא על־ידי העפלת יחידים, יש פחות שלמות אך יותר פוריות בייצור. כל קשרי הגזע, המעמד והאומה מתרופפים, הקשר הגדול של המין האנושי כולו מתהדק".

הפרדוקס עליו מצביע טוקוויל בדמוקרטיה האמריקאית, מכוון מצד אחד, לנטיה לאינדיבידואליזם ולבדלנות, ומצד שני, לכוחה העדיף של דעת־הקהל וכל־יכולתו של הרוב. צירוף דיאלקטי זה מכונן את האבסולוטיזם הדמוקרטי החדש. המודל האמריקאי של הדמוקרטיה הצליח לשלב בהצלחה שני יסודות נוגדים אלה, בפצלו את העוצמה לרכיבים רבים הצומחים מלמטה. רכיבי כוח אלה משמשים שסתום ביטחון מפני ריכוז מינהלי מזה, והתמסרות עריצות הרוב מזה, אך אין מניעה שבעתיד, כאשר ישתנה האיזון העדין, תשרור עריצות מתוחכמת הרבה יותר מאשר היתה נהוגה אי־פעם. עריצות הקיסרות הרומית היתה אכזרית אך מוגבלת בהיותה טרום־מודרנית. העריצות זו מנבא טוקוויל, הפוכה מזו של המודל הרומי: "תהיה כללית יותר ונוחה יותר ותשפיל את האנשים בלי לענותם". בשלטון של היום, שמאפייניו ההשכלה והשוויון, יכולים המושלים לאחד בקלות רבה את רכיבי הכוח ולהתערב בתמורה בענייני הפרט בצורה יותר אפקטיבית מאשר המושלים בעת העתיקה.

העריצות הדמוקרטית החדשה נוקטת שיעבוד מסודר ונוח לבריות, "בשיעבוד של שלום בית". בזה עיקר הרעה ובזה גילויו של טוקוויל: כאשר העריצות נראית, גילויה האלים מעורר את הבריות לביקורת ופעולה, אולם טשטוש התודעה – כפי שטענו אחריו גם מרכס ומרקוזה – נוסף לכך שהוא עלול להרדים את הבריות, הרי יש סכנה לעתיד בראיית המדינה הכל־יכולה כאפוטרופוס רב־כוח, מחנך ומושיע.

מטרתו של טוקוויל היא להראות כיצד בני־אדם עשויים להיות שווים ובני חירות כאחד על־ידי מימשל העם, ממשלה ייצוגית, הפרדת רשויות; ובה בעת להראות שהכוח הריאלי המניע של הדמוקרטיה – התשוקה לשוויון – עלול להוביל גם לעריצות. מדינה כל־יכולה השולטת על כל שטחי החיים בצורה פטרנליסטית יכולה להתקיים בו בזמן עם מוסדות פורמליים של הדמוקרטיה. שלא כמו רבים מהוגי־הדעות בזמנו, שגרסו כי ההתפתחות הגדולה של שוויון הולכת יד ביד עם ההרס הסופי של אפשרות העריצות בימינו, טוקוויל הבין שהעיקרון הדמוקרטי נחשף לגורמי עוצמה, כמו דעת־קהל, שלא נתנו לפני כן.

בעדות אישית להנרי ריב ב־1837, מכנה עצמו טוקוויל "אריסטוקרט על־פי אינסטינקט" ומעניק מפתח להגותו ופועלו הפוליטיים:

מבקרי טוענים שהנני איש מפלגה. אך אינני. יש לי אמונה אחת והיא ההתלהבות מהחירות והכבוד למין האנושי. הערכתי לממשלות נתונה בהתאם לכך. בדעותיהם הקדומות מתארים אותי בני־אדם כאריסטוקרט או דמוקרט. באתי לעולם בקיצה של מהפכה ארוכה שהרסה מוסדות ישנים ולא יצרה תחתם דבר. כשנולדתי, האריסטוקרטיה שבקה חיים והדמוקרטיה טרם נולדה. אני חי במדינה שבמשך ארבעים שנה ניסתה הכול אך לא פתרה דבר. מכאן התנגדותי לאשליות פוליטיות.

1848 לא היתה אשליה פוליטית. הוגה־החירות בין השמשות שהסס מרדיקליזם לשמו, היה עירני דיו לדמות את צרפת ערב מהפכת 1846 כרובצת לפיתחו של הר געש. לאחר ביקורו בארה"ב הפנים את סכנת עריצות ההמון בנסיבות של שוויון תנאים פוליטיים. השקפתו הליברלית לא מנעה ממנו רגישות חברתית גם בביתו שלו. כנביא בעירו, זיהה טוקוויל, בטרם פרצה המהפכה, את המודרניות שבה בהעלאת השאלה החברתית לדרגת סוגיה מרכזית.

כמה ימים בלבד לפני שהחלו האירועים המהפכניים, התריע בנאומו הידוע מה־27 בינואר 1848 באסיפת הנבחרים, מפני השילוב הרה האסון בין הרפורמה החברתית לרפורמה הפוליטית. שילובן יגרום, לא רק למהפך פוליטי, אלא למהפכה של ממש העלולה לשנות את יסודות החברה המערבית.

במכתב לחבר כתב: "המעמדות העובדים אינם מוטרדים על־ידי שאיפות פוליטיות; אך האינך רואה שהללו הפכו לתשוקות חברתיות? הרעיונות הנושבים יערערו את יסודות החברה: שכל דבר מעליהם איננו ראוי למשול; שחלוקת המשאבים איננה צודקת... רעיונות כאלה המכים שורש, מובילים במוקדם או במאוחר למהפכות הנוראות ביותר. אנו ישנים על הר געש. האינך רואה שהאדמה רועדת שוב? רוח של מהפכה נושבת, הסערה באופק". אותן רוחות סערה הניעו את מרכס ואנגלס, כמה חודשים קודם לכן, לכתוב את המניפסט. ב־1848, לראשונה בהיסטוריה המודרנית, דרכו המעמדות העובדים, ללא הצלחה, חלוקה מחדש של המשאבים.

באירועים משמעותיים בהיסטוריה, סובר טוקוויל עשויים בהתפתחויות פנימיות ארוכות־טווח המואצות ברגע מסוים על־ידי מקרים יחידים או תאונות. כמה סיבות כלליות לאירועי 1848 וראשונה להן, התפתחות המהפכה התעשייתית בצרפת במשך שלושים השנים שקדמו לאירועים המהפכניים. אמנם טוקוויל לא בחן בדוקדק את השפעת התיעוש על כלכלת צרפת, אך בפריס זיהה אוכלוסיה חדשה של מעמדות עובדים נמוכים ופרולטריון מובטל. הם קלטו בנקל תיאוריות סוציאליסטיות שעובדו לחוקים פוזיטיביים. למרות שלא היו מאורגנים מעמדית וחסרה להם אסטרטגיה משותפת, הם שימשו חומר־גלם להתקוממות חברתית. התקוממות זו היפנתה עוצמתה נגד ריכוז השלטון וריכוז המינהל.

לסיבות הכלליות נוספו גורמים מאיצים. הרפורמה שדרשה האופוזיציה השושלתית העלתה תשוקה נשכחת שרק מרידה יכולה היתה לדכאן. היסטוריונים שמרניים הסבירו את כישלונה של צרפת באי־יכולתה לכונן מונרכיה חוקתית בין השנים 1815 – 1848. מכאן, ממשלה חסרת אונים על שלל תוכניותיה, ומכאן, לואי פיליפ "שטיפשותו הסנילית", בלשונו של טוקוויל, העידה על חולשתו. כישלונו היה דוגמא אחרונה לשרשרת ארוכה של מלכים – צ'רלס ה־1, לואי ה־16 ושרל ה־10 שלא הסתגלו לפוליטיקה של המודרניות.

העדר פרספקטיבה של זמן לא מנע מטוקוויל, בניגוד לבני־דורו, לנתח את משמעות אירועי 1848 על רקע ההיסטוריה הארוכה של המהפכה הצרפתית. הוא היה ער למסע המפותל והאלים שהחל ב־1789 וסיומו נעלם היה מהעין. כבר ב־24 בפברואר 1848 סבר, כי הגיע קיצה של המהפכה. קודר, האזין לנבואות בני זמנו על שקיעת הציביליזציה. הוא חש, שיסוד רדיקלי חדש ישנה את ארגון החברה, ושאת השינוי במהלך ההיסטוריה המודרנית יש לזקוף יותר לנושאים כלכליים וחברתיים מאשר לגורמים פוליטיים מסורתיים שהיו נושאי המהפכה בעבר. בשלב די מוקדם הבין, שהמפתח ל־1848 הוא בהבנת אופיה הסוציאלי. למרות שלא היה כלכלן, קיבל באופן כללי את התיאוריה של אדם סמית, אך נזהר מלצדד באופן עיוור ב־laissez faire.

1848 שילבה לדעת טוקוויל את האידיאה הכוזבת: אידיאות של הרפורמה הסוציאלית עם כוחם של ההמונים

כאוס לפני ההמונים

ודרישתם לשוויון פוליטי. ביוני 1849 תמך בדיקטטורה שהכריז שר ההגנה, קאוויניאק. אותה שנה הגיע לפיסגת הישגיו הפוליטיים כששירת כשר החוץ. לאחר התפטרות ממשלת לואי נפוליאון באוקטובר 1849 ועד להפיכת החצר ב־2 בדצמבר 1850, ניסה, ללא הצלחה, למנוע את הרס הרפובליקה השניה. נסיונו הפוליטי במהלך המהפכה ומעברו מתיאוריה לפרקסיס, הכשירוהו להבין את התמורות בחברה הצרפתית, אך במשך הזמן החליש את רעיונותיו הליברליים. השפעת המאורעות עליו היתה דיאלקטית: החזון המריצו לפעילות פוליטית, אך פעילות זו הקהתה את חזונו.

כמו מרכס, מזהה טוקוויל את הבורגנות והפרולטריון כבני־ברית פוליטיים בשלב הראשון של ההתקוממות. מכאן אופיה העממי של המהפכה והעדר השנאה שבה. אם אם, משנתאחד הפרולטריון ועוצבה תודעתו שהוא אינו סוכן של מעמד גבוה יותר, החל פועל "מתוך" ו"נגד" מאוויי הבורגנות. חל קיטוב בין שני המעמדות שהרכיבו את החברה הצרפתית. אחד הצדדים במאבק לא הסתפק בנצחונו, אלא שאף "להשלטת מדע חברתי שלם, פילוסופיה, הייתי כמעט אומר, דת הנרכשת בקלות ונבחנת על־ידי בני־האדם כולם".

באידיאה של מלחמת מעמדות ראה את המקצב הקבוע של ההיסטוריה, אך מה שנתמון אליו היה המאבק בין העני לעשיר. פברואר סיפקה הוכחה נוספת: "הסוציאליזם הוא תכונתה של מהפכת פברואר והזיכרון המאיים ביותר שלה. הרפובליקה תופיע רק כאמצעי ולא כמטרה סופית". צרפת מצויה בעיצומה של המגמה השוויונית המאפיינת את העת המודרנית, והוא מנבא שמגמה זו לא תסתיים ברפובליקה. רעידת האדמה תשנה לא רק את החוקים, אלא תחולל מהפך בעקרונות החוקים.

הסוציאליזם, טוען טוקוויל, היה המנוף האינטלקטואלי באמצעותו עבר מרכז הכובד מהמישור הפוליטי למישור החברתי. הבורגנות, שטוקוויל תיאר את קצה האחד במעמד הגבוה וקצה האחר במעמד הנמוך, חסרה היתה עמוד שידרה. בשל כך ניצלה מזעם ההמונים שפנו נגד המלוכה. הבורגנות הצטרפה להמון נגד הממשלה, אותה ממשלה ששירתה את האינטרסים הבורגניים. מרכס וטוקוויל שמו לב לעובדה, שהבורגנות נחלצה הפעם בעוד שניה מרעיונות הסוציאליזם: אך אכזבת הקומוניסט היתה תקוות הליברל.

באחורי הקונצנזוס של ממשלת גיזו היו מאתיים אלף שקבעו את גורלותיהם של שלושים וחמישה מיליון צרפתים. כאשר נשאל על כך גיזו, ענה: "עיבדו והתעשרו ותיעשו לבוחרים." טבעי היה שטוקוויל יחוש כזר בעולם פוליטי כזה. מהפכת פברואר סיחררה אותו מהשיעמום. הבהלת פועלי פריס נבעה בעיקר מאי־התערבות המשטר הלאומי הזעיר־בורגני. הממשלה הזמנית אמנם הרחיבה את זכות ההצבעה לתשעה וחצי מיליון אזרחי צרפת, אך כינון "בתי המלאכה הלאומיים" והכרה ב"זכות לעבודה" הפכה ארוכה בדי. בהעלאת מס הקרקע לארבעים וחמישה סנט עוררה נגדה את האיכרים, בעלי האדמות הקטנים והבורגנות בעלת האחוזות. כתוצאה מכך, הבורגנות הרפובליקאית זכתה ברוב של 500 חברים, האופוזיציה המלוכנית ב־300 נציגים והסוציאליסטים זכו רק ב־100 נציגים. הפועלים התקוממו ב־23 ביוני אך ההתקוממות היתה מבוזרת מלכתחילה. קווינאק, שר ההגנה, הופיע כמצילה של החברה והרכוש הפרטי, לאחר שלושה ימי מרחץ דמים בפועלי פריס.

טוקוויל לא השתתף בקרבות יוני 1848. אך הוא חווה בהם בתוקף תפקידו כמפקח ברחובות, המתאם בין האסיפה למשמר הלאומי. הוא הרגיש במה שקרא la terreur de la mort, חש בעומק השנאה בקרב המחנות היריבים ונדהם מהקלות הבלתי־נסבלת בה התייחס להרס ורצח. הוא מתאר סוציאליסט כ"שיכור המבלה כל זמנו במסבאה ובהיעדרו ממנה מכה את אשתו". במלים חדות תיאר את משמעות אירועי יוני:

יוני לא היה בדיוק מאבק פוליטי אלא קונפליקט מעמדי. סוג של מלחמת אזרחים. זה היה המשך רעיוני טבעי למהפכת פברואר. ייצוג מהפכת פברואר באותו אופן שהתיאוריות הסוציאליסטיות ביקשו לאפיין אותה. היה זה ניסיון ברוטלי ועז להיחלץ ממצב שהוצג בפניהם כדיכוי לא צודק, ולפתוח בכוח דרך למצב שהישלו אותם לחשוב שהוא טוב יותר.

יוני היה עבורו מהפכה סוציאלית. טוקוויל אינו מאשים – כפי שעשה לגבי מונרכיית יולי – קבוצות מסויימות או אישים בעלי דעות רדיקליות. צרפת עצמה איבדה את שליטתה על ההיסטוריה שלה. הידיעה, כי תרמידור יבוא גם בסופה של מהפכת 1848 הטרידה פחות מאשר המחשבה שצרפת חולנית מחפשת אחר סדר וביטחון. מפוכח מדעותיו הקדומות המוקדמות כי "הפועלים של יוני" הם פושעים וגנבים, הוא מגיע למסקנה, כי "הדת" של הפועלים לא תמוגר רק באמצעות כידונים.

למרות שהיה לו חלק בכינון החוקה שאומצה ב־4 בנובמבר 1848, נמנע מלהשתתף בויכוח הגדול על הכנסת סעיף "זכות העבודה". הוא חשש מהיקפי ההתחייבויות החברתיות שנטלה המדינה על עצמה, התנגד ליצירת מדינה־כל־יכולה – או מדינת רווחה בלשוננו – והעדיף להעניק יותר עוצמה לקהילות.

יש להחשות למדינה – במסגרת הריבונות החוקתית והמינימלית של השלטון – לעסוק רק במה שנוגע למדינה ולא יותר. כדי לא לאפשר ניצול לרעה, יש להשאיר אינטרסים מקומיים בידי הקהילות, או המינהל המקומי. נראה, כי המסקנה המשמעותית מ־1848 היא הצורך לתת יותר חופש לפרט.

בחוקת נובמבר ביקש טוקוויל ללמוד מהדוגמא האמריקאית ולקיים בצרפת שני בתי מחוקקים. ההיסטוריה של הרפובליקה מראה לדידו, ששלטון מרכזי ובית מחוקקים אחד אינם פועלים במשותף לרווחת האזרחים. החשש מסירוגיות בית מחוקקים אחד, יעשה את בית המחוקקים השני בלם בפני ניצול לרעה של השלטון. שני בתים לא ימנעו אמנם מהפכות, אך היה ערובה נגד ממשלה גרועה המביאה למהפכות.

בחפשו מנגנונים נוספים להגבלת העוצמה, הצליח טוקוויל למנוע את זכותו האוטומטית של הנשיא לבחירה מחדש: הנשיא ייבחר על־ידי רוב יחסי במינימום של שני מיליון קולות. הוא התנגד לכל שיטה שאיננה מאפשרת לעם את הזכות לבחירה ראשונה של הנשיא. רק רוב מוחלט יכול להביא לבחירת הנשיא, ובהיעדר רוב כזה תתקיים הכרעה של האסיפה. הנשיא בוחר את שריו, החייבים לשאת באחריות מיניסטריאלית. "לנשיא חייב להיות כוח אנרגטי ואקטיבי, ומשום כך הוא חייב חופש וכוח". כמו כן התנגד טוקוויל לכינון מוסד חבר הבוחרים, שאינו מתאים לדידו לצרפת. הדרישה, כי יש צורך ברוב של שלושה רבעים לרביזיה של החוקה, התגלתה כמבטלת והפכה עילה בידיו של לואי נפוליאון בהפיכת החצר שהנהיג ב־1851.

תרומת טוקוויל לעבודת ועדת החוקה היתה פועל יוצא של יחסו להמונים ולכוחם. הוא סירב לשלול מההמונים את כוחם הפוליטי, אך היה מודע לאי־בשלותם. הרגשה זו גרמה לו להאמין, שהם יוכלו בקלות להיות קרבנותיה של מדינה המתייחסת לאזרחיה כאל נשלטים. מסירותו לחופש לא מנעה את חששותיו מניצולו בידי ההמונים הבלתי־מוכשרים לו. חששו מכל־יכולת המדינה נבע מצילו המאיים של הלוויתן. יש להבחין אצלו בין הבנת המהפכה, בה יגיע האספקט החברתי למסקנותיו עם כינונה של מדינת הרווחה, לבין הסירוב להכיר בצדקתה.

שלוש תכונות אופי למחשבה הסוציאליסטית על־פי טוקוויל: פנייה קיצונית לתשוקות החומריות של בני־האדם; המתקפה על הקניין, ובלשונו של פרודון "רכוש הוא גניבה"; תפיסה טוטליטרית של הפרט והחברה.

המאפיין את הסוציאליסטים מכל הצבעים הוא חוסר האמונה בחירות, בתבונה האנושית. זהו הרעיון שהמדינה צריכה להיות לא רק המושלת על החברה, אלא צריכה למעשה להיות אדון על כל פרט. המדינה צריכה להקיף את הפרט, להגן עליו, להדריכו, לחנך בו, לבנותו. בקצרה, הסוציאליזם בעיני הוא באופן מוחלט צורה חדשה של עבדות.

באופן מפתיע מצא טוקוויל את דיוקנו של הסוציאליזם לא במהפכה הצרפתית, אלא דווקא במשטר הישן לשניהם כינון פוליטי מרכזי. הלגיטימיות של הסוציאליזם איננה [illegible] במהפכת 1789 מכיון שמהפכניה קידשו את זכות [illegible] עבודת מיליוני בעלי האדמות שומרים על

(המשך בעמוד 17)

אל מחוזות־הקסם של תרבות המערב

מרדכי אבישי

ב"הלשון שניצלה", הספר הראשון בטרילוגיה האוטוביוגרפית שלו, מספר אליאס קאנטי על עיר־הולדתו רושצ'וק, היא עיר־הנובה הבולגרית רוסה, שבאותן שנים רחוקות שמרה עדיין על שמה התורכי, רושצ'וק. הוא מספר על בני העמים השונים שהיו יושבים בעיר, וכהם בני־עמו היהודים הספרדים, על הגמל שמשך אליו אנשים מכל מקום, על האגדות שסיפרו לו המשרתות הבולגריות, שבאו מן הכפר, על משפחתו הספרדית המיוחסת – קאנטי מצד אביו וארדיטי מצד אמו, על לשון ילדותו המוקדמת, היהודית־ספרדית, לאדינו.

לכל זה הושם הקץ כאשר ב־1911, ואליאס הקטן הוא בן שש בלבד, עזבה משפחתו את תחומי בולגריה, עברה למאנצ'סטר ואחר־כך נדדה באירופה. משנותיו הראשונות בפינה זו של הבאלקאנים ועד למותו בימים אלה בציריך עשה קאנטי דרך ארוכה כאחד הסופרים האירופיים החשובים ביותר של תקופתנו, מספר, הוגה, מסאי ומחזאי, שאימץ לעצמו כלשון־כתיבה את הלשון הגרמנית, שאותה שמע לראשונה מפי הוריו בילדותו, התרועע עם מועשי הספרות בכמה מהמרכזים האירופיים והיה לאחר מכן, זכה בפרס נובל לשנת 1981.

במשך פחות מעשור, מסוף שנות השבעים ועד המחצית השנייה של שנות השמונים, תורגמו לעברית רוב ספריו העיקריים: המחקר הסוציו־פסיכולוגי "המון וכוח", הרומאן "סנוורים", שלושת ספרי־זכרונותיו: "הלשון שניצלה", "המכסה" את חייו עד גיל 16, "לפיד באוזן", המעלה מסכת של התבגרות פיזית ותרבותית בין השנים 1921 ו־1931, ו"משחק־העיניים", המתמקד בהוויה אמנותית בווינה בשנות השלושים.

בזכרונות אלה הוא מספר על חלק מהתחנות בחייו, שעיצבו במידה רבה את אישיותו הנוצרת, על ילדותו, נעוריו, יחסיו רבי־המשמעות עם אמו, לימודיו, קשריו הראשונים עם אינטלקטואלים ואנשי־ספרות וראשית דרכו כסופר. על כן אפשר לומר בבטחה, כי מי שרוצה להבין את קאנטי, לפענח מעט או הרבה את רמזיו ואת כתיבתו יילך אל זכרונותיו.

לפחות שני ספרים מאת מחברים אחרים, העולים על דעתי כרגע, מתקשרים בזכרונותיו של קאנטי. הראשון הוא האוטוביוגרפיה של ילדות של ז'אן פול סארטר, "המלים". מתוארים בו ההתרחשויות הפנימיות והחוניות בחייו של הילד שבסארטר, כפי שהן זכורות למבגר וכפי שהן משתקפות בעיניו בעומדו כבר בשנות השישים לחייו. ואם אין זה סיפור שוטף ובנוי של מעשים ואירועים, אלא ניתוח של צמיחה הרי שגם "הלשון שניצלה" אינה אוטוביוגרפיה שלמה ו"מסודרת" מבחינת תאריכים, זמן ומקום, אלא ספר הפורש תמונה עשירה של אריסטוקרטיה תרבותית בהתפתחותה, ששורשיה בעומק בילדות הרחוקה. כמו ב"המלים" יש כאן ציונים וחומר למחשבה על מקורות היניקה ותבאר־גידולו של סופר, וכן נקודות העשויות לשפוך אור על כמה צדדים בדרכי חשיבתו של קאנטי. וכמו ש"המלים" מציג את עולם־ילדותו של סארטר כעולם של ספרים וסופרים, שעימם הוא גדל במקום הצעצועים, המשחקים והכדורגל הממלאים את חייהם של ילדים אחרים – הספרים היו צמודים אל קאנטי כמעט משעה שעמד על דעתו.

אינני יכול שלא להיזכר למקרא כרכי־הזכרונות שלו גם בספרו האוטוביוגרפי של רומן גארי "הבטחה עם שחר" – בלי לערוך כל השוואה איכותית בין שתי היצירות. לא, אין כאן דמיון לא בסגנון, לא בהמת־הכתיבה ואף לא במהות הדמויות של האמהות בשתי היצירות. והיפך, אלה הן שתי נשים שונות בתכלית, במוצאן, בדמותן התרבותית, באופיין. הדמיון הוא רק בהשפעה המכרעת שהיתה לשתי הנשים היהודיות על עתיד בניהן וגיבוש עולמן היצירתי. אמו של הסופר גארי "בתו של שען יהודי בן הערבה הרוסית, יליד קורסק", באה ממזרח־אירופה התאורה בצרפת, פיתחה הערצה אליה והנחילה הערצה זו לבנה. בעיקרו מבקש "הבטחה עם שחר" להציג את כוחה הבלתי־מנוצח של אהבת־האם, אמו של המספר, שלא היה לה בחייה אלא בנה והקרבה למענו, למען יהיה "איש גדול". רוב מאמציו של גארי מכוונים בספר לעיצוב דמותה של אשה תמהונית ורגשנית זו, שביחסה הנלהב לצרפת והחלומות־הגדולות שלה התוותה את דרך־חייו של בנה. בסופו של דבר הוא הפך לכל מה שהיא רצתה שיהיה, הוא מילא אחר תביעותיה וקצר הצלחה בכל אשר עסק בו, כטייס קרבי במלחמת־העולם השנייה, כדיפלומט, כסופר. גם אל הספרות הוא הגיע בעקבות דרישותיה של האם להעפיל אל האולימפוס האמנותי. אמו של גארי, כפי שהיא מופיעה בספר, הינה יהודיה מוזרה – היא הולכת להתפלל בכנסיה ועושה סימני־צלב, בבקשה מאלוהים לשמור על בנה. ועם זאת, דומה שיש ביסוד אישיותה משהו מן "האם היהודיה" המסורתית. גם כוח החיות של אשה זו כמו שאוב מן האופי היהודי, מן היכולת היהודית לנהל מאבק עיקשי עם החיים למען החיים.

ואילו אמו של קאנטי, כפי שהיא מתוארת בזכרונותיו, היתה בבחינת מודל אחר של "אם יהודיה", שדאגה להעניק לבנה את כל אשר האמינה בו. ואם תרצו, אפשר להגדיר את תולדות התבגרותו של הסופר כתולדות יחסיו עם אמו השתלטנית. היתה זו אשה מאוד משכילה, אוהבת ספרות ובעלת טעם ספרותי ואמנותי מעולה, נוקשה בקביעותיה ובדרישותיה בתחום זה, אשה יפה שהתאלמנה בגיל צעיר וגידלה לבד את שלושת בניה. היא התווכחה עם קאנטי בשלבים שונים של חייהם, ואף רבה עימו, ניסתה לא אחת לכוון את חייו, להכתיב לו דברים ולמנוע ממנו קשר עם אשה.

אליאס קאנטי

בהמשך הוא מספר על קשריו עם שורה של סופרים ואמנים, בעיקר בווינה, וכהם גם יצחק באבל, ששהה בברלין. בכותבו על באבל הוא מזכיר את הנטייה ההומאניטרית, שהיתה משותפת לשניהם: "אולי קירבה אותנו מלה אחת, שלא נשמעה בינינו, אבל עתה היא עולה על דעתי. הרי זו המלה "ללמוד". שנינו היינו מלאים הדרת־כבוד ללמידה. בזכות הלמידה המוקדמת, בזכות הכבוד העצום כלפיה, נתעוררה רוחי. למידתו פנתה כולה אל הבריות, וכדי ללמוד אותם לא היה זקוק לעילה, כמו הרחבת תחום הידיעה או התועלת שבלמידת האדם. גם אני פניתי בזמן ההוא ברצינות אל האדם, ומאז ביליתי את רוב ימי בניסיון להבינו. בזמן ההוא עוד נאלצתי לומר לעצמי, שאני עושה זאת למען תפיסה זו או אחרת, שאני מחפש אחריה. אבל כשנתפוררו שאר התירוצים, נותרה לי הציפייה: חשוב היה לי כי האנשים וגם אני נשתפר, ולשם כך חייב הייתי לדעת על כל אחד מהם פרטי פרטים. באבל בעל הניסיון העצום, אף שהיה גדול ממני רק באחת־עשרה שנים, כבר התגבר זה כבר על עניין זה: משאלתו להשתפרותם של בני־אדם לא שימשה עילה ללמידתם. הרגשתי, שלשנינו סיכוי מועט למימוש המשאלה. אך אותו אין היא מביאה להנאה עצמית. מה שנודע לו על אנשים לא היה תלוי בשמחתו על כך או בצערו ובדיכויה חייב היה ללמוד את האדם".

יכולתו של קאנטי להאיר הארה אינטלקטואלית מבריקה גילויים ומראות ותחושות, להפוך חומרים פשוטים לכאורה ליסודות־תרבות עתירי־דמיון־והשראה, מעוררת התפעלות – וקנאה. בזכות יכולת זו הוא כמו נכבש לעולמות רחוקים, שלמעטים בלבד, ברוכי־הכשרון, יש בהם דריסת־רגל. זכרונותיו אפופים כל העת קסם של תרבות, רוחניות בשמה מאוד, משכרת. יש בהם גם משהו צעיר ורענן, כי הם מתייחסים לעולם צעיר הנרקם באווירה תרבותית־שורשית, וגם חכמה מצטברת של בגרות־וניסיון (הוא כתב את הזכרונות לאחר שעבר את גיל השבעים). ובצדק ציין כבר מישהו, כי את נעוריו בילה קאנטי בציפייה לבשלות, ואילו את הגיל הבשל – בהעלאת זכרונות מן הנעורים.

"רגיל הייתי להקשיב לאנשים זרים, שקודם לכן לא החלפתי עמם אפילו מלה אחת, הקשבתי לאנשים שגורלם לא נגע ללבי כלל, והשבתי לזכור את נימת־דיבורו של אדם שידעתי ברור שלא אראה אותו עוד. לא חששתי לגרות אותו לדיבור על־ידי שאלות, או על־ידי תפקיד שגילמתי. מעולם לא שאלתי את עצמי האם אני רשאי להוציא מפי אדם כל מה שאפשר לדעת עליו. היום אינני תופס כלל את התמימות שבנטילת זכות כזאת לעצמי. אין ספק, שיש תכונות שאינן נעלמות, וכל ניסיון להסביר אותם יהיה לשווא. תכונה כזאת היא תאוותי לאנשים. אפשר לתאר אותה, אפשר להציגה, אבל מקורה יישאר באפלה".

בדברים אלה הלקוחים מהכרך השלישי והאחרון של זכרונותיו, "משחק־העיניים", מעיד אליאס קאנטי שוב על עצמו כעל אינטלקטואל חוקר, על שאיפתו־התמידית, אשר ליוותה אותו, לחדור לעולמות הפנימיים של האדם, לגלות את תוכם של אנשים ויוצרים, אף כאשר סקרנות אינטלקטואלית זו ממומשת באמצעים "בלתי־כשרים", כפי שהוא עצמו רואה זאת.

פרק מצטרף לפרק בזכרונותיו וכולם יחד מהווים פאנורמה רחבה של סופרים, ציירים, פסלים, מוסיקאים, אנשי־הגות, שקאנטי הצעיר, או כתואי ומספר מתחיל, הסתופף בצילם. הוא נפגש עימם בבתים ובבתי־קפה, במסיבות חברתיות, בשעת עבודה ויצירה בסדנתם, בהרצאות, ברחוב; עקב אחריהם, שקד לפענח את עולמם הרוחני רב־הגוונים, ביקש את קירבתם – אך מיד יש להוסיף, לא של כולם. לדוגמא, אם במרכז "לפיד באוזן" עומדה דמותו של ההוגה והמרצה קארל קראוס, אשר השפיע רבות והילך קסם על קאנטי, הרי שלעומתו עוררו בו אחרים רגשות הפוכים, אנטיפטיה ודחייה. בראש הרשימה הזו נמצאת אלמה מאהלר הנודעת, אשה קשה ואנוכית להדהים, שניצלה בצורה צינית לתועלתה את הפירסום של ארבעת האישים הגדולים שאהבוה והתקשטה בהם כבנוצות אלות. בעלה הראשון, מאהלר המלחין, ובעלה האחרון, פראנץ ורפל הסופר (וביניהם קוקושקה הצייר וגרופיוס האדריכל) היו יהודים, אך זה לא הפריע לה להיות נתונה מדי פעם להלכי־רוח אנטישמיים – ואף לראות במאהלר, מגאוני המוסיקה־לכל־הזמנים, [illegible]. אגב, תיאורו השלילי של קאנטי את אלמה מאהלר, אותה פגש לא אחת בביתה, אשר שימש מעין סאלון וינאי, תואמת פירסומים אחרים של בני־התקופה ושל חוקרים.

בנימה של ביקורת בולטת מתייחס קאנטי אל כתיבתו של פ. ורפל, וגם אל אישיותו "היום־יומית" והתיאטרלית ההולכת בהתנהגותו. לא פחות עוקצני הוא הביטוי הניתן כאן לסלידתו מטיפוס כמו אמיל לודוויג, סופר־מצליח, שכתב ביוגרפיות בקצב מהיר ביותר וייצג עולם מאוס על קאנטי, המתמיד כל־כך עם עצמו ועם אחרים.

בכרך השלישי של זכרונותיו אין קאנטי כותב על אמו, להבדיל מהעיסוק האינטנסיבי בה בשני הכרכים הקודמים, אולם בסיום הוא חוזר אליה, אחרי הניתוק ביניהם, כדי לתאר את שעותיה האחרונות ואת מותה בפאריס ב־1937. ונדמה לי, שבפרק־סיום זה מגלה הסופר הקשיש רקותי(?) אהבה לגבי מה שאירע בימי ילדותו המוקדמים בין אמו ואביו, שנסתיים בהתקף־לב ובמותו של האב – טראומה, שלא הירפתה מהמשפחה במשך כל השנים. כאילו בניסיון אחרון להסביר את המקרה הטראגי ולהסיר מעליו, ממרחק של עשרות שנים, את מעטה המסתורין של יחסים בינו לבינה, הוא מעלה בפרק זה את עניין השפה הגרמנית, שהיתה שפת־תרבותם ושפת אהבתם של הוריו, ובה דיברה אמו עם הרופא המאוהב בה בבית־המרפא, לצד עצם הגילוי שהיא גילתה לבעלה את יחס הרופא אליה, כגורם אשר ליבה את התערערות־האמון והקנאה של האב, שסופן ריגשת־לב קטלנית. המסקנה המתבקשת היא שהיה בכך כדי להטיל עליה אשמה, גם אם לא בגדה בפועל בבעלה.

בדברי־ההסבר המודפסים על עטיפת המהדורה העברית של "משחק־העיניים" נאמר, כי "כתיבתו מצטיינת בכנות צורבת לגבי עצמו כמו לגבי סביבתו". קראתי את הספר בעיון רב ובהנאה שאין למעלה ממנה, והתבשמתי מכתיבתו התרבותית־עמוקית של קאנטי – "משחק־העיניים" שייך לאותם ספרים, המביאים את הקורא להתפלל, שהדברים המסופרים בהם יתמשכו עוד ועוד; וכאשר הם מסתיימים אתה חש צער של פרידה ממשהו יקר ונעים, מעולם, שהיית רוצה להחזיק בו. אך אינני סבור שזוהי כתיבה ווידויית, שהמחבר חושף בה את עצמו. לא אטעה אם אומר, שקאנטי נשאר גם כאן אדם סגור מעט, שאינו שש להתחלק עם אחרים בכל הנוגע לאינטימיות שלו: הוא רומז רמיזות, נותן סימנים, אך אינו מתגלה ואינו "נפתח" עד תום – כך בכתיבתו הבלטריסטית והמסאיית וכך בפרקים האוטוביוגרפיים. ומעניין מאוד לראות כיצד איש עצור ומאופק זה מתלהב מיצירתם של אחרים ומצליח להדביק גם את הקורא בהתלהבותו זו, בשומרו תמיד על פן מיוחד של עצמיותו האינדיבידואליסטית.

מחקרו "המון וכוח" ראוי לכל הערכה: הוא עוסק בניצולם של ההמונים בידי כוחות פוליטיים וטוטאליטאריים והיווצרותם של משטרים רודניים המאיימים על חירותו של האדם ועל חירותה של החברה. הדברים היו אקטואליים מאוד בשעת כתיבתם, בסוף שנות החמישים, והם נשמעים אקטואליים גם כיום. ואילו הרקע לעלילת הרומאן "סנוורים", שנכתב הרבה שנים קודם לכן והוא מספריו הראשונים של קאנטי, הינו עליית הנאציזם בגרמניה. גיבורו, פטר קין, הוא איש־רוח המידרדר בהתמדה, עד שהוא שורף עצמו בתקופה סיוטית, שהיא כ[illegible] של התקופה.

לקורא העברי הוגש גם קובץ של חמישים דיוקנאות מפרי־עטו של קאנטי בשם "עד שמיעה". אלה הן מסות קטנות, מעין מיניאטורות על תכונות־האדם, התופסות כל אחת עמוד־עמוד וחצי ומזכירות בסגנונן "התגיגי" משהו את האסכולה הווינאית, את פטר אלטנברג, סטפן צוויג, ארתור שניצלר. המבדיל הוא בתכנים, באמירה ובמחשבה, שהן לרוב מקוריות יותר. גם השמות שהמחבר נותן לרשימותיו־מסותיו הקטנות. שמות כגון "הנותנת לעצמה", "מחטט הרמשות", "המחליף בגוזלות", "גברת צאקרביל", "בותק התהילה", "צפרדע היופי", "חוטמת מפות השולחן", "נוגס הכתים", "נאד אלוהים", "אמרכל הטבל" ועוד – מעידים מעט על מיוחדות של תוכן ופיתוח הנושא במסגרת צרה ומצומצמת כל־כך. לא אחת נדרש מהקורא מאמץ כדי להבהיר לעצמו את הדברים ולרדת לסוף כוונתו של הכותב.

הנה, למשל, הרשימה "[illegible]": את הכתוב בה על נביאי־הפסימיות, הרואה שחורות בכל, המצביעה תמיד על הרע ועל האסונות העשויים להתרגש, אפשר אולי למצוא גם בדבריהם של נביאים אחרים של זמננו זה – אך הפקעת שהגיבורה נושאת עימה בקללה, שאין להינתק וליהפרד ממנה, נראית כבר כאלמנט סיפורי־אמנותי, המיוחד לקאנטי ולתרבותו הספרותית.

קאנטי אמנם כתב ודיבר לא פעם על מוצאו היהודי, אך בחייו וביחסיו עם הבריות הוא כמו התרחק מן היהדות, לא גילה כל עניין נראה־לעין בישראל, לא ביקר בה מעולם, נמנע מלפגוש עיתונאים ואנשי־ספרות ישראלים, כפי שנמנע לא אחת מפגישות עם אנשי־תקשורת, מחשיפה פומבית ומפירסום – ונהג כמיזאנטרופ, בניגוד גמור לדבריו על זיקתו לבני־אדם. אולי היה זה אחד הניגודים באישיותו המורכבת.

ואפשר שבעתיד ייעשה מאמץ לחקור גם את עומק זהותו היהודית וזיקתו או העדר זיקה ליהדות, נושא שעליו ידוע, לפי שעה, מעט מאוד.

אלכסיס דה־טוקוויל: בין מודרניות לנאורות

(המשך מהעמוד הקודם)

מסורת המהפכה, נגד המגמות הסוציאליסטיות. הסוציאליזם אינו יכול אפוא לצעוד יד ביד עם התנועה הדמוקרטית: עיקרו פוליטית, המתייחסת אל בני־אדם כמספרים, איננה עולה בקנה אחד עם העיקרון הדמוקרטי, ומסקנתו: "אין הכרח שמהפכת פברואר תהיה סוציאליסטית, צריך אומץ להגדיר בכך". הוא מבהיר שקבלתו את מהפכת פברואר כעובדה היסטורית, נועדה לחזק את אבן המהפכה האמיתית. הדמוקרטיה והמונרכיה יולי מיסדו את זכויות היתר של הצבעה באמצעות מעגל צר של בוחרים, ואילו מהפכת פברואר תיקנה את המעוות וסימנה את פעולה של המהפכה הגדולה.

בהדגשת הצד הנועז(?) של מהפכת פברואר, התכוון טוקוויל לסכל את אחד מאויבי הקתוליים, ובה בשעה להבטים את מידת הנזיכות לפוליטיקה, ואת, בשונה מהמונים "הרתי" של הבשורה הסוציאליסטית. הסוציאליזם לדידו מיסטורי ולא ליברלי, כפייתי ולא דמוקרטי, צנטרליסטי ולא פלורליסטי, בקיצור, מתווה של הסוציאליזם שאפת לטוטליטריות.

טוקוויל בחן את אירועי זמנו בפרספקטיבה היסטורית. כאשר נתקל לראשונה בסיפורת הסוציאליסטית, בדק את משמעותה ההיסטורית בחפשו אחר שורשיה בעליית הנצרות; כאשר בחן את משבר הרפובליקה השנייה, בדק את משבר העולם המערבי במאה החמישית; ועתה, כאשר הוא בוחן את בעיותיה של התנועה הדמוקרטית, יוצא הוא לבדוק את המהפכה הצרפתית שהעלתה הן את הסדר הדמוקרטי הפלבאי החדש והן את הסדר הדספוטי הפלבאי החדש. המודרניות מכילה את הנאורות ואת אויביה.

טוקוויל כתב לראשונה על המהפכה הצרפתית ב־1836 בעיתונו של ג'ון סטוארט מיל. במאמר "מצבה החברתי והפוליטי של צרפת לפני ואחרי 1789" הוא פרי מסעותיו לאנגליה, מסעות שעיצבו את תודעתו החברתית והפוליטית ב־1835, בעיצומו של השינוי התעשייתי החברתי באנגליה. זוהי בבעיות שהצמיחו הגידול התעשייתי והתנועה הדמוקרטית, המסע מעבר ללמנש היה משמעותי להתפתחותו האינטלקטואלית, כביקורו של אנגלס במנצ'סטר ב־1844.

הרהורים על המהפכה התעשייתית הביאוהו למסקנה, כי "רוח האדם מתעוותת כאן, והאדם התרבותי הופך פרא". טוקוויל נועץ מחשיבות התפך: "הכסף אינו מייצג רק עושר, אלא כוח ותהילה". ביחס ליחסי העובדים ומנהליהם כתב: "הנה העבד והנה האדון, הנה מעט העשירים והנה ההמונים". כבן הדור הפוסט־מהפכני הצרפתי, התפלא טוקוויל לראות את האופי הבלתי־ראלים(?) של התפתחות ההיסטוריה האנגלית, וחקר עובדה זאת לזכותה של האצולה האנגלית. בניגוד לה, מעמדה התמורה של האצולה הצרפתית, הינתה בניצול הפריבילגיות הפוליטיות תוך כדי נטישת הפועל. גם הוא בנה את כוחו הפוליטי. הגנות הכוח החברתי אירעה שעה שהחזון הפך נחוץ להצלחה כלכלית, ואילו האצולה המשיכה להתבסס בבעבר על מסחר ותעשייה זעירה.

שקיעת האריסטוקרטיה נבעה לא כשל הגנות חוקים, אלא בירידת המוטיבציה הפסיכולוגית של מעמד שלם. אותה שעה, מוטיבציה זו הפעילה את המעמדות המסחריים. טוקוויל החשיב את ירידת התשוקה האנושית יותר מאשר האקט הפורמלי של חוקיה. המעמד הבינוני – בתוך המעמד השלישי – הוא יורש את תפקידיה המסורתיים של האצולה, ובמיוחד את שאפתנותה.

ירידת המעמד הבינוני להיסטוריה מתוארת כצורה של יצירה, כביטויו של יסוד רענן לתולדות העמים. "אומה חושה" זו, מארימת לא רק לתפוס מקום חשוב בחברה, אלא להרוס את זכויות־היתר הקשורות באצולה, יתירה מזאת, מתכוונת היא למחות את מושג האצולה עצמו. טוקוויל לא האמין שניתן לסלק מחברה פונקציונלית את האליטה. היפוך הוא הנכון: אחד העקרונות הקבועים הפועלים בהיסטוריה, הוא עקרון ההדרכה וההובלה שיועד לאצולה של כל חברה. הלידה, העושר והידיעה הם ממאפייני האצולה. אי־אפשר לקיים חברה שבה כולם אצילים, משכילים ועשירים. מכל התכונות האריסטוקרטיות הללו, האצולה הצרפתית קיימה במאה ה־18 רק את תכונת הלידה. אומה היה בנטישת ייעודה הפוליטי והחברתי.

זקון המאפיין של המאה ה־18, המתואר כבר בפרק ראשוני זה, מציין את ירידת האצולה ועליית המעמד הבינוני. טוקוויל מסיק מכך, שאין תוחלת חיים ארוכה למדינה דמוקרטית בה מתקיימים הבדלים גדולים בעושר בין המעמדות. תנאים אלה יאלצו את בעלי הקניין לעשות שימוש באופן קבוע באלימות ולהכניע את עבודות הפרולטריון. נוסף לכשלון האצולה בהובלת כלכלת האומה, מציין טוקוויל שני קווים מאפיינים: התנועה השוויונית הופכת למגמה שלטת; וסמכות המדינה נמצאת בעלייה מתמדת שקדמו למהפכה בעטייה של האצולה. הירידה של אצולה אחראית גרמו לעם הצרפתי להיכנע לממשלה כבוח מרכזי. המעמד הבינוני שמצא עצמו ללא מנהיגות מובילה, העניק תמיכתו לכתר על מנת להרוס את האצולה. האזרחים נותנו מלשלוט על עצמם והעניקו סמכויותיהם למדינה.

כך הפעילה המדינה השרירותית כוח מוחלט, ובמקביל, עלו ונפוצו הלאומיות והאינדיבידואליזם. הנחתו המוקדמת של טוקוויל היא, כי רעיון החירות האישית חייב להיות בתוך בכינונם של מוסדות חופשיים. לימוד ההיסטוריה הצרפתית מביאו למסקנה, כי למרות כוונותיה הטובות של אומה עלולה היא להוביל לעריצות. המאמר "צרפת לפני ואחרי 1789" נכתב בין פרסום הכרך הראשון של "הדמוקרטיה באמריקה" (1835) לבין פרסום הכרך השני (1840).

בנאומו לפני האקדמיה הצרפתית ב־1842, הרחיב טוקוויל את רעיון המוסדות החופשיים. הוא גולל את ההיסטוריה הצרפתית בקריירה(?) של הרוזן קיסק, קודמו באקדמיה. קיסק שירת במישרות ציבוריות במשטר הישן, במהפכה ובממשלו של נפוליאון. כפקיד ציבורי בכיר, ביסס את המדינה הביורוקרטית והריכוזית שהגיעה לגמר שיכלולה בימי נפוליאון. בנאומו, מבחין טוקוויל בשני נהרות היוצאים מאותו מקור של המאה ה־18: הראשון מוביל אנשים למוסדות חופשיים, והשני מוליכם לכוח אבסולוטי.

טוקוויל היה אחד ההיסטוריונים הראשונים במאה ה־19 שחתר תחת המיתוס של נפוליאון. מגמתו ההיסטוריוגרפית התרבותית, לא עלתה בקנה אחד עם הרוח האופנתית בת־הזמן, שהרי שנתיים קודם לכן, ב־1840, הובאו עצמותיו של נפוליאון מסנט הלנה לקבורה באינוולידים. המיתוס הנפוליאוני הוא מעצמה לאומה הצרפתית: "נפוליאון חייב גדולתו יותר לתאוותו מאשר לאישיותו". כך הפכה הביוגרפיה הציבורית של קיסק, בנאומו של טוקוויל, עדות למהפכה גדולה שהחלה עם תקוה לחופש ונסתיימה בעריצות.

ב־1843 נתבקש טוקוויל להכין דו"ח על המגמות המוסריות של החברה בת־זמנו, בהתבסס על עיון בספרות הענפה שקראה לטרנספורמציה חברתית. המוסד שהזמין את הדו"ח היה "האקדמיה למדעי המוסר והפוליטיקה", שטוקוויל נימנה עם חבריה. הוא פנה לעזרתו של הרוזן ארתור דה גובינו, לפני שהלה פירסם את סיפרו הידוע על הגזענות. בדו"ח ביקש טוקוויל לבחון את ההשפעות ההיסטוריות של האופי המהפכני על תקופתו. המסורת שהציב היתה בחינת מהות המודרניות, כפי שזו באה לידי ביטוי בתיאוריות הסוציאליסטיות החדשות, שהציעו דוקטרינות חדשות על האדם והחברה, המשוחררות לחלוטין מהמסורות הנוצריות.

המכנה המשותף של כל מהפכה, גורס טוקוויל, הוא בסוציאליות של הכוונה, משמע, בהבנה חדשה של העולם. חולשתה של הנצרות היתה אפוא בהזנחת הצד הגשמי החברתי. טוקוויל הכיר בלגיטימיות התביעה לרפורמה חברתית, ובדרישות לביטול העוני ולשיפור התנאים החומריים של האנושות. הדרישות הללו, טען, חייבות לצאת מתוך רוח הגבורות(?). מהעבר האחר, גובינו הרדיקלי ביקש לבנות עולם חדש המבוסס על עקרונות מוחלטים. דרכיהם של הידידים טוקוויל וגובינו נפרדו, והדו"ח נגנז.

ב־1847 כתב טוקוויל את המניפסט "על המעמד הבינוני והעם" לאסיפת הנבחרים. הוא ביקש לכתוב את ההיסטוריה הצרפתית ממהפכת יולי ועד נובמבר 1847, ובאמצעותה להצביע על העדר ויטליות בחיים הפוליטיים של צרפת. לדעתו, הצלחת מהפכת 1830 מנעה את התפתחותן של מפלגות שתפקידן לקרום עור וגידים לשלד הפוליטי. "מהפכות 1789 ו־1830 היו רק אפיזודות במאבקים אלימים וארוכים בין האצולה הפיאודלית הישנה למעמד הבינוני". המאבק העניק למהפכה את מפלגותיה הגדולות ונושאיו השנויים במחלוקת. ניצחון המעמד הבינוני ב־1830 עצר את תנופת המהפכה ורוחה. בין שני המעמדות הפרידה תהום במסורת, באינטרסים, באידיאה. 1830 היתה לפיכך נקודה אחת ברצף של המסורת המהפכנית הצרפתית. ההומוגניות של האינטרסים במעמד הבינוני גרמה לתרדמה כללית, אך העתיד, חזה טוקוויל, צפון בחובו שינוי מהפכני, בו תעלה הדרישה לביטול זכויות היתר של הרכוש, זכויות שהמהפכה הצרפתית לא נגעה בהן.

הזכות לרכוש היתה הבריקדה האחרונה בעולם הפוליטי הישן. הגנו עליה רק חברי המשועממים של אסיפת הנבחרים. טוקוויל היה משוכנע, שהמהפכה הבאה בצרפת תיסוב סביב הציר החברתי: "יש סיבה להאמין שבקרוב המאבק בין המפלגות הפוליטיות יהיה בין אלה שיש להם לאלה שאין להם. שדה הקרב יהיה הרכוש". בעת כתיבת המלים הללו, עסק מרכס בהגהות האחרונות של המניפסט הקומוניסטי.

טוקוויל היה היחיד שהתייחס ברצינות לרעיונותיהם של אוואן, סן סימון, פורייה ולואי בלאן. הוא לא דחה אותם כחלומות אוטופיים ושקל בזהירות את משמעויותיהם. מכאן, שתי ההצעות העיקריות שניסח במניפסט: הראשונה, להרחיב את הזכויות הפוליטיות גם למעמדות הנמוכים. לדעתו ייעלם המונופולין של המעמד הבינוני על העוצמה הפוליטית אם בצורה וולונטרית ואם באמצעות מהפכה. ההצעה השנייה דנה בחובת המדינה לדאוג לרווחתם החברתית של אזרחיה, ביכולתה לשפר את התנאים של המעמדות הנמוכים תוך כדי שמירת זכויות הקניין. המניפסט, שלא פורסם, משקף את אופי חינוכו הפוליטי של טוקוויל בזמן מונרכיית יולי. רגישותו החברתית ותצפיותיו על עתיד צרפת, נזקפו בראש ובראשונה להיסטוריון שבו, יותר מאשר להיותו נבחר ציבור.

טוקוויל סבר, שהדמוקרטיה לא תיילד אדם חדש. חששו היה כפול: מצד אחד, הוא פחד, ובצדק, שהדמוקרטיה תטפח בינוניות, תעדיף את האינטרס ולא את ה"דירטר", תעודד את המכנה המשותף. ומצד שני, פחדו הגדול היה מפוליטיקה ההופכת דת, מ"דירטר" המתגלגל לכפייה. הוא היה סוציולוג פוליטי, לא מורליסט. הוא ביקש למנוע מהדמוקרטיה המודרנית את ההתלהבות לשנות את האדם: יש להכיר בכך, שהחיים הטובים יתנהלו ללא הצטיינות, או גדולה, ותמיד יהיו על סף הסיכון. ריימון ארון ציין באירוניה, שאנו רגילים לחשוב, כי רק אנשים מהשמאל הם ההומניטריים(?). אך טוקוויל עצמו גרס שבצרפת, הרדיקלים, הרפובליקאים הקיצוניים, לא היו ההומניטריים(?), אלא מהפכנים, שיכורים מאידיאולוגיה, ומוכנים להקריב מיליונים עבור רעיונותיהם. לכן התלהב מהדוגמא האמריקאית של הדמוקרטיה, אם כי הצביע גם על סיכוניה. הוא היה אריסטוקרט והומניסט(?), סוציולוג שלא נמנע משיפוט ערכי, במיטב המסורת הקלסית של ההגות הפוליטית.

מאמר שני בסדרה, מתוך ספר בכתיבה של ד"ר דוד אוחנה, [illegible] בין מודרניות לנאורות" (שם זמני).

רות גונן

זכרון ילדות

יְרֻקּוֹנִים יְרֻקּוֹנִים,
מֵרִידִינְג עַד שֶׁבַע טְחָנוֹת
רֵיחַ דָּגִים מֵתִים וְסַחַב
רְקַב עֵץ סָבוּל
אֳרָנִים מִתְאַבְּקִים בֶּעָפָר
קוֹנְדוֹם יָשָׁן נִשְׁכָּח
מְלִיל אַהֲבָה חֲפוּזָה.
הַיַּלְדָּה נָפְלָה לְמֵימֵי הַיַּרְקוֹן
אָסוּר לִרְחֹץ שָׁם.
סִירוֹת הָעֵץ הֶחֱלִיקוּ מֵעַל גּוּפָתָהּ
אָסוּר לִרְחֹץ שָׁם.
הַמְחַפְּשִׂים אָמְרוּ שֶׁהַמְּטַפֶּלֶת דָּחֲפָה
אָסוּר לִרְצֹחַ.
פִּרְקֵי הָאֶצְבָּעוֹת שֶׁלָּהּ בַּגֹּמֶא
צַמּוֹת שֶׁלָּהּ תּוֹכֵי אֲצוֹת
דַּגְתִּי בְּחַכָּה
הִשְׁלַכְתִּי לַמַּיִם הָרַכִּים
שֶׁל הַיַּלְדָּה.

סערה

עַכְשָׁיו נוֹשֵׁב הָרוּחַ מִן הַיָּם
כְּפִיל חֲלִילֵי עֲנָנִים
עַל צַמְּרוֹת עֵצִים נְדִיבִים
הֵן עָפוֹת עַל פִּי כִּוּוּן מְדֻיָּק
עַד קְצֵה גְּבוּל יְכָלְתּוֹ שֶׁל הַגֶּזַע.
[illegible]

בַּחַלּוֹנוֹת וּבַדְּלָתוֹת
מְעוֹדֵד לַחַיִּים
שִׁיר מִיתוֹלוֹגִי, מִיתוֹס עַתִּיק
שֶׁל אַגָּדוֹת אֵימִים
עַל יַעֲרוֹת הַצָּפוֹן שֶׁל בֶּרְגְמָן
בָּהֶם מְחוֹלֶלֶת
תַּחֲרוּת שַׂחְקָנִים נוֹדֶדֶת
אֶת רִקּוּד הַמָּוֶת.

מאחורי הקלעים

לִפְנֵי הַהַצָּגָה מִתְעַרְבֵּב רֵיחַ אַבְקוֹת הַצֶּבַע
בְּזֵעַת הַשַּׂחְקָן.
מִבֵּין יְרֵכָיו הַלְּבָנוֹת
אֲנִי מַבִּיטָה בְּפָנָיו
הַפְּרוּשִׂים מֵעָלַי כִּירִיעָה
פֵּרוּרֵי צֶבַע נוֹשְׁרִים עַל מִצְחִי
כְּמוֹ מָן.
אֶצְבַּע מְהַסֶּסֶת טוֹבֶלֶת בְּדֶבֶק הַשָּׁקוּף
מְסַמֶּנֶת עִגּוּלִים עַל פְּנֵי הַמַּרְאָה
הַמּוּאֶרֶת בְּאוֹר יְקָרוֹת.
עוֹד שָׁלֹשׁ דַּקּוֹת.
קַוִּים חוּמִים נִרְשָׁמִים בְּתוֹךְ הַקְּמָטִים
וְהַשָּׂפָם מֻדְבָּק הֵיטֵב.
מֶלֶךְ מְשֻׁשְׁלָשׁ קַיְ אִישׁ
אֲבַק הָעֵץ עוֹלֶה מִקַּרְשֵׁי הַבָּמָה
הַקְּלָעִים מְחֻזָּקִים בְּתֶפֶר גַּס
אַבָּאלֶה הַסָּרִיג מֵנִיד רֹאשׁוֹ לִבְרָכָה
כְּשֶׁגְּלִימַת הַשַּׂחְקָן הָאֲרֻכָּה מְלַטֶּפֶת אֶת רַגְלַי
בְּחָלְפוֹ עַל פָּנַי הוֹזֶה,
מְכַלְכֵּל אֶת מִלּוֹת הַפְּתִיחָה.

هكذا عن الاصل

טלוויזיה

שני

חינוכית

08.00 אמנות העולם המערבי – סדרה בת 18 פרקים הסוקרת את התפתחות האמנות והארכיטקטורה מיוון העתיקה ועד ימינו.
08.30 המשימים – סדרה בהנפשה לפי הספר "עמק הזיות הנזורות" מאת טובה יגנן (כ).
08.55 רכבת ההפתעות – לקט סרטים מצויירים.
09.15 הפיל שלא שכח – לקטנכ הפיל הקטן, היה זיכרון מצוין ולכן לא מחל לאחר על מעשיו.
09.25 סיפור נוסד – שומעים קולות שומעים צלילים.
09.50 גבעת פלפלת – סדרה מרובבת בהנפשה.
10.00 שלושה רגים אבודים – סרט מצויר בהנפשה.
10.25 הזכובים הצעירים – סדרת הרפתקאות.
11.10 הרפתקאותיו של בר מזל – סדרת הרפתקאות.
11.35 קשר הכוונה – סדרת דרמה בת 6 פרקים המספרת על בריתה של בריטניה להגר מלחמת העצמאות באמריקה.
12.00 ברקיע השביעי – דרמה מוסיקלית להוראת האנגלית.
13.00 בער גידול בנות – סדרה קומית.
13.30 שעת כושר.
13.50 גדלימה של הדודות. סרט קולנוע. סרט המבוסס של הבמאי האיטלקי פדריקו פליני על ג'ולייטה, אשה בורגנית העוברת משבר נישואין ומשבר קשה של אמצע החיים. מנסיה סוריאליסטית המתעצמת עם פנטזיה של האשה, שבעלה בוגד בה. שחקנים: ג'ולייטה מסינה, סנדרו פיסו ומנדרה מילו.
16.00 כל עוד אנחנו כאן שרים – סקירת אירועי המוסיקה במערכת החינוך שהתקיימו ביוני 94'.

כללית

06.30 חדשות בעברית – מבזק.
06.31 מהדורת חדשות בערבית.
06.45 "המפגובים מהמאדים" – סדרה בהנפשה מדובב עברית.
07.00 "בוקר טוב ישראל" – תכנית הבוקר של הטלוויזיה.
16.30 "המגדל המורה באוויר" – סרט קולנוע. סרט הנפשה מיוחד במינו, המשלב דמויות חיות עם ציורי הנפשה (תרגום ערבי-עברית).
17.55 אל נמרים ואנשים (תרגום לעברית).
18.15 החדשות באנגלית.
18.30 נמרים באביב – סרט טבע (תרגום ערבי-עברית).
19.00 חדשות.
19.30 עולם אחר – סדרה קומית (תרגום ערבי-עברית).
20.00 חדשות.
20.20 "מהכמיהל לקרואף" – סרט תעודה של הבמאי עמוס כרמלי על בני הפלשמורה. בני הפלשמורה, יהודים שהתנצרו באתיופיה, תובעים לעלות לישראל על בסיס של איחוד משפחות.
21.00 "שיר סיבא לך אהבה" – תכנית מיוחדת עם כתבות ושיחות עם אנשים הקשורים אליה.
22.05 "האקדח מת מצחוק" – סרט קולנוע. קומדיה מטורפת, מאורייה על סדרת משטרה, אשר בשרכה הבלש המגושם המצחיק ביותר. בכיכובם של לזלי נילסן, ג'ורג' קנדי, פריסילה פרסלי, ריקארדו מונטלבן, או ג'יי סימפסון ונסי מרצ'נר. בימוי: דיוויד צוקר ב-1988 (תרגום עברי-ערבית).
23.30 חדשות.
23.35 "ג'ון ויליאמס: קונצרט סוליה".

ערוץ 2

14.00 "פלסטוס".
14.05 "בוכורים" – תכנית בענייני צרכנות לנוער ולצעירים לפני גיוס.
14.30 "משימה סודית ביותר" – סדרת הרפתקאות ומסתורין.
15.00 "יוסף המספר" – תכנית סיפורים בהפקה מקורית.
15.30 "תפוס כיוון" – משחק טלוויזיה לילדים בהנחיית אבנון פישר בעונה חדשה של התכנית.
16.00 "היפים האמיצים" – סדרת-דרמה בהמשכים.
17.00 החדשות.
17.05 "אמריקאים מצחיקים" – תכנית בידור.
17.30 "דובלה" – משחק טלוויזיה מקודד בשידור חי, בשיתוף הצופים.
18.00 "עוברים על העולם" – סרט בידור ישראלי בסגנון "המצלמה הנסתרת". הסרט צולם בארץ ובחוצות העולם באתרי תיירות רבים – רומא, פריס, ניו-יורק, תל-אביב וירושלים והוא עורך השוואה באופן כמעט סוציולוגי בין תגובות אנושיות של בני עמים שונים לסיטואציות דומות.
19.30 "לינגו" – משחק טלוויזיה נושא פרסים.
20.00 החדשות.
20.10 "שורשים" – תמנה בראור במופע – מופע תם ומרגש לערב שמחת תורה. תמנה בראור היא זמרת ישראלית ממוצא תימני, שחיה כיום באירופה. היא שרה שירים שלהם נגיעה למקורות.
21.10 "שלושה גברים ותינוק קטנטנה" – סרט קולנוע. זהו סרט ההמשך ל"שלושה גברים ותינוקת". תום סלק, סטיב גוטנברג וטד דנסון חוזרים כשלושה רווקים המגדלים ילדה משותפת. מרי, התינוקת איתה גדלו, גדלה והפכה לילדה קטנה. אמה הנסיכה, סילביה, שבה להצעת נישואין ועבודה כשחקנית בלונדון, לשם היא רוצה לקחת גם את בתה. פרצה שוד החשיש הם רק חלק מהמזימות שריקים השלושה בכדי לשמור ולאחד את "משפחתם".
23.00 "לנגמה" מוסיקה ישראלית במעורן לגנום סה"א, הפעם עם שם טוב לוי.

המזרח תיכונית

15.00 מעורן 7:00 13.55 סרט "מלודי" דרמה. 15.30 מייטי מאוס – הקנגר האריה. 16.20 העכבר המסוכן (מצויר). 16.45 סופר בוק (מצויר). 17.10 סרט תעודה. 18.10 כח הצלה 911 (סדרה). 19.00 חדשות העולם (סקירה). 19.30 סי.אן.אן. מבזק — כותרות החדשות. 20.00 משפחת קוסבי – סדרה קומית. 20.30 איש משטרה. 21.20 הצעירים – סדרה. 22.10 מעורן 7:00. 23.00 תוכנית מיוחדת.

כבלים

ערוץ 3

08:00 שידור מקומי.
09:00 לחיות את החיים. אופרת סבון (ש.ת)
09:45 צעירים חסרי מנוחה. אופרת סבון (ש.ת)
10:30 ארוחה בסלון. תכנית ארוח.
11:00 לוסי אהבתי. קומדיה.
11:30 אנטגולה. סלנבולה (ש.ת)
12:15 מרפי בראון. קומדיה.
12:45 פלקון קרסט. דרמה (ש.ת)
13:30 הבאנק. קומדיה.
14:00 הקופסה. קליפים ישראליים.
14:10 שלושים ומשהו. דרמה.
15:00 טלנובלה.
15:50 נוטס לנדינג. דרמה.
16:40 שלושה בדירה אחת. קומדיה.
17:05 ספינת האהבה. קומדיה.
17:55 הקופסה. קליפים ישראליים.
18:05 לחיות את החיים. אופרת סבון.
18:50 צעירים חסרי מנוחה. אופרת סבון.
19:30 שידור מקומי.
20:00 רואים כוכבים. מסתבר שחיי האהבה של כוכבי הוליווד מוכרים מאד את המקודשים בסרטים. צוות התכנית יוצא לחשוף את אהבותיהם ותשוקותיהם של מפורסמים כגון: שרון סטון, טום הנקס, אנטוניו בנדרס ועוד רבים וטובים.
20:50 טקס חלוקת פרסי האמי 1994.
22:30 רוצח מן העבר (1990, ארה"ב). מותחן פסיכולוגי מתפתל. סיפורה של סוכנת אפ.בי.אי. צעירה ונאה, שמנסה לפענח פרשיית רצח אכזרי מן העבר, ומגלה שהרוצח הפסיכופאט "סימן" אותה כיעדו הבא. עם: סטפני צימבליסט, טוני ביל, סוד פרימן. במאי: מייקל ריי רודס.
24:00 סדרת מעשה האהבה / שידור מקומי.

ערוץ הסרטים

10:30 המתבודד מן האי (1992, אנגליה) (ש.ת)
12:30 הוליווד בחזית (1944, ארה"ב). הצדעה ברוח סרטי התעמולה של שנות הארבעים, ללוחמים ולנתנים של מלחמת העולם השניה, שבה נוטלים חלק מיטב הכוכבים של תור הזהב בהוליווד. מבנים: בטי דייוויס וג'ון גרפילד. עבודת הבימוי של הבמאי דלמר דייבס.
14:35 צל של ספק (1991, ארה"ב). מתח. גרסה מחודשת לסרטו של היצ'קוק על התשוקה האפלה שמעוררת לתוך השלווה של משפחה אמריקאית משעממת. עימות בין צעירה תמימה, שמתפשת ריגושים, לבין דודה הבוגר, שרוצח אלמנות עשירות. בבמאי: קארן ארתור. עם: מארק הרמון ומרגרט וב.
16:15 ברוס לי, האגדה (1984). סרט העוקב אחר ברוס לי, הביוגרפיה האמן. אמן הקונגפו נפטר לפני 20 שנה, בגיל 32 בלבד, במוות מסתורי שלא פוענח עד היום. הוא נולד בסן פרנציסקו להורים סינים. בגיל 3 היגר להונג קונג ובגיל 8 החל להופיע בסרטים. בהיותו בן 18 נשלח ללמוד שנה פו באמריקה. הקריירה שלו כללה הוראה, תחרויות והופעות בסרטים.
17:45 בארץ שומקום (1980, אנגליה). דרמה קומית לילדים. ילדה בודדה החולמת על סיפור פו מהאגדות עם אשה קשישה. עם: סוזנה קלרק, קתלין נסבית, ג'ון קסטל והילדה הלן מילר. במאי: פול אנגר.
19:10 צעד קריסה (1991, ארה"ב). מתח. ליזה מינלי שבה לקולנוע לראשונה מאז "קברט". היא מגלמת מדריכה של קבוצת ריקוד החובבנית הנאבקת לגבש את הרקדניות שלה ולהכינן מופע לקראת ערב צדקה. עם: שלי וינטרס וגולי הלשרס. במאי: לואיס ג'ילברט.
21:00 קוראים לי בוטרבן (1992, ארה"ב). קומדיה. משפחה המאמצת נער סרבן עד מרדנות באלגנה לסבול כלב ענק שהורס את הבית והבקה לתמורה: הוא מציל אותם לבסוף כאשר הם נקלעים לצרות. במאי: בריאן לבנט. עם: צ'רלס גרודין, בוני האנט, דין ג'ונס ואוליבר פלאט.
22:25 רוצח בתור המוגנת (1992, ארה"ב). מתח אירוטי. פרופסור לפסיכולוגיה העומד לשים קץ לחייו בעקבות מותה הטרגי של אישתו נבלם בידי ישראלה מיסתורית, שמושכת אותו לאהבה סוערת, כשברקע סדרת רציחות של גברים אמידים על ידי נערה מלפון מסתורית. עם: מימי רוג'רס וסים מסמן. במאי: ליאון אירצ'ן.
23:55 יום בברודווס (1988, ארה"ב). דרמה קומית בכיכובם של ג'ודי פוסטר וטים הבינס. הברוקס, שנות השישים: אשה צעירה, שניצלת מאונס ע"י אסיר משוחרר, מפתחת קשר ידידות עם הבחור שסייע לה. בבמאי: טוני ביל. תפריט: ג'ון מסריק שלי. עם: ג'ון מקנטורו.
01:30 לב הפריה (1991, ארה"ב). פעולה. ואן קילמר מככב בעריץ מלבין הפיס שהופך לזהם ותוב מקצועי, לרדע מלם של דשעים למעניה. במאי: שלדון לטיך.
03:10 גולד עם מזל (1991, ארה"ב) (ש.ת)
05:05 הכאוץ הקטן (1983, ארה"ב). קומדיה. באנן בן 13, מגיע לקולג' ומוצא שמבחינה אקדמית אין לו כל בעיה, אך מבחינה חברתית קשה לו מאוד להשתלב. עם: גרי קולמן ודוגרס גיום.

ערוץ הילדים

06:30 להתלבש עם שש. מצויירים על הבוקר.
08:00 להתלבש עם שש (ש.ת)
08:30 המוסך של כאילו. הרפתקאות עכברי השן, על שעון השמש (ש.ת)
09:00 גינת ההפתעות (ש.ת)
09:05 סנדוקאן (ש.ת)
10:00 אולפן סוכות.
10:05 הרפתקאות ילדי כוכב הכלב.
10:30 עולם של אגדות.
11:00 אגדות האחים גרים.
11:30 סופר מריה.
12:00 שושה.
12:30 הקלברי פין.
13:30 המוסך של כאילו. ארוס וכחול, עכברונים.
14:00 גינת ההפתעות.
14:05 הבוקרים המופלאים.
14:30 אורסון ואוליביה.
15:00 האסופית. דרמה. חלק 2.
16:45 סיפורים למוכרת.
17:15 סוד כמוס.
17:40 הנערה והדולפין (1989, קנדה). סרט הרפתקאות לכל המשפחה המספר על ילדה שיוצאת להציל דולפין שחייו נתונים בסכנה. עם סאני לורה, מרינה יורסיל הדנים פורסט. במאי: ז'אן קלוד לורד.

הצגה שניה

22:00 הקירה באפילה (1975, ארה"ב). דרמת מתח. ג'ין הקמן מככב בבלש פרטי שנשכר בידי כוכבת סרטים מזדקנת כדי שיאתר את בתה הצעירה (מלני גריפית) שברחה מהבית. הוא מצליח להחזיר את הנערה לאמה, פורש מהמקצוע, ואז נודע לו שהנערה נרצחה בתאונה מפוקפקת. במאי: ארתור פן. עם: ג'ניפר וורן.
23:40 יום של חג (1949, צרפת). פנינה קומית של ז'אק טאטי, שמגלם דוור בכפר קטן בצרפת שמחליט ליבא את בשורת המהירות ושיטות משוכללות נוסח ארה"ב. הוא הופך את אופניו לכלי תחבורה רב תכליתי, ומאלתר תיקות רבות לנחיות הרוחות המתעשבים.

שש פלוס

19:30 שכנים, שכנים. אופרת סבון.
19:55 נשואים פלוס. קומדיה.
20:20 משפחת סימפסון. קומדיה.
20:45 הכל נשאר במשפחה. קומדיה.
21:10 האבטר. פעולה.

תרבות, מדע וטבע

11:00 דיסקברי. ילדים נגבים.
12:00 דיסקברי. הים האכזר של ויסקאם.
13:00 דיסקברי. אודיסי מאטאראטמה 88.
14:00 אוניברסיטה פתוחה. בעקבות הר סיני.
14:45 אוניברסיטה פתוחה. המש רקות על ציירים ובצירים.
14:50 אוניברסיטה פתוחה. משה קסטל.
15:35 אוניברסיטה פתוחה. ליכטנשטיין בלונדון.
16:00 בראבו. פיטר סלרס (ש.ת)
17:05 בראבו. דיוקנה של ריים פגי אשקרופט (ש.ת)
18:35 אוניברסיטה פתוחה (ש.ת)
20:35 דיסקברי. דרום פראי.
21:10 בראבו. הלילה הי"2 מאת שייקספיר בבימוי של קנת בראנה.

גרינר הקטל, הצגה שנייה, יום ג'

גלילימה של הדודות, חינוכית, יום ב'

שלישי

כללית

10.00 "מעבר להרי האפנינים" – הפרק השלישי והאחרון בסדרה הטלוויזיה האיטלקית המבוססת על ספרו של דאמיצ'יס, "הלב" (תרגום ערבי-עברית).
11.45 "קוסמים תפלאות" – תכנית בידור; תכנית המשלבת קוסמים מרחבי העולם עם מיטב הקסמים (תרגום ערבי-עברית).
12.10 "ספינת השעשועים" – אנדי הוקס הוא בעל ספינת שעשועים המפליגה לאורך המיסיסיפי. בדרכה הספינה עוגנת בערים שונות לשם הופעות. הסרט משנת 1936. שחקנים: איירן דין, אלן ג'ונס, צ'ארלס וינגר. במאי: ג'יימס וייל (תרגום ערבי-עברית).
13.55 "האחים רינגלינג" – קרקס (תרגום ערבי-עברית).
14.40 "וידאו והצ'" – סדרה קומית בהשתתפות בואס חעמס וג'מאל סעיד (תרגום לעברית).
15.10 "ספורט" – משדר ספורט על פעילות הספורט במגזר הערבי.
15.40 "צלילים להוסים" – לקט שירים.
16.05 "מערת חד הנהב" – החלק הרביעי והאחרון בסדרה (תרגום ערבי-עברית).
17.35 החדשות באנגלית.
17.45 "אפרופו" – תכנית דיון בענייני היום (תרגום לעברית).
19.00 חדשות.
19.30 "עולם אחר" – סדרה קומית (תרגום לעברית).
20.00 "סילוויה, שחפית חשובה מאוד" – סרט תעודה של הבי.בי.סי. "סיפור חייה" הנרתק של סילוויה, ציפור מיוחדת הנודדת מרחקים עצומים, השווים למרחק שבין כדור הארץ לירח ובחזרה, והכל תחת דיאגות רבים קשים (תרגום ערבי-עברית).
20.30 "תורה" – האם יש היסטוריה בתורה? האם הקבצות היא פרי המצאותיהם? האם יש לכפות את חוקי התורה? האם התורה באה משמים? האם באמת השפיע הספר על העמים?
21.00 מבט.
21.30 "הכליזמרים בצפת" – המופע של הבנר מירל רובין (מנצרתו) בפסטיבל הכליזמרים בצפת.
22.30 "פרה פשוטה וגבוהה" – סרט טלוויזיה. סיפורה של בחורה צעירה ממיין, שמוצאת אותה בחיים חדשים בקנזס של שנת 1910. עם גלן קלוז, וכריסטופר ווקן. מבוסס על הרומן "בבית הבכור" של פטרישה מקלאכלן. בימוי: גלן ג'ורדן.
00.05 חדשות.

ערוץ 2

08.00 מייק האנג'לו – סדרה בריטית לילדים.
09.00 "בשיר הפור".
10.50 דע יגע ודימעת – המופע היה של לאסה הל'אן ויק בפסטיבל הג'אז באילת 1994.
12.00 "ישמור הדודה מבה שניה" – המפקח הפלוסיאל קלוזו נרדף ע"י המפקח לשעבר דריפוס שהשתגע. דריפוס נשבע ברעתו לנקום בקלוזו על שתפס את מקומו. במאי: בלייק אדוארדס (ארה"ב, 1976).
14.00 "פלסטוס".
14.05 "חד הה".
15.00 "פליק פלאק" – תכנית חג מקורית לילדים ולכל המשפחה.
16.00 "היפים האמיצים" – אופרת סבון במשכים.
17.00 החדשות.
17.05 הקוסם מארץ עוץ – סרטו הקלאסי של ויקטור פלמינג על הילדה דורותי וכלבה הקטן טוטו שנוחתים בארץ עוץ המופלאה ופוגשים שם את הדחליל חסר המוח, את איש הפח חסר הלב ואת האריה הפחדן. ארבעת הידידים הולכים לבקש עזרה מהקוסם האדיר שבעיר הברקת ונאבקים בדרכם במכשפת המערב הרעה.
19.00 "יהודים באו ואודהם בוא היין" – הקלטת המופע המיוחד שהתקיים במסגרת ארועי חג היין בראשון לציון בחול המועד סוכות השנה.
20.00 החדשות.
20.30 "גלגל המזל" – שעשועון.
21.00 "פאפא" – קומדיה מקורית בכיכובו של זאב רווח אודות משפחה תמה שחיה באושרוד ובקשיי גומרת את החודש. עם: מאולה נתי, יעקב ברקויא ואק כהן.
21.30 "ישקוף באשי" – ארה"ב, 1990. עם קלינט איסטווד, צ'ארלי שין וסוניה בראגה. במאי: קלינט איסטווד. בן זוגו של קלינט איסטווד נהרג בקרב יריות עם גנבי רכב. בן זוגו החדש הוא אקרמן, צעיר וטירון. בערכת היחסים הקרירה שהודית ביניהם בתחילת הסרט משתנה כאשר אקרמן מציל את איסטווד מידי אנשי הכנופיה ויחד הם מצליחים ללוכדה. 23.40 "בצוץ המפורר העולמי של ג'ילר".

המזרח תיכונית

13.00 [illegible] 7:00 13.30 סרט – [illegible] 15.30 [illegible] 15.55 [illegible] 16.20 [illegible] 16.45 [illegible] 17.10 [illegible] 18.10 [illegible] 911 – [illegible] 19.20 [illegible] 19.30 "24 שעות" – סי.אן.אן. [illegible] 20.00 [illegible] 20.30 מסע בחלל – הדור הבא 21.20 ידה על מיאמי 22.10 מעורן 7:00 23.00 תכנית מיוחדת.

כבלים

ערוץ 3

08:00 דליה והמלחים (ישראל, 1964). על ספינה ישראלית המפליגה מקנדה לחיפה מתגלה נוסעת סמויה, בת לזוהרים עשירים הכמהה לשוב לחיפה. המלחים מסתירים את קיומה מהקברניט ומנסים לזכות באהבתה. עם: עודד תאומי, שייקה אופיר, אריק איינשטיין, ויהורם גאון. בימוי: מנחם גולן.
09:55 חבורה שכזאת (ישראל, 1963). סיפורה של חבורת היוספים – יוסלה, יוסקה, יוסי, ויוסיניו – המגיעים לקיבוץ כדי להצטרף לפלמ"ח ונתקלים שם בהזדי של תעלולים, קשיים ואהבות ראשונות, לצד אימונים, עבודה בשדות ומשימות של הורדת מעפילים. עם: יוסי בנאי, במבה צור ואבנר חזקיהו.
11:30 ניסגש בספארי (ישראל/דרא"פ, 1989). סרט מקורי נוסף של יהודה בריק, שמרחיק הפעם עד זימבבואה ודרא"פ.
13:00 הגבעוניה (ישראל, 1983). ממרד קלצ'ינסקי והאלון אבשכול מככבים בסרט של יעוד לבבון על מעשיה של נערה ישראלית עם שפע גברים צעירים שלוחים ומלקרים מצעים.
14:30 המיטב של הוודסטוק 1994. 4 שעות עם מיטב המופעים מפסטיבל המוסיקה הגדול שנערך בארה"ב בתחילת אוגוסט, לציון 25 שנים לאחר האירועים התרבותיים המשמעותיים ביותר של שנות ה-60.
19:00 יומן השנה: מהדורה מיוחדת (ישראל, 1994). הפקה מקורית של חברת הכבלים. מבט חוזר אל האירועים הגדולים של השנה שעברה, כפי שנתפסו בעדשות של מהדורות החדשות המקומיות (ש.ת)
20:00 שלושת הטנורים (ארה"ב, 1994). המופע הגיגי של טקס הסיום של המונדיאל 1994 אירח מופע משותף של פאווארוטי, דומינגו וקררס (ש.ת)
21:30 הבודד (ישראל, 1990). דרמה של בני וקסמב. בנו של צדיק גלילי שהתפקר ומופיע בתרגילי קסמים וטלפתיה במועדונים ברחבי הארץ, נקרא לשוב את כס אביו לאחר מותו. הוא נקרע בין רצונו להמשיך בדרכי אביו לאהבתו לאשה מסתורית אותה פגש באחת מהופעותיו. עם: שולי רנד, צבי שיסל, ורונית אלקבץ ושבתאי קונורטי.
23:10 אחד בכאי בהופעה (ישראל, 1993). שעה במחיצתו של אחד היוצרים הצעירים הבולטים של הרוק הישראלי.
24:15 קבני וליייסי. פעולה.
01:00 מלחמת העולמות. מדע בדיוני.

ערוץ הסרטים

06:45 סרט קצר: אוגוריירי הדול.
07:20 בחזרה לקהירה (1986, ארה"ב). הסטנדאפיסט רודני דיינג'רפילד מככב בסאטירה על מיליונר חסר השכלה שלני וגס רוח, המצטרף לקולג' כתלמיד מן הבנין. במאי: אלן מטר.
08:50 סרטים תלויים.
09:00 ריקוד על גגות ניו-יורק (1989, ארה"ב). סרט מוסיקלי של [illegible] על מאבקם של צעירים המתגוררים על גגות ניו-יורק [illegible] אכזרי שבגנה לסלקם. מוסיקה, ריקודים, וסיפור אהבה. עם ג'ייסון גדריק [illegible].
10:35 שגרירייה (1984, אנגליה). קומדיה. כתב טלוויזיה [illegible] לבצא את הרגונים האוכתיים. הוא נתקל בכל נוכלים – [illegible] – המנהליכים [illegible]. [illegible] במאי: [illegible]. עם: [illegible], ג'ון גילגוד [illegible].
12:10 צלילי המשפט (1969, ארה"ב). [illegible] עם שירלי מקליין, [illegible] מוסיקלית [illegible].
14:55 [illegible] (1989, ארה"ב). [illegible]
16:20 [illegible] (1988, ארה"ב) (ש.ת)
17:45 [illegible] (1989, צרפת). [illegible]
התמים הילדותי מתנפל לפתע ליגור מציאות חדשה. מככבים: נטלי ביי ויישאר בדי.
19:20 משמרת ארגמן (1991, ארה"ב) (ש.ת)
21:00 אוב הקהלית (1991, ארה"ב). פעולה. דיר איב.
סימונס (רנה סאוטנדריק) מפתחת רובוטית אנושית, בת דמותה, הנושאת משרכת נשק גרעינית. אך משהו משתבש והרובוטית יוצאת מכלל שליטה ומסכנת את שלום הציבור. בעקבותיה נשלח מומחה (גרנטר היינס) לנטות ולנטרל אותה. במאי: ראגקן גיבנס.
22:40 נשק סודי (1987, ארה"ב). מותחן מעולה על מדען המתכנן עבור הצבא נשק סודי – אמצעי המונע באמצעות אנרגיית מוחו. הבורח מבריח נשק מבקש לשים יד על ההמצאה. עם כאלה קומבס והוד תומאס. במאי: פרד אולן.
00:05 מלכודת אש (1991, ארה"ב) (ש.ת)
02:20 אקרובטים צעירים (1990, ארה"ב) (ש.ת)

ערוץ הילדים

06:30 להתלבש עם שש. מצויירים על הבוקר.
08:00 להתלבש עם שש (ש.ת)
08:30 המוסך של כאילו. ארוס וכחול, עכברונים (ש.ת)
09:00 גינת ההפתעות (ש.ת)
09:05 הבוקרים המופלאים (ש.ת)
09:30 אורסון ואוליביה (ש.ת)
10:00 אולפן סוכות.
10:05 הרפתקאות ילדי כוכב הכלב.
10:30 עולם של אגדות.
11:00 אגדות האחים גרים.
11:30 סופר מריה.
12:00 שושה.
12:30 הקלברי פין.
13:30 המוסך של כאילו. תום החתול השובב, באלאגל.
14:00 גינת ההפתעות.
14:05 אבן הולמות.
14:30 הקלברי פין וידידיו.
15:00 האסופית. דרמה. פרק 3.
17:05 סיפורים למוכרת.
18:05 הרפתקאות מילו ואוטיס (1989). סרט הרפתקאות סקרן וחבר כלבלב, יוצאים למסע הרפתקאות. הם חווים אירועים משעשעים, ומסתבכים, ומכלים מפגשים עם חיות אחרות ועם אויבי הטבע. סרטו של הוארלו, הסופר והבמאי היפני מסאנורי האטה. מספרה: דדלי מור.

הצגה שניה

22:00 מוות בונציה (1971, איטליה). דרמה. יצירת מופת של לוקינו ויסקונטי, עיבוד לרומן המפורסם של תומאס מאן, מתגוררת בוונציאנאי קסום ותמימי שבמיע לליחו של נציה ומיתאהב בנער פולני מאמבר אובססיבית, גדושת יופי, חושניות ויסורים. עם: דירק בוגארד, ביורן אנדרסן. סילבאנה מנגאנו.
24:10 בראבר הגדול (1932, ארה"ב). עבור אותו בגילו כפאר בברלין, עם גרטה גרבו הכוכבת כאחת כפורסבת הביתאורה בברלין. ברון הרפתקן שאיבד את הכסף, פקיד חולה שמתאהב בקצרנית, שבעצנית בבכה של העשיין עשיר ספחור אחריה. במאי: אדמונד גולדינג. עם: ג'ואן קרופורד, ג'ון בריסור.

שש פלוס

19:30 שכנים, שכנים. אופרת סבון.
19:55 נשואים פלוס. קומדיה.
20:20 משפחת סימפסון. קומדיה.
20:45 הכל נשאר במשפחה. קומדיה.
21:10 האבטר. פעולה.

תרבות, מדע וטבע

08:00 אוניברסיטה פתוחה. [illegible]
08:40 אוניברסיטה פתוחה. [illegible]
09.50 אוניברסיטה פתוחה. [illegible]
10.00 דיסקברי. [illegible]
11:00 דיסקברי. [illegible]
12:00 דיסקברי. [illegible]
13:00 דיסקברי. [illegible]
14:00 אוניברסיטה פתוחה (ש.ת)
16:00 בראבו. [illegible] (ש.ת)
19:00 דיסקברי. [illegible] (ש.ת)
20:00 דיסקברי. [illegible]
21:00 בראבו. [illegible]
22:00 בראבו. [illegible]
23:10 אוניברסיטה פתוחה (ש.ת)

הפגימיה, ערוץ 3, יום ג'

[illegible]

مكان الأصل

שידורים לחג

רדיו

שני

קול המוסיקה

06.06 לקום עם מוסיקה.
07.55 פרטים על שידורי היום ב"קול המוסיקה".
08.05 לקום עם מוסיקה.
09.00 תכניות הבוקר של קול המוסיקה – שיץ: 2 מוטטים למקהלה-כפולה, תהלים קיג – "הללויה הללו אל בקדשו" תהלים צ"ח – "הריעו לה' כל הארץ"; באך: קנטטה בלה מינור לכלי סולו; היידן: סימפוניה מס. 104 ברה מג'ור, "לונדון"; מוצרט: קונצ'רטו מס. 27 בסי-במול מג'ור לפסנתר ולתז., ק.595.
10.35 ווהר: אגדתה ... לבנון ולתז., אופ. 35; שומאן: סימפוניה מס. 4 ברה מינור, אופ. 120; דוורז'ק: קונצ'רטו ... לצ'לו ולתזמורת; צ'ייקובסקי: סוויטה מתוך הבלט "היפיפיה הנמה", אופ. 66; שוסטקוביץ': סימפוניה מס. 9, אופ. 70.
12.30 ברהמס: וריאציות ופוגה על נושא של הנדל, אופ. 24; בלוך: קונצ'רטו גרוסו מס. 1; מרק לבריי: "עסק", סואטה סימפונית; סטרווינסקי: סימפונית תהלים.
13.57 "בינת שיר" – אמיר גלבוע: "אלה אשלח אותך".
14.05 שבוע בתמונות.
14.06 "מוסיקה לשעת צהריים" – ביזה: "הבעה מצול", סוויטה מס. 2; ברהמס: וריאציות על נושא של היידן; וידור: סימפוניה לעוגב מס. 5 בפה מינור; רודריגו: קונצ'רטו סרנדה לנבל ולתזמורת; צ'ייקובסקי: "זכרונות מפירנצה".
16.00 "מאולמי הקונצרטים בעולם" – סטרווינסקי: "דמברטון אוקס", קונצ'רטו; בריטן: "הסרנדה"; מוצרט: סימפוניה מס. 33 בסי-במול מג'ור, ק.319; מוצרט: אריות מתוך "דון ג'ובאני". רסיטל לפסנתר – עמירם רינגר, בתכנית: סונטה ברה מג'ור, אופ. 28, "הפסטורלית"; ברהמס: תשעה קטעים, אופ. 34; גוטשלק: ... שני אטיודים.
18.00 בלה ברטוק – קונצ'רטו לשני פסנתרים, כלי הקשה ותזמורת; סוויטה לשני פסנתרים, אופ. 4 ב'.
19.05 "צלילי ערבית לחג" באך: קונצ'רטו בסול מינור לכנור ולתז., רו"ב 1056; בטהובן: הפוגה הגדולה בסי-במול מג'ור, אופ. 133; בוקסה: שלושה שירים של ישראל מאורליאן; רוזל: קונצ'רטו לפסנתר ... שטאל.
20.00 "בינת שיר" – איציק מאנגר, בתרגומו של נתן יונתן.
20.03 "מקסרים" – מסע בהלילים, בהגשה ואנסמבל של מיכאל מלצר, "כנורי השושן", ערב שירי לדינו. ... 1990.
22.00 "ממוזי התקליטיה".
23.00 "צלילים לסיום של יום", "קשת של צלילים" – ק. לנקר: "הרשאים והפרחים"; אלמנדו: "ורוד הגשם"; ראוול: "ורוד לאט מעיינות"; ... "מוסיקת מים"; שוברט: "על הנהר"; מנדלסון: שיר מגונדולה ונציאנית, מתוך "שירים בלא מלים", אופ. 30 ו-6; ברהמס: "גשם ערב"; מנדלסון: שיר מגונדולה ונציאנית, מתוך "שירים בלא מלים", אופ. 62; אלגר: "סמר"; צ'. אייבס: "על הנהר" ("הפסדר"); משה ארבוב: "רות שלי, גשם שלי".

רשת א'

06.06 שירים עבריים.
08.05 "חוגה".
08.55 קריאת מגר.
09.05 "שירים עבריים".
10.05 מלודיו – שירת מרק לתמונות.
11.05 "שירים עבריים".
12.05 [illegible]
14.05 בראש צעיר לחג – שירים, סיפורים.
15.05 "לקראת שמחת תורה".
16.05 "מעגלי שנה הזה".
17.05 שיחו ושמחו בשמחת תורה.
18.05 שירים עבריים.

רשת ב'

06.06 הבוקר הזה – חדשות + מוסיקה.

ליכטנשטיין בלוהרג, ערוץ 8, יום ב'

06.05 "שש בבוקר" – שירים עבריים.
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה.
07.07 שבע אפס שבע.
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה.
09.05 "והיית אך שמח" – תכנית משמחת לרגל שמחת תורה.
11.05 אתגר.
13.00 בצהרי היום – יומן לסיכום חדשות הצהריים הבוקר.
13.15 כל מיני היתוי – הדי בראבר מארח.
15.05 "תשנ"ד – לא רק שלום" – הארועים והקולות שעשו את השנה.
17.05 הרדך – עם נחמה הנדל ושולי נתן – קטעים מתוך מופע שערך בבית ירלובנים ברעננה, שבו שתי הזמרות מביאות ממיטב הרפרטואר העברי הקלאסי שלהן בהקלטה בלעדית לגלי צה"ל.
18.05 בדרך אל החג.
20.05 לבד ביחד – תכנית מיוחדת לחיילים שנשארו לבד בבסיס.
22.05 אחרי האוכל – תכנית לעיכול החג.
00.05 ציפורי לילה עבריות לחג – עם סי היימן – תכנית מוסיקלית בבימה אישית.
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.

גלגלצ

07.05 מועדון ארוחת הבוקר.
09.05 גלגל הצלה – שירים עבריים.
11.05 סידורים – מוסיקה וזיהוי תנועה.
14.05 קאנטרי דן.
16.05 נוספים לחיבור.
18.05 "ששון" – מוסיקה ישראלית לערב החג.
21.05 רפלקס – מסיבת ריקודים לערב החג.

09.05 מה יהיה בחג.
11.05 שירים עבריים.
12.05 בוקר היום – משדר צהריים + מוסיקה.
14.05 "במעגל החג" – שירים וסיפורים.
15.05 רגעי קסם.
16.05 שירי חג.
18.05 ליל חג.
20.05 מכלכליות ועד אור – השירים של שושנה דמארי.
22.05 שירים עבריים.
00.05 "לוקחים את החיים לאט" – הסלואים הגדולים של כל הזמנים.

רשת ג'

06.06 הכל שותר.
07.05 [illegible]
09.05 "בוקר בוקר".
10.05 "תכנית עשר".
11.05 סאוס תחנה.
13.05 רק בערב חג – ושירים.
15.06 לשמח ערב חג.
17.05 [illegible]
19.05 תור שבא לחג.
20.05 הלמות מהוקים.
22.05 [illegible] – אמללנו.

גלי צה"ל

05.02 בוקר טוב צה"ל – תכנית בוקר לחיילים.
05.56 "באמצע מילולי" – פינתו של אבשלום קור.
06.00 הצריף + מבזק ידיעות.

שלישי

קול המוסיקה

07.10 שחרית לחג – מוצרט: המישיה במי-במול מג'ור לפסנתר ולכלי-נשיפה, ק. 452; קונצ'רטו במי-במול מג'ור לקרן ולתז., ק. 495; סרנדה במי-במול מג'ור לכלי-נשיפה, ק. 375; סימפוניה מס. 41 בדו מג'ור, ק. 551, "יופיטר".
09.00 מוסיקה לבוקר חג – פרסל: הריעו בחצוצרות, הבו כתוף, אודה לכבוד המלך ג'יימס השני; היידן: רביעייה בסי-במול מג'ור לכלי-קשת, אופ. 33/4; שוברט: שמיניה לכלי-נשיפה ולכלי-קשת, ד. 803.
10.05 שמכטנייד: סוויטה בסול מג'ור לצ'מבלו; מנדלסון: כאיל תערוג על אפיקי מים, מזמור תהלים מ"ב; מוצרט: דיברטימנטו ברה מג'ור, ק. 136; צ'ייקובסקי: סימפוניה מס. 1 בסול מינור, אופ. 13, "חיות חורף".
12.40 רביסי: רביעיית כלי-קשת בסול מינור, אופ. 10; סטרווינסקי: צפור האש.
13.57 "בינת שיר" – אמיר גלבוע: אילה אשלח אותך.
14.06 "ההדן לחג" – צלילים וקולות בעקבות הזמן.
16.00 "קונצרט מינחה לחג" – בריב: קטעים ליריים, ספר 4; דבוז'אק: סוויטה צ'כית, אופ. 39; ווהן-ויליאמס: פנטסיה על נושא של תומס טאליס; קבלבסקי: קונצ'רטו לכנור ולתזמורת, אופ. 48; ברהמס: סימפוניה מס. 3 בפה מג'ור.
18.00 מאולמי הקלטות – מאוצר קהילות אמסטרדם ואיטליה: פרוסיג: השעטה רבה בקולה מתפראת: קנטטה-אורטוריה יונה בתעודי סלע.
19.05 "צלילים בין ערביים" – ג'ורדאני: ממבורן ונ"צ לצ'לו ולקונטרבס; בטהובן: סונטה מס. 26 במי-במול מג'ור לפסנתר, אופ. 81 א', הפרידה; שוברט: שיר – פרידה; שומאן: קטעי פנטסיה, אופ. 88; בראהלד פינצי: פרלוד ופוגה, שתי בגטלות לקלרינית ולפסנתר.
20.00 בינת שיר – איציק מאנגר, בתרגומו של נתן יונתן.
20.03 פלסטרינה ובני תקופתו – תחנה במינכן – בחצרו של וילהלם החמישי, מיצירות אורלנדו לאסו, י. ארקילט, ה. וולהאנג.
21.00 אסיף – רכים וירוקים מאת ארנה נוזהיים: סימפוניה מס. 6 – מאת תומס מורקו רד ווד – מאת פול קריאדה: מכנה טהודית מאת יוהאנס קליצקה: תרפיסים של קלוד דביסי: מזמורי תהלים מאת צבי אבני.
23.00 "צלילים לסיום של יום" – "דור הזהב – אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות" – פסנתרנים בסכמים / ראול קלצאלסקי, מיצירות שופן: סקרצו מס. 2 / בלדה מס. 4 / ובן נוקטורנים, ואלסים, פרלודים ואטיודים.

רשת א'

07.30 שירים לחג.
08.05 בראש צעיר לחג – תכנית מיוחדת לחג.

שושנה דמארי, רשת ב', יום ב'

09.05 חוגה.
10.05 תשנ"ד – מבט אישי על השנה שהיתה.
12.05 נשים מסביב לכנרת – על נשים שיצרו סביב הכנרת.
14.05 בראש צעיר לחג.
15.05 שירים ישראליים.
16.05 שירים עבריים.
17.05 קול האמנויות – ספרותרבות.
18.05 שירים עבריים.
19.05 ישעיהו ליבוביץ ועמוס עוז מדברים על ענגן ומשיבים לשאלות הקהל.
20.05 שירים עבריים.
21.05 הקפות שניות – משדר מיוחד בשידור חי.
23.05 שירים עבריים.

רשת ב'

07.08 שירים עבריים.
08.05 קי לחג עם שמואל שי.
10.05 יוצא לדרך – יוני רועה ושיריו בהופעה פומבית.
12.05 האשה שאיתי – מופע [illegible] עם דויד ברוזה.
14.05 רגעי קסם.
16.05 קו קיה.
17.05 שירים עבריים.
18.05 "עבר חג" – חדשות + מוסיקה.
20.05 שירים עבריים.
21.15 בהגשה אישית.
22.05 מבצע הלילה.
00.05 יומן חצות.
00.30 אמצע הלילה.
01.00 לקוח הלילה.
05.05 אור ראשון.

רשת ג'

07.07 אסיף לחג.
08.05 בבוא ספטמבר.
10.05 כל מיני הייתי.

12.05 יש ביטוי – גרסאות ביטוי ללהיטים.
14.05 עם מעט עזרה מידידיי.
16.05 על כף היד.
18.05 אורביני בערבה.
19.05 גימל בדרכים.
22.05 בלוז בלילה.

גלי צה"ל

05.00 צלילי בוקר – שירים עבריים.
07.05 יופי של שירים – שירים עבריים.
08.05 מקהלה עליזה לחג – שעה לילדים.
09.05 חזרי חג – מערכונים לחג.
10.05 התרוממות – שירים עבריים עם טעם של פעם.
11.05 הרדן – עם גידי גוב ויהודית רביץ ב"מופע משותף מאוד" הם הם משמיעים את מיטב להיטיהם ביחד ולחוד.
13.05 תקשורת 94.
14.05 גל עברי ירוק – שירים ישראליים בשירת חיילי צה"ל.
18.00 סיפשה – תכנית סוף החגים של גלי-צה"ל.
20.05 חג ברכס.
22.05 ממגרת מסורת – במבצאי חג.
23.05 הולך בחגים.
00.00 יומן חצות – יומן לסיכום חדשות הערב.
00.10 ציפורי לילה – תכנית מוסיקלית.
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.

גלגל"צ

08.05 מעל המנות לסמיכה.
10.05 בחר את המיהות, בחר את המגיש – משדר מיוחד שבו המאזינים יוכלו לבחור בעזרת הטלפון: 03-5652238 מרחוק של כל השירים והלהקות הישראליות וגם את המגיש מבין כל מגישי גל"צ וגלגל"צ.
17.05 שלוה.
20.05 אולדיז.
22.05 מעבירים לפול.

גלי עטרי, בללית, יום ב'

קולנוע

תל-אביב

גורדון: אהבות אמת א', ג'-ה' 18.00, 20.00, 22.00
גן העיר 1: קיקה ב' 22.00, 24.15. ג' 19.30, 21.45. א', ד', ה' 17.00, 19.30, 21.45
גת: ארבע חתונות ולוויה אחת ב' 22.00, 24.20. ג' 14.30, 17.00, 19.25, 21.50, 24.10. ה' 14.30, 17.00, 19.25, 21.55
דיזנגוף 1: רומן על אמת ב' 11.00, 13.30, 22.00, 24.15. ג' 19.40, 21.50. ד', ה' 11.00, 13.05, 15.10, 17.15, 19.40, 21.50
דיזנגוף 2: כחול ב', 11.00, ג' 19.40. ד', ה' 13.05, 19.40
שלושת הצבעים: אדום ב', 13.30. ג' 21.50. ד', ה' 11.00, 17.15
דיזנגוף 3: אשה מסוכנת ב', 11.00, 13.30, 22.00. ג' 21.50. ד', ה' 11.00, 13.05, 17.15, 21.50
ברכה – עולם מופלא 24.15. ג' 19.40. ד', ה' 15.10, 19.40
דקל: ספיד ב' 22.00. א', ג'-ה' 19.30, 21.50
הוד 1: הלקוח ב' 21.50, 24.30. א', ג'-ה' 16.45, 19.15, 22.00
לשחרר את וילי ב' 11.30. א', ג', ד' 11.30, 14.00
הוד 2: החיים שלי ב' 21.50, 24.30. א', ג'-ה' 19.30, 22.00
סוגר חשבון עם אבא ב' 11.30. א', ג', ד' 11.30, 14.00, 17.00
הוד 3: מציאות נושכת ב' 22.00, 24.30. א', ג'-ה' 17.00, 19.30, 22.00
אבנבעתנית ב' 11.30. א', ג'-ד' 11.30, 14.00
הוד 4: הפלינסטונס ב' 11.30, 14.00, 17.00. א', ב'-ד' 11.30, 14.00, 17.00. ה' 17.00
מציאות נושכת ב' 22.00, 24.30. א', ג'-ה' 19.30, 22.00
הקולנוע 1: בדרך קטן ב' 22.00. ג' 19.15, 21.45. א', ד', ה' 16.30, 19.15, 21.45
חן 1: אהבה של גבר ואשה ב' 21.40, 24.15. ג' 19.25, 21.50, 24.15. א', ד' 19.20, 21.50. ה' 19.20, 21.50
מלך האריות (עברית) ב' 11.00, 13.00, 15.00. ג' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 2: מלך האריות (אנגלית) ב' 22.00, 24.20. ג' 19.35, 21.50, 24.15. א', ד' 19.30, 21.50. ה' 19.30, 21.50
המנצח לוקח הכל ב' 11.00, 13.00. ג' 11.00, 13.00, 15.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 3: ספיד ב' 22.00, 24.20. ג' 19.25, 21.50, 24.15. א', ד' 19.30, 21.50. ה' 11.30, 14.00, 19.30, 21.50
חופשה בחיתולים ב' 11.00. ג' 11.00, 13.10. א', ד' 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 4: רצנים מלידה ב' 19.10, 21.45, 24.15. ג' 19.10, 21.45, 24.05. א', ד', ה' 19.10, 21.45
חן 5: המסיכה ב' 11.00, 13.00, 22.00, 24.20. ג' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 21.50, 24.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 21.50. ה' 11.30, 14.00, 17.00, 19.30, 21.50
מילות 1: הלקוח ב' 22.00, 24.30. ג' 19.30, 22.00. א', ד', ה' 17.00, 19.30, 22.00
מילות 2: מציאות נושכת ב' 22.00, 24.30. ג' 19.30, 22.00. א', ד', ה' 17.00, 19.30, 22.00
מילות 3: החיים שלי ב' 22.00, 24.30. ג' 19.30, 22.00. א', ד', ה' 17.00, 19.30, 22.00
לב 1: גשם של אבנים ב' 12.15, 14.15, 17.00, 22.00, 24.30. ג' 19.45, 22.00. א', ד', ה' 12.15, 14.15, 17.00, 19.45, 22.00
לב 2: ג' פיש ב' 12.00, 14.00, 20.00, 22.00, 24.30. א', ד', ה' 12.10, 18.10, 20.00, 22.00
לב 3: גרנפיש ב' 12.50. ג' 22.00. א', ד', ה' 12.05, 16.30, 18.15, 20.00
עדנים ב' 14.50, 22.00, 24.30. ג' 22.00. א', ד', ה' 14.50, 17.30
לב 4: הורים בהסגה ב' 12.10. א', ד', ה' 12.00, 14.05, 17.30
הקפיצה הגדולה ב' 22.00. ג' 19.40, 22.00. א', ד', ה' 19.30, 22.00
גג פיש ב' 14.50, 24.30
מוזיאון תל אביב 1: היומן של נני מורטי ב' 22.00. ד', ה' 17.00, 19.45, 22.00
מוזיאון ת"א 2: האשה שיצרה שמן שמשום ב' 22.00. ה' 17.00, 19.45, 22.00
מקסים: החיים: האח של דריקס ב' 22.00, 24.00. ג' 19.30, 21.40. א', ד', ה' 17.00, 19.30, 21.40
סינמטק 1: סרטים קצרים של משב צורני; מולק רצח 21.30
סינמטק 2: אורלנדו ערב חג סוכות 22.00 מוצאי סוכות – ד', ה' 17.30, 19.45, 21.45
צפון: שמש בוגדנית א' 16.00, 19.00, 21.45. ב' 22.00. ג' 19.00, 21.45. ד' 16.00, 19.00, 21.45. ה' 16.00, 19.00, 21.45
רב אור 1: אמא סדרתית ב' 22.00, 24.20. ג' 19.30, 21.50. א', ד', ה' 14.30, 17.00, 19.30, 21.50
רב אור 2: המסיכה ב' 22.00, 24.20. ג' 19.30, 21.50. א', ד' 14.30, 17.00, 19.30, 21.50. ה' 14.30, 17.00, 19.30
רב אור 3: ארץ הצללים ב' 21.55, 24.25. ג' 21.55. א', ד' 21.50
חופשה בחיתולים ג' 19.30. א' 17.00, 19.30. ד', ה' 14.30, 17.00, 19.30
רב אור 4: תמונות קצרות ב' 22.00. ג' 18.00, 21.30. א', ד', ה' 14.00, 17.30, 21.00
רב אור 5: סיפור מרובע ברונקס ב' 22.00, 24.25. ג' 19.20, 21.55. א', ד', ה' 14.30, 17.00, 19.25, 21.50
שחף 1: סכנה ברורה ומיידית ב' 21.40, 24.30. ג' 19.30, 22.15. א', ד', ה' 16.30, 19.15, 22.15
שחף 2: בשם האב ב' 21.40, 24.30. ג' 19.30, 22.15. א', ד', ה' 16.30, 19.15, 22.15
תל-אביב 1: שקרים אמיתיים ב' 21.40, 24.30. ג' 19.30, 22.15. א', ד', ה' 16.30, 19.15, 22.15
תל-אביב 2: סכנה ברורה ומיידית ב' 21.40, 24.30. ג' 19.30, 22.15. א', ד', ה' 16.30, 19.15, 22.15
תל-אביב 3: הלקוח ב' 21.50, 24.30. ג' 19.30, 22.15. א', ד', ה' 16.45, 19.30, 22.15

חיפה

אורלי: פסטיבל הסרטים.
ספור מרובע ברונקס ב' 22.00. ג' 19.00, 21.15. ד', ה' 19.00, 21.15
רב אור 1: אהבה של גבר לאשה ב' 22.00, 24.25. ג' 19.00, 21.30. א', ד' 19.10, 21.30. ה' 16.40, 19.10, 21.30
מלך האריות (עברית) ב' 11.00, 13.00. ג' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00
רב אור 2: ספיד ב' 22.00, 24.25. ג' 19.00, 21.30. א', ד' 19.00, 21.30. ה' 19.00, 21.30
חופשה בחיתולים ב' 11.00, 13.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
רב אור 3: מלך האריות (אנגלית) ב' 22.00, 24.20. ג' 19.00, 21.30. א', ד' 19.10, 21.30. ה' 19.10, 21.30

המסיכה ב' 11.00. א' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ב' 11.00, 13.00
מלך האריות (עברית) ה' 17.00
אייס ונטורה – בלש בצמוק ג' 11.00. ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00
רב גת 1: ארבע חתונות ולוויה אחת א' 12.00, 14.30, 16.45, 19.00, 21.30. ב' 22.00, 24.20. ג' 19.00, 21.30. ד', ה' 16.45, 19.00, 21.30
רב גת 2: המסיכה ב' 22.00. ג' 19.00, 21.30. ד', ה' 19.00, 21.20
רב מור 1: ספיד ב' 22.00, 24.25. ג' 19.00, 21.30. א', ד' 19.00, 21.30. ה' 19.00, 21.30
המנצח לוקח הכל ב' 11.00, 13.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00
יום ה' 17.00
רב מור 2: מלך האריות (ענג') ב' 22.00, 24.20. ג' 19.00, 21.30. א', ד' 19.00, 21.30. ה' 19.00, 21.30
גבוה על הקוף ב' 11.00, 13.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
רב מור 3: אייס ונטורה – בלש בצמוק ב' 11.00, 22.00, 24.20. ג' 11.00, 19.00, 21.30. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 21.30. ה' 12.30, 17.00, 19.00, 21.30
רב מור 4: אהבה של גבר לאשה ב' 22.00, 24.30. ג' 19.00, 21.30. א', ד', ה' 19.00, 21.30
מלך האריות (עברית) ב' 11.00, 12.55. ג' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
רב מור 5: ארבע חתונות ולוויה אחת ב' 22.00, 24.30. ג' 19.00, 21.30, 24.00. א', ד', ה' 19.00, 21.30
חופשה בחיתולים ב' 11.00, 13.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
רב מור 6: סיפור מרובע ברונקס ב' 22.00, 24.20. א', ג' 21.30. א', ד' 21.30. ה' 21.30
חופשה בחיתולים ג' 19.00. א', ד' 19.10. ה' 19.10
צ'ק פתוח ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.10, 13.10, 15.10, 17.10. ה' 17.10
רב מור 7: המסיכה ב' 11.00, 13.00, 22.00, 24.20. ג' 11.00, 19.00, 21.30, 24.00. א', ד' 11.10, 13.10, 15.10, 17.10, 19.15, 21.30. ה' 17.10, 19.15, 21.30

קריות

קריון 1: הלקוח ב' 11.00, 19.00, 21.30, 24.00. ג' 11.00, 18.45, 21.15, 23.45. א', ד' 11.00, 16.45, 19.00, 21.30. ה' 16.45, 19.00, 21.30
קריון 2: שקרים אמיתיים ב' 11.00, 19.00, 21.30, 24.00. ג' 11.00, 18.45, 21.15, 23.45. א', ד' 11.00, 16.45, 19.00, 21.30. ה' 16.45, 19.00, 21.30
קריון 3: סכנה ברורה ומיידית ב' 11.00, 19.00, 21.30, 24.00. ג' 11.00, 18.45, 21.15, 23.45. א', ד' 11.00, 16.45, 19.00, 21.30. ה' 16.45, 19.00, 21.30
קריון 4: הפלינסטונס ב' 11.00, 19.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 16.45. ה' 16.45
החיים שלי ב' 21.30, 24.00. ג' 21.15, 23.45. א', ד' 19.00, 21.30. ה' 19.00, 21.30
קריון 5: מציאות נושכת ב' 19.00, 21.30, 24.00. ג' 18.45, 21.15, 23.45. א', ד' 19.00, 21.30. ה' 16.45, 19.00, 21.30
מלך האריות (עברית) ב' 19.00. ג' 18.45. ה' 19.00
מלך האריות (אנגלית) ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 16.45. ה' 16.45
קריון 6: רומן על אמת ב' 21.30, 24.00. ג' 18.45, 21.15, 23.45. א', ד' 19.00, 21.30. ה' 19.00, 21.30
אבנבעתנית ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00. ה' 16.45
קריון 7: סוגר חשבון עם אבא ב' 11.00, 19.00. ג' 11.00, 18.45. א', ד' 11.00, 16.45. ה' 16.45
קריון 8: לשחרר את וילי ב' 11.00, 19.00. ג' 11.00, 18.45. א', ד' 11.00, 16.45. ה' 16.45
קריון 9: רצנים מלידה (בכורה ארצית) ב' 21.30, 24.00. ג' 21.15, 23.45. א', ד' 19.00, 21.30. ה' 19.00, 21.30
צ'ק פתוח ב' 11.00, 19.00. ג' 11.00, 18.45. א', ד' 11.00, 16.45. ה' 16.45

ירושלים

חן 1: מלך האריות ב' 22.00, 24.20. ג' 19.30, 21.50, 24.00. א', ד', ה' 19.30, 21.50
המנצח לוקח הכל ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 2: אהבה של גבר לאשה ב' 22.00, 24.25. ג' 19.20, 21.50, 24.15. א', ד', ה' 19.20, 21.50
מלך האריות (עברית) ב' 11.00. ג' 11.00, 13.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00
חן 3: ספיד ב' 22.00, 24.25. ג' 19.20, 21.50, 24.10. א', ד', ה' 19.20, 21.50
גבוה על הקוף ב' ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 4: ארבע חתונות ולוויה אחת ב' 22.00, 24.25. ג' 19.25, 21.50, 24.10. א', ד' 19.25, 21.50. ה' 19.25, 21.50
חופשה בחיתולים ב' 11.00, 13.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 5: ארבע חתונות ולוויה אחת ב' 22.00, 24.25. ג' 19.30, 21.55, 24.30. א', ד' 14.30, 17.00, 19.30, 21.55. ה' 17.00, 19.30, 21.55
אייס ונטורה – בלש בצמוק ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00
חן 6: סיפור מרובע ברונקס ב' 21.55, 24.25. ג' 19.25, 21.50. א', ד', ה' 17.00, 21.50
חופשה בחיתולים ב' 19.25. א', ד', ה' 19.30
חן 7: המסיכה ב' 11.00, 22.00, 24.20. ג' 11.00, 19.30, 21.50, 24.10. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 21.50. ה' 17.00, 19.30, 21.50
רון 1: חופשה בחיתולים ד', ה' 17.00, 19.30, 21.30. ב', ג' 10.45, 17.00, 19.30, 21.30
רון 2: ספיד ד', ה' 17.00, 19.30, 21.30. 10.45, 17.00, 19.30, 21.30
תיאטרון ירושלים: אדום א' 19.00, 21.30. ב' 19.00, 21.30
שמש בוגדנית א', ג' 20.30. ד', ה' 18.45, 21.30

רמת גן — גבעתיים

רב גן 1: ארבע חתונות ולוויה אחת ב' 22.00, 24.25. ג' 19.20, 21.50, 24.15. א', ד', ה' 19.20, 21.55
מלך האריות (עברית) ב' 11.00, 12.55. ג' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
רב גן 2: מלך האריות (אנגלית) ב' 22.00. ג', ה' 19.30
המנצח לוקח הכל ב' 11.00, 13.00. ג' 11.00, 13.10, 15.10, 17.10. א', ד' 11.10, 13.10, 15.10, 17.10. ה' 17.00
רב גן 3: החיים שלי ב' 22.00, 24.20. ג' 21.50, 24.15. א', ד', ה' 21.50
המסיכה ב' 11.00, 13.00. ג' 11.00, 17.00, 19.30. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30. ה' 17.00, 19.30
רב גן 4: אהבה של גבר לאשה ב' 22.00, 24.25. ג' 19.30, 21.55, 24.15. א', ד', ה' 19.20, 21.55
חופשה בחיתולים ב' 11.00, 13.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00

אור-יהודה

גיל 1: שקרים אמיתיים ב' 11.30, 21.40, 24.30. ג' 11.30, 19.30, 22.15. א', ד' 11.30, 16.45, 19.30, 22.15. ה' 16.45, 19.30, 22.15
גיל 2: סכנה ברורה ומיידית ב' 21.35, 24.30.
אשה מסוכנת ג' 19.30, 21.30. א', ב', ד', ה' 19.30, 21.30
לשחרר את וילי ב' 11.30. ג' 11.30. א', ד' 11.30, 17.00. ה' 17.0
גיל 3: הלקוח ב' 21.50, 24.30.
צ'ק פתוח ב' 11.30. ג' 11.30, 17.00. א', ד' 11.30, 17.00. ה' 17.00
אמא סדרתית ג' 19.30, 21.30. א', ב', ד', ה' 19.30, 21.30
גיל 4: בטהובן 1 ב' 11.30. ג' 11.30, 17.00. א', ד' 11.30, 17.00. ה' 17.00
החיים שלי ב' 22.00, 24.40. ג' 19.30, 22.00. א', ד', ה' 19.30, 22.00

רמלה

היכל התרבות: צ'ק פתוח ג' 20.15, 21.45. א', ד', ה' 19.30, 21.30

אשדוד

גיל 1: הלקוח ב' 21.50, 24.30. ג' 19.15, 22.00. א', ד', ה' 19.15, 22.00
סוגר חשבון עם אבא ב' 11.30. ג' 11.30. א', ד' 11.30, 13.30, 16.45. ה' 16.45
גיל 2: סכנה ברורה ומיידית ב' 21.35, 24.30. ג' 19.30, 22.15. א', ד', ה' 19.15, 22.15
הפלינסטונס ב' 11.30. ג' 11.30. א', ד' 11.30, 14.00, 17.00. יום ה' ה' 17.00
גיל 3: שקרים אמיתיים ב' 11.30, 21.40, 24.30. ג' 11.30, 19.30, 22.15. א', ד' 11.30, 16.45, 19.30, 22.15. ה' 16.45, 19.30, 22.15
גיל 4: ספיד ב' 11.30, 22.00, 24.15. ג' 11.30, 17.00, 19.30, 22.00. א', ד' 11.30, 14.00, 17.00, 19.30, 22.00. ה' 17.00, 19.30, 22.00
גיל 5: אהבה של גבר ואשה ב' 21.40, 24.30. ג' 19.30, 22.15. א', ד', ה' 19.30, 22.15
לשחרר את וילי ב' 11.30. ג' 11.30. א', ד' 11.00, 13.30, 16.45. ה' 16.45

קרית מלאכי

בטיט – היכל התרבות: הפלינסטונס ג' 20.15, 21.45. א', ד', ה' 19.30, 21.30

באר-שבע

רב נגב 1: ארבע חתונות ולוויה אחת ב' 22.00, 24.20. ג' 19.30, 21.55. א', ד', ה' 19.50, 21.50
הפלינסטונס ג', ד' 11.00.
מלך האריות (עברית) ב', 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
רב נגב 2: המסיכה ב' 11.00, 22.00, 24.20. ג' 11.00, 13.00, 15.00, 19.30, 21.50. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 21.50. ה' 17.00, 19.30, 21.50
רב נגב 3: ספיד ב' 22.00, 24.25. ג' 21.55. א', ד' 19.30, 21.50. ה' 19.30, 21.50
המנצח לוקח הכל ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חופשה בחיתולים ג' 10.30. א', ד' 19.30
רב נגב 4: אהבה של גבר לאשה ב' 22.00, 24.25. ג' 19.25, 21.55. א', ד' 19.25, 21.55. ה' 19.25, 21.55
חופשה בחיתולים ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00

בת-ים

חן 1: שקרים אמיתיים ב' 21.50, 24.30. ג' 19.10, 21.50. א', ד' 19.10, 21.50. ה' 19.10, 21.50
צ'ק פתוח ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 2: אהבה של גבר לאשה ב' 22.00, 24.25. ג' 19.25, 21.55. א', ד' 19.30, 21.50. ה' 19.30, 21.50
מלך האריות (עברית) ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 3: הלקוח ב' 22.00, 24.25. ג' 19.30, 21.55. א', ד' 19.30, 21.55. ה' 19.30, 21.55
המנצח לוקח הכל ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 4: סכנה ברורה ומיידית ב' 21.50, 24.25. ג' 19.15, 21.55. א', ד' 19.15, 21.50. ה' 19.15, 21.50
חופשה בחיתולים ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 5: ספיד ב' 22.00, 24.25. ג' 21.50. א', ד' 19.25, 21.50. ה' 19.25, 21.50
גבוה על הקוף ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.10, 13.10, 15.10, 17.10. ה' 17.10
חופשה בחיתולים ג' 19.25. א', ד' 19.25
חן 6: רומן על אמת ב' 22.00, 24.20. ג' 19.30, 21.50. א', ד' 19.30, 21.50. ה' 19.30, 21.50
צמד בלתי מנוצח ב' 11.00. ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ה' 17.00
חן 7: המסכה ב' 11.00, 22.00, 24.20. ג' 11.00, 19.30, 21.50. א', ד' 11.10, 13.10, 15.10, 17.10, 19.30, 21.50. ה' 17.10, 19.30, 21.50
הוד-השרון
כוכב: ספיד א', ד', ה' 19.15, 21.30. ב' 22.00. ג' 19.15, 21.30
כוכב המזרח: הפלינסטונס א', ב', ג' 11.00.
שקרים אמיתיים א', ג', ד', ה' 16.30, 19.10, 21.40. ב' 22.00, 24.30

הרצליה

תיאטרון: רומן על אמת ג', ד', ה' 19.15, 21.30
סטודיו 1: אהוב א', ג', ד', ה' 19.30, 22.00. ב' 22.00
סטודיו 2: הקפיצה הגדולה א', ג', ד', ה' 19.30, 22.00. ב' 22.00
סבאי 1: הלקוח ב' 22.00, 24.20. ג' 20.00, 22.20. א', ד' 20.00, 22.20. ה' 19.30, 22.00
חופשה בחיתולים ב' 19.45. ג' 11.00, 16.30, 18.15. א', ד' 11.00, 13.00, 16.30, 18.15
סבאי 2: שקרים אמיתיים ב' 21.50, 24.25. ג' 19.40, 22.15. א', ד' 19.40, 22.15. ה' 19.30, 22.00

צ'ק פתוח ב' 19.45
מלך האריות (עברית) ג' 11.00, 16.30. ג' (אנגלית) 18.00. א', ד' (עברית) 11.00, 13.00, 16.30. א', ד' (אנגלית) 18.00
סבאי 3: סכנה ברורה ומיידית ב' 19.30, 22.00, 24.30. ג' 19.50, 22.30. א', ד' 19.50, 22.30. ה' 19.25, 22.00
צ'ק פתוח ג' 16.30, 18.10. א', ד' 16.30, 18.10.
הפלינסטונס ג' 11.00. א', ד' 11.00, 13.00

חדרה

לב 1: סכנה ברורה ומיידית ב' 21.45, 24.30. ג' 19.15, 22.00. א', ד', ה' 16.30, 19.15, 22.00
מלך האריות (עברית) ג' 11.00, א' 10.30, 12.30.
לב 2: חופשה בחיתולים ג' 11.00, א' 10.30, 12.30, 16.20, 18.10. ד', ה' 17.00
לב 3: הלקוח ב' 22.00, 24.30. ג' 19.40, 22.00. א', ד', ה' 19.40, 22.00
אבנבעתנית (עברית) ג' 11.00, א' 10.30, 12.30, 16.20, 18.00. ד', ה' 17.00
לב 4: שקרים אמיתיים ב' 21.45, 24.30. ג' 22.00. א', ד', ה' 22.00
חופשה בחיתולים א', ג' 20.00
הורים בהסגה ג' 11.00. א' 10.30, 12.30, 16.20, 18.00

חולון

גל 1: סכנה ברורה ומיידית ב' 21.40, 24.30. ג' 19.30, 22.15. א', ד', ה' 19.30, 22.15
מלך האריות ב' 11.30, 19.45. ג' 11.30, 17.00. א', ד' 11.30, 13.30, 16.45. ה' 16.45
גל 2: אהבה של גבר ואשה ב' 21.40, 24.30. ג' 19.30, 22.15. א', ד', ה' 19.30, 22.15
סוגר חשבון עם אבא ב' 11.30, 19.45. ג' 11.30, 17.00. א', ד' 11.30, 13.30, 16.45. יום ה' 16.45
גל 3: שקרים אמיתיים ב' 11.30, 21.40, 24.30. ג' 11.30, 19.30, 22.15. א', ד', ה' 11.30, 16.45, 19.30, 22.15
גל 4: מציאות נושכת ב' 22.00, 24.30. ג' 19.30, 22.00. א', ד', ה' 19.30, 22.00
גבוה על הקוף ב' 11.30, 19.45. ג' 11.30, 17.00. א', ד' 11.30, 13.30, 16.45. ה' 16.45
גל 5: המסיכה ב' 11.30, 19.45, 22.00, 24.30. ג' 11.30, 17.00, 19.30, 22.00. א', ד' 11.00, 13.30, 16.45, 19.00, 21.30. ה' 16.45, 19.00, 21.30
סבאי 1: ספיד ב' 19.45, 22.00, 24.15. ג' 11.30, 17.00, 19.30, 22.00. א', ד' 11.30, 17.00, 19.30, 22.00. ה' 19.30, 22.00
סבאי 2: ב' 20.00, 22.00, 24.15. ג' 19.30, 22.00. א', ד', ה' 19.30, 22.00
אייס ונטורה – בלש בצמוק ג' 11.30, 17.00. א', ד' 11.30, 17.00
סבאי 3: חופשה בחיתולים ב' 20.00, 22.00, 24.15. ג' 11.30, 17.00, 19.30, 22.00. א', ד' 11.30, 17.00, 19.30, 22.00. ה' 19.30, 22.00
סבאי 4: האשה שיצרה שמן שמשום ב' 19.45, 22.00, 24.15. ג' 19.30, 22.00. א', ד', ה' 19.30, 22.00
[illegible] ג' 11.30, 17.00. א', ד' 11.30, 17.00

هكذا عن الاصل

פסטיבל עכו, 15 לספירה

חיים נגיד ביקר בפסטיבל עכו ה־15, חירף את נפשו במיני מעמדים שבהם נדרש הקהל להשתתפות פעילה, טבל במי החמאם, נרטב, השתעמם, הזיע, התרגז – ונהנה מכל רגע. שתי הצגות שראה "היידי בת זונה" ו"כתר מלכות" עשו את החוויה כולה לכדאית

חיים נגיד

אם הספרות והתיאטרון הם הדת של הישראלי החילוני, פסטיבל עכו הוא הגירסה החילונית של ריטואל הסוכות. כזה 15 שנה ממלאים כ־300 אלף ישראלים את מצוות החג בנוכחותם החדשה: שוטטות חגיגית ברחובות העיר העתיקה, בין להקות של תיאטרון חוצות, מוכרי חומוס, אקרובטים ויורקי להבות. עשירית מהם, המקפידים בקלה בבחמורה, מצטופפים בחללים המיוחמים והחנוקים של המבצר הצלבני, כדי לקחת חלק בטקס החניכה השנתי של כ־20 הצגות חדשות.

15 שנה הספיקו כדי להכניס את פסטיבל עכו למחזור הדם של התיאטרון בארץ. התגלו בו כשרונות חדשים, משמוליק הספרי ועד דודי מעיין, ונוצרו בו הפקות שהיו זה מכבר לנכסי התיאטרון הלאומי, מ"ארבייט מאכט פריי" ועד "המלט" של רינה ירושלמי. הרעיון המושמע מדי פעם, בעיקר בפי כמה מבקרי תיאטרון, להכחיד אותו מן היסוד, כיוון שההצגות המועלות במסגרתו אינן עומדות בקני המידה של התיאטרון הרפרטוארי המעונב, נשמע לי ממש מצחיק. איך אפשר לבטל חג עממי? ובעיקר, למה לעשות את זה?

אבל גם זה כבר היה לחלק מן הריטואל – סוג של שיח ציבורי השואל מדי שנה אותה שאלת יסוד ריטואלית לגבי עצם קיומו של הפסטיבל. אחרי בכורה לא מוצלחת בבית לסין או ב"הבימה" איש לא יעלה על הדעת להציע לסגור את התיאטרון, למרות שכמות הכספים הזורמת לתיאטרונים הרפרטואריים הממוסחרים גדולה פי עשרה ויותר מזו הניתנת בצרות עין חשודה לפסטיבל עכו, ולעומת זאת התרומה שלהם לתרבות המקורית אינה עולה בהרבה על זו של רבע מהפסטיבל. אבל כנראה שזו דרכו של המרכז להתייחס אל הפריפריה במין התנשאות שובינסטית מקוממת. אז היו השנה רק שתיים־שלוש הצגות ממש מוצלחות, אז מה. גם אם היתה רק הצגה אחת שגילתה כשרון אחד ודאי – דיינו. ואמנם, היתה הצגה כזו, "היידי בת זונה", שגילתה מחזאית ובמאית צעירה ויצירתית במיוחד, איילת רון, שסגנונה נראה לי כשילוב מרתק במיוחד של ההומור האבסורדי של אלדד זיו עם הנעבעכיות הסאדו־מזוכיסטית של חנוך לוין, כשהיא מיושמת לא על גברים, אלא על נשים. ואם לא נתנו לה פרס, עשו לה עוול. אבל עוד יגלו אותה, אני משער.

20 בכורות

חוץ מ"היידי" היו בעכו כ־20 בכורות של מחזות מקוריים, הרבה יותר מכל ההפקות המקוריות של כל התיאטרונים הרפרטואריים גם יחד. ראיתי רק שמונה מתוכן, ואהבתי ממש רק שתיים.

הצגה שזכתה בפרס הראשון, "וכך נמשיך", לא היתה אחת מהן. מתן הפרס להצגת תלמידי תיכון ריקנית ויומרנית זו היא בעיניי טעות מצערת. בעצם היא נראתה לי כסטירה לחי מצלצלת לכל מי שמתייחס לתיאטרון כאמנות מורכבת ורב־משמעית, עד כדי כך שבמחאה קמתי ויצאתי באמצע.

נדמה לי שיש לי זכות להתווכח עם השופטים ביחס ל"וכך נמשיך". זכות ראשונים. הייתי מבקר התיאטרון היחיד שכתב על הצגתה של קבוצת תלמידים זו בשנה שעברה, ואף הרעפתי עליהם אז שבחים. אותו הרכב של תלמידי תיכון ויצ"ו מחיפה הציג אז את "הפרטודוקס". זו היתה הצגה כל כך מקורית ויצירתית, עד שהיא נדחקה אל מחוץ לשוליים הכי שוליים של פסטיבל תיאטרוני השוליים של ישראל. מין תערובת של טקס רב קסם, מחאה ברוח הפוטוריזם שבו צוטט בהתלהבות, אם כי תוך עיבודי גירסה המתחייבים מן הנסיבות, את המניפסט הפוטוריסטי של מארינטי, חייבו את הקהל להיכנס לאולם חשוך ושחור, ותבעו ממנו ללא הרף ובבוטות לעמוד על דממה מוחלטת, ובסיום – אסרו על הנוכחים למחוא כפיים. אם לצטט את עצמי, כתבתי אז: "היוצרים והשחקנים מגלים לטעמי ניצוצות של גאונות".

השנה בלט בפסטיבל הנושא הפמיניסטי, וזהו אולי אחד החידושים העיקריים שלו. לעומת זאת, הורגשה הפעם, שנה אחרי הסכם אוסלו, ירידה של הנושא הפלסטיני, שעבר שימש לו כל השנים סדנה וכור היתוך ראשי

השנה הם עלו כיתה ושילבו אותם בתחרות. למעשה, לא היתה השנה שום הצגה שלא השתתפה בתחרות, חוץ מכמה הפקות אורחות. חוסר הסלקציה לא הועיל במיוחד לצופים, שלא ידעו להבחין בין הצגה של מתחילים, לבין הפקה שההנהלה האמנותית עומדת מאחוריה במלוא משקלה. לא רק שגבו אותו מחיר בעד הכרטיסים לכל ההפקות, גם השופטים כנראה הוכעו לדעתי, כשהציגו לפניהם שפע כזה. אינני מאמין שכל ארבעת השופטות השנה, דינה בליי, נאוה צוקרמן, רות קנר וסמדר יערון־מעיין, הצליחו לראות את כל ההצגות. אין גם יסוד לחשוב שהיתה תמימות דעים בקרב חברי ההנהלה האמנותית ביחס לערכן של כל ההצגות. אין לי ספק, שאנשי תיאטרון מובהקים ומנוסים כאלדד זיו, דודי מעיין, מיקי גורביץ' ודמי רנון הבחינו שההצגה של תלמידי ויצ"ו השנה רחוקה מן הרמה של "הפרטודוקס". כמו אשתקד, גם עתה הכניסו את הצופים תחילה אל חלל חשוך וצפוף, דל באוויר ועתיר בלחות, שבינו לבין החלל הראשי מפרידה מחיצת פלסטיק שקוף. אחר כך הצעידו אותנו פנימה, ואז החלה מוסיקה, פלסטית במיוחד, להכות על עור התוף, והשחקנים הרעיפו זה על זה את אמרי הספר שלהם, הקרויים בפיהם שירה, ובעיניי לא היו אלא גרפומניה מוחצת. אחר כך קראתי בתוכנייה את ההגדרה שלהם למופע שהציגו: "המופע החווייתי שאוב מהשירה, לכן מגוון דימוייו עשיר, בהצגת תמונות מצב חריפות במבחרה לאוזן בין הצד החווייתי, אסתטי, ריגשי, לבין הפן השכלתני – כמו בשיר". כמו הניסוח יתחבר העליב של הקטע הזה, גם התנועה הבימתית היתה דלה, הבצאת הבימוי מעטות, והיומרה אדירה. כעבור חצי שעה, כשנמאס לי לשוב ולשמוע את הזעקות "את כלבה", קמתי ויצאתי.

ואולי לא הבנתי את התיאטרון של הצעירים הללו. אולי בכלל זקנתי, ואיני מוסמך לשפוט את התרבות של נוער 94'. את הטענה הזאת נהנה להשמיע יעקב אגמון, מנכ"ל הפסטיבל, יליד 1927, כנגד המבקרים הקשישים מדי לטעמו. בעיניי זוהי טענה מסובכת, שכן היא מניחה שיש יותר מתרבות תיאטרון אחת, ויותר מקנה מידה אחד למצוינות, וקני המידה להבחנה ביניהם אינם איכותיים או ערכיים או אידיאולוגיים – אלא גילאיים.

הצגה אחרת שהצפייה בה גרמה לי אי נחת היתה "אדמה", יצירתה של הבמאית הצרפתיה קריסטיאן וירסל ושל קבוצתה "Image Aigue", המשלבת שחקנים בוגרים עם ילדים בני לאומים שונים. הפעם השתתפו בהפקה שלוש קבוצות נערים – מנצרת, מבאר שבע ומצרפת. זה היה המופע היומרני והמרגיז ביותר בפסטיבל. ישבתי באולם גדוש בילדים ערבים, שעקבו תחילה בעירנות אחרי המתרחש, אבל התלהבותם דעכה במהרה, במיוחד לאחר שאחד הצופים קם והשתלח בהם ואף איים לסלקם החוצה. ההצגה אמורה להיות תיאטרון תנועה, שרובו ככולו ריצות והקיפות. הצגה אופיינית לבני האימפריה הצרפתית, הרואים בכל בני התרבויות הלא־צרפתיות אנשים פרימיטיביים המונעים על ידי דחפים של תוקפנות ורצון לשליטה. נראה לי, שישראל בעיני קריסטיאן וירסל היא חלק מן העולם השלישי, מין מדינה אפריקנית מפגרת. על כל פנים, הסביבה שהוצגה על הבמה דמתה בצורה חשודה לנוף האפריקני: דקל, כמה צריפים מטים ליפול, נערות שחורות עור הנושאות סלי נצרים, נערים האוחזים בידיהם קשתות וחיצים. אפילו את אביזרי הבמה לא טרחו להחליף לכבוד ההפקה המזרח תיכונית. "אדמה" היתה סוג של אימפריאליזם תרבותי מן הסוג הנלוז ביותר, המנצל את רצונם הטוב של בני נוער מקומיים מבלי לתרום להם או לקהלם דבר, אך מאפשר ליוצרים לגייס כספי ציבור ולנסוע ממדינה למדינה ומפסטיבל לפסטיבל. נראה לי שאילו לא היה המופע הזה ניתן לעכו חינם, לא היו טורחים לקחת אותו, ודאי שלא לערוך לו מסיבת עתונאים חגיגית ביום ראשון שעבר, וכך לאפשר לגברת קריסטיאן וירסל לנצל גם את הנהלת הפסטיבל למטרותיה.

חילול. חוגי המעגל וקבוצת סמרטוט

למה לשתף את הקהל?

בניגוד לשנים קודמות, סבלתי השנה מן האופנה לשתף את הצופים, לפעמים בעל כורחם, במופע. ב"כתר מלכות" הצגתה של יוספה אבן שושן דשדשתי במי האפסיים של החמאם העתיק, יחד עם שאר הצופים שחלצו נעליים וקיפלו את מכנסיהם/ן. ב"חילול" ניסו לכפות עלי הנחת תפילין גרוטסקיים ועניבת תפילין של ראש בדמות פנס. וזקי המשחק של חלק מן המופעים כללו שיתוף פעיל של הקהל, וזאת מבלי שהדבר הובהר לו מראש. אחת הצופות, ששילמה 40 שקל דמי כניסה ל"כתר מלכות", הביעה חשש מפני הידבקות במחלת עור, אם תטבול את רגליה במימי החמאם יחד עם שאר הצופים. לכן, עמדה ויצאה מהמקום מבלי לצפות בהצגה, שבעדה שילמה במיטב כספה. אני עצמי, כמבקר תיאטרון מסור, הרפיתי את נפשי, קיפלתי מכנס אחד בלבד, טבלתי סנדל אחד במים וקיפצתי אל היבשה. אחר כך צפיתי בבהלה שתקפה חלק מן הצופים ששכשכו במימי החמאם, כאשר המשורר "המקולל" אבן גבירול זעק והתפתל מכאבים שהסבה לו מחלת העור הנוראה שדבקה בבשרו, טבל במים, שתה קצת ושב והתגרד. שיתוף הרשני כוח של הקהל בחוויותיה של דמות בדיונית הוא בלי ספק חידוש מרענן.

ב"כתר מלכות" דשדשתי במי האפסיים של החמאם העתיק, יחד עם שאר הצופים שחלצו נעליים וקיפלו את מכנסיהם. ב"חילול" ניסו לכפות עלי הנחת תפילין גרוטסקיים ועניבת תפילין של ראש בדמות פנס

זו הפעם השנייה שיוספה אבן שושן מגיעה לעכו, ושוב עם השחקנית המצויינת איילת גבאי. יוספה עיבדה לפני שלוש שנים סיפור של בשביס זינגר וקיבלה פרס בעד ההמחזה. היא יצרה אז תיאטרון מלא יצרים ותנועה, וניצלה בצורה רבת דמיון את החללים הרבים של אחד מאגפי בית החולים לחולי נפש שהתפנה בעכו. השנה עשתה שימוש בימתי פחות יצירתי בחלל. היא הושיבה את הקהל במעגל, סביב תעלת מים, וצמד שחקניה, ג'ק שבילי ואיילת גבאי הופיעו בתפקיד אבן גבירול והאשה־גולם שברא לו כדי לסעוד בבדידותו. זו היתה הצגה סטאטית במיוחד, ששילבה פסוקים משירי אבן גבירול עם רפליקות בלשון עכשווית, אך נעדרה בה עלילה שתחזיק קהל במשך יותר משעה. אבן גבירול מוצג לא רק כמשורר בלתי מובן לדורו ואמן גאון, אלא גם כגבר המבקש להשתלט על האשה, מנצל אותה לצרכיו ומשמיד את הגולם משעה שהוא תובע לעצמו זכויות יתר.

ההצגה "כתר מלכות" היא איפוא בעלת מסר פמיניסטי מוסווה, והיא אופיינית לעכו 94'. כי השנה יותר מאשר בשנים הקודמות, בלט בפסטיבל הנושא הפמיניסטי, וזהו אולי אחד החידושים העיקריים שלו השנה. לעומת זאת, הורגשה הפעם, שנה אחרי הסכם אוסלו, ירידתו של הנושא הפלסטיני, שעבר שימש לו כל השנים סדנה וכור היתוך ראשי. אין פלא, תיאטרון מבוסס על קונפליקט. פשרה והתפייסות הם בשורה טובה לשוחרי השלום, אבל חדשות רעות ליוצרי תיאטרון. אולי משום כך לא היתה שם השנה שום הצגה ראוייה על נושא העימות הישראלי־פלסטיני, לבד מהצגתו של תיאטרון אל חכוואתי המזרח ירושלמי, "יריחו, אפס לספירה". אבל אל חכוואתי עשו השנה הצגה פשטנית, פלקטית ודלה בערכים תיאטרוניים. משהו המקביל בהתפתחותו של הקולנוע הישראלי לסרט כמו "גבעה 42 אינה עונה".

"היידי בת זונה", יצירתן של במאית תורשה איילת רון ושל שש שחקניות צעירות, נשיות, מצודדות ומוכשרות – היתה מבחינתי ההצהרה הפמיניסטית הבולטת ביותר של הפסטיבל. לא פמיניזם תוקפני ודוחה, אלא שילוב של אירוניה עצמית ושעשועי תיאטרון. אוסף של קליפים השזורים זה בזה בדרך אסוציאטיבית, שירה, מוסיקה, ריקודים. תיאטרון אהה, השומר בתוצאה הבימתית המקסימה שלו את הספונטניות של תהליך הפקתו, שנמשכה לא פחות מתשעה חודשי עבודה.

הנשים ביכבו גם באירוע התיאטרוני סר הטעם, "חילול", של חוגי המעגל. המופע, חוויה אנתרופולוגית דוחה למדי, ערך שילוב בלתי אפשרי של טקס דתי פרוורטי עם תצוגת אופנה של בגדי ים, שהלכה ונעשתה יותר ויותר דמותית, הסתיימה בקטע מפלצתי למדי שבו עמדה מעלי דוגמנית בבגד ים, והכילה עלי מים מתוך ביביל פלסטיק שאחזה בין ירכיה, כשהיא מנענעת את האגן בתנועות חדות במיוחד. גם המופע "איכסה" שלא ראיתי היה בעל מסר פמיניסטי. כפי שנספר לי מפי כמה צופים, ועיבוד של סיפור מאת גבריאל גרסיה מרקס, "הסיפור העצוב שלא ייאמן על ארנדירה התמה וסבתה האכזרית", הציג פן אחר, אכזרי ותוקפני לא פחות מ"חילול" של הנשיות. אלא שהפעם זה נעשה בכלי תיאטרון משוכללים, עם בימוי נקי מאוד של ראובן קלינסקי ושני שחקנים מוכשרים וצעירים, שאולי עוד נשמע עליהם: מירב גרובר ואורי בן משה.

"אז איך היה בעכו?" שאלו אותי מכרים, אחרי ששבתי משם בתום יומיים של צפייה מרוכזת בשמונה הצגות, בציפייה שאסכם חוויה מורכבת ורב משמעית כזאת במשפט אחד.

והאמת, היה נהדר. הזעתי, קצת השתעממתי, התרגזתי, אבל גם נהניתי פה ושם, וראיתי שתי הצגות שלא אשכח באותה מהירות שבה נמחות מזכרוני הצגות בתיאטרון הרפרטוארי הממוסחר. חוץ מזה, מי יודע. אולי את ההצגות הטובות ביותר של עכו, בכלל החמצתי.

"כתר מלכות", בבימוי יוספה אבן־שושן

הלב הפך לחרס

40 שנה מחייו נתן אברהם מימון למפעל חרסה בבאר־שבע. בערוב הימים נדהם לקבל מכתב פיטורים. "את כל ילדיי גידלתי עם המפעל ועכשיו לקחו את נשמתי", הוא אומר בזעם

אמיר רוזנבליט

"במשך 40 שנה נתתי את נשמתי למפעל חרסה ועכשיו זורקים אותי לכלבים. אני מרגיש שביתרו חלק מגופי ונשמתי. נתנו לנו בעיטה ופגעו בכבודנו" – אומר אברהם מימון (63), שנמנה עם קבוצת העובדים מהמפעל הוותיק לייצור כלים סניטריים של כור בבאר־שבע אשר פוטרו בערב יום הכיפורים.

מימון היה בין משתתפי ההפגנה הסוערת, שבה נישאו שלטי מחאה והובערו צמיגים, שערכו העובדים ביום ראשון בשבוע שעבר. המפגינים עמדו בשער המפעל ומנעו ממשאיות להעמיס סחורות. שניים מחברי ועד העובדים ניסו להניא את העובדים מלחסום את כניסת המשאיות ולהעמיס את הסחורה, בשל צו בית־משפט האוסר עליהם לעשות זאת.

ערב יום הכיפורים שלחה הנהלת המפעל מכתבי פיטורים ל־73 מהעובדים, המהווים שליש ממצבת כוח האדם במפעל. בין המפוטרים עובדים בעלי ותק של 30 ו־40 שנה וכן חברי וראשי ועדי העובדים של המפעל. ההנהלה טוענת כי המפעל חייב לעבור תוכנית ייעול והבראה בדחיפות, שכן הפסדיו מגיעים לכ־10 מיליון שקל. עוד טוענת ההנהלה, כי במפעל שוררת אבטלה סמויה, אולם כל ניסיונותיה לבוא בדברים עם ועד העובדים כדי לגבש תוכנית הבראה מוסכמת עלו בתוהו, ולכן לא היתה לה ברירה אלא לשגר את מכתבי הפיטורים.

ערב יום הכיפורים שלחה הנהלת המפעל מכתבי פיטורים ל־73 מהעובדים, המהווים שליש ממצבת כוח האדם במפעל. בין המפוטרים עובדים בעלי ותק של 30 ו־40 שנה וכן חברי וראשי ועדי העובדים של המפעל

מזכיר מועצת פועלי באר־שבע, מאיר בביוף, ונציגי העובדים טוענים לעומת זאת, כי ההנהלה החדשה של המפעל, המורכבת מיוצאי צבא, נוהגת באלימות מילולית, בתכסיסנות ובברוטליות כלפי העובדים. לדברי בביוף, לא יעלה על הדעת לשלוח לעובדים מכתבי פיטורים באופן חד־צדדי בעיצומם של החגים, מבלי לתת להם את הפיצויים ויתר הזכויות המגיעות להם.

ההחלטה לפטר שליש מתוך 212 העובדים "על מנת להבטיח הישרדות טכנולוגית של המפעל, הגברת כושר התחרות בשוק והשגת רמת רווחיות נאותה" הביאה להחרפת יחסי העבודה במפעל הקרמיקה חרסה. בעקבות התבטאויות חריפות של ראשי הוועדים כלפי חברי ההנהלה שלחה הנהלת המפעל מכתבי פיטורים לראשי ועדי העובדים, שמעון אלוש ומישל הוזה. אלוש, העובד במפעל יותר מ־40 שנה, והוזה קיבלו את מכתבי הפיטורים לבתיהם באמצעות שליח. מכתבי הפיטורים לוו בצווי מניעה שהוצאו בבית־משפט השלום בבאר־שבע, על־פי בקשת ההנהלה, האוסרים על שני ראשי הוועדים להיכנס לשטח המפעל. לפני כשבועיים המתינה בשערי המפעל ניידת משטרה כדי למנוע את כניסת ראשי הוועדים למפעל.

מתבייש לספר למשפחה

אברהם מימון, כמו יתר המפוטרים, אינו מצליח לעכל את הבשורה הכאובה שעברה עליו. "זה נפל עלי כרעם ביום בהיר. היה קשה לראות את השליח עומד בפתח הדלת ואומר לי: 'אני מצטער, אתה מפוטר'. כמעט התעלפתי כששמעתי זאת. זה פגע בכבוד העצמי שלי", אומר אברהם, אב לשבעה בנים ובנות וסב ל־11 נכדים. "אני מתבייש לספר להם שאני מפוטר".

אברהם מימון עלה לארץ בשנת 1949 ומיד התגייס לצבא. לאחר שחרורו עבד כשלוש שנים במוסך בנגב ומאז שנת 1954 הוא עובד במפעל חרסה. אברהם מכיר כל פינה, כל אבן וכל בורג במפעל הוותיק הזה. "ליוויתי את המפעל בימיו הקשים ובהצלחותיו. עבדתי גם בשעות הלילה המאוחרות, כי הרגשתי שהמפעל הוא חלק ממני. ועכשיו כותבים לי במכתב שצר לנו מאוד על שאנו נאלצים לשלוח אליך מכתב זה. עשינו מאמץ רב ואמיתי כדי להגיע להבנה וסיכום עם נציגות העובדים. ההחלטה של ההנהלה היתה שרירותית ואכזרית. צר לי במיוחד על בני החמישים שפוטרו, כי בגיל הזה יש סיכוי קלוש, אם לא אפסי, שמישהו יקבל אותם לעבודה. זה מאוד אכזרי".

בשש השנים הראשונות עבד אברהם ביציקה ואחר־כך עבר לעבוד במעבדה של המפעל. "ביצעתי את כל העבודות שהוטלו עלי באמונות ועל הצד הטוב ביותר. לא התקרבתי, כי לא נמניתי עם המלשינים והלקקנים. רק טובת המפעל עמדה מול עיני. לפני כשנה חשתי כאבים בחזה ובדיעבד התברר כי לקיתי בהתקף לב. למרות זאת לא עזבתי את משמרתי והמשכתי לעבוד עד תום יום העבודה. לאחר יום עבודה של שמונה שעות הייתי חוזר לעבוד שעתיים נוספות בערב. לימים עברתי עוד שני התקפי לב ואושפזתי במשך כשבוע בבית החולים סורוקה. בשל מצבי קיבלתי חופשת מחלה למשך כשמונה חודשים. הרגשתי שאני מוגבל, כי כל חיי עבדתי עבודת כפיים. אף פעם לא ביקשתי חסדים. עכשיו אני מרגיש כאילו עקרו חלק מגופי".

יותר קל לפטר מבוגרים

הנהלת חרסה טוענת שמצבה של החברה קשה, בשל התחרות הקשה בשוק הכלים הסניטריים ירדה רווחיות החברה בכ־40 אחוז מאז שנת 1992 ולפיכך יש צורך בתוכנית הבראה והתייעלות שמשמעותה המעשית היא פיטורי כ־70 עובדים. "המפעל עובר תקופה קשה ולמרבה הצער גם העובדים ונציגיהם תרמו למצבו הקשה בכך שמנעו עד כה פיטורי עובדים, דבר שגרם לאבטלה סמויה במפעל. רק תוכנית הבראה תבטיח את הישרדותו של המפעל, ולכן אין מנוס ממימוש התוכנית, עם כל הצער הכרוך בפיטורי עובדים", אומרת ההנהלה. לדבריה מושתתת תוכנית ההבראה על ארבעה מרכיבים: צמצום במצבת כוח האדם, קיצוץ בשכרם של בעלי השכר הגבוה, שינוי מבנה הנהלות והפרמיות במפעל והנהגת שיטות ניהול חדשות.

יוסי אחיון, מנכ"ל מרחב (מרכז חומרי בנייה וקרמיקה), החברה האם של חרסה, אומר כי יש כוונה להשקיע במפעל 5.5 מיליון דולר ובמקביל להביא לצמצום כוח האדם ולייעול העבודה. "יותר קל לפטר עובדים מבוגרים בגיל 60, שילדיהם בגרו, מאשר לפטר עובד צעיר המפרנס משפחה גדולה. כל המפוטרים נבדקו לגופו של עניין ונמצא שאינם יכולים להיות יעילים במפעל החדש, שצריך לייצר ולהתחרות בשוק העולמי. הרשימה לא היתה שרירותית ואין איש שבעייתו לא נבדקה במישור האנושי והמקצועי", אומר אחיון.

נכון לעכשיו נמצאים עובדי חרסה בסכסוך עבודה עם הנהלת המפעל ונציגי הצדדים נושאים ונותנים במו"מ בהסתדרות, שבו התערב אף יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, ח"כ עמיר פרץ, בניסיון ליישב את הסכסוך.

אברהם מימון וחבריו המפוטרים לא מוצאים מזור לגאוותם שנפגעה. "את כל ילדיי גידלתי עם המפעל הזה ועכשיו לקחו לי את נשמתי", אומר מימון בזעם עצור.